

ගිහිවත

සම්පාදක

කොස්වත්තේ අරියවිමල හිමි

ධර්මදානය පිණිසයි.
අලෙවි කිරීම පිණිස නො වේ.

ගිහිවන.

ප්‍රථම මුද්‍රණය: 2021.
© : කොස්වත්තේ අරියවිමල හිමි.
ISBN 978-624-98186-0-6
මුද්‍රණ විමසීම: දිමුතු ප්‍රකාශන. අංක 103/ A , නුවර පාර, යක්කල. 033 2239662 077 8829705
ප්‍රකාශනය: කර්තෘ ප්‍රකාශනය. ආර්ය නිකේතනය, 261/1 ඩී, පරකන්දෙණිය, ඉඹුල්ගොඩ.

පෙරවදන

බුදුරජාණන් වහන්සේ ලොව පහළ වනකම් ම ආධ්‍යාත්මික ප්‍රයත්නය බොහෝ විට භාරතීය සමාජේ සීමා වෙලා තිබුණේ වනගත තවුසන්ට, සංචාරික අනගාරිකයන්ට. ඒ විදියේ ආගමික සංස්කෘතියකට ගිහි අයගේ සම්බන්ධතාව තිබුණේ බොහෝ විට ඒ අනගාරිකයන්ට ප්‍රත්‍ය පහසුව පිරිනැමීමෙන්. ගිහියන්ට ආධ්‍යාත්මික ගමන් මගකට ඉඩහසරක් තිබුණේ නැති තරමයි. එහෙම වුණත් බුදුරජාණන් වහන්සේ පැවිදි දිවිය වනගත තවුසි දිවියකට ම සීමා කළේ නෑ. සංවරණ ජීවිතයකට ම සීමා කළේ නෑ. බුදුසසුනේ පැවිද්ද ගහස්ථ සමාජයටත් කැපසරුප් ලෙස සමීප කළා. ගහස්ථයන්ටත් ආධ්‍යාත්මික ගමන් මගකට අවකාශ විවෘත්ත කළා. බුදුරජාණන් වහන්සේ සඛිඛාරනිරෝධගාමිනි පටිපදාව දේශනා කළේ හික්කු හික්කුණින්ට පමණක් නො වේ. උපාසක උපාසිකාවන්ට ද වදාළ බව නගර සුත්‍රයේ දක්වල තියෙනව. (“... තදහික්කු ආචික්ඛිං භික්ඛුනං භික්ඛුණීනං උපාසකානං උපාසිකානං.” සං: නි: 2, නගර සුත්‍රය, 166 පිට, බු: ජ: මු:) ඒ අනුව පටිච්චසමුප්පාද දැක්ම ගිහි පැවිදි කාවත් අවශ්‍යයි.

ඒ නිසා ගහස්ථ අයටත් දුගති බයින් මිදුණ සම්බෝධිපරායන මනසක් දියුණු කරගනිමින් නිවන්මග තහවුරු වීමට අවකාශ උදා වුණා. අද අපේ රටේ වුණත් ඇතැම් කෙනෙක් කල්පනා කරන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ගිහි අයට නිවන් මගක් දේශනා කළේ නෑ කියල, දේශනා කළේ සුගතියට මගක් විතරයි කියලයි, ඇතැම් උගතුන් පවා හිතන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ගිහි දිවියට අවශ්‍ය දිට්ඨධම්මිකාර්ථය සමග සම්පරායිකාර්ථයත් දේශනා කරල තියෙන බව ඇත්ත. ඒ සම්පරායිකාර්ථය වදාළේ මේ ජාමෙට යන්නම් සුගතියකට තල්ලු වෙලා ආපහු දුගතියකට වැටෙන විදියට නම් නෙවෙයි. සම්බෝධිය නියත වෙන විදියටයි. සිගාල සුත්‍රය ගත්තොත් එහි සඳහන් වෙන්නේ, අරියසාවක ගිහි ජීවිතය ගැනයි. ආර්යචිතයේ ආර්යශ්‍රාවකයාගේ සදිසා සම්බන්ධතාව ගැනයි. (කතඤ්ච ගහපතිපුත්ත අරියසාවකො ඡද්දිසා පටිච්ඡාදි හොති, සිගාල සුත්ත) මේ සුත්‍ර වල තියෙන්නේ පුහුදුන් බවට සීමා කළ බවක්

නො වෙයි. පත්තකම්ම සූත්‍රයේ සඳහන් වෙන්නේ ගෘහස්ථ ආර්යශ්‍රාවකයා ධනසම්පත් උපයන ආකාරය හා පරිහරණය කරන ආකාරය ගැනයි. ව්‍යග්ඝපජ්ජ සූත්‍රයේ දැක්වෙන ගෘහස්ථයාගේ ප්‍රඥා සම්පත්තිය ආර්ය වූ විනිවිද දක්නා සුලු වූ මැනැවින් දුක් කෙළවර කිරීම පිණිස පවතින උදයඝට්ඨාමිනී පඤ්ඤාව ගැනයි. සමාජයට දහම් දෙසන කොට මේ කාරණා ගැන අවධානය යොමු කිරීම අද අඩු වෙලා.

ඒකට හේතුව තමයි, සසර නිම කිරීමේ අවශ්‍යතාව නො පෙනෙන විදියට ලෝකිකත්වයට මනුෂ්‍යයා යට වීම. දහම අනු පිළිවෙළින් පුහුදුන් ගත වීම. බුදුදහමේ ප්‍රයෝගිකත්වය ගැන හිතන කොට අද බොහෝ දෙනාට පෙනෙන්නේ සමාජමය පැත්ත විතරයි. උට්ඨාසම්පදා, ආරක්ඛසම්පදා, කල්‍යාණමිත්තතා, සමජීවිකතා කොච්චර කථා කළත් ජනජීවිතයට බද්ධ වෙන්නේ නැතුව ගිහිල්ල. සද්ධාසම්පදා, සීලසම්පදා, වාගසම්පදා නම් කොච්චරවත් දෙසුම් වල කථා කරනවා. ඒත් පඤ්ඤාසම්පදාව කථා කරන්නේ අඩුවෙන්. පඤ්ඤාසම්පදාව දන්නවා නම් විතරයි ඔය කිවුව හැම කරුණක් ම හරියට ජීවිතයකට පෙළ ගැහෙන්නේ.

ඒ කාරණය ව්‍යග්ඝපජ්ජ සූත්‍රයේ සාකච්ඡා වෙන්නේ මෙහෙමයි. "ව්‍යග්ඝපජ්ජය, මෙහි දී කුල පුත්‍රයෙක් ආර්ය වූ, විනිවිද දක්නා වූ, මැනැවින් දුක් කෙළවර කිරීම පිණිස පවතින්නා වූ උදය වය දක්නා නුවණින් යුක්ත වෙනවා" කියල. (ඉධ ව්‍යග්ඝපජ්ජ කුලපුත්තො උදයඝට්ඨාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්තාගතො හොති, අරියාය නිබ්බේධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා.) මෙන්න මේ පඤ්ඤාසම්පදාව පැහැදිලි වෙන කොටයි කෙනෙක් දහම්මගට එළඹෙන්නේ. දහම්මගට එළඹුණොත් එය ස්ථිර කර ගත්තොත් ඒ කෙනා දුගහියෙන් සපුරා මිඳෙනවා. කම්මස්සකතාවට ම යට වෙලා තිබුණ සසර ජීවිතය කර්මය වෙනස් කරන මගට වැටෙන්නේ මේ පඤ්ඤාසම්පත්තිය හිඤ. කම්මස්සකතා සම්මාදිට්ඨිය ඉක්මවා නිවන්මගට අදාළ මාර්ග සම්මාදිට්ඨිය බෞද්ධ ජීවිතයේ මූලික අවශ්‍යතාවක්. මේ විදියට සිව්පිරිසේ සකස් වීම කියන්නේ නිකම් සංස්කෘතික වශයෙන් විතරක් පිළිගැනුණ මට්ටමක් නෙවෙයි. මේ පිළිබඳ නිරවුල් පැහැදිලි කමක් ගිහි පැවිදි දේශක ශ්‍රාවක කාටත් එක සේ අවශ්‍යයි.

ගෝලීය ව්‍යාපනයන්ට මිනිසා මුහුණ පාන අද යුගයේ මිනිසාට පිළිසරණ පිණිස වන්නේ දහම් මග පමණයි. මිනිස් සිතේ ඉහවහා ගිය තෘෂ්ණාවේ ගෝලීයකරණය ස්වභාව ලෝකයට දරා සිටීමේ සීමාව ඉක්මවා තියෙනව. මිනිස් සිත්සතන් වල අකුසලය බලගතු වෙලා. ජීවන අවශ්‍යතා සංකාප්තිය හා ගිජුකම අතර වෙනස නූතන මිනිසා දකින බවක් තාම පෙනෙන්නට නෑ. කෝවිඩ් 19 වෛරසය අදියරෙන් අදියර වඩවඩාත් වියරු වෙස් ගනිමින් නව ප්‍රභේද තනන්නේ ඒ නිසා බවයි දහම් නය අනුව බලන විට පෙනෙන්නේ. වෛරසය කොහොම හරි මර්දනය කරල සුපුරුදු වැඩ පිළිවෙළේ ම යන්නයි වැඩිදෙනකුගෙ කල්පනාව. සරළකයට ආපසු යා යුතු බවක් දකින්නේ නෑ. ඒ විදියෙ ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂණයකට යොමු වෙන්නට තරම් නූතනයාගේ සිත තීක්‍ෂණ නෑ.

සංකල්පීයව මැවෙන 'මම' යන්න තිරසර දෙයක් හැටියටයි ලෝකයා හිතන්නෙ. එකී මුළාවෙන් මැඩුණ ලෝකයා ඒ මුළාවෙන් ම ඉදිරියට පැන රාගයෙන්, ද්වේෂයෙන්, මෝහයෙන් සිතක් කයක් වචනයන් හසුරුවනව. ක්‍රියාත්මක වෙන්නෙ කාම, ව්‍යාපාද, විහිංසා කල්පනා. නෛශ්ක්‍රමයට, මෙමත්‍රියට, කරුණාවට අවශ්‍ය දක්ම නැතුව ගිහිල්ල. බුද්ධිකාලෙ කොසඹෑ නුවර උදේන රජ්ජුරුවන්ගෙ මෙහෙසියක් වුණ මාගන්දියා බමුණු කුමරිය කාම, ව්‍යාපාද, විහිංසා කල්පනාවන්ගෙන් පෙළඹිලා වෛරය නමැති වෛරසයෙන් ආසාදානය වෙලා උපක්‍රම යොදල සාමාවතී බිසව ඇතුළු පන්සියයක් වනිතාවන් මාලිගයෙහි හිරකර ගිනිතබා ඝාතනය කළ බව දැනගත් බුදුරජාණන් වහන්සේ තුළින් ගලා ආ දේශනාවක් උදාන පාළියේ සදහන් වෙනව. ඒ මෙහෙමයි.

**මොහසම්බද්ධනො ලොකො භබ්බරුපො'ව දිස්සති,
උපධිසම්බද්ධනො බාලො තමසා පරිවාරිතො,
සස්සති විය බායති පස්සතො නත්ථී කිඤ්චනං.**

බු: නි: 1, උදානපාළි, උදෙන සූත්‍රය, 188 පිට, බු: ජ: මු:
"මෝහයන් එක්ක බැඳුනම මේ අත්දැකීම් ලෝකය විසහැකි දෙයක් වගේ පෙනෙනව. ස්කන්ධ උපධි වලට බැඳුන බාලයා මොහඳුරින් වට වෙලා, ලෝකය හැම දාට ම තියෙන එකක් හැටියට සලකනව. ප්‍රඥාවෙන් බැලුවොත් මොකවත් නෑ." ඕකයි, ඒ ගාථාවෙ තේරුම.

තමන් අත්දකින්නේ විඤ්ඤාණයේ පිළිබිඹු කරන නාමරූප අත්දකීමක් බව නො දන්නා ලෝකයා ඒ විඤ්ඤාණයේ මායාව අල්ලගෙන නොයෙක් විගඩම් කරනව. ප්‍රඥාවන්ත නො වුණොත් තව තවත් ව්‍යසනයන් උදා වේවි. පඤ්ඤසම්පදාව තේරුම් ගැනීමේ අවශ්‍යතාව පෙරටු කරගනිමින් ගෘහස්ථ ජීවිතයට ආධ්‍යාත්මික අර්ථයක් දීමට බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළ බුදුවදන් කොතෙකුත් පෙළ දහමෙ දකින්න තියෙනව.

ඒ අතරින් ලබාගත් සූත්‍ර දේශනා යම් ප්‍රමාණයක් ඇසුරු කරමින් රචනා කළ දහම්පත්‍රිකා පෙළක් **“ගිහිවත”** යන මැයෙන් මේ ඉදිරිපත් වෙන්නෙ. **“ගෘහස්ථ බෞද්ධයා”** යන හිසින් පොහෝ දින වල උවසු උවැසියන් අතර බෙදා දෙන්නට සම්පාදිත ධර්ම පත්‍රිකා පෙළක් මේ ඔබ අතට පත් වෙන්නෙ. මුද්‍රණද්වාරයෙන් එය ඔබ අතට පත් කිරීමට අත හිත දුන් සැමටත්, මුද්‍රණ කටයුතු මැනවින් ඉටු කර දුන් **යක්කල දිමුතු ප්‍රකාශන ආයතනයේ අධිපති එච්. එම්. එච්. බණ්ඩාර මහත්මා ඇතුළු කාර්ය මණ්ඩලයටත් පුණ්‍යානුමෝදනා පූර්වක ස්තූතිය පිරිනමන්නේ අපරිමිත මෙන් සිතින්.**

කොස්වත්තේ අරියවිමල හිමි.
 ආර්ය නිකේතනය,
 261/1, ඩී, පරකන්දෙණිය,
 ඉඹුල්ගොඩ.
 2021. 08. 21

පටුන

01. සසුනේ සිව්පිරිස.	9 - 16
02. දෙලොව ජය.	17 - 24
03. පෙරටුව යන ප්‍රඥාව.	25 - 32
04. සුභ පරිභාවික සිත.	33 - 40
05. ඉන්ද්‍රිය වැඩීමේ අවශ්‍යතාව.	41 - 48
06. නිරතුරු විභරණය.	49 - 56
07. බුදුකුමාගේ ධනය.	57 - 64
08. ශ්‍රද්ධාව දහම දකින පමණටයි.	65 - 72
09. සංයමය අවබෝධය මතයි.	73 - 80
10. අනේපිඬු සිටුකුමාගේ ප්‍රඥාව.	81 - 88
11. පුරාණ ඉසිදත්ත 1.	89 - 96
12. පුරාණ ඉසිදත්ත 2.	97 - 104
13. ගිලන් උවටැනට බුදු උපදෙසක්.	105 - 112
14. පෙහෙවස් රකින්නට.	113 - 120
15. මෙමඬි උපෝසථය.	121 - 128
16. මනාපකායික දෙව්වරු.	129 - 136
17. දෙලොව ජයට පිළිවෙත.	137 - 144
18. සිගාලෝවාදය 1.	145 - 152
19. සිගාලෝවාදය 2.	153 - 160
20. සිගාලෝවාදය 3.	161 - 168
21. කදිම වේදනා නාශකයක්.	169 - 176
22. අනේපිඬු සිටුකුමාගේ අන්තිම කැමැත්ත.	177 - 182

සසුනේ සිව්පිරිස

ගිහි ජීවිතය ගතකරද්දී කෙනකුට දහම්මග අරඹන්න, යම් දුරකට හෝ වඩාගන්න ධර්මානුකූල ඉඩක් තියෙනව ද, බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ පිළිබඳව දේශනා කරල තියෙන්නෙ මොනව ද, කියන කාරණය ගැන පැහැදිලි වැටහීමක් කාටත් අවශ්‍යයි. සසර කියන්නෙ ජරා මරණ සෝක පරිදේව දුක් දොම්නස් උපායාස සහිත එකක්. එවැනි සසර නිම කරන්න කටයුතු අරඹන්න, කෙනෙක් මහණවෙන්න ම ඕන නෑ. පුහුදුන් සිතකින් ඉන්නව කියන්නේ දුගතියට වැඩි වැඩියෙන් වැටෙන ඉදීමක්. ඒ අවදානමෙන් මිදීමට තියෙන එක ම මග දහම්මගට යොමු වීමයි. ඒ සඳහා ඕන කරන වැටහීම් බුදුවදන් තුළින් හඳුනා ගැනීමට උත්සාහ ගනිමු. මේ පිළිබඳව දේශනා රැසක් තියෙනව. ආරම්භයක් හැටියට **මජ්ඣිම නිකාය 2, මහාවච්ඡගොත්ත සූත්‍රය** විමසල බලමු.

වච්ඡගොත්ත කියන්නෙ පරිබ්‍රාජකයෙක්. අන්‍යාතීර්ථක පැවිද්දෙක්. බුදුරජාණන් වහන්සේ රජගහනුවර වේළවනාරාමේ වැඩ ඉන්න කාලෙක මේ වච්ඡගොත්ත පරිබ්‍රාජකයා බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුවට පැමිණිලා කියනව, "හවත් ගෞතමයන් වහන්සේ සමඟ කථා කරල දැන් හුඟ කලක් වෙනව. හවත් ගෞතමයන් වහන්සේ මට කුසලාකුසල කෙටියෙන් දේශනා කරන්න" කියල. මේ ඉල්ලීම දිහා බලන කොට අන්‍යාතීර්ථක පිරිවැජයෙක් වුනත් ඔහුට බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳ යම් ශ්‍රද්ධාවක් ගෞරවයක් තියෙන බව ජේනව. එතැනදී බුදුරජාණන් වහන්සේ "මට කෙටියෙනුත් කුශලාකුශල දේශනා කරන්න පුළුවන් විස්තර වශයෙනුත් පුළුවන්. ඒත් මම කෙටියෙන් දේශනා කරන්නම්. අහගන්න" කියල, මෙහෙම වදාළ.

"ලෝභය අකුසලයක්. අලෝභය කුසලයක්. ද්වේෂය අකුසලයක්. අද්වේෂය කුසලයක්. මෝහය අකුසලයක්. අමෝහය කුසලයක්. ඊළඟට දක්වනව, ප්‍රාණඝාතය අකුසලයක්. ප්‍රාණඝාතයෙන් වෙන් වීම කුසලයක්. භොරකම අකුසලයක්. භොරකමින් වෙන් වීම කුසලයක්. කාමමිථ්‍යාවාරය අකුසලයක්. කාමමිථ්‍යාවාරයෙන් වෙන් වීම කුසලයක්. බොරැකීම අකුසලයක්. බොරැ නො කීම කුසලයක්. කේළාම් කීම

අකුසලයක්. කේළාම් කීමෙන් වැළකීම කුසලයක්. පරුෂවචන කීම අකුසලයක්. පරුෂවචනයෙන් වෙන් වීම කුසලයක්. හිස්වචන කීම අකුසලයක්. හිස්වචන නො කීම කුසලයක්. අභිධ්‍යාව (අත්සතු දේ මා සතු වේවායි කැමති වීම) අකුසලයක්. අභිධ්‍යාවෙන් වෙන් වීම කුසලයක්. ක්‍රෝධ සිත අකුසලයක්. ක්‍රෝධයෙන් වෙන් වීම කුසලයක්. වැරදි දෘෂ්ටිය අකුසලයක්. නිවැරදි දෘෂ්ටිය කුසලයක්.” මේ දේශනා කළේ අකුසල මූලයන් කුසල මූලයන්. දසඅකුසලයන් දසකුසලයන්, බව ඔබට තේරෙනව.

මෙහෙම අකුසලය සහ කුසලය දේශනා කරල බුදුරජාණන් වහන්සේ රහතන් වහන්සේගේ ස්වභාවය ගැනත් සඳහන් කරනව. “වච්ඡය, යම් අවස්ථාවක පටන් තණ්හාව ප්‍රහීණ වුණා ද, උගුලන ලද තල් ගසක් මෙන් තණ්හාවේ මුල් සිඳුන ද, මතු තණ්හාව නො උපදී ද, ඒ හිඤ්ච ආසුවයක් ඤය කළ, බඹසර වැස නිමකළ, කළයුත්ත කළ, ස්කන්ධ බර බහා තැබූ, අර්හත් බවට පැමිණි, හව බැඳුම් සිඳ, මැනැවින් අවබෝධයට පැමිණ, අර්හත්ඵල විමුක්තියෙන් විමුක්ත වූවෙක් වෙයි.” මේ විස්තර කළේ නිවන් කුසලය.

මේ විස්තරේ වදාළයින් පස්සෙ වච්ඡගොත්ත පිරිවැජ්ජා ගෞතම ශාසනයේ සිව්පිරිස ගැන ප්‍රශ්න කීපයක් අහනව. ගෞතම ශාසනයේ සිව්පිරිසේ ගුණ සකස් වීම ගැන වච්ඡගොත්ත පිරිවැජ්ජා කලින් දැන සිටි බව මේ ප්‍රශ්න අහන ආකාරයෙන් පැහැදිලි වෙනව. ඒ දැන සිටි ආකාරය තවත් සැක හැර දැනගන්නයි, මේ අහන්නෙ. අපි බලමු ඒ අහපු ප්‍රශ්න මොනව ද, බුදුරජාණන් වහන්සේ ඊට දුන්න පිළිතුරු මොනව ද කියල.

01. පළමුවෙන් ම වච්ඡගොත්ත අහනව, “හවත් ගෞතමයන් වහන්සේ ඇරෙන්න ඔය කියන විදියට ආසුවයක් ඤය කරල අනාසුව වෙච්ච, චේතෝවිමුක්ති ප්‍රඥාවිමුක්තිය මේ ජීවිතයේ දී ම අවබෝධ කරගෙන ඊට පැමිණ වාසය කරන ගෞතමයන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවක එක හිඤ්චක් වත් ඉන්නව ද,” කියල.

“වච්ඡ, සීයක් නො වෙයි, දෙසීයක් නො වෙයි, තුන්සීයක් නො වෙයි, හාරසීයක් නො වෙයි, පන්සීයක් නො වෙයි, ආසුවයන් ඤය කරල, අනාසුව වෙච්ච, චේතෝවිමුක්තිය

ප්‍රඥාවිමුක්තිය මේ ජීවිතයේ දී ම අවබෝධ කරගෙන ඊට පැමිණ වාසය කරන මාගේ ශ්‍රාවක භික්ෂුන් වහන්සේලා බොහෝ ඉන්නව” කියල, බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිතුරු දෙනව.

02. දෙවෙනුව වච්ඡගොත්ත අහනව, “භවත් ගෞතමයන් වහන්සේ ඇරෙන්න, භික්ෂුන් වහන්සේලා ඇරෙන්න, ඔය කියන විදියට ආසුවයන් ක්‍ෂය කරල අනාසුව වෙච්ච, වේතෝවිමුක්තිය ප්‍රඥාවිමුක්තිය මේ ජීවිතයේ දී ම අවබෝධ කරගෙන ඊට පැමිණ වාසය කරන, ශ්‍රාවිකා එක් භික්ෂුණියක් වත් ඉන්නව ද,” කියල.

“වච්ඡ, සීයක්, දෙසීයක්, තුන්සීයක්, හාරසීයක්, පන්සීයක් නො වෙයි, ආසුවයන් ක්‍ෂය කරල, අනාසුව වෙච්ච, වේතෝවිමුක්තිය ප්‍රඥාවිමුක්තිය මේ ජීවිතයේ දී ම අවබෝධ කරගෙන ඊට පැමිණ වාසය කරන මාගේ ශ්‍රාවිකා භික්ෂුණීන් වහන්සේලා බොහෝ ඉන්නව” කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිතුරු දෙනව. (මෙතැන ඉඳල ප්‍රශ්න කරන්නෙ ගිහි ජීවිතයට අදාළ කරල)

03. තුන්වෙනුව වච්ඡගොත්ත අහනව, “භවත් ගෞතමයන් වහන්සේ ඇරෙන්න, භික්ෂුන් වහන්සේලා ඇරෙන්න, භික්ෂුණීන් වහන්සේලා ඇරෙන්න, පඤ්චඕරම්භාගීය සංයෝජනයන් (සක්කායදිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බතපරාමාස, කාමරාග, පටිස) ක්‍ෂය කිරීමෙන් ඕපපාතික වූ සුද්ධාවාසයෙහි පිරිනිවෙන සුලු, එයින් පෙරලා මෙහි නො එන සුලු, ගිහි සුදුරෙදි අඳින, බ්‍රහ්මචාරී, එක උපාසකයෙක් වත් ඉන්නව ද,” කියල. (අතී පන භොතො ගොතමස්ස එකුපාසකොපි සාවකො ගිහී ඔදාතවසනො බ්‍රහ්මචාරී පඤ්චන්තං ඔරම්භාගියානං සංයෝජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො තඝ්ථ පරිනිබ්බාසී අනාවත්තිධම්මො තස්මා ලොකා)

“වච්ඡ, සීයක් දෙසීයක්, තුන්සීයක්, හාරසීයක්, පන්සීයක් නො වෙයි, පඤ්ච ඕරම්භාගීය සංයෝජන ක්‍ෂය කිරීමෙන් ඕපපාතික වූ, සුද්ධාවාසයෙහි පිරිනිවෙන සුලු, එයින් පෙරලා මෙහි නො එන සුලු ගිහි සුදුරෙදි අඳින, බ්‍රහ්මචාරී, මාගේ ශ්‍රාවක උපාසක වරු බොහෝ ඉන්නව” කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිතුරු දෙනව.

04. සිව්වෙනුව වච්ඡගොක්ඛ අභනව, “භවත් ගෞතමයන් වහන්සේ ඇරෙන්න, භික්ෂුන් වහන්සේලා ඇරෙන්න, භික්ෂුණීන් වහන්සේලා ඇරෙන්න, ගිහි සුදුරෙදි අදින බුන්මවාරි උපාසක වරුන් ඇරෙන්න, ශාසන කාර්යය කරන, අවවාදය පිළිගෙන කරන, කුසලයෙහි සැකය ඉක්මවූ, සසුනේ විමති බැහැර කළ, විශාරද බවට පැමිණි, ශාස්තෘ ශාසනය තමන්ට ම පැහැදිලි වීමෙන් අදහන, ගිහි සුදුරෙදි අදින කාමභෝගී, එක උපාසකයෙක් වත් ඉන්නව ද, කියල. (අත් පන භොතො ගොතමස්ස එකුපාසකොපි සාවකො ගිහී ඔදාතවසනා කාමභෝගී සාසනකරො ඔවාදපතිකරො තිණ්ණවිකිච්ඡො විගතකථඞ්කථො වෙසාරජ්ජපත්තො අපරජ්ජව්වයො සත්ථසාසනෙ විහරති)

“වච්ඡ, සියක් දෙසියක් තුන්සියක්, හාරසියක් පන්සියක් නො වෙයි, ශාසන කාර්යය කරන, අවවාදය පිළිගෙන කරන, සැකය ඉක්මවූ, විමති බැහැර කළ, විශාරද බවට පැමිණි, ශාස්තෘ ශාසනයෙහි අනුන් පිහිට කර නො ගත්, සුදුරෙදි අදින කාමභෝගී, මාගේ ශ්‍රාවක උපාසක වරු බොහෝ ඉන්නව” කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිතුරු දෙනව.

05. මේ විදියට බුන්මවාරි උපාසකවරු ගැනත්, කාමභෝගී උපාසකවරු ගැනත් අහල පස් වෙනුව අභනව, භවත් ගෞතමයන් වහන්සේ ඇරෙන්න, භික්ෂුන් වහන්සේලා ඇරෙන්න, භික්ෂුණීන් වහන්සේලා ඇරෙන්න, බුන්මවාරි උපාසක වරුන් ඇරෙන්න, කාමභෝගී උපාසක වරුන් ඇරෙන්න, පඤ්ච ඔරම්භාගීය සංයෝජනයන් ඤය කිරීමෙන් ඕපපාතික වූ, සුද්ධාවාසයෙහි පිරිනිවෙන සුදු, එයින් පෙරලා මෙහි නො එන සුදු, සුදුරෙදි අදින බුන්මවාරි එක උපාසිකාවක් වත් ඉන්නව ද, කියල. (අත් පන භොතො ගොතමස්ස එකුපාසිකාපි සාවිකා ගිහිනී ඔදාතවසනා බුන්මවාරිණී පඤ්චන්තං ඔරම්භාගියානං සංයෝජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො තත්ථ පරිනිබ්බායීති අනාවත්තිධම්මා තස්මා ලොකා)

“වච්ඡ, සියක්, දෙසියක්, තුන්සියක්, හාරසියක්, පන්සියක් නො වෙයි, පඤ්ච ඔරම්භාගීය සංයෝජන ඤය කිරීමෙන් ඕපපාතික වූ, සුද්ධාවාසයෙහි පිරිනිවෙන සුදු, එයින් පෙරලා මෙහි නො එන සුදු, සුදුරෙදි අදින, බුන්මවාරි, මාගේ ශ්‍රාවිකා

උපාසිකාවන් බොහෝ ඉන්නව.” කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිතුරු දෙනව.

06. සවැනිව වච්ඡගොත්ත අහනව, “භවත් ගෞතමයන් වහන්සේ ඇරෙන්න, හික්කුන් වහන්සේලා ඇරෙන්න, හික්කුණින් වහන්සේලා ඇරෙන්න, බ්‍රහ්මචාරී උපාසකවරුන් ඇරෙන්න, කාමභෝගී උපාසකවරුන් ඇරෙන්න, බ්‍රහ්මචාරී උපාසිකාවන් ඇරෙන්න, ශාසන කාර්යය කරන, අවවාද පිළිගෙන කරන, කුසලයෙහි සැකය ඉක්මවූ, සසුනෙහි විමති බැහැර කළ, විශාරද බවට පැමිණි, ශාස්තෘ ශාසනය තමන්ට ම පැහැදිලි වීමෙන් අදහන, සුදුරෙදි අඳින ගිහි ශ්‍රාවිකා කාමභෝගී එක් උපාසිකාවක් වත් ඉන්නව ද, කියල. (අප්පී පන භොතො ගොතමස්ස එකුපාසිකාපි සාවිකා ගිහිනී ඔදාතවසනා කාමභොගිනියො සාසනකරා ඔවාදපතිකරා තිණ්ණවිචිකිච්ඡා විගතකථඞ්කථා වෙසාරජ්ජප්පත්තා අපරප්පව්වයා සත්ථුසාසනෙ විහරන්ති)

“වච්ඡ, සියක්, දෙසියක්, තුන්සියක්, හාරසියක්, පන්සියක් නො වෙයි, ශාසන කාර්යය කරන, අවවාද පිළිගෙන කරන, කුසලයෙහි සැක ඉක්මවූ, සසුනෙහි විමති බැහැර කළ, විශාරද බවට පැමිණි, ශාස්තෘ ශාසනය තමන්ට ම පැහැදිලි වීමෙන් අදහන, සුදුරෙදි අඳින, කාමභෝගී, මාගේ ගිහි ශ්‍රාවිකා උපාසිකාවන් බොහෝ ඉන්නව.” කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිතුරු දෙනව.

වච්ඡගොත්ත පරිබ්‍රාජකයා මේ ප්‍රශ්න කිරීමෙන් කළේ ශාස්තෘන් වහන්සේ සම්පාදනය කළ සසුන් බඹසර හික්කු, හික්කුණි, උපාසක, උපාසිකා කියන ශ්‍රාවක සිව්පිරිසටත් සම්පාදනය කරන්න පුළුවන් ද, කියල විමසා බැලීමක්. නුවණැති කෙනෙක් කරන විදියේ විමසීමක්. ශාස්තෘන් වහන්සේට හැකි නමුත් ශ්‍රාවකයින්ට ඒ සසුන් බඹසර සම්පාදනය කරන්න බැරි නම් ඒක පිරිපුන් ශාසනයක් නො වෙයි. ශාස්තෘන් වහන්සේටත් හික්කුන් වහන්සේලාටත් හැකි නමුත් හික්කුණින් වහන්සේලාට බැරි නම් ඒත් පිරිපුන් ශාසනයක් නො වෙයි. ශාස්තෘන් වහන්සේටත්, හික්කුන් වහන්සේලාටත්, හික්කුණින් වහන්සේලාටත් සම්පාදනය කරන්න හැකි නමුත් බ්‍රහ්මචාරී ගිහි උපාසකයින්ට සම්පාදනය කරන්න බැරි නම් ඒත් පිරිපුන් ශාසනයක් නො වෙයි. ඒ සියලු දෙනාට සම්පාදනය කරන්න හැකි නමුත්,

බුන්මවාරි ගිහි උපාසිකාවන්ට සම්පාදනය කරන්න බැරි නම් ඒත් පිරිපුන් ශාසනයක් නො වෙයි. ඒ කාටත් පුළුවන් වෙලා, කාමභෝගී උපාසකයින්ට සම්පාදනය කරන්න බැරි නම් ඒත් පිරිපුන් ශාසනයක් නො වෙයි. ඔය හැමට ම හැකි වෙලා, කාමභෝගී උපාසිකාවන්ට සම්පාදනය කරන්න බැරි නම් ඒත් පිරිපුන් ශාසනයක් නො වෙයි. මේ කරුණු බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉදිරියේ පවසන වච්ඡගොත්ත, “භවත් ගෞතමයන් වහන්සේත් මේ සසුන් බඹසර සම්පාදනය කරල. හික්කුන් වහන්සේලාත්, හික්කුණින් වහන්සේලාත්, බුන්මවාරි උපාසක වරුත්, බුන්මවාරි උපාසිකාවනුත්, කාමභෝගී උපාසකවරුත්, කාමභෝගී උපාසිකාවනුත් මේ සසුන් බඹසර සම්පාදනය කරල තියෙන නිසා මෙය පිරිපුන් බඹසරක්” කියල සසුන පිළිබඳ ඔහුගේ තීරණය ප්‍රකාශ කළා.

එතැනින් ඔහු නතර වුනේ නෑ. ඔහු මේ ශාස්තෘ ශාසනය අගය කළේ මෙන්න මෙහෙම. “භවත් ගෞතමයන් වහන්ස, මුහුදට නැමුණු , මුහුදට නැඹුරු වුණ, මුහුදට බර වුණ, මේ ගඬිගා නදිය, මුහුදට ම වැටෙන්නා වගේ, නිවනට නැමුණු, නිවනට නැඹුරු වුණ, නිවනට බර වුණ, භවත් ගෞතමයන් වහන්සේගේ ගිහියන් හා පැවිද්දන් සහිත මේ පිරිස නිවනෙහි හැපී සිටියි.” කියල. (සෙය්‍යථාපි භො ගොතම, ගඬිගානදී සමුද්දනින්තා සමුද්දපොණා සමුද්දපඛ්ඛාරා සමුද්දං ආභච්ච කිට්ඨකි. එවමෙවායං භොකො ගොතමස්ස පරිසා සගහට්ඨපඛ්ඛේතා නිබ්බානනින්තා නිබ්බානපොණා නිබ්බානපඛ්ඛාරා නිබ්බානං ආභච්ච කිට්ඨකි)

මේ විදියට සසුන හඳුන ගත්ත වච්ඡගොත්ත පිරිවැර්ජයා බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් පැවිද්ද, උපසම්පදාව ලබගත්ත. පසුව රහත් භාවයටත් පත් වුණා.

ඉතින් මේ මහාවච්ඡගොත්ත සූත්‍රය සාකච්ඡා කළේ ගිහි කාමභෝගී ජීවිතය තුළත් මේ දහම් මඟට ඉඩකඩක් තියෙන බව අද යුගයේ ගිහි අයටත් නිසැකව දැනගන්න. මේ සසුන පිරිපුන් වෙන්නෙ අන්තිම වශයෙන් කාමභෝගී ගිහි අයටත් දුගති හයින් හාත්පසින් මිඳෙමින් නිවන් මඟෙහි නියත වෙන්න, ඉඩ කඩක් තියෙන නිසා ම යි. මීට අදාළව බොහෝ දහම් කරුණු සූත්‍ර දේශනා වල ඇතුළත් වෙනව. සසුන් පිළිවෙතේ සිව්පිරිස උනඤ්ඤ කරවන කරුණු ඇතුළත් නළකපාන සූත්‍රයත් (ම: නි:2) අදාළ

පමණින් මෙහි දී සැලකිල්ලට ගනිමු. අපේ දෑත් තේමාව වන්නේ “ගෘහස්ථ බෞද්ධයා” නිසා ඊට අදාළ පමණට කරුණු හඳුනා ගනිමු.

මේ සූත්‍රය සිව් පිරිසට ම සසුන් පිළිවෙතෙහි උනන්දුව ඇතිකරන පහසුවිහරණය ගෙන දෙන කරුණු ඇතුළත් සූත්‍රයකි. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි දී දේශනා කරනව, මියගිය ශ්‍රාවකයින් අසුවල් තැන උපන්න, අසුවල් තැන උපන්න, කියල තමන් වහන්සේ පවසන්නේ ජනයා විස්මයට පත් කරන්න නො වෙයි. කටකථා ඇති කරනු පිණිස නො වෙයි. ලාභසත්කාර පිණිස නො වෙයි, කියල. ඒ බව අහල, සැදහැවත්, මහත් සොම්නස් ඇති, මහත් ප්‍රමෝද ඇති ශ්‍රාවකයින්ටත් ඒ පිණිස සිත් යොමු කරන්න පෙළඹවීමක් හැටියට ය කියල.

හික්සු හික්සුණි දෙ පිරිස ගැන කථා කරන කොට අර්හත්, අනාගාමී , සකදාගාමී, සෝතාපන්න අවස්ථා හතර ම ගැන එහි සඳහන් කරනව. ගෘහස්ථ බෞද්ධයා ගැන කථා කරනකොට අනාගාමී, සකදාගාමී, සෝතාපන්න අවස්ථා තුන ගැනයි කථා කරන්නේ. උපාසක උපාසිකාවන්ට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විස්තර කරනව අහන්න ලැබෙණව, කලුරිය කළ අසවල් උපාසකයා අසුවල් උපාසිකාව ඕරම්භාගිය සංයෝජන පහ ප්‍රභිණ කරල නැවත මෙහි නො එන, එහි ම පිරිනිවෙන පරිදි ඔපපාතික වුණා, කියල. ඔහුගේ හෝ ඇයගේ හෝ සීලය මෙහෙමයි, ස්වභාවය මෙහෙමයි, ප්‍රඥාව මෙහෙමයි, විහරණය මෙහෙමයි, විමුක්තිය මෙහෙමයි, කියල, තමන් ම දෑකල හෝ අහල හෝ තියෙන උවසු උවැසියෝ, ඒ ඕපපාතික වුණ අයගෙ සද්ධාව, සීලය, සුතය, වාගය, ප්‍රඥාව සිහි කරමින් තමනුත් ඒ පිණිස සිත යොමු කරනව. මේ කරුණ උපාසක උපාසිකාවන්ට පහසු විහරණයකි.

ඒ වගේ ම උපාසක උපාසිකාවන්ට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විස්තර කරනව අහන්න ලැබෙණව, කලුරිය කළ අසුවල් උපාසකයා, අසුවල් උපාසිකාව සක්කායදිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බතපරාමාස ප්‍රභිණ කරල, රාග, දෝස, මෝහ තුනී කරල, සකදාගාමී වෙලා, එකවරක් පමණක් මේ ලොවට එන ස්වභාවයෙන් යුක්තයි කියල. ඒ අයගේ ගුණ මේ මේවයි කියල තමන් ම දෑකල, හෝ අහල හෝ ඔවුන්ගේ සද්ධා, සීල, සුත, වාග, පඤ්ඤා ගුණ සිහි කරමින් තමනුත් ඒ පිණිස සිත යොමු කරනව. මේ කරුණක් උපාසක උපාසිකාවන්ට පහසු විහරණයකි.

ඊලඟට උපාසාක උපාසිකාවන්ට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විස්තර කරනව අහන්න ලැබෙනව, කලුරිය කළ අසුවල් උපාසකයා, අසුවල් උපාසිකාව සක්කායදිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බතපරාමාස ප්‍රභීණ කරල සෝතාපන්න වෙලා, දුගතියෙන් මිදිල, නියත වශයෙන් නිවන පිහිට කරගත් ස්වභාවයෙන් යුක්තයි කියල. ඒ අයගෙ ගුණ මේ මේවයි කියල තමන්ම දැකල හෝ අහල හෝ ඔවුන්ගේ සද්ධා, සීල, සුත, වාග, පඤ්ඤා ගුණ සිහි කරමින් තමනුත් ඒ පිණිස සිත යොමු කරනව. මේ කරුණත් උපාසක උපාසිකාවන්ට පහසු විභරණයක්.

මේ අනුව කාමභෝගී මට්ටමෙනුත් සද්ධාව, සීලය, සුතය, වාගය, ප්‍රඥාව කියන සසුන් ගුණ වල ක්‍රියාත්මක වීමක් තිබෙන බව තේරුම් ගන්න. මේ කාමභෝගී මට්ටමේ උපාසක උපාසිකා බව කියල කියන්නේ කාමය නිසා අපාය ගමනීය පවිකම් කරන්නට තරම් කාමය බලගතු කරගත්තේ නැති මට්ටමක්. පන්සිල් සුරකින, දසකුසලයෙන් යුක්ත සකස් වීමක් සසුන් මඟ ඇරඹෙන්න අවශ්‍ය වෙනව. පස්කම් සුව වින්දත් එහි සංයමයක් තිබීම අවශ්‍ය දෙයක්. ඒ අනුව ගිහි ගේ අතහරින කම් නිවන් මඟක් නෑ කියල හිතුවොත් ඒක වැරදියි. බොහෝ දෙනා සාර්ථකත්වය කියල වැඩියෙන් හිතන්නේ මෙ ලොව භෞතික සාර්ථකත්වය ගැනයි. දුගති වලට නො වැටෙන විදියට දහම් මඟ සකසා ගත්තොත් තමයි, මෙලොව ලෞකික දිවියට චුණත් හොඳ කළමනාකරණයක් ලැබෙන්නේ. ජීවිතයට අස්වැසිල්ලක් වෙන්නේ. ඊට අදාළ බොහෝ දේ අපි ඉදිරියට කථා කරමු.

දෙලොව ජය

දවසක් කෝලියපුත්‍ර දීඝජාණු බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුවට පැමිණිලා වැද එකත්පස්ව ඉදගෙන මෙහෙම ඉල්ලීමක් කරනව. “ස්වාමීනි, කාමභෝගීන් වන අපි දරුවන් නිසා බාධක වූන සයනයක තමයි නිදන්නෙ. කසීසලු සඳුන් පරිහරණය කරනව. මල් ගඳ විලවුන් දරණව. රන් රිදී ඉවසනව. එහෙව් අපට යම් ධර්මයක් මේ ජීවිතයේ හිත සුව පිණිස, පරලොව හිත සැප පිණිස වෙනව නම්, එබඳු ධර්මයක් දේශනා කරන්න.” කියල. මේ කරුණ ඇතුළත්වන ව්‍යථසපජ්ජ සූත්‍රය (අං: නි: 5, 234 පිට) කා අතරත් වගේ ප්‍රකටයි.

මේ අවස්ථාවේ දී බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙලොව හිත පිණිස සැප පිණිස වන කරුණු හතරකුත් පරලොව හිත පිණිස සැප පිණිස වන කරුණු හතරකුත් දේශනා කලා. මෙලොව හිත සැප පිණිස වදාලේ උට්ඨානසම්පදා, ආරක්ඛසම්පදා, කල්‍යාණමිත්තතා, සමජීවිකතා කියන කරුණු හතර. සම්පරායික හිත සැප පිණිස වදාලේ සද්ධාසම්පදා, සීලසම්පදා, වාගසම්පදා, පඤ්ඤාසම්පදා කියන කරුණු හතර. මෙලොව සැපතට දේශනා කළ කරුණු හතරෙන් තුනක් අයිති ආර්ථික පැත්තට. උත්සාහයෙන් යමක් හම්බ කරගැනීම, එය ආරක්‍ෂා කරගැනීම, අය වැය නො ඉක්මවන හැටියට සමව පවත්වා ගැනීම කියන කරුණු තුනයි. පුරාණ කර්මය නිසා සමුදය වූණ දළමාංශ කයක් දරණ නිසා මේ කරුණු තුන අවශ්‍යයි. හැබැයි එතැන ම පුද්ගලයා රැඳී හිටියොත් හව නිරෝධයට මග පෑදෙන්නෙ නෑ. බුදුවරයන් වහන්සේ නමක් ලොව පහළ වෙන්නෙ ප්‍රධාන වශයෙන් භෝග සම්පත් ඉපයීම, පරිහරණය කිරීම ගැන කියල දෙන්න නොවෙයි, සංසාර සත්‍වයාට හව නිරෝධයට පිළිවෙත දේශනා කරන්න. ඒ වුනත් ධාර්මිකව, සාහසික නො වී භෝගසම්පත් ඉපයීමත් එහි කළමනාකරණයත් ගැන යම් යම් උපදෙස් කියල දෙනව. එහෙම කියල දෙන්නෙ ධනය උපයන්න ගිහිල්ල, පරිභෝජනය කරන්න ගිහිල්ල පව් කරගන්න ඇති ඉඩ වැඩි නිසා.

මෙලොව හිත සැප පිණිස දක්වන කරුණු හතරෙ තුන්වෙනි කාරණාව කල්‍යාණමිත්තතා යනුවෙන් දැක්වූයේ

ආධ්‍යාත්මික ගුණවගාව පිණිස හේතු වන කලණමිතුරු සබැඳියාවක් තිබීම අවශ්‍ය නිසා. මේ කියන්නේ නිකම්ම යාඵවෙක් ගැන නො වෙයි. සුත්‍රයේ තියෙන විදියට අපි ඒ කරුණ හඳුනාගන්න බලමු. “ව්‍යග්ඝපජ්ජය, කල්‍යාණමිත්තාව කියන්නේ මොකක් ද: ව්‍යග්ඝපජ්ජය, මේ ලෝකයේ ගමක හරි නියමිගමක හරි වෙසෙන කුපුත්‍රයෙක්, සද්ධාසම්පන්න, සීලසම්පන්න, ත්‍යාගසම්පන්න, ප්‍රඥාසම්පන්න ගුණවාද්ධ කරුණ වේවා, වැඩිහිටි වේවා ගෘහපතියෙක් හෝ ගෘහපති පුත්‍රයෙක් හෝ සමඟ සිටියි. කථාබභේ යෙදෙයි. සාකච්ඡාවට පැමිණෙයි. එබඳු වූ සද්ධාසම්පන්නයන්ගේ සද්ධාසම්පදාව අනුව හික්මෙයි. සීලසම්පන්නයන්ගේ සීලසම්පදාව අනුව හික්මෙයි. ත්‍යාගසම්පන්නයන්ගේ ත්‍යාගසම්පදාව අනුව හික්මෙයි. ප්‍රඥාසම්පන්නයන්ගේ ප්‍රඥාසම්පදාව අනුව හික්මෙයි. මේ තමයි කල්‍යාණමිත්තතාව.”

මේ කාරණෙන් පැහැදිලි වෙන්නේ මොකක් ද? ලොකික දියුණුව නිවන් මුහුණුවරෙන් දුරස් වෙන මුහුණුවරක් ගැනීම බුදුසමය අනුමත නො කරන බවයි. ගෘහස්ථයාගේ සම්පරායික හිත සැප පිණිස දේශනා කරන කරුණු හතර වන්නේ ද මේ සද්ධාසම්පදා, සීලසම්පදා, වාගසම්පදා, පඤ්ඤාසම්පදා කියන කරුණු හතරයි. නිකම්ම කරුණු වශයෙන් දැනගන්නවා වෙනුවට ප්‍රතිපදාවට අදාළ විදියට හැකිතාක් තේරුම් ගන්න බලමු. අප මෙහි දී වැඩි අවධානය පළමුව යොමුකරන්න අදහස් කරන්නේ සම්පරායික අර්ථය සලසන ආධ්‍යාත්මික අංශයට අයත් කරුණු වලට. පොත පතේ මෙය තේරුම් කරල තියෙන්නේ පරලොව හිත සැප හැටියට. මේක නිකම්ම සුගතිගාමී වීමක් නො වියයුතුයි. ඒ සුගතියෙන් ව්‍යුත වෙලා නැවත දුගති ගාමී වෙන්නේ නැති විදියට සකස් වීමක් මෙතන අවශ්‍යයි. ඒ සඳහා මේ ගුණ සකස් වෙන්න ඕන.

01. සද්ධාසම්පදා: සද්ධාසම්පදාව කියන්නේ මොකක් ද? මේ ලෝකයේ කුලපුත්‍රයෙක් සැදුහැයෙන් යුතු වෙයි. තථාගතයන් වහන්සේගේ අවබෝධය අදහයි. ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අර්භත් වෙති. සමායක්සම්බුද්ධ වෙති. විද්‍යාවරණ සම්පන්න වෙති. සුගත වෙති. ලෝවිදු වෙති. අනුත්තර පුරිසදම්මසාරථී

වෙති. දෙවි මිනිසුන්ට ශාස්තෘ වෙති. බුද්ධ වෙති. භගවත් වෙති'යි අදහයි. ව්‍යග්ඝපජ්ජය මේ සද්ධා සම්පදාවයි.

තථාගතයන් වහන්සේගේ අවබෝධය අදහනව කියන්නේ උන්වහන්සේගේ ධර්මය අදහනව කියන එකයි. ධර්මය නිසයි, බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ශාස්තෘත්‍වය පිළිගන්නේ. "දහම් අසා තථාගතයන් වහන්සේ පිළිබඳ ශ්‍රද්ධාවට පැමිණෙයි" (ධම්මං සුඛවා තථාගතෙ සද්ධං පටිලභති) කියල ඇතැම් සුත්‍රවල සඳහන් වෙන්නේ ඒකයි. ධර්මය අහනව කියන්නේ, ප්‍රධාන වශයෙන් සම්මාදිට්ඨිය ඇති කරගන්නව කියන එකයි. කාම, ව්‍යාපාද, විහිංසා සංකල්පනා වලින් සකස් වෙච්ච සිත් ඇතිව ඉන්න කෙනකුට ඒ ස්වභාවය වෙනස් කරගන්න තරම් සම්මාදිට්ඨියක් ඇති වෙන්න ඕන. කම්මස්සකතා සම්මාදිට්ඨිය කියන්නේ දසකුසලයට අයිති දසවස්තුක සම්මාදිට්ඨියයි. පදනමක් වශයෙන් එය අවශ්‍ය නමුත් ඒ සම්මාදිට්ඨිය නිවන් පිළිවෙත ඇරඹෙන්න තරම් ප්‍රබල නෑ. ඒ සම්මාදිට්ඨිය පඤ්ඤාසම්පදාව යටතේ පසුව සාකච්ඡා කරමු.

කාම ව්‍යාපාද විහිංසා සංකල්පනා වල වරද වැටහෙන්නට වැටහෙන්නට තමයි සීලය පහසු වෙන්නේ. සද්ධාවත් සීලයත් එකට කථා කිරීම පහසුයි. ඒ නිසා ව්‍යග්ඝපජ්ජ සුත්‍රයේ සීලසම්පදාවත් මෙතනට එකතු කරගනිමු. එහි සීලසම්පදාව හැටියට දක්වන්නේ ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළකීම, භොරකමින් වැළකීම, කාමමිත්‍යාවාරයෙන් වැළකීම, බොරු කීමෙන් වැළකීම, රහමෙරින් වැළකීම යන පංච දුශ්චරිතයෙන් වැළකීමයි. මෙතැන ඉඳන් අපි ගෘහස්ථ බෞද්ධයාගේ ශ්‍රද්ධාවත් සීලයත් ගැන කථා කරමු. එය නිවන් මඟට අදාළ වන තරමින් කථා කරන්න ගතයුතු සූත්‍රයක් හැටියට **චුඤ්ඤි සුත්‍රය (අං: නි: 3, 54 පිට.)** ඉතා ම වැදගත්.

චුඤ්ඤි කියන්නේ රජාකුමාරිකාවක්. ඇය දවසක් පන්සියයක් කුමාරිකාවන් එක්ක බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුවෙන්නට ආව. උන්වහන්සේට වැද නමස්කාර කරල එකත්පසෙක ඉඳගෙන කියනව. "ස්වාමීනි, මගේ සොහොයුරු චුඤ්ඤ රාජකුමාරය මෙහෙම කියනව. 'යම් ස්ත්‍රියක් හෝ පුරුෂයෙක් හෝ බුදුන් සරණ ගියේ, දහම් සරණ ගියේ, සඟුන් සරණ ගියේ, ප්‍රාණඝාතයෙන් දුරු වූයේ, භොරකමින් දුරු වූයේ, කාමමිත්‍යාවාරයෙන් දුරු වූයේ, බොරුකීමෙන් දුරු වූයේ, මදයට

ප්‍රමාදයට කරුණු වන රහමේරින් දුරු වූයේ, හේ කයෙහි බිඳීමෙන් මරණින් මතු සුගතියෙහි ම උපදියි. දුගතියට නොයයි.' කියල. ස්වාමීනි, මම ඔබවහන්සේගෙන් විචාරන්නෙ, කොයි විදියෙ ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙනකු කෙරෙහි පැහැදුනොත් ද මරණින් පස්සෙ සුගතියට පැමිණෙන්නෙ. දුගතියට නො යන්නෙ. කොයි විදියෙ දහමක පැහැදුනොත් ද, කොයි විදියෙ සඟුන් කෙරෙහි පැහැදුනොත් ද, කෙබඳු සීලයක පිරිපුන් කිරීමෙන් ද මරණින් මතු සුගතියට පැමිණෙන්නෙ. දුගතියට නො යන්නෙ." ඔබට හිතෙනව ඇති, මේ වුඤ්ඤා රාජකුමාරිය අහන්නේ කාටත් දැනගැනීමට අවශ්‍ය ප්‍රශ්නයක් නේ ද, කියල.

අපි බලමු බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු සපයන්නෙ කොහොම ද, කියල. "වුඤ්ඤෙහි, පා නැති. දෙපා ඇති, සතර පා ඇති, බොහෝ පා ඇති, රූපී වේවා, අරූපී වේවා, සඤ්ඤී වේවා, අසඤ්ඤී වේවා, නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤී වේවා යම් තාක් සත්වයෝ වෙත් නම්, අර්හත් සමායක් සම්බුද්ධ තථාගතයන් වහන්සේ ඔවුනට අග්‍රයයි කියනු ලැබේ. වුඤ්ඤෙහි යම් කෙනෙක් බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි ප්‍රසන්න වූවා නම් ඒ අය අග්‍ර වූ ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙරෙහි ප්‍රසන්න වූවාහු වෙති. අග්‍ර වූ ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙරෙහි පහන් වූ අයට අග්‍ර වූ විපාක වෙයි." (ශාවකා වුඤ්ඤා සත්තා අපදා වා දිපදා වා චතුප්පදා වා බහුප්පදා වා රූපිනො වා අරූපිනො වා සඤ්ඤීනො වා අසඤ්ඤීනො වා නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීනො වා තෙසං අග්ගමක්ඛායති අරහං සම්මා සම්බුද්ධො. යෙ ඛො වුඤ්ඤා බුද්ධො පසන්නා, අග්ගෙ තෙ පසන්නා. අග්ගෙ ඛො පන පසන්නානං අග්ගො විපාකො හොති.) මේ පළවෙනි උත්තරයයි.

මේ සසරේ උසස් පහත් හැම සත්වයෙක් ම භවයට අයිති රූප, විදිම් හැදිනිම්, වේතනා, දැනිම් උපාදානය කරගෙනයි ඉන්නෙ. තව විදියකින් කියනව නම් අවිද්‍යාව ප්‍රත්‍යයෙන් උපදවා ගත් සංස්කාර මායාවට රැවටිලයි ඉන්නෙ. ඒ අතර බුදුරජාණන් වහන්සේ කියන්නේ සංස්කාරත්, ඒවායේ සමුදයත්, නිරෝධයත් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරල අනුන්ටත් ඉන් මිඳෙන්න ප්‍රතිපදාව හඳුන්වා දෙන ශාස්තෘන් වහන්සේ. ජරාමරණයත්, ජරාමරණ සමුදයත්, ජරාමරණ නිරෝධයත්, ජරාමරණ නිරෝධයට මාර්ගයත් දේශනා කරන ශාස්තෘන් වහන්සේ. මේ

තමයි, උසස් ම ශාස්තෘවය. බුදුන් සරණ යාම අග්‍ර වූ උතුමන් වහන්සේ සරණ යාමක් වෙන්නෙ ඒ නිසා. එහි විපාකත් අග්‍රයි. සුගතිගාමී වෙන්නෙ නිවන්මඟත් දැනගෙන.

ඊ ළඟට බලමු, දහම්සරණ යාම ගැන බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පිළිතුර. "චුද්දියෙනි, සංඛත වූ හෝ අසංඛත වූ හෝ යම්තාක් ධර්ම තියෙනව නම් විරාගය ඒ හැමට ම අග්‍ර යයි කියනු ලැබේ. ඒ විරාග ධර්මය නම්, මදයන් මැඩපවත්වන, තෘෂ්ණා පිපාසය දුරු කරන, ලැගගැනීම් මුලිනුටුපා දමන, සංසාර වට්ටය සිදු දමන, තෘෂ්ණා ක්‍ෂය වූ විරාග වූ නිරෝධ වූ නිර්වාණයයි. චුද්දියෙනි, යම් කෙනෙක් විරාග ධර්මයෙහි පහන් වූවාහු ද, ඔවුහු අග්‍රයෙහි පැහැදුන අයයි. අග්‍රයෙහි පැහැදුන අයට අග්‍ර විපාක වෙයි." (යාවකා චුද්දී ධම්මා සඛ්ඛකා වා අසඛ්ඛකා වා විරාගො තෙසං අග්ගමක්ඛායති යද්දං මදනිම්මදනො පිපාසවිනයො ආලයසමුග්ඝාතො වට්ටුපච්ඡේදො තණ්හක්ඛයො විරාගො නිරොධො නිබ්බානං. යෙ ඛො පන චුද්දී විරාගධම්මෙ පසන්නා අග්ගෙ තෙ පසන්නා. අග්ගෙ ඛො පන පසන්නානං අග්ගො විපාකො හොති.)

තථාගත ධර්මයෙ පැහැදීම උසස් ම ධර්මයෙහි පැහැදීම බව අපි තේරුම් ගන්න ඕන. හැම දෙනාම හෙව්වෙ හවය තුළ ම නිත්‍ය සැපතක්. සදාකාලික හවයක් නෑ. හවය හැඳෑනම් එය පටිච්චසමුප්පන්නවමයි සමුදය වෙන්නෙ. හවයක් සැකසෙන්නේ තණ්හා උපාදාන ඇති විටයි. කාමහවය වේවා, රූප හවය වේවා, අරූප හවය වේවා පැනවෙන්නෙ චේතනාමය අභිසංස්කරණයන්ගේ ප්‍රතිවිපාක වශයෙන්. එය ස්කන්ධයන්ගේ පහළ වීමට ප්‍රත්‍යය වෙනව. ඒ කිව්වෙ හවය ජාතියට ප්‍රත්‍යය වෙන බවයි. උපන්නොත් මරණය නියමයි. (නස්ස ජාතස්ස අමරණං) ජරාමරණයට බදුන් නො වන හවයක් නෑ. නිවන නම් හව නිරෝධයයි. තථාගත ශ්‍රී සද්ධර්මය ඒ පිණිසයි. හව නිරෝධය පිණිස යමෙක් යම් දහමක් සරණ යන්නේ නම් ඒ තථාගත සද්ධර්මය ම ය. ඒ දහමෙහි පැහැදීම තරම් උසස් ධර්මප්‍රසාදයක් වෙන නෑ.

පැහැදිය යුත්තේ කෙබඳු පිරිසක් කෙරෙහි ද, යන්න පිළිබඳ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පැහැදිලි කිරීම කුමක් ද? "චුද්දියෙනි, සංඝ වේවා ගණ වේවා යම් තාක් පිරිස් මේ ලෝකයේ වෙත් නම්, තථාගතයන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවසංඝයා

පිරිස් අතර අග්‍රයයි කියනු ලැබේ. සෝවන්, සකදාගාමී, අනාගාමී, අරහත් ප්‍රතිපදාවන්ට පිළිපත් සිවුදෙනා හා ඵලයට පත් පුද්ගලයින් සිවුදෙනා යන පුරුෂපුද්ගලයින් අට දෙනා ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ඒ ශ්‍රාවක සංඝයා ගෙනවුත් පිරිනමන දනට නිසි ය. ආගන්තුක සත්කාරයට නිසි ය. දක්ෂිණා පිරිනැමීමට නිසි ය. ඇදිලි බැඳීමට නිසි ය. ලෝකයට අනුක්තර පුණ්‍යකෂේත්‍ර වෙයි. චුඤ්ඤෙති, යම් කෙනෙක් සංඝයා කෙරෙහි ප්‍රසන්න වෙත් ද ඔවුහු අග්‍ර වූ පිරිස කෙරෙහි ප්‍රසන්න වූ අය වෙති. අග්‍රයෙහි පහන් වූ අයට අග්‍ර ප්‍රතිවිපාක වෙයි.” (යාවතා චුඤ්ඤි සඛිඝා වා ගණා වා තථාගතසාවකසඛිඝො තෙසං අග්ගමක්ඛායති යදිදං වත්තාරි පුරිසයුගානි අට්ඨපුරිසපුග්ගලා. එස භගවතො සාවකසඛිඝො ආහුනෙයො පාහුනෙයො දක්ඛිණෙයො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස. යෙ ඛො චුඤ්ඤි සඛිඝෙ පසන්නා අග්ගෙ තෙ පසන්නා. අග්ගෙ ඛො පන පසන්නානං අග්ගො විපාකො හොති)

බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළ භවනිරෝධය වූ නිර්වාණය අරමුණු කරගත් ආර්ය ප්‍රතිපදාවෙහි සේඛ බවට පත් වූ හා අසේඛ වූ අර්හත්‍වයට පත් උතුමන් කෙරෙහි පැහැදීම උසස් ම පිරිස පිළිබඳ ප්‍රසාදයයි. සේඛ කියන්නේ ප්‍රතිපදාවේ හික්මෙන අය හඳුන්වන වචනයයි. අසේඛ කියන්නේ හික්මීම පිරිපුන් කළ රහතන් වහන්සේලායි. හික්කුසංඝ, හික්කුණීසංඝ කියන්නේ. පැවිදි පිරිස. උපාසක උපාසිකා කියන දෙපිරිසත් ඇතුළුව සිව්පිරිස ම හඳුන්වන්නේ, **සාවකසංඝ** කියලයි. සාවකසඛිඝයා කියන්නේ සසුන් පිළිවෙතට මැනැවින් පිළිපත් අයයි. (**සුපටිපන්නො භගවතො සාවකසඛිඝො**) ගිහි සුදුරෙදි හඳින කාමභෝගී උච්ඝු උචෑසියන්ටත් පිළිවෙතට ඇතුළු වියහැකි, සාවකසංඝ පිරිසට ඇතුළු විය හැකි සසුනක් හැටියට බුදුසසුන හඳුනා ගන්න. මෙතෙක් සඳහන් කළේ කොපමණකින් සුගතියාමී වන පමණට තෙරුවන් ප්‍රසාදය පිහිටීම ගැනයි.

ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ හඳුන්වා දෙන කාරණාව අරියකන්ත සීලයයි. “චුඤ්ඤෙති, යම්තාක් සිල් ඇත්නම්, ආර්යයනට ප්‍රිය වූ (ගමඵල නුවණින් යුක්ත) සීලය ඒ සියලු සිල් වලට වඩා අග්‍ර ය. එනම්: නො කැඩුණු, සිදුරු නැති, පැල්ලම් නැති, නොබිඳුන, තෘෂ්ණා දාස බවින් තොර, නුවණැත්තන්

විසින් පසස්නා ලද, තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි පරාමර්ශනයක් නැති, සමාධියට හිත පිණිස වූ සීලයයි. වූන්දියෙනි, යම් කෙනෙක් මේ අරියකන්ත සීලය පිරිපුන් කරන සුලු නම්, ඔවුහු අග්‍ර වූ සීලය පිරිපුන් කරන්නෝ වෙති. අග්‍රයෙහි පිරිපුන් කරන අයට අග්‍ර විපාක වෙයි.” (යාවකා වූන්දි සීලානි අරියකන්තානි තෙසං අග්ගමක්ඛායති යදිදං අඛණ්ඩානි අච්ඡද්දානි අසබලානි අකම්මාසානි භුජ්ස්සානි විඤ්ඤුප්පසථානි අපරාමට්ඨානි සමාධිසංවත්තනිකානි. යෙ ඛො වූන්දි අරියකන්තෙසු සීලෙසු පරිපුරකාරිනො, අග්ගෙ තෙ පරිපුරකාරිනො. අග්ගෙ ඛො පන පරිපුරකාරිනං අග්ගො විපාකො භොති.)

බුදුසමය ප්‍රතිපදාව වඩන කෙනාට ආයති සංවරයට (නැවත සංවරයෙහි පිහිටීමට) ඉඩ තබා ඇති දහමකි. එයින් වැරදි අඩුපාඩු සාධාරණ කරගන්න ඉඩක් ඇතැයි සිතියයුතු නොවේ. සීලය නො කැඩුණ, සිදුරු නැති ආදී ලක්ෂණ වලින් යුක්ත වියයුතු යයි දක්වන්නේ ප්‍රමාදයකට වැටුණත් වහා පිළියම් කරන්නට තරම් සීල, සමාධි, ප්‍රඥා ත්‍රිශික්ෂාව පිළිබඳ අපේක්ෂාව අත් නො හැර සිටීම සලකාගෙනයි. සීලය සමාධියට උපනීශ්‍රය වන ධර්මයකි. සමාධිගුණය හඳුනාගන්නා විට සීලය වඩාත් පහසුවෙන් ආරක්ෂා වෙයි. ප්‍රඥාව දියුණු වන විට පහසුවෙන් සීලය ආරක්ෂා වේ.

අපි දැන් මෙතෙක් වේලා සාකච්ඡා කළේ දුගතිගාමී නො වී සුගතිගාමී වන්නට තිසරණයෙහිත් පන්සිල්හිත් පිහිටීම කොපමණකින් ප්‍රමාණවත් වේ ද, යන්න පිළිබඳව බුදුරජාණන් වහන්සේ වූන්දි රාජකුමාරියට කළ අනුශාසනයයි. මෙතනදී අපි කථා කළේ සද්ධාසම්පදාවත් සීලසම්පදාවත් ගැනයි. අදත් අපි ආගමික කටයුතු වලදීත් ඇතැම් විට සමාජමය වැදගත් අවස්ථා වලදීත් තිසරණ පන්සිල්හි පිහිටීමේ සිරිත ඇතිවෙලා තියෙන්නෙ මොන තරම් ගැඹුරු අරුතකින් ද කියන බව ඔබට මෙහි දී පැහැදිලි වෙනවා ඇති. ස්ථිර වුණ තෙරුවන් ප්‍රසාදයත් අරියකන්ත සීලයත් සිව්වැදැරුම් සෝතාපත්ති අංග හැටියටයි, ධර්මයේ හඳුන්වා තිබෙන්නෙ.

බොහෝදෙනා ජීවිතයේ සාර්ථකත්වය කියල හිතන්නෙ ජීවත්ව ඉන්නකම් අවශ්‍යයි කියල හිතෙන භෞතික සාර්ථකත්වය සලසා ගැනීම පමණයි. නමුත් සසර කියන්නෙ අභිසම්බත අභිසංඤ්චේතයිත කර්ම නියාමයේ සකස් කිරීමක් බව දකින්න

ඕන. දිව්‍ය බ්‍රහ්මයින් දිව්‍යසැප බ්‍රහ්මසැප විඤ්ඤා ජරා මරණ සෝක පරදේව දුක් දොමනස් උපායාස වලින් මිදිල නැ. එහෙම දකින අය ලොකික ජීවිතයට කළමනාකරණයක් දෙන්නෙ නිවන් මුහුණුවරටත් ගැලපෙන විදියට. ලෝභය ද්වේෂය මෝහය කියන අකුසල මූලයන් ඉදිරියට නො පනින්න නම් දහමෙන් හැඩවැඩ වුණ ජීවන දර්ශනයක් අවශ්‍යයි. නව තාක්‍ෂණික පහසු කම් සහිත ජීවිතයක් සකසා ගත්තත් මරණින් මතු දුගතියට නො වැටීම පිණිස රැකවරණය ලැබෙන්නෙ ධර්මයෙන් පමණයි. සත්වයාට මෙලොවත් පරලොවත් ශ්‍රේෂ්ඨ වන්නේ ධර්මය ම යයි ශාස්තෘන් වහන්සේ වදාරන්නෙ ඒ නිසා (ධම්මො හි වාසෙට්ඨො සෙට්ඨො ජනෙකස්මිං. දිට්ඨිදම්මෙවෙව සම්පරායෙ ව)

මෙහි දී ශ්‍රද්ධාවත් සීලයත් ගැඹුරින් හඳුනා ගැනීමට උපකාර කරගත් වුඤ්ඤා සුත්‍රයෙහි අවසනට දැක්වෙන උද්දාන ගාථා කීපයක් හඳුනා ගැනීම ඉතා වැදගත්.

**1. “අග්ගතො වෙ පසන්නානං අග්ගං ධම්මං විජානතං
අග්ගෙ බුද්ධෙ පසන්නානං දක්ඛණෙයො අනුත්තරෙ”**

ඒකාන්තයෙන් තෙරුවනෙහි අග්‍ර භාවයෙන් පහත් වූ අග්‍ර ධර්මය දකින්නවුන්ට ද, ඉහළින් ම දක්‍ෂිණාවට සුදුසු වූ අග්‍ර වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි පැහැදුනවුන්ට ද, අග්‍ර විපාක වේ.

**2. “අග්ගෙ ධම්මෙ පසන්නානං විරාගුපසමෙ සුඛෙ
අග්ගෙ සංඝෙ පසන්නානං පුඤ්ඤකඛන්තෙ අනුත්තරෙ”**

විරාගයට හා සංසිදීමට හේතු වූ සැප සහගත අග්‍ර වූ ධර්මයෙහි පහත් වූ අයට ද ඉහළ ම පින්කෙත වූ අග්‍ර සංඝයා කෙරෙහි පැහැදුනවුන්ට ද අග්‍ර විපාක වේ.

**3. “අග්ගස්මිං දානං දදානං අග්ගං පුඤ්ඤං පවච්ඡති
අග්ගං ආයු ව වණ්ණො ව යසො කිත්ති සුඛං බලං”**

අග්‍ර වූ රත්නත්‍රය විෂයයෙහි දන් දෙන අයට අග්‍ර පුණ්‍යය වැඩෙයි. අග්‍ර ආයුෂය ද, වර්ණය ද, පිරිවර ද, කීර්තිය ද, සුඛය ද, බලය ද වැඩේ.

**4. “අග්ගස්ස දාතා මෙධාවී අග්ගධම්මසමාහිතො
දෙවභුතො මනුස්සො වා අග්ගපත්තො පමොදති.”**

අග්‍ර වූ රත්නත්‍රයට දෙයාධර්මය පිරිනමන, අග්‍රධර්මයෙහි මැනැවින් පිහිටි පුද්ගලයා දෙවි වුව ද, මිනිස් වුව ද අග්‍ර භාවයට පැමිණ ප්‍රමුදිත වෙයි.

පෙරටුව යන ප්‍රඥාව

අපි සද්ධාසම්පදාවත් සීලසම්පදාවත් හඳුනාගන්න. දැන් වාගසම්පදාවත්, පඤ්ඤාසම්පදාවත් හඳුනාගන්නයි යන්නේ. වාග්සප්ප්ඡ සූත්‍රයේ වාගසම්පදාව හඳුන්වල තියෙන්නේ මෙහෙමයි. “මේ ලෝකයෙහි කුලපුත්‍රයා දුරු කළ මසුරුමල ඇති සිතින්, ත්‍යාගයට යොමු වූ සිතින්, දීමට සෝදාගත් අත් ඇතිව, අතහැර දීමෙහි ඇලුණේ, ඉල්ලාසිටීමට සුදුසු වූයේ, බෙදාහදා දීමෙහි ඇලුණේ ගිහිගෙයි වසයි. වාග්සප්ප්ඡය, මේ ත්‍යාගසම්පදාවයයි, කියනු ලැබේ.” (ඉඬ වග්ගප්ප්ඡ කුලපුත්තො විගත මලමච්ඡේරෙන චෙනසා අගාරං අප්ප්ඤ්ඤාසම්පදාං, මුත්තවාගො පසතපාණී වොස්සග්ගරතො යාවයොගො දානසංවිභාග රතො, අයං චූච්චති වාග්ගසප්ප්ඡ වාගසම්පදාං.)

කෙටියෙන් කිවුවොත් දන්දෙනව කියන්නේ වාගසම්පදාවයි. “වාග” කියන වචනයේ තේරුම “අතහැරීම” කියන එකයි. අතහැරල දන්දෙන්න පුළුවන් නම් නියම දන්දීම ඒකයි. දැනට මේ කෙටි හඳුනාගැනීම ප්‍රමාණවත්.

අපි ඊ ළඟට යොමු වෙන්නේ පඤ්ඤාසම්පදාව වෙත. පඤ්ඤාසම්පදාව තමයි, හැම ධර්මයකට ම පෙරටුව ගමන් කරන්නේ. පඤ්ඤාසම්පදාව පිළිබඳ විස්තරය මෙහෙමයි. “මේ ලෝකයෙහි කුලපුත්‍රයා ආර්ය වූ, විනිවිද දක්නා සුලු වූ, මැනවින් දුක් කෙළවර කිරීම පිණිස පවතින්නා වූ, උදයත්ථගාමිනී ප්‍රඥාවෙන් පැණවත් වූයේ වෙයි ද, මේ පඤ්ඤාසම්පදාවයි, කියනු ලැබේ.” (ඉඬ වාග්ගප්ප්ඡ කුලපුත්තො පඤ්ඤාසම්පදාං හොති උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාසම්පදාං සමන්තාගතො, අරියාය නිබ්බේධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා, අයං චූච්චති වාග්ගසප්ප්ඡ පඤ්ඤා සම්පදාං.)

අප පැහැදිලිව දැනගන්න ඕන කරන කාරණාව තමයි, ප්‍රඥාව. මෙතන තියෙන විශේෂ යෙදුම “උදයත්ථගාමිනීපඤ්ඤා” කියන එකයි. උදය කියන්නේ උදාවීම. ඇතිවීම, සමුදය. අත් කියන්නේ අස්තයට යාම. වාය වීම. නැතිවීම. නිරෝධය. අපි සාමාන්‍යයෙන් දකින්නේ, දේවල් ඇති වෙලා කලක් තිබිල නැති වෙනව. පුද්ගලයෝ ඉපදිලා කලක් ඉඳල මැරිල යනව. ඒ මට්ටමේ ඇතිවීමක් නැතිවීමක් දැනගත්තට නම් දුක් කෙළවර

වෙන්වෙන නෑ. ඒ විදියේ ඇතිවීම් නැතිවීම් ගැන කියන්න නම් අමුතුවෙන් බුදුකෙනෙක් ඕනත් නෑ. මේ ප්‍රඥාව මැනවින් දුක් කෙළවර කරන්න තියෙන ප්‍රඥාවක් නම් අපි මොකේ ඇතිවීම ද, නැතිවීම ද දැකියයුත්තේ?. දුකේ ඇතිවීම නැතිවීම වෙන්න එපැයි. වෙන මොකවත් ගැන බලල වැඩක් නෑ. දුක කියන්න මොකක් ද? ඇස, කන, නැහැය, දිව, කය, මන, රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ, ධම්ම කියන මේවායේ සමුදය තමයි, දුකෙහි සමුදය කියන්නේ. එහෙම කිවුවත් ඒක එතරම් පැහැදිලි නැති වෙන්න පුළුවන්. සාමාන්‍ය ලෝකයා හිතන්නේ ඕව නැත්නම් තමයි, දුක කියල. අපි තව ටිකක් බලමු.

සංසාර සත්‍වයෙක් කියන්නේ මේ ආයතන සම්බන්ධතාව තියෙන කෙනෙක්. සංයුත්ත නිකායේ සග්ගේ සූත්‍රයේ සඳහන් වෙනව, "ප්‍රිය , කැමති, මනවඩන සියලු රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, ධම්ම යම්තාක් ඇතැයි කියනව ද, දෙවියන් සහිත ලෝකයා ඒවා සැපයයි සම්මත කරගෙන ඉන්නව. ඒවා යම් තැනෙක නිරුද්ධ වෙලා නම් ඔවුන් එය දුක යයි සම්මත කරගන්නව." කියල.

**(රූපා සද්දා රසා ගන්ධා එස්සා ධම්මා ච කෙවලා,
ඉට්ඨා කන්තා මනාපා ච යාවතස්ථිති චුච්චති.
සදෙවකස්ස ලොකස්ස එතෙ වො සුඛසම්මතා,
යථ වෙතො නිරුජ්ඣන්ති තං තෙසං දුක්ඛසම්මතං.)**

මේ සළායතන සම්බන්ධතාව සැපයී කියල හිතුවට ඒව හිඤ්ඤා ලෝභය, දේවේෂය, මෝහය, ඇති වෙනව. ඒවට ලෝභයෙන් ඇලෙනව. දේවේෂයෙන් ගැටෙනව. මෝහයෙන් රැවටෙනව. මම, මගේ කියල අල්ලගන්නව. සළායතනික නිමිති දේවල් කරගෙන ඒවා ලුහුබඳින්න මුල් වෙන්වෙන ඡන්දය, තණහාව. **(ඡන්දමූලකා සබ්බේධම්මා)** ලෝභයෙන් දේවේෂයෙන් මෝහයෙන් කය, වචනය, හිත හසුරුවනකොට බිහිවෙන්නේ කර්ම. පව්, අකුසල් කළා නම් මම ඉදිරියට දාගෙන ඒව විඳවනව. විඳවන්න ගිහිල්ලත් අලුතෙන් රැස් වෙන්වෙන කර්ම.

කර්ම බිහිවෙන්න මුල් වෙන්වෙන, මේ සළායතනික එස්සය බව අපි දැනගන්න ඕන. කර්මයන්ට නිදානය, හේතුව මොකක් ද කියන ප්‍රශ්නයට නිබ්බේධිකපරියාය සූත්‍රයේ උත්තරය වශයෙන් දිල තියෙන්නේ "එස්සො හික්ඛවෙ කම්මානං නිදාන සම්භවො" කියලයි. කර්මයන්ට හේතුව නිදානය එස්සය

කියලයි. ඒ කියන්නේ මේ ආයතන හයේ එස්සය බව අමතක කරන්න එපා. අපි කල්ප ගණනක් තිස්සේ සසර ඇදී ආවේ තියෙන ඇහැකිත් තියෙන රූපයක් දකිනව, තියෙන කනකින් තියෙන ශබ්දයක් අහනව, තියෙන නහසකින් තියෙන ගන්ධයක් ලබනව, තියෙන දිවකින් තියෙන රසයක් විඳිනව, තියෙන කයකින් තියෙන පහසක් විඳිනව, තියෙන මනසකින් තියෙන දෙයක් ගැන හිතනව, කියන මට්ටමේ හිටිය නිසා. ඒකේ වැරද්දක් දැක්කේ නැති නිසා. අපි ඉඳල තියෙන්නේ පැවැත්මක් තියෙනව කියල හිතාගෙන. අපට අත්දැකීම් වශයෙන් දේවල් සම්භවය වෙන්නේ මනසිකාරය ප්‍රත්‍යය කරගෙන. **(මනසිකාරසම්භවා සබ්බේධම්මා)** මනසිකාරයට ලක් නො වුණ දේවල් අපි දන්නේ නෑ. දන්න නැති දේ වලින් සංසාර දුකක් සකස් වෙන්නේ නෑ. ඒ නිසා පැවැත්ම කියන්නේ හිතේ මවාගන්න මුළාවක් බව හොඳින් තේරුම් ගන්න.

සාමාන්‍යයෙන් කවුරුත් කල්පනා කරන්නේ මම වෙන ම ඉඳගෙන අරමුණු අත්දකිනව කියල. අරමුණුත් එක්කමයි මම මැවෙන්නේ. මම වෙන ම ඉඳගෙන අරමුණු අත්දකිනව නො වෙයි. ඒත් පුරුද්ද වෙන වෙන ම ගැනීමයි. ඒ හිඤ්ඤාව, අතීත අරමුණු මතක සටහන් මේ මොහොතට ඇදල ගන්නේ. මතු බලාපොරොත්තු වෙන ඒවත් මේ මොහොතට ඇදල ගන්නේ. මේ මොහොතෙන් අරමුණු වලට ඇදී යන්නේ. මේ නිසා දිගින් දිගට ජාති ජරා ව්‍යාධි මරණ සෝක පරදේව දුක් දොම්නස් උපායාස වලට භාජනය වෙනව. හව දිට්ඨියට වැටිල, නැති පැවැත්මක් මවා ගන්න හිඤ්ඤාව, මේ ඔක්කොම දුක් දොම්නස්. මේ වැටිල තියෙන්නේ සක්කායදිට්ඨියට. විභව දිට්ඨියට වැටිල ඉන්න කෙනත් සක්කායදිට්ඨියෙන් මිඳිල නෑ. මොහොතක් මොහොතක් පාසා සමුදය වන නිරුද්ධ වන අත්දැකීම් ප්‍රවාහයක් බව නො දැන පුද්ගලයින්, කැන්, දේවල් හැටියට ඇති වශයෙන් ගන්න එකයි සක්කාය කියන්නේ. ඊට කැමැති විමට කියනව සක්කායාභිරතිය කියල. සක්කායාභිරතියේ වැරද්ද තේරුම් ගන්නකොටයි නිබ්බාණාභිරතියක් ඇතිවෙන්නේ. ඊට අවශ්‍ය ප්‍රඥාව තමයි, උදයත්ථගාමිනිපඤ්ඤා කියන්නේ.

ප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාවක් ඇතිව සමුදය වන දේවල් ප්‍රත්‍ය නිරෝධයෙන් නිරුද්ධ වෙනව. මෙතන පිටස්තර දේවල් ගැන කථා කරල වැඩක් නෑ. සලායතනික අත්දැකීම් වශයෙන්

සකස්වන, චේතනාමය වශයෙන් අභිසංස්කරණය වන ධර්ම ගැනයි, අපි තේරුම් ගතයුත්තේ. ඇහැ කන නැහැය දිව කය සමුදය වෙන්නේ රූප ශබ්ද ගන්ධ රස ස්පර්ශ කියන නිමිති සමුදය වීමත් සමග ම යි. ඒවාට තනිව සමුදය වෙන්න බෑ. ඒ විදියට ගත්තම ඇස සමුදය වෙන්නේ පච්චුප්පන්න වශයෙන්. රූපය සමුදය වෙන්නේ පච්චුප්පන්න වශයෙන්. වක්ඛුච්ඤ්ඤාණය සමුදය වෙන්නේ පච්චුප්පන්න වශයෙන්. වක්ඛුච්ඤ්ඤාණය උපදින්නේ ඇහේ නෙවෙයි. මනායතනයේ සම්බන්ධතාව නැතුව ඇහැටත් වර්ණරූපයටත් වක්ඛුච්ඤ්ඤාණය උපදවන්න බෑ. මනස පිළිසරණ කරගෙනයි එය වෙන්නේ. **(මනෝ පටිසරණා)** පසිඳුරන්ගේ ම අත්දැකීම් අනුභව කරන්නේ මනසයි. **(මනෝව තෙසං ගොචරවිසයං පච්චනුභොති)** ඉඤ්ඤාසංයුත්තේ උණ්ණාභව්‍රාත්මණ සූත්‍රයෙයි, ඒ බව සඳහන් වෙන්නේ. විඤ්ඤා, සඤ්ඤා, චේතනා, එස්ස, මනසිකාර සමුදය වෙන්නේ පච්චුප්පන්න වශයෙන්.

මේ සියල්ල සමුදය වන්නේ චේතනාමය වශයෙන් අභිසංස්කරණය කිරීමක් හැටියට. ඒ කියන්නේ කම්මසමුදය කියන්නේ මේක ම තමයි, කියන එකයි. රූපසඤ්චේතනා, සද්දසඤ්චේතනා, ගන්ධසඤ්චේතනා, රසසඤ්චේතනා, ඵොට්ඨබ්බසඤ්චේතනා, ධම්මසඤ්චේතනා කියන සලායතනික වශයෙන් සකස් වෙන චේතනා තමයි, කර්ම කියන්නේ. බොහෝ දෙනා ඉඳල හිටල පිනක්, ඉඳල හිටල පවක් කරනව කියල හිතුවත් අයෝනිසෝමනසිකාරයෙන් ශුභනිමිති මෙතෙහි කරමින් රාගානුසයට වැටෙනව කියන්නේ කර්ම බිහිවීම. අයෝනිසෝමනසිකාරයෙන් පටිසසඤ්ඤා මෙතෙහි කරමින් පටිසානුසයට වැටෙනව කියන්නේ කර්ම බිහිවීම. සමුදය දන්නේ නැතුව, නිරෝධය දන්නේ නැතිව, අස්සාදය දන්නේ නැතිව, ආදීනව දන්නේ නැතිව, නිස්සරණය දන්නේ නැතිව අයෝනිසෝමනසිකාරයෙන් මෙතෙහි කරමින් අවිජ්ජානුසයට වැටෙනව කියන්නේ කර්ම බිහිවීම. අවිද්‍යාව කියන්නේ මොකක් ද? දුක යනු මේ හේතු ප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාවයි කියල නොදනී නම් ඒ අවිද්‍යාවයි. **(දුක්ඛේ අඤ්ඤාණං)** අවිජ්ජා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ. නාමරූප, සලායතන, එස්ස, වෙදනා, තණ්හා, උපාදාන, භව, ජාති, ජරාමරණ සෝක පරිදේව දුක් දොම්නස් උපායාස කියන්නේ දුකයි. දුකෙහි සමුදය වන්නේ මේ

ප්‍රත්‍යසම්බන්ධතාව මතයි කියල නො දනී නම් ඒ අවිද්‍යාවයි. (දුක්ඛසමුදයෙ අඤ්ඤාණං) දුකෙහි නිරෝධය මේ ප්‍රත්‍යනිරෝධයෙන් වේ ය යි නො දනී නම් ඒ අවිද්‍යාවයි. (දුක්ඛනිරෝධෙ අඤ්ඤාණං) දුක්ඛනිරෝධයට මාර්ගය ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය බව නො දනී නම් ඒ අවිද්‍යාවයි.

අතීතයේ සකස් වුණෙත් මේ ප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාව නම්, දැන් සකස් වෙන්නෙන් මේ ප්‍රත්‍යසම්බන්ධතාව ම නම්, මතුත් ඒ ප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාව ම සකස් වෙනවා ඇති. ප්‍රත්‍යුත්පන්න ඇස කන නැහැය දිව කය මන කියෙන්නෙ, ප්‍රත්‍යයන් විසින් එක්ව කරන ලද, චේතනාව විසින් පිළියෙළ කරන ලද, වේදනාවට කරුණු වූ පුරාණ කර්මයයයි දතයුතු ය, කියල සං: නි: නවපුරාණ වග්ගයේ කම්ම සූත්‍රයේ සඳහන් වෙනව. (අභිසඛ්ඛතං අභිසඤ්චෙතයිතං වෙදයිතං දට්ඨබ්බං) මේවා මගේ ද නො වේ. අනෙකකුගේ ද නො වේ. හේතු ප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාව ඔස්සේ සමුදය වන දේවල්. අවිද්‍යාව නැත්නම් මේ කිසිවක් සමුදය වෙන්නෙ නෑ. “මම වෙමි” යන්න බැහැරව නැතිනාක් පසිඳුරන්ගේ ඉපැදීම වෙනව. (අස්මිති ඛො පන භික්ඛවෙ අවිගතෙ පඤ්චන්තං ඉඤ්ඤානං අවක්කන්ති හොති) ඒ බව දකිනව නම් ඒ තමයි දුකෙහි නිරෝධය දැකීම. මේකට තම තමන්ගේ සංසාරය අතීතයේ පටන් ගත්ත අවස්ථාව හොයල වැඩක් නෑ. හොයල ඉවරයක් කරන්නත් බෑ. ප්‍රත්‍යුත්පන්නයේ යම් සමුදය විමක් වේ නම් අතීතයේ වූයෙන් එයයි. මතු සිදු වෙනව නම් වෙන්නෙන් එයයි.

දැන් අපේ මේ සාකච්ඡාව පහසු වෙන්න ඇසත් රූපයත් සමුදය විමේ ඉඳල කථා කරමු. මහාකච්චායන මහරහතන් වහන්සේ ඇසේ සමුදය, රූප සමුදය, චක්ඛුවිඤ්ඤාණයේ සමුදය කියල දෙනහැටි අපි තේරුම් ගනිමු. (ම: නි: 3, කච්චානභද්දෙකරත්ත සූත්‍රය)

ඇවැත්නි, යම් ඇසක් වේ ද, රූප වේ ද, ඒ දෙක ම පච්චුප්පන්නයි. (යඤ්චාචුසො චක්ඛුං යෙ ච රූපා උභයමෙතං පච්චුප්පන්නං) මේ කියන්නෙ ඇහැයි රූපයි වෙන වෙන ම තිබුණෙ නෑ. දෙක එකිනෙකට ප්‍රත්‍යය විම් වශයෙන් සමුදය වුනා, කියන එකයි. මේ දෙකට විතරක් තනිව ම සමුදය වෙන්නත් බෑ. මනසේ පිළිසරණ අවශ්‍යයි. ඒ කියන්නෙ චක්ඛුවිඤ්ඤාණය නැතිව ඇසත් රූපත් සමුදය වෙන්නෙ නෑ.

පව්වුප්පන්න ඇසත් රූපයත් පිළිබඳව ඡන්දරාගයෙන් බැඳුණ විඤ්ඤාණය වෙයි. (තස්මිං පව්වුප්පන්නෙ ඡන්දරාගපට්ඨද්ධත්තං භොති විඤ්ඤාණං) ඡන්දරාගයෙන් බැඳුණ නිසා විඤ්ඤාණය ප්‍රත්‍යක්ෂපත්තය අභිනන්දනය කරයි. (ඡන්දරාගපට්ඨද්ධත්තං විඤ්ඤාණස්ස තදභිනන්දනී) අභිනන්දනය කරනුයේ ප්‍රත්‍යක්ෂපත්ත ධර්ම කෙරෙහි ඇදෙයි. (තදභිනන්දනො පව්වුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු සංභීරති) යම් කෙනෙක් ඇස අභිනන්දනය කරනව නම් ඒක තේරුම දුක අභිනන්දනය කරනව කියන එකයි. (යො භික්ඛවෙ චක්ඛුං අභිනන්දනී සො දුක්ඛං අභිනන්දනී.සං: නි: 4, අභිනන්ද සුත්‍රය) (මේ ආකාරයට අනෙකුත් ඉන්ද්‍රිය අරමුණු විඤ්ඤාණ සමුදය වන ආකාරය ගැනත් වටහා ගන්න.)

දැන් අපට තේරෙනව, සාමාන්‍ය ලෝකයා ඇස, කන, නැහැය, දිව, කය, මන,රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ, ධම්ම සැපයී කියල හිතුවට මේ සකස් වෙන්නෙ දුකයි, කියන බව. මහාතණ්භාසඞ්ඛය සූත්‍රයෙ ඒ දුක සැකසෙන හැටි මෙහෙම විස්තර වෙනව. “යම් කිසි කෙනෙක් ඇතින් රූපයක් දැකල ප්‍රිය නම් ඇලෙනව. අප්‍රිය නම් ගැටෙනව. කායගතාසතියක් නැතිව අකුසල් සිත් ඇතිව වාසය කරනව. පව්වු අකුසල ධර්මයන් ඉතිරි නැතිව නිරුද්ධ වන චේතෝවිමුක්තිය, ප්‍රඥාවිමුක්තිය ඇති සැටියෙන් දන්නෙ නෑ. මෙසේ ඇලීම් ගැටීම් වලට පැමිණෙමින් සැපවේදනා දුක්වේදනා නොදුක් නොසුව වේදනා වශයෙන් යම් වින්දනයක් ලබයි ද, එය ගැන වෙසෙසින් බලාපොරොත්තු වෙනව, වෙසෙසින් කථාකරනව, හිතින් පිළිගන්නව. ඒ අනුව සතුටු වෙනව. වින්දනයේ සතුට උපාදානය කරනව. උපාදාන ප්‍රත්‍යයෙන් හව ජාති ජරාමරණ සෝක පරිදේව දුක් දොම්නස් උපායාස ඇතිවෙනව. මුලු මහත් දුකෙහි ඇති වීම මේකයි.”

මේ දුක නිරුද්ධ වෙන්නෙ කොහොම ද, කියල ඊළඟට බලමු. “යම් කෙනෙක් ඇසින් රූපයක් දැකල එහි ඇලෙන්නෙ නෑ. ගැටෙන්නෙ නෑ. එළඹී කායගතාසතියෙන් යුතුව මාර්ගචිත්තයෙන් ඉන්නව. පව්වු අකුසල ධර්මයන් ඉතිරි නො කොට නිරුද්ධ වන චේතෝවිමුක්තිය ප්‍රඥාවිමුක්තිය ඇති සැටියෙන් දන්නව. ඔහු ඇලීම් ගැටීම් නැතිව, සැපවේදනා, දුක්වේදනා නොදුක් නොසුව වෙදනා අභිනන්දනය කරන්නෙ නෑ. වෙසෙසින් කථාකරන්නෙ නෑ. හිතින් පිළිගන්නෙ නෑ. ඒ නිසා වේදනාවෙහි කැමැත්ත නිරුද්ධ වෙනව. කැමැත්ත නිරුද්ධ

වීමෙන් උපාදාන, භව, ජාති, ජරාමරණ, සෝක, පරිදේව, දුක්, දොම්නස්, උපායාස නිරුද්ධ වෙනව. මේ ක්‍රමයෙන් මුලුමහත් දුක ම නිරුද්ධ වෙනව.”

දැන් අපට උදයත්‍රයාමිනී පඤ්ඤාවට ඇතුළත් වන සමුදය නිරෝධ පිළිබඳ සෑහෙන වැටහීමක් තියෙනව. මේ අවබෝධය තව තව දියුණු කරගන්න ඕන. ව්‍යග්ඝපජ්ජ සූත්‍රයේ උදයත්‍රයාමිනී පඤ්ඤාව විස්තර කරන කොට **“අරියාය, නිබ්බේධිකාය, සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා”** කියන ව්‍යවහාර අපට හම්බ වුණා. මේ ලබාගන්න ප්‍රඥාව පුහුදුන් ප්‍රඥාවක් නොවෙයි. **ආර්ය** වූ ප්‍රඥාවක්. ලෞකිකත්‍වයෙන් ලෝකෝත්තරත්‍වයට යොමු වීම පිණිස වූ ප්‍රඥාවක්. මේ සලායතනික අත්දැකීම් ලෝකයට පුහුදුන් සිතින් දීල තිබුණ ඇගයීම් වටිනාකම්වල හිස් බව දැනෙනකොට ඇති වෙන්නෙ විනිවිද දකින ප්‍රඥාවක්. **නිබ්බේධිකා** කියන වචනයෙන් කියැවෙන්නෙ **“විනිවිද දකින”** කියන අදහසයි. ප්‍රඥාව නිසා ලාමක දේ වලට තිබුණ උනඤ්ච අඩු වී යාමක් මැකී යාමක් සිදුවෙනකොට ඒකයි **“විරජ්ජති”** කියන්නෙ. එහෙම මැකිල ආයෙ නූපදින විදියට ම නිරුද්ධවීමයි, මැනැවින් දුක් කෙළවර වෙනව කියන්නෙ.

ගිහි කාමභෝගී කෙනකුට සෝතාපන්න, සකදාගාමී අවස්ථා දක්වා ම මේ ප්‍රඥාව වඩන්න පුළුවන්. ඒ කියන්නෙ සක්කායදිට්ඨිය ප්‍රතිණ කරන්න මේ ප්‍රඥාවෙන් පුළුවන් කියන එකයි. මාංශමය ඇස, කන, නැහැය, දිව, කය අනිත්‍යයි, දුකයි, අනත්තයි කියල බැලුවට ප්‍රමාණවත් නැති බව තේරුම් ගන්න. ඒවා දුර්වල වෙනව විනාශ වෙනව කියන එක කියල දෙන්න බුදුවරයන් වහන්සේ නමක් පහළ වෙන්න ඕන නෑ. බාහිර වස්තු දිරනව, කැඩෙනව, විනාශ වෙනව කියන එක බුදුවරයන් වහන්සේ නමකගෙන් අහගන්න ඕන නෑ. කාටත් ජේනව. ඒ මට්ටමෙන් අනිත්‍යය දැකීමෙන් නිවන්දකියි කියල හිතන්න බෑ. අනිත්‍ය සංඥාව වැඩිය යුත්තේ **‘මම වෙමි’** කියන මැනගැනීම උගුලුවා ලන්නයි. **(අනිච්චසඤ්ඤා භාවෙනබ්බා අස්මිමාන සමුග්ඝාතාය)** පරමාණුව බිඤ්ච නිවන් අවබෝධයට තරම් වන අනිත්‍ය සංඥාවක් වැඩෙන්නෙ නෑ. දුක් කෙළවර වන ආර්ය වූ නිබ්බේධික පඤ්ඤාවක් එතන නෑ.

මනසිකාරයට හමුවන විටයි, ඇස - රූප, කන - ශබ්ද, නාසය - ගන්ධ, දිව - රස, කය - පහස, මනස - සංකල්ප සමුදය

වෙන්නෙ. ඒ අනුව අතීත ආයතන නිරුද්ධයි. අනාගත ආයතන ආවේ නෑ. පව්වුප්පන්න ආයතන සමුදයයි අපි අත්දකින්නෙ. මම මැවෙන්නෙ එතැන. මම ඉන්නව, අත්දකින දේ කියෙනව කියන හැඟීම කියෙනව. එතන තමයි ලෝකසමුදය. මේක හිතාගැනීමක් විතරයි. (මඤ්ඤාතං) මේ මූලාව නැත්නම් නිරෝධයයි. ඒ කියන්නෙ මූලාව නැත්නම් සමුදය වෙන්නෙ නෑ, කියන එකයි. මේ විදියෙන් උදයඝට්ඨාමිනී පඤ්ඤාව දැනගැනීම අවශ්‍යයි.

ඉතින් මේ එක්කම සක්කායදිට්ඨිය ප්‍රභාණය වෙන්න මේ ප්‍රඥාවේ අවශ්‍යතාවත් ටිකක් කථාකරන්න ඕන. වරක් එක්කරා හිඤ්චක් බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් ඇසුව, “කෙසේ දන්න කෙනාට ද, කෙසේ දකින කෙනාට ද සක්කායදිට්ඨිය ප්‍රභාණය වෙන්නෙ” කියල. එතනදී බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙහෙම දේශනා කරනව.

“මහණ, ඇස දුක වශයෙන් දන්නහුගේ දක්නහුගේ සක්කායදිට්ඨිය ප්‍රභීණ වෙනව. රූපය දුක වශයෙන්... චක්ඛුවිඤ්ඤාණය දුක වශයෙන්.... චක්ඛුසම්ඵස්සය දුක වශයෙන්.... චක්ඛුසම්ඵස්සයෙන් උපදින සුව, දුක්, නොදුක් නොසුව වේදනා දුක් වශයෙන් දන්නහුගේ දක්නහුගේ සක්කායදිට්ඨිය ප්‍රභීණ වෙනව.” කියල වදාළ. (චක්ඛුං ඛො භික්ඛු, දුක්ඛතො ජානතො පස්සතො සක්කායදිට්ඨී පභීයති. රූපෙ... චක්ඛුවිඤ්ඤාණං... චක්ඛුසම්ඵස්සං... යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වේදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තම්පි දුක්ඛතො ජානතො පස්සතො සක්කායදිට්ඨී පභීයති) මේ අනුව අපි තේරුම්ගන්න ඕන සමුදය වෙන්නෙ, පංචඋපාදානස්කන්ධ දුක බව. නිරුද්ධ වෙන්නෙත් පංචඋපාදානස්කන්ධ දුක බව.

සුභ පරිභාවිත සිත

සුභසම්පදාව හඳුනාගන්නයි දැන් අප සුදානම් වෙන්නෙ. වාග්සපථ්ථ සුත්‍රයේත් තවත් බොහෝ සුත්‍ර වලත් සද්ධා, සීල, වාග, පඤ්ඤා කියන අංග හතර සඳහන් වෙනව. ඒ අංග හතර යම් පමණකින් හෝ සකස් වෙනකොට සසුන් පිළිවෙත ආරම්භ කළ කෙනෙක් වෙනව. “සුභ” කියන්නෙ “අසන ලද” කියන එකයි. සසුනේ ඇසිය යුත්තෙ දහමයි. අසන ලද දහම් ඇති බව සුභසම්පදාවයි. කලින් කථා කළ ප්‍රඥාසම්පත්තිය සකස් වෙන්නත් දහම් ඇසීම අවශ්‍යයි. නිවන්මග සකස් වෙන්න සත්පුරුෂ සංසේචනයත්, සද්ධර්ම ශ්‍රවණයත්, යෝනිසෝ මනසිකාරයත්, ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපත්තියත් කියන සෝතාපත්ති අංග අවශ්‍යයි.

“ගෘහස්ථ බෞද්ධයා” පළමු පත්‍රිකාව ආරම්භ කළේ වච්ඡගොත්ත පරිබ්‍රාජකයා බුදුරදුන් වෙතින් සසුනේ සිව්පිරිසේ තතු විමසන මහාවච්ඡගොත්ත සුත්‍රයෙන් බව ඔබට මතක ඇති. එහි සඳහන් වුණා ගිහිකාමභෝගී උවසු උවැසියන්ටත් මේ සසුනේ පිළිසරණ ලබන්නට හැකි බව. එහි දී වච්ඡගොත්ත පරිබ්‍රාජකයා “ශාසන කාර්යය කරන, අවවාද පිළිගෙන කරන, කුසලයෙහි සැක ඉක්මවූ, සසුනේ විමති බැහැර කළ, විශාරද බවට පැමිණි, ශාස්තෘ ශාසනය තමන්ට ම පැහැදිලි විමෙන් අදහන, ගිහි සුදුරෙදි අදින, කාමභෝගී එක උපාසකයෙක් වත්, එක උපාසිකාවක් වත් ඉන්නව ද” කියල බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් විමසපු බව ඔබට මතක ඇති. එවන් අය බොහෝ කොට මාගේ සසුනේ වන බව උන්වහන්සේ වදාළ බවත් ඔබට මතක ඇති.

පළමු පත්‍රිකාවේ ම නළකපාන සුත්‍රය ඇසුරෙන් කළ පැහැදිලි කරීමත් ඔබට මතක ඇති. “කලුරිය කළ අසුවල් උපාසකයා, අසුවල් උපාසිකාව සක්කායදිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බතපරාමාස සංයෝජන ප්‍රභිණ කරල සෝතාපත්ත වෙලා, දුගතියෙන් මිදිල, නියත වශයෙන් නිවන පිහිට කරගත් ස්වභාවයෙන් යුක්තයි, කියල, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනව,

උපාසක උපාසිකාවන්ට අහන්න ලැබෙණව. ඒ අයගෙ ගුණ මේ මේවයි කියල තමන් ම දැකල හරි, අහල හරි ඔවුන්ගේ

සද්ධා, සීල, සුත, වාග, පඤ්ඤා ගුණ සිහි කරමින් ඒ උපාසක උපාසිකාවන් ඒ පිණිස සිත යොමු කරනව. මේ කරුණත් උපාසක උපාසිකාවන්ට පහසු විභරණයක්.” කියන මේ කාරණය. මේ පිණිස යෝනිසෝමනසිකාරයෙන් යුතුව දහම් ඇසීම අවශ්‍යයි.

මේ නිදසුන් අනුව සුතසම්පදාව කියන්නේ සසුන් පිළිවෙතෙහි ස්ථිර වෙන්න අවශ්‍ය කාරණයක්, බව දැන් ඔබට තේරෙනව. සුතසම්පත්තියෙන් යුක්ත කෙනා කුශලයෙහි සැක නැති කෙනෙක්. (තිණ්ණවිචිකිචණ) සසුනේ, ඒ කියන්නේ තථාගත පණිවිඩයේ විමති බැහැර කළ කෙනෙක්. (විගතකථචිකථො) විශාරද භාවයට පැමිණි කෙනෙක්. (වෙසාරජ්ජප්පක්තො) අනුන් පිහිට නො කරගෙන තමන්ට ම බුද්ධවචනය පැහැදිලි විමක් තියන කෙනෙක්. (අපරජ්ජවචයො සත්ථසාසනෙ) ගිහි කාමභෝගි ජීවිතයටත් මේ සකස් වීම වලංගු කරගන්න පුළුවන්, ශාසනයක් තමයි, බුද්ධ ශාසනය.

වරක් මහානාම ශාකාපුත්‍රයා බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් විමසනව, (අං: නි: 5, මහානාම සූත්‍රය, 120 පිට) ස්වාමීනි, කොපමණකින් ද උපාසකයෙක් වෙන්නේ කියල. “මහානාමය, යම් දිනෙක පටන් බුදුන් සරණ ගියාද, දහම් සරණ ගියා ද, සගුන් සරණ ගියා ද, එපමණකින් මහානාම උපාසකයෙක් වෙනව.” කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළ. ඊට පස්සේ මහානාම ශාකාපුත්‍රය අහනව “ස්වාමීනි, කොපමණකින් උපාසකයා සිල්වතෙක් වෙනව ද” කියල. “යම් දවසක පටන් උපාසකයා ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළකුණා නම්, අදත්තාදානයෙන් වැළකුණා නම්, කාමමිථ්‍යාවාරයෙන් වැළකුණා නම්, බොරු කීමෙන් වැළකුණා නම්, රහමෙරින් වැළකුණා නම් එ පමණකින් උපාසකයා සිල්වතෙක් වෙනව” කියල, බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළ. ඊ ළඟට විමසනව, කොපමණකින් ද, උපාසකයා තමන්ට හිත පිණිස පිළිපන්නෙක් වෙන්නේ, අනුන්ට හිත පිණිස පිළිපන්නෙක් නො වෙන්නේ, කියල. (අත්තහිතාය පටිපත්තො හොති නො පරහිතාය) මෙතැන දී බුදුරජාණන් වහන්සේ කාරණා අටක් දේශනා කරනව.

1. යම් දවසක පටන් උපාසකයා ශ්‍රද්ධාවෙන් යුක්ත වූයේ, අනුන් ශ්‍රද්ධා සම්පත්තියෙහි සමාදන් නො කරනවා නම්,

2. තමා සීලයෙන් යුතු වූයේ අනුන් සීලසම්පත්තියෙහි සමාදන් නො කරනවා නම්,
3. තමා ත්‍යාගයෙන් යුතු වූයේ අනුන් ත්‍යාගසම්පදාවෙහි සමාදන් නො කරනවා නම්,
4. තමා පැවිද්දන් දකිනු කැමැත්තේ, අනුන් පැවිද්දන් දැකීමෙහි සමාදන් නො කරනවා නම්,
5. තමා දහම් අසනු කැමති වූයේ, අනුන් සදහම් ශ්‍රවණයෙහි සමාදම් නො කරනවා නම්,
6. තමා ඇසූ ධර්මය දරණ නමුත් අනුන් සදහම් දරීමෙහි සමාදන් නො කරනවා නම්,
7. තමා දූරු ධර්මයෙහි අර්ථ පරීක්‍ෂා කරන නමුත් අනුන් අර්ථ පරීක්‍ෂාවෙහි යොමු නො කරනවා නම්,
8. තමා දරණ ධර්මයෙහි අර්ථය දැන, ධර්මය දැන ධම්මානුධම්මපටිපත්ත වන නමුත් අනුන් ධම්මානුධම්ම පටිපත්තියෙහි සමාදන් නො කරනවා නම්, ඒ උපාසකයා තමාට හිත පිණිස පිළිපත් අනුන් හිත පිණිස නො පිළිපත් අයකු වෙනව.

ඊළඟට මහානාම ශාකාපුත්‍රයා අසන්නේ, උපාසකයා කොපමණකින් තමාටත් අනුන්ටත් හිත පිණිස පිළිපත්තෙක් වේ ද, යන ප්‍රශ්නයයි. එයට බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙසේ පිළිතුරු දෙති.

1. තමා ශ්‍රද්ධා සම්පත්තියෙන් යුක්ත වන අතර ම අනුන් ද ශ්‍රද්ධා සම්පත්තියෙහි සමාදන් කරවයි. (යතො ඛො මහානාම උපාසකො අත්තනා ච සද්ධාසම්පන්නො හොති, පරඤ්ච සද්ධාසම්පදාය සමාදපෙති.)
2. තමා සීලසම්පත්තියෙන් යුක්ත වන අතර ම, අනුන් ද සීලසම්පත්තියෙහි සමාදන් කරවයි. (අත්තනා ච සීලසම්පන්නො හොති, පරඤ්ච සීලසම්පදාය සමාදපෙති)
3. තමා ද වාගසම්පදාවෙන් යුක්ත වන අතර ම, අනුන් ද වාගසම්පදාවෙහි සමාදන් කරවයි. (අත්තනා ච වාගසම්පන්නො හොති, පරඤ්ච වාගසම්පදාය සමාදපෙති)
4. තමා ද හික්‍ෂුන් දක්නට කැමති වෙයි. අනුන් ද හික්‍ෂුන් දැක්මෙහි සමාදන් කරවයි. (අත්තනා ච හික්ඛුනං දස්සනකාමො හොති, පරඤ්ච හික්ඛුනං දස්සනෙ සමාදපෙති)

5. තමා ද ධර්මය ඇසීමෙහි කැමති වෙයි. අනුන් ද ධර්මශ්‍රවණයෙහි සමාදන් කරවයි. (අත්තනා ච සද්ධම්මං සොක්කාමො හොති, පරඤ්ච ධම්මසවණෙ සමාදපෙති)
6. තමා ද අසන ලද ධර්මය දරණ අතර ම, අනුන් ද ධර්මය දැවීමෙහි සමාදන් කරවයි. (අත්තනා ච සුතානං ධම්මානං ධාරණජාතිකො හොති., පරඤ්ච ධම්මධාරණෙ සමාදපෙති)
7. තමා ද දරණ ධර්මයෙහි අර්ථ පරීක්ෂා කරයි. අනුන් ද අර්ථපරීක්ෂාවෙහි සමාදන් කරවයි. (අත්තනා ච ධනානං ධම්මානං අත්ථුපපරික්ඛි හොති, පරඤ්ච අත්ථුපපරික්ඛාය සමාදපෙති)
8. තමා ද අර්ථය දැන ධර්මය දැන ධර්මයට අනුව පිළිපදියි. අනුන් ද ධම්මානුධම්මපටිපදාවෙහි සමාදන් කරවයි. (අත්තනා ච අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මපිටිපත්තො හොති. පරඤ්ච ධම්මානුධම්ම පටිපත්තියා සමාදපෙති)

මහානාම ශාක්‍යපුත්‍රයාට දේශනා කරන මේ සූත්‍රයේ 5, 6, 7, 8 යන අංක වලින් කියැවෙන්නේ සුතසම්පදාව සම්පූර්ණ වියයුතු ආකාරයයි. “සුත” කියන්නේ “අසන ලද” යන්නයි. සසුන් පිළිවෙතේ දී, සුතසම්පත්තිය හැටියට ගණන් හැඳින්වෙන්නේ දහම් අසන්නා, අසන ලද දහම් ඇත්තා කියන අර්ථයෙන්. මෙතැන දී විශේෂයෙන් ධර්මය දැනගන්න ඕන නිවන් පිළිවෙතට අවශ්‍ය විදියටයි. මේ කාරණය පැහැදිලි කෙරෙන බොහෝ සූත්‍රවල දැකින්නට ලැබෙන විස්තරය අපි මෙහි දී හඳුනා ගනිමු. ඒ අනුව ශ්‍රාවකයා බොහෝ කොට දහම් අසා ඇති කෙනෙක් බවට පත්වෙන්න ඕන. (බහුස්සුතො හොති) අසන ලද ධර්මය දරණ කෙනෙක් වෙන්න ඕන. (සුතධරො) අසාගත් ධර්මය රැස්කරගත් කෙනෙක් වෙන්න ඕන. (සුතසන්තිවයො) මුල, මැද, අග යහපත් වූ අර්ථ සහිත, ව්‍යඤ්ජන සහිත, මුලුමණින් ම පිරිපුන් පිරිසිදු බ්‍රහ්මචර්යය ප්‍රකාශ කෙරෙන යම් ධර්මයක් වේ ද, එබඳු වූ ධර්මයෝ අසන ලද්දාහු වෙත්. ධරණ ලද්දාහු වෙත්. වචන වශයෙන් ප්‍රගුණ කරන ලද්දාහු වෙත්. මනසින් ප්‍රත්‍යාවේෂණය කරන ලද්දාහු

වෙත්. නුවණින් දැකීම් වශයෙන් අවබෝධ කරන ලද්දාහු වෙත්. (යෙ තෙ ආදිකල්‍යාණා මජ්ඣිමනිකායෙ කල්‍යාණා පරියොසාන කල්‍යාණා සාඨා සවාසකා කෙවලපරිපුණ්ණා පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං අභිචදන්ති. තථාරූපාස්ස ධම්මා බ්‍රහ්මස්සුතා හොන්ති ධතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පට්ඨිද්ධා) ප්‍රතිපදාවට අදාළ වන විදියට ධර්මය දැනගැනීම මෙතැනින් අදහස් කරන බව දැන් අපට තේරුම් ගන්න පුළුවන්.

බුද්ධවචනයට අනුව ඥානය පිළිබඳ සඤ්ජානාති, අභිජානාති, පරිජානාති කියල අවස්ථා තුනක් තියෙන බව ඔබ දන්නවා ඇති. **සඤ්ජානාති** කිව්වේ සාමාන්‍ය පුහුදුන් මට්ටමට පවතින දැනගැනීමේ ස්වභාවය. ඒ මට්ටමෙන් කවදාවත් නිවන්මගක් ඇරඹෙන්නෙ නෑ. ඒ සඳහා **අභිජානාති** කියන මට්ටම අවශ්‍යයි. යෝනිසෝමනසිකාරයෙන්, විශේෂ නුවණින් බලන එකට කියනව, **අභිජානාති** කියල. එහෙම බලනකොටයි, දහම් මග වැඩෙන්නෙ. ඒක නිසා ම තමයි සම්මාදිට්ඨිය මූලට යොදල තියෙන්නෙත්. පුහුදුන් බව ඉක්මවපු නිවන් මග වඩන සේබ පුද්ගලයෙක් වෙන්න ඕනනෙ. සෝවන් පිළිවෙතට බැස්ස පුද්ගලයා, සෝවන් පුද්ගලයා, සකදාගාමී පිළිවෙතට බැස්ස පුද්ගලයා, සකදාගාමී පුද්ගලයා, අනාගාමී පිළිවෙතට බැස්ස පුද්ගලයා, අනාගාමී පුද්ගලයා, අරහත් පිළිවෙතට බැස්ස පුද්ගලයා කියන මේ හත්දෙනා මේ ශාසනයේ සේබයො හත්දෙනා. මේ හත් දෙනාම තම තමාගෙ ප්‍රඥාවේ මට්ටමෙන් යෝනිසෝමනසිකාරය භාවිතා කරන අය. ඒ කියන්නෙ ප්‍රතිපදාව වඩන අය. **අභිජානාති** කියන මට්ටම ක්‍රියාත්මක කරන අය. එමගින් නිවන් පිළිවෙතේ හික්මීම දියුණු කරන අය. හික්මීම පිරිපුන් කරපු අය, අසේබ රහතන් වහන්සේලා. "පිරිසිඳ දැනියි" කියන අර්ථයෙනුයි "**පරිජානාති**" කියන්නෙ.

ඉතින් උපාසක උපාසිකාවන්ටත් මේ ශාසනයේ ගිහි කාමභෝගීව ඉඳිමින් සෝතාපන්න බවත් සකදාගාමී බවත් උදාකර ගතහැකි වෙන්නෙ, සාමාන්‍ය සංජානන මට්ටමට ම සීමා වෙන්නෙ නැතිව, යෝනිසෝමනසිකාරයෙන් කටයුතු කරන්න යොමු වීමෙන්. ඉතින් ඊට අවශ්‍ය ධර්මය දැනගන්න ඕන. දවසක් අසිබ්‍රහ්මචරිකපුත්ත ගාමිණී කියන තැනැත්තා බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් අහනව, "ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේ සියලු දෙනාට හිතානුකම්පී කෙනෙක් නම් සමහර අයට සකසා

බණ කිව්වත්, සමහර අයට එසේ සකසා දහම් දෙසන්නේ නෑ නේ ද”, කියල. ඉතින් බුදුරජාණන් වහන්සේ එතැනදී දේශනා කරනව, “ගොවියකුට කුඹුරු තුනක් තියෙනව. එක කුඹුරක් සරු පොළවෙන් යුක්තයි. අනෙක මධ්‍යම ප්‍රමාණෙට හොදයි. තුන්වෙනි කුඹුර මුඩු බිමක්. ගොවියා ඉස්සර වෙලා වපුරන්නේ හොද ම කුඹුර. ඊට පස්සෙ මධ්‍යම ප්‍රමාණෙට හොද කුඹුරෙ වපුරනව. මුඩු කේතේ වපුරනව නම් වපුරන්නේ හැදුනොත් හරකුන්ට හරි කන්න දෙන්න පුළුවන් නේ, කියලයි.

අන්න ඒවගේ ගාමිණී හොද ම කුඹුර විදියට මා පිළිසරණ කොටගෙන ඉන්න හික්කු හික්කුණින්ට මුල මැද අග යහපත් වූ පිරිපුන් පිරිසිදු බුන්මවර්යාව දේශනා කරනව. මධ්‍යම ප්‍රමාණෙට හොද කෙන විදියට මා පිළිසරණ කරගෙන ඉන්න උපාසක උපාසිකාවන්ට මම මුල මැද අග යහපත් වූ පිරිපුන් පිරිසිදු බුන්මවර්යාව දේශනා කරනව. නිසරු කුඹුර හැටියට සැලකෙන අන්‍යතීර්ථක මහණ බමුණන්ටත් මම මුල මැද අග යහපත් වූ පිරිපුන් පිරිසිදු බුන්මවර්යාව දේශනා කරනව. ඒ ඉතින් වචනයක් දෙකක් හරි දැනගත්තොත් ඔවුන්ට එය දිගු කලක් හිත සුව පිණිස වේ ය, කියන හැඟීමෙන්”. මේ කාරණය සඳහන් වෙන්නේ ගාමිණී සංයුත්තයෙ, බෙන්තුපම සූත්‍රයෙ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ තැන දී තව උපමාවක් දෙනව. “දිය බඳුන් තුනක් තියෙනව. එකක් සිදුරු නෑ. කාන්දු වෙන්නෙත් නෑ. හිඳෙන්නෙත් නෑ. දෙවන බඳුන සිදුරු නැතත් දිය කාණ්දු වෙනව. හිඳෙනව. තුන්වෙනි බඳුන සිදුරු සහිතයි. දියකාන්දු වෙනව. හිඳෙනව. වතුර පුරවන කෙනෙක් මින් පළමු එකටයි, ඉස්සරවෙලා වතුර පුරවන්නේ. මා පිළිසරණ කරගත් හික්කු හික්කුණින්ට සකසා දම් දෙසීමත් ඒ වගෙයි. ඊළඟට පුරවන්නේ දෙවෙනි එකටයි. මා පිළිසරණ කරගත් උපාසක උපාසිකාවන්ට සකසා දම් දෙසීමත් ඒ වගෙයි. අන්තිමට පුරවන්නේ තුන්වෙනි බඳුනට. ඒ ඉතින් ඉතුරු වුණොත් බඩුහාණ්ඩ හෝදන්න හරි ගන්න පුළුවන් වෙන්නැතැ කියල. ඒ වගේ අන්‍යතීර්ථක මහණබමුණන්ට සකසා දම් දෙසනව. ඒ ඉතින් අඩුවශයෙන් එකපදයක් තේරුම් ගන්නත් දිගු කලක් හිත පිණිස වෙයි කියල. කාටත් සකසා ම යි, දම් දෙසන්නේ.

මේ දේශනා වලින් පැහැදිලි වෙනව, අන්‍යතීර්ථක මහණ බමුණන් කෙරෙන් බලාපොරොත්තු වෙන්න බැරි ඉහළ

සාර්ථකතාවයක් බුදුරදුන් පිළිසරණ කරගත් ගිහි උපාසක උපාසිකාවන්ගෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ බලාපොරොත්තු වෙච්ච බව. ශාස්තෘන් වහන්සේගේ බලාපොරොත්තුව එසේ වුවත් ඒ විශේෂතාව නො සලකා හැමට ම සකසා දේශනා කරන්නේ පිරිපුන් පිරිසිදු බඹසර බව ඉතා පැහැදිලි ය.

මේ විදියට බුදුරජාණන් වහන්සේ පුහුදුන් පුද්ගලයා සේබයෙක් (සසුන්මගෙහි හික්මෙන්නෙක්) බවට පත්කරන්නට දහම් දෙසන්නේ සසරබිය දක්නා කෙනෙක් හැටියට අඩුවගයෙන් දුගතිහයින් මිදුන, සම්බෝධිපරායණ මනසක් හෝ සකස් කරගනීවි කියන බලාපොරොත්තුවෙන්.

දවසක් මහානාම ශාකාපුත්‍රයා බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුවට ඇවිල්ල මෙහෙම අහනව. “මේ කපිලවස්තු පුරය සමාද්ධමත්. ජනාකීර්ණයි. මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් හෝ සිත දියුණු කරන හිඤ්ඤාත් වහන්සේ නමකගෙන් හෝ දහම් අසල, හවස් වෙලාවෙ මම කිඹුල්වත් නුවරට පිවිසෙනව. එහි දී කලබල වුන ඇතුන්, අසුන්, රථ, මිනිසුන් සමඟ එක්වෙන්න සිද්ධ වෙනව. ඔය වෙලාවෙ, මගේ සිත බුදුන් දහම් සඟුන් පිළිබඳ සිතියෙන් තොරව මුළාවට ගිහිල්ලයි තියෙන්නෙ. ඉතින් ඔය වගේ අවස්ථාවක මම මියගියොත් මගේ ගතිය මොකක් වෙයි ද? පරලොව කුමක් වෙයි ද?” ඕකයි, අහපු ප්‍රශ්නය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි දී මෙහෙම දේශනා කරනව. “මහානාම භයවේන්න එපා. මහානාම භයවේන්න එපා. ඔබේ කලුරිය කිරීම පවිටු එකක් වෙන්නෙ නෑ. ලාමක මරණයක් වෙන්නෙ නෑ. ඔබට තියෙන්නෙ සද්ධාපරිභාවිත සිතක්. සීල පරිභාවිත සිතක්. සුතපරිභාවිත සිතක්. වාගපරිභාවිත සිතක්. පඤ්ඤාපරිභාවිත සිතක්. රූපීමය මේ කය හතරමහධාතුන්ගෙන් හැදුන එකක්. මවිපිය සබඳතාවෙන් හටගත් එකක්. ආහාරයෙන් පෝෂණය වෙච්ච එකක්. අනිත්‍ය, ඉලීම් පිරිමැදීම් වගයෙන් පවත්වා ගතයුතු, බිඳිවිසිරී යන ස්වභාව ඇති දෙයක්. එය මෙහි දී කපුටො කාවි. ගිජුලිහිණියො කාවි. උකුස්සො කාවි. බල්ලො කාවි. හිවල්ලු කාවි. නොයෙක් සත්තු කාවි. ඒත් දිගුකලක් සද්ධා, සීල, සුත, වාග, පඤ්ඤා ගුණ පරිභාවිත කරන ලද සිත උඩුහුරුව යනසුලු සිතක්. විශේෂතාව කරා යන සිතක්. (යඤ්ච බවස්ස චිත්තං දීඝරත්තං සද්ධාපරිභාවිතං, සීලපරිභාවිතං, සුතපරිභාවිතං, වාගපරිභාවිතං, පඤ්ඤාපරිභාවිතං, තං

උද්ධංගාමී හොති විසෙසගාමී) කියල. දැන් එතකොට අපට පැහැදිලියි මෙතෙක් හඳුනාගත්ත සද්ධා, සීල, සුත, වාග, පඤ්ඤා ගුණ යම් සිතක තහවුරු වුණොත් එය දුගතියෙන් වළක්වන නිවනට නැඹුරු කරවන සකස් වීමක් බව. මේ රක්ෂණාවරණය ඇති කරගැනීමට හැකි වුණා කියන්නෙ නිවන් පිළිවෙතේ ස්ථිර වුණා කියන එකයි.

මේ කාරණා සාකච්ඡා වෙන්නෙ සෝතාපත්ති සංයුත්තයේ සරකාණී වග්ගයේ පළවෙනි මහානාම සූත්‍රයේ. එහි දී අවබෝධයේ පහසුව පිණිස උපමාවකුත් දක්වනව. යම් සේ ශක්තිමත් පුරුෂයෙක් ගිතෙල් හෝ තෙල් පුරවන ලද කළයක් අරගෙන ජලාශයකට බැහැල කළය බිත්දොත් වළංකටු දියයට යනව. තෙල් දියමත පාවෙනව. අන්න ඒ වගේ සද්ධා, සීල, සුත, වාග, පඤ්ඤා පරිභාවිත සිතක් ඇත්නම් මරණ අවස්ථාවේ කය සතුන් කාල දම්මත් සිත උඩුහුරු වෙනව. විශේෂඥයට යනව. දුගතීගාමී වෙන්නෙ නෑ. එය නිවනට නැඹුරුව සිදුවන දුගතියෙන් හාත්පසින් ම මිදීමක්.

මෙවන් දහමක් බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයාට දේශනා කරන්නේ මහාකරුණාවෙන් මහාප්‍රඥාවෙන්. සදහම් පිණිවිඩය ලොව හැමදා ම විවෘත්ත වන්නෙ නෑ. වැඩියෙන් තියෙන්නෙ බුද්ධගුණය කල්ප. අපට මේ උදා වෙලා තියෙන්නෙ ඝණසම්පත්තියයි. ඒ නිසා අවිද්‍යාවෙන් හවතණ්හාවෙන් සමුදය තේරුම් ගන්න, අප්‍රමාදී වන්න. පළමුව දසකුසලයෙන් යුක්ත වන්න. සේබ පටිපදාව අරඹන්න අවශ්‍ය සුදුසු කම ඒකයි.

වාචානුරක්ඛී මනසා සුසංවුතො,
කායෙන ච අකුසලං න කයිරා,
එතෙ තයො කම්මපථෙ විසොධයෙ,
ආරාධයෙ මග්ගං ඉසිප්පවෙදිකං.

-ධම්මපද, මග්ගවග්ග.-

“වචනය රැකගත යුතුයි. සිත සංවර කරගතයුතුයි. කයින් අකුසල් නො කළයුතුයි. මේ කර්මපථ තුන පිරිසිදු කරගත් තැනැත්තායි, බුද්ධාදී ඍෂිවරයන් වහන්සේලා විසින් අනුදත් මාර්ගය වූ නිවන්මග ගමන් කිරීමට ඇරයුම් ලබන්නෙ.”

ඉහළිය වැඩීමේ අවශ්‍යතාව

අපි දැන් කෙනෙක් සසුනට අයිති කෙනෙක් වෙන්න අවශ්‍ය සද්ධා, සීල, සුත, වාග, පඤ්ඤා කියන ගුණ ගැන යම් තරමකට හඳුනාගත්ත. තවත් විශේෂ කරුණු පහක් අපට හඳුනා ගන්න වෙනව. ඒ තමයි, සද්ධාඉඤ්ඤිය, චිරියඉඤ්ඤිය, සතිඉඤ්ඤිය, සමාධිඉඤ්ඤිය, පඤ්ඤාඉඤ්ඤිය. මේවා බෝධිපාක්ෂික ධර්ම වලටත් අයිතියි. ඉඤ්ඤිය සංයුත්තයේ විභවිග සුත්‍රයේ මේවා හඳුන්වා දී ඇති ආකාරය හඳුනා ගනිමු.

01. **සද්ධාඉඤ්ඤිය:** භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අර්හත් ය, සමායක් සම්බුද්ධ ය, නිවැරදි දැකීමෙන්, හා වරණයෙන් යුත්ත ය, සුගත ය, ලෝකවිදු ය, අනුත්තර පුරිසදම්මසාරථී ය, දෙවි මිනිසුන්ට ශාස්තෘ ය, බුද්ධ ය, භාග්‍යවත් ය, යනුවෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ අවබෝධය අදහන සුලු බව සද්ධා ඉඤ්ඤියයි. **(සද්ධො භොති සද්ද්භති තථාගතස්ස බොධිං)**

02. **චිරියඉඤ්ඤිය:** අකුසල ධර්ම බැහැර කිරීමටත්, කුසල ධර්ම සම්පාදනයටත් දැඩි උත්සාහයක් අත් නොහළ උත්සාහයක් ආරම්භ කරල තියෙනව නම් චිරිය ඉඤ්ඤිය කියන්නෙ ඒකයි. **(ආරද්ධචිරියො විහරති අකුසලානං ධම්මානං පහානාය, කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදාය)**

03. **සතිඉඤ්ඤිය:** ආර්යශ්‍රාවකයාගේ ඉතා පෙර කරන ලද්ද, කියන ලද්ද පවා සිහි කරනසුලු උතුම් බලවත් සිහියයි. **(චිරකතම්පි චිරභාසිතම්පි සරිතා අනුස්සරිතා)** මින් අදහස් කරන්නේ ප්‍රඥාවෙන් යුක්ත සිහිපත් කිරීමයි.

04. **සමාධිඉඤ්ඤිය:** ආර්යශ්‍රාවකයා නිවන අරමුණු කරගෙන සමාධියක් ලබනව නම්, සිතේ එකඟතාවක් ලබනව නම් ඒ සමාධිඉඤ්ඤියයි. **(වොස්සග්ගාරම්මණං කරිඤ්ඤා ලභති සමාධිං ලභති විත්තස්ස එකග්ගතං)**

05. **පඤ්ඤාඉඤ්ඤිය:** මැනවින් දුක් කෙළවර කිරීම පිණිස වූ උදය වය දක්නා නුවණින් යුක්ත වීම පඤ්ඤාඉඤ්ඤියයි. **(උදයඤ්ඤාමිති පඤ්ඤාය සමන්තාගතො භොති අරියාය නිබ්බේධිකාය සම්මාදුක්ඛක්ඛයගාමිනියා)**

මේ ඉඤ්ඤිය පහ අපි දැන් හඳුනාගත්තෙ ඉතාම සරල මට්ටමින්. මේ ඉඤ්ඤිය පිරිපුන් වශයෙන් වැඩිල තියෙන්නෙ රහතන් වහන්සේට. අනාගාමී පුද්ගලයට ඊට අඩුයි. සකදාගාමී

පුද්ගලයාට ඊටත් අඩුයි. සෝකාපන්න පුද්ගලයාට ඊටත් අඩුයි. සෝචන් ඵලය සාක්ෂාත් කරන්න අවශ්‍ය මාර්ගයට බැස්ස පුද්ගලයාට ඊටත් අඩුයි. ඒ කියන්නේ ධම්මානුසාරී, සද්ධානුසාරී දෙන්න. සද්ධානුසාරී පුද්ගලයාට තමයි ඉන්ද්‍රිය අඩුවෙන් ම වැඩිල තියෙන්නේ. ඵලයේ වෙනස් කම් තියෙන්නේ මේ ඉන්ද්‍රිය වැඩිමේ වෙනස් කම් අනුවයි. ඒකෙන් පැහැදිලි වෙනව යම් තරමකට හරි ඉන්ද්‍රිය වැඩුණ නම් ඒකෙන් ප්‍රයෝජනයක් නැත්තේ නෑ, මේ ඉන්ද්‍රිය වද වෙන්නේ නෑ කියල, බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාරනව. **(අවඤ්ඤානිතේවාහං භික්ඛවෙ වදාමී)**

ඒ වගේ ම ඉන්ද්‍රිය සංයුත්තයෙදි දේශනා කරනව, යම් කෙනකුට මේ ඉන්ද්‍රිය ධර්ම මුළුමනින්ම ම නැත්නම් ඒ අය බාහිර පුහුදුන් පක්ෂයේ ඉන්න අයෙක් ය කියල මම කියමි, කියල. **(යස්ස බො භික්ඛවෙ, ඉමානි පඤ්චන්ද්‍රියානි සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං නස්ථී තමහං බාහිරො පුථුජ්ජනපක්ඛෙ ධීතොති වදාමීති, ඉන්ද්‍රිය සං: පට්ඨන්ත සුත්‍රය)**

දැන් එතකොට මේ දේශනා වලින් පෙනෙනවා පුහුදුන් කමින් මිදෙන්නේ, මේ ඉන්ද්‍රිය පහ යම් තරමකින් හරි වැඩුණොත් තමයි, කියල. ගිහි ජීවිතයකදි වුණත් මේ ඉන්ද්‍රිය වඩා ගන්න පුළුවන්. සද්ධා, ප්‍රඥා දෙක කලින් කථා කළ සම්පදා වලටත් ඇතුළත් වෙලා තිබුණ මතක ඇති. මෙතැනට අලුතෙන් එකතු වෙලා තියෙන්නේ විරිය, සති, සමාධි අංග තුනයි.

අපි මෙතැනදි තේරුම් ගත්ත දේ තමයි, කෙනෙක් පුහුදුන් බවින් මිදෙන්න මේ ඉන්ද්‍රිය පහ යම් තරමකින් හරි වැඩිල තියෙන්න ඕන කියන එක. ඊළඟට කථාකරන්න හිතාගත්තේ සරකානි සුත්‍රය ගැන. ඉන්ද්‍රිය පහේ වැදගත් කම ගැන එයින් වඩාත් පැහැදිලි කරගන්න පුළුවන්. වැරදි සිද්ධ වෙන්න ඉඩ ඇති ලෝකයකයි දහම් මඟ අරඹන්න වෙලා තියෙන්නේ. ඒ නිසා අපි සරණානි සුත්‍රය පරිස්සමින් විමසල බලමු. බුදුරජාණන් වහන්සේ ශාක්‍ය ජනපදයේ කිඹුල්වත් නුවර නිශ්‍රෝධාරාමේ වැඩඉන්න කාලෙක සරකානි ශාක්‍යපුත්‍රයා කලුරිය කළා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඔහු දුකට නො වැටෙන විදියට සම්බෝධිය ස්ථිරව පිහිට කොට ඇති සෝකාපන්න පුද්ගලයෙක් බව වදාළ. මේක අහල බොහෝ ශාක්‍යයෝ "පුදුම දෙයක්, නො වෙච්ච දෙයක්, දැන් මෙහෙ කවුද, සෝචන් නො වන්නේ. **(එසථදානි බො න සොත්පන්නො භවිස්සති)** කලුරිය

කරපු සරකානි ශාකයා දුකට නො වැටෙන නිවනට යොමු වුණ කෙනෙක් කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ පවසනව. සරකානි ශාකයා හරියට සිල් රැක්කෙ නෑ. (සික්ඛාදුබ්බලාමාපාදි) මත්පැන් බිව්ව. (මජ්ඣිමනිකායාං අපායාදි) දොස් පළ කරන්න පටන්ගත්ත.

මේ කථාවලේ අහපු මහානාම සාකායා බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත පැමිණිලා, මේ සියලු තොරතුරු උන්වහන්සේට දැනුම් දුන්න. මේ නො සංසුන්කම ගැන දැනගත් බුදුරජාණන් වහන්සේ "මහානාම, දිගු කලක් බුදුන් සරණගිය, දහම් සරණගිය, සඟ සරණගිය උපාසකයෙක් කොහොම ද, දුගතියට යන්නේ? " යනුවෙන් ප්‍රශ්න කරල සසුනට අයත් පුද්ගලයින් පිළිබඳ විග්‍රහයක් ඉදිරිපත් කලා. අපි ඒ එක එකක් වෙන වෙන ම තේරුම් ගනිමු.

01. මහානාම, කරුණු සහිතව තෙරුවන් ප්‍රසාදයට පත්වුණ, සතුට බහුල ප්‍රඥා ඇතිව, වේගවත් ප්‍රඥා ඇතිව ඇතැම් පුද්ගලයෙක් විමුක්තියෙන් සමන්විත වෙයි. (විමුක්තියා ච සමන්තාගතො) ආසුවයන් ක්‍ෂය කිරීමෙන් අනාසුව වූ චේතෝවිමුක්තියත්, පඤ්ඤාවිමුක්තියත් මේ ජීවිතයේ දී ම, තමා ම අවබෝධ කරගෙන එයට එළඹ වාසය කරයි. මහානාම ඒ පුද්ගලයා නිරයෙන්, තිරිසන් යෝනියෙන් ප්‍රේතවිෂයයෙන්, දුගතියෙන් හාත්පසින් මිදුණ කෙනෙක්. (මේ කථා කළේ රහතන් වහන්සේ ගැන)

02. මහානාම, කරුණු සහිතව තෙරුවන් ප්‍රසාදයට පත්වුණ, සතුට බහුල ප්‍රඥාවක් නැති, වේගවත් ප්‍රඥාවක් නැති, ඇතැම් පුද්ගලයෙක් විමුක්තියෙන් සමන්විත නො වෙයි. (න ච විමුක්තියා සමන්තාගතො) ඒ පුද්ගලයා ඕරම්භාගිය සංයෝජන පහ (සක්කායදිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බපරාමාස, කාමරාග, පටිස) ප්‍රහීණ කිරීමෙන් එලොවින් ආපසු මෙහි නො එන එහි ම පිරිනිවෙන ඕපපාතිකයෙක් වෙයි. මහානාම ඒ පුද්ගලයාත් නිරයෙන් තිරිසන් යෝනියෙන් ප්‍රේතවිෂයයෙන් දුගතියෙන් මිදුණ කෙනෙක්. (මේ කථා කළේ අනාගාමී පුද්ගලයා ගැන)

03. මහානාම, කරුණු සහිතව තෙරුවන් ප්‍රසාදයට පත්වුණ, සතුට බහුල ප්‍රඥාව නැති, වේගවත් ප්‍රඥාවක් නැති, විමුක්තියෙන් සමන්විත නොවන ඇතැම් පුද්ගලයෙක් සංයෝජන තුන (සක්කායදිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බපරාමාස)

ප්‍රතීණ කරල, රාග දෝස මෝහ තුනී කරල සකදාගාමී වෙයි. එක් වරක් මෙ ලොවට පැමිණ දුක් කෙළවර කරයි. මහානාම, ඒ පුද්ගලයාත් නිරයෙන්, තිරිසන් යෝනියෙන්, ප්‍රේතවිෂයයෙන්, දුගතියෙන් මිදුණ කෙනෙක්.

04. මහානාම, කරුණු සහිතව තෙරුවන් ප්‍රසාදයට පත්වුණ, සතුට බහුල ප්‍රඥාවක් නැති, වේගවත් ප්‍රඥාවක් නැති, විමුක්තියෙන් සමන්විත නො වන, ඇතැම් පුද්ගලයෙක් සංයෝජන තුන ප්‍රතීණ කරල ආපසු නො පෙරළෙන, නියත ලෙස සම්බෝධිය පිහිට කරගත් සෝකාපන්න පුද්ගලයෙක් වෙයි.

ඊළඟට කියැවෙන පුද්ගලයින් දෙදෙනා ගැන හොඳින් තේරුම් ගන්න බලන්න.

05. මහානාම, ඇතැම් පුද්ගලයෙක්

1. කරුණු දැන බුද්ධ ප්‍රසාදයට පත්වෙලා නෑ. (න හෙව බො බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්තාගතො හොති)
2. කරුණු දැන ධර්මප්‍රසාදයට පත් වෙලත් නෑ. (න ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්තාගතො හොති)
3. කරුණු දැන සංඝප්‍රසාදයට පත් වෙලත් නෑ. (න සංඝෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්තාගතො හොති)
4. සතුට බහුලව ඇති වූ ප්‍රඥාවකුත් නෑ. (න භාසුපඤ්ඤො)
5. වේගවත් ප්‍රඥාවකුත් නෑ. (න ජවනපඤ්ඤො)
6. ඒ වුනත් සද්ධිඤ්ඤිය, විරිසිඤ්ඤිය, සතිඤ්ඤිය, සමාධිඤ්ඤිය, පඤ්ඤිඤ්ඤිය ඉඤ්ඤිය පහ තියෙනව. (අපිචස්ස ඉමෙ ධම්මා හොන්ති සද්ධිඤ්ඤිය...)
7. තථාගතයන් වහන්සේ විසින් ප්‍රකාශ කරන ලද ධර්මය නුවණින් මාත්‍ර වශයෙන් වැටහෙනව. (තථගතප්පවෙදිකා චස්ස ධම්මා පඤ්ඤාය මත්තසො නිජ්ඣානං බමන්ති)

මේ පුද්ගලයාත් නිරයට යන්නෙක් නො වේ. (අගන්තා නිරයං) තිරිසන් යෝනියට යන්නෙක් නො වේ. (අගන්තා තිරච්ඡානයොනිං) ප්‍රේත විෂයයට යන්නෙක් නො වේ. (අගන්තා පෙත්තිවිෂයං) අපාය දුග්ගති විනිපාතයට යන්නෙක් නො වේ. (අගන්තා අපාය දුග්ගති විනිපාතං) මේ සූත්‍රයේ මේ පුද්ගලයා වෙසෙසින් නම් කර නැතත්, ඉන් කියැවෙන්නේ ධම්මානුසාරී පුද්ගලයා බව වෙනත් සූත්‍ර වලින් තහවුරු වෙනව. මෙතැන දුක්

වූ විශේෂය තමයි, ඉඤ්ජය පහත්, ධර්මය මාත්‍ර වශයෙන් වැටහෙන බවත් කියන කරුණු දෙක.

06. මහානාම, තවත් පුද්ගලයෙක් ඉන්නව, කරුණු දන බුද්ධ, ධම්ම, සංඝ කියන තෙරුවන් ප්‍රසාදයට පත්වෙලත් නෑ. සතුට බහුලව ඇති වුන ප්‍රඥාවකුත් නෑ. වේගවත්ව වැටහෙන ප්‍රඥාවකුත් නෑ. විමුක්තියෙන් සමන්විතත් නෑ. එනමුත් සද්ධා, විරිය, සති, සමාධි පඤ්ඤා කියන ඉඤ්ජය ධර්ම තියෙනව. මේ ඔක්කොම ධම්මානුසාරී පුද්ගලයාටත් සාධාරණ කරුණු. මේ පුද්ගලයාගේ විශේෂත්වය තමයි, තථාගතයන් වහන්සේ පිළිබඳ සද්ධාමාත්‍රයක්, ප්‍රේමමාත්‍රයක් තිබීම. **(තථාගතෙවස්ස සද්ධාමත්තං හොති පෙමමත්තං)** මේ පුද්ගලයාත් නරක, තිරිසන්, ප්‍රේත, විනිපාතයකට වැටෙන්නෙ නෑ. මේ සූත්‍රයේ විශේෂයෙන් නම් කර නැතත් මින් අදහස් කරන්නේ සද්ධානුසාරී පුද්ගලයා බව වෙනත් සූත්‍ර අනුව පැහැදිලි වෙනව. මේ පුද්ගලයා ගැන තියෙන විශේෂය තමයි, ඉඤ්ජය පහත්, තථාගතයන් වහන්සේ පිළිබඳ ශ්‍රද්ධාමාත්‍රයක් ප්‍රේමමාත්‍රයක් තිබීමත්.

මේ කාරණා සඳහන් කරල ඊට පස්සෙ බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙහෙමත් වදාරණව. මහානාම, මම ආපසු නො පෙරළෙන, සම්බෝධිය නියත කොට ඇතැයි කියල මේ සල්ගස්වලට කියනව නම් මේ සල්ගසුන් සුභාෂිත දුර්භාෂිත දැනගන්නව. සරකානි ශාක්‍යයා ගැන කියනුම කවරේද? මහානාම සරකානි ශාක්‍යයා මරණ කාලයේ ශික්‍ෂා සමාදන් වුනා. **(සරකානි මහානාම, සක්කො මරණකාලෙ සික්ඛං සමාදියි)**

මේ 5, 6 අංක යටතේ කථා කළ ධම්මානුසාරී සද්ධානුසාරී දෙන්න අයිති වෙන්නේ සෝවන් වෙච්ච අය හැටියට නො වෙයි. සෝවන් ඵලය සාක්‍ෂාත් කිරීමේ පිළිවෙතට පිළිපත් අය හැටියටයි. **(සෝතාපත්ති ඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නා)**

මේ සරකානි සූත්‍රය ළඟට දෙවන සරකානි සූත්‍රයකුත් දක්වෙනව. එහිත් අන්තර්ගතය යට දක්වපු සරකානි සූත්‍රයට සමානයි. තෙරුවන් ප්‍රසාදය එහි දක්වල තියෙන්නෙ 'අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්තාගතො හොති' කියල නෙවෙයි. 'එකන්තගතිකො හොති අභිප්පසන්නො' කියල. ඒ ව්‍යවහාර

තේරුම 'ඒකාන්ත බවට ගිය බෙහෙවින් පහන් වූ' කියන එකයි. ව්‍යවහාර දෙකක් වුනත් මේ දෙකේ ම අර්ථය සමානයයි. ධම්මානුසාරී, සද්ධානුසාරී දෙන්න ගැන කියන කොට යොදන්නේ 'න හෙව බො බුද්ධෙ එකන්තගතිකො හොති අභිජ්ජසන්තො' කියල.

දෙවන සරකානි සූත්‍රයේ අවසානයට දැක්වෙන උපමාවක් අපි තේරුම් ගනිමු. "මහානාම, නිසරු බිමක, වැසිත් නැති කල්හි කැඩුණ නැසුණ බීජ වැපුරුවට ඒවා වැවෙයි ද?" නැත ස්වාමීනි. "අන්න ඒ වගේ මහානාම, මෙහි දහම මැනැවින් පවසල නැත්නම්, මැනැවින් දේශනා කරල නැත්නම්, නිවනට නො පමුණුවන, කෙලෙස් සංසිද්ධිම පිණිස නො වන, මැනැවින් අවබෝධ කර නො ගත් අය කියුවක් නම් මම කියනව මේක නරක කෙතක් කියල. එහෙම ධර්මයක ශ්‍රාවකයෙක් ඊට අනුව කටයුතු කරනව නම් ඊට මම කියන්නේ නරකබීජය කියල."

"මහානාම, බිම සරු නම්, හොඳ බීජත් තියනව නම්, හොඳින් වැස්සත් තියෙනව නම්, බීජත් හොඳ නම් ඒ බීජ හොඳට වැවෙනව ද?" ස්වාමීනි, එසේ ය. ඊට පස්සෙ බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනව "අන්න ඒ වගේ මහානාම, ධර්මය මැනැවින් ප්‍රකාශ කරල තියෙනව නම්, නිවනට පමුණුවන, කෙලෙස් සංසිද්ධිම පිණිස වන, මැනැවින් අවබෝධ කරගත් අය කියුවක් නම් මම කියනව මේක හොඳ කෙතක් කියල. ඒ ධර්මයෙහි ශ්‍රාවකයා ධම්මානුධම්මපටිපන්නව සාමීච්චිපන්නව ධර්මයට අනුව වෙසෙනව නම් ඊට මම කියනව හොඳ බීජ කියල. සරකානි ශාක්‍යයා ගැන කියනුම කවරේ ද? සරකානි ශාක්‍යයා මරණ කාලයෙහි ශික්‍ෂාව පිරිපුන් කරන සුලු වූවා" කියල. (සරකානි මහානාම, සක්කො මරණකාලෙ සික්ඛාය පරිපූරකාරී අහොසි)

මේ සරකානි සූත්‍ර වල කිසි සේත් සරකානි ශාක්‍යයා සෝතාපන්න පුද්ගලයෙක් හැටියට මත්පැන් බිවූ බවක් කියැවෙන්නේ නැත. ඔහු සෝතාපන්නි ඵලයට පත්වුනේ මරණයට මුහුණ දීල හිටපු අවස්ථාවේ. ඒ නිසයි, "මරණකාලෙ සික්ඛං සමාදියි", "මරණකාලෙ සික්ඛාය පරිපූරකාරී අහොසි" කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ සඳහන් කළේ. ඔහු සිට ඇත්තේ සෝවන් ඵලය සාක්‍ෂාත් කිරීමට අදාළ ප්‍රතිපදාවට පිළිපත් කෙනෙක් හැටියට. ඔහුගේ සීල, සමාධි, පඤ්ඤා ත්‍රිශික්‍ෂාව

සම්පූර්ණ වුනේ මරණයට මුහුණ දී හිටපු අවස්ථාවේ. සද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, පඤ්ඤා ඔහු තුළ ආරම්භ වෙලා තිබුණ. ඔහු ඒ ඉඤ්ජය වලින් පිරිහිලා හිටියේ නෑ. ඒ නිසා ඔහුගේ සිත සෝවන්ඵලයට නැගුණ. සීලයේ යම් අඩුවාඩුවක් තිබුණා නම් අන්තිම මොහොතේ එය සම්පූර්ණ කරගන්න, කියන එකයි මෙහි අදහස. ඒ නිසයි මේ සූත්‍ර වල සද්ධානුසාරී ධම්මානුසාරී අවස්ථා දෙකත් විශේෂයෙන් ඇතුළත් කරල තියෙන්නේ.

මේ වගේ කරුණු ගැන කථා කරන කොට, තේරුම් ගන්න කොට අපිත් පරිස්සම් වෙන්න ඕන. මෙතැන කථා කළේ දුර්වලතා වලට ඉඩ ඇති ලෝකයක ක්‍රමයෙන් දුර්වලතා වලින් ඉවත් වෙමින් දහම් මඟ තහවුරු කර ගැනීමට අවස්ථාව පාදා ගැනීමට ඇති ඉඩකඩ ගැනයි. අපි දන්නව දහම්මඟට අයිති හැම ධර්මයක් ම නිවැරදිව පෙළගස්වන අධිපති ධර්මය වෙන්නේ ප්‍රඥාව කියල. ඒ නිසා සද්ධානුසාරී ධම්මානුසාරී අවස්ථාවට අයිති ප්‍රඥාවේ තරාතිරම අපි ටිකක් තේරුම් ගනිමු. සංයුක්ත නිකායේ ඔක්කන්ති සංයුක්තය මෙහි දී වැදගත්.

පුද්ගලයාට තමා පිළිබඳව තියෙන ආත්ම හැඟීම තමයි සසර නිම කරන්න තියෙන බාධාව. ඒ නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ තමා ආයතන වශයෙන්, ධාතු වශයෙන්, ස්කන්ධ වශයෙන් බෙදල බලන්න කියල දුන්න. ඒ අනුව ඇස, කන ආදී වශයෙන් ආධ්‍යාත්මික ආයතන හයයි. රූප, ශබ්ද ආදී වශයෙන් බාහිර ආයතන හයයි. වක්ඛුච්ඤ්ඤාණ, සෝතච්ඤ්ඤාණ ආදී වශයෙන් විඤ්ඤාණ හයයි. වක්ඛුසම්ඵස්ස, සෝතම්ඵස්ස ආදී වශයෙන් ස්පර්ශ හයයි. වක්ඛුසම්ඵස්සයෙන් උපදින විඤ්ඤාණ සෝතසම්ඵස්සයෙන් උපදින විඤ්ඤාණ ආදී වශයෙන් වේදනා හයයි. රූපසඤ්ඤා, සද්දසඤ්ඤා ආදී වශයෙන් උපදින සංඥා හයයි. රූපතණ්හා, සද්දතණ්හා ආදී වශයෙන් උපදින තණ්හා හයයි. පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ ආකාස, විඤ්ඤාණ වශයෙන් ධාතු හයයි. රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ වශයෙන් ස්කන්ධ හයයි.

මේ සියල්ලේ ක්‍රියාකාරිත්වය තමයි, "මම" කියන්නේ. මෙහෙම බෙදල බලපුවාම "මම" කියන්නේ කොතෙත්ට ද, කියන්න බෑ. මේ සමස්ත ක්‍රියාකාරිත්වය ම අල්ලල හිතාගන්න ස්වභාවයක් විතරයි, "මම" කියන්නේ. කාරණේ මෙහෙම වුණාට පුද්ගලයාට සියයට සියයක් ම පිරිපුන්ව මුලින් ම වැටහෙන්නේ

නෑ. මේවා පිළිබඳ අවබෝධය පිරිපුන් වෙන්නෙ ටිකෙන් ටික. මේ ආයතන, ධාතු, ස්කන්ධ අනිත්‍යය, විපරිණාමීයී, වෙනස්වන සුළුයි (අනිච්චා විපරිණාමී අඤ්ඤාචාරාභාවී) කියල ධම්මානුසාරී පුද්ගලයාට තේරෙන්නෙ ටිකයි. ඒ බව ඔක්කන්ති සංයුත්තයේ සඳහන් වෙන්නෙ “පඤ්ඤාය මත්තසො නිජ්ඣානං බමන්ති” කියල.

සද්ධානුසාරී පුද්ගලයාට තාම ප්‍රඥාවෙන් වැටහුණ ගතියක් නෑ. ඒත් ඔහුට ශ්‍රද්ධාවක් තියෙනව, මේ ඔක්කොම ආයතන, ධාතු, ස්කන්ධ අනිත්‍යයි කියල. විපරිණාමීයී කියල. අන් අයුරකට පත්වෙනව කියල. ඒකයි, ඔහුගේ විශේෂත්වය.

ඒ නිසා මේ දෙන්න ම ආර්ය වූ දහම් මඟට බැස්ස අය. “ඔක්කන්තො සම්මත්තනියාමං” කියල සඳහන් වෙන්නෙ ඒ බවයි. මේ දෙන්නා සත්පුරුෂ භූමියට බැස්ස අය. “සප්පුරිසභූමිං ඔක්කන්තො” කියල සඳහන් වෙන්නෙ ඒකයි. මේ අය පුටුප්පන භූමියට අයිති නෑ. “විතිවත්තො පුටුප්පනභූමිං” කියල සඳහන් වෙන්නෙ ඒ තේරුමයි. ඊ ළඟට සඳහන් වෙනව ඒ අය යම් කර්මයක් කිරීමෙන් නිරයට, තිරිසන් බවට, ප්‍රේතවිෂයට වැටෙන්න තරම් බලගතු වන්නේ ද එතරම් බලගතු කර්ම කරන්නට සුදුසු අය නො වෙයි, කියල. “අභබ්බො තං කම්මං කාතුං යං කම්මං කත්වා නිරයං වා තිරච්ඡානයොනිං වා පෙත්තිවිසයං වා උපපජ්ජෙය්‍ය” කියලයි, ඔක්කන්ති සංයුත්තයේ ඒ කරුණ සඳහන් වෙන්නෙ.

මෙහෙම සකස් වෙන කෙනෙක් සෝතාපත්තිඵලයට පත්වෙන තාක් මියයන්න සුදුසු නෑ. (අභබ්බොව තාව කාලං කාතුං යාව න සොකාපත්තිඵලං සච්ඡිකරොති) සරකානි ශාක්‍යපුත්‍රයන් ඒ වගේ කෙනෙක්.

ඔබත් තමාතුළ සද්ධා,වීරිය, සති, සමාධි, පඤ්ඤා ඉන්ද්‍රියයන්ගේ සකස් වීම කෙරෙහි සැලකිලිමත් වන්න.

නිරතුරු විහරණය

මේ දහම් ලිපියෙන් කථා කරන්නට බලාපොරොත්තු වෙන්නේ සද්ධා, සීල සුත, වාග, පඤ්ඤා දියුණු කරගෙන සෝචන් ඵලයට පත් වෙව්ව, ශාසනය හඳුනා ගත්ත ආර්යශ්‍රාවකයා බොහෝ කොට වෙසෙන්නෙ කවර විහරණයකින් ද, කියන කාරණය. මේ කරුණට ගිහි පැවිදි වෙනසක් නෑ. මහානාම ශාකායා අහපු ප්‍රශ්නයකට දෙන පිළිතුරක් නිසා මෙය ගිහිශ්‍රාවකයින්ටත් සාධාරණ බව තේරුම් ගන්න. (අං: නි: 4, මහානාම සූත්‍රය, 12 පිට)

බුදුරජාණන් වහන්සේ ශාකා ජනපදයෙ කිඹුල්වත් නුවර නිග්‍රෝධාරාමෙ වැඩඉන්න කාලෙක මහානාම ශාකාපුත්‍රයා උන්වහන්සේ වෙත එළඹිලා වැඳ එකත්පස්ව ඉදගෙන මෙහෙම අහනව. “ස්වාමීනි, සෝචන් වෙව්ව, සසුන හඳුනගත්ත අරියසාවයෙක් කවර විහරණයකින් බහුලව වාසය කරනව ද?” කියල. (යො සො භන්තෙ අරියසාවකො ආගතඵලො විඤ්ඤාතසාසනො, සො කතමෙන විහාරෙන බහුලං විහරති) මෙතනදි බුදුරජාණන් වහන්සේ ආර්යශ්‍රාවකයා විහරණය කරන කාරණා හයක් දේශනා කර වදාළ. අපි ඒ එක එකක් වෙන වෙන ම තේරුම් ගනිමු.

01. පළමුවෙනි කරුණ වෙන්නෙ බුද්ධානුස්සතිය. සිහි කරමින් ඉන්නේ නවඅරහාදී බුදුගුණ.

- සියලු පූජාවන්ට සුදුසු වූ හෙයින් අරහං නම් වන සේක.
- පිරිසිදු දත් සිව්සස් දහම් ඇති බැවින් සම්මාසම්බුද්ධ නම් වන සේක.
- විමුක්තිඥාන දර්ශනයෙන් හා වරණයෙන් යුතු බැවින් විජ්ජාවරණසම්පන්න නම් වන සේක.
- පැමිණි නිවන් ඇති බැවින් සුගත සම් වන සේක.
- උපාදානස්කන්ධ ලෝකය ඇති සැටියෙන් දුටු බැවින් ලෝකවිදු නම් වන සේක.
- නො දමුනවුන් නිවන් මඟ යොමු කරවීමෙහි සමත් බැවින් අනුත්තරපුරිසදම්ම සාරථී නම් වන සේක.

- දෙවිමිනිසුනට ශාස්තෘ බැවින් සඝටා නම් වන සේක.
- අවබෝධයට පැමිණ අනුන් ද අවබෝධයට පමුණුවන බැවින් බුද්ධ නම් වන සේක.
- සියලු ගුණ වැඩු හෙයින් හඟවා නම් වන සේක.

මේ ආකාරයෙන් මහානාම, අරියසාවකයා තථාගතයන් වහන්සේගේ ගුණ සිහිකරනව. එහෙම සිහි කරන වෙලාවට රාගයෙන් මැඩුණ සිතක් ඇති වෙන්නෙ නෑ. (නෙවස්ස තස්මිං සමයෙ රාගපරියුට්ඨිකං චිත්තං හොති) ද්වේෂයෙන් මැඩුණ සිතක් ඇති වෙන්නෙ නෑ. (න දොසපරියුට්ඨිකං චිත්තං හොති) මෝහයෙන් මැඩුණ සිතක් ඇති වෙන්නෙ නෑ. (න මොහ පරියුට්ඨිකං චිත්තං)

ඒ වෙලාවෙ තථාගතයන් වහන්සේ අරමුණු කරගෙන ම සිත ඍජුභාවයට පත්වෙලා. ඒ විදියට තථාගතයන් වහන්සේ අරබයා ඍජු බවට පත්වුණ සිත් ඇති අරියසාවකයා අර්ථය දකිනව. ධර්මය දකිනව. ධර්මය නිසා උපන් ප්‍රමෝදයක් ලබනව. ප්‍රමෝදය නිසා ශ්‍රීතියක් උපදිනව. ශ්‍රීතිමත් මනස නිසා නාමකාය, රූපකාය සැහැල්ලු වෙනව. සැහැල්ලුව නිසා සුවයක් විඳිනව. සුවය නිසා සිත සමාධිමත් වෙනව.

(උජුගතමෙව තස්මිං සමයෙ චිත්තං හොති තථාගතං ආරබ්භ. උජුගතචිත්තො ඛො පන මහානාම අරියසාවකො ලහති අඝට්ඨෙදං ලහති ධම්මවෙදං, ලහති ධම්මුපසංහිතං පාමොජ්ජං පමුදිතස්ස පීති ජායති, පීති මනස්ස කායො පස්සම්භති, පස්සද්ධකායො සුඛං වෙදියති, සුඛිනො චිත්තං සමාධියති.)

මේ කාරණයෙන් පෙනෙනව බුද්ධානුස්සතිය වඩන අරියසාවකයාට එයින් චිත්තසමාධියට පැමිණෙන්න පුළුවන් බව. ඒ අවස්ථාවෙ ලෝභයෙන් ද්වේෂයෙන් මෝහයෙන් මැඩුණ විසමගත ප්‍රජාව අතර අරියසාවකයා සමභාවයෙන් වාසය කරනව. (විසමගතාය පජාය සමජ්ජත්තො විහරති) දුක් සහිත ප්‍රජාව අතර නිදුක්ව වාසය කරනව. (සඛ්‍යාපජ්ජකාය පජාය අඛ්‍යාපජ්ජකාය විහරති) විදර්ශනාවෙන් දහම් මඟට බැස්ස කෙනෙක් බුද්ධානුස්සතිය වඩන්නෙ ඒ ආකාරයෙන්.

02. දෙවන කාරණය වෙන්තේ ධම්මානුස්සතිය හෙවත් දහම් ගුණ මෙතෙහි කිරීමයි.

- භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මැනවින් දේශනා කර ඇති බැවින් ධර්මය ස්වාක්ඛාතයි.
- මේ ජීවිතයේ දී ම අත්දැකියහැකි බැවින් සන්ද්‍රවිධීකයි.
- කල් නො යවා ලැබෙන ප්‍රතිඵල සහිත නිසා අකාලිකයි.
- දහම 'එන්න. බලන්න' කියා දැක්වීමට යෝග්‍ය නිසා එහිපස්සිකයි.
- අවබෝධයට පමුණුවන බැවින් ඔපනයිකයි.
- නුවණැත්තවුන් විසින් තම තමා උදෙසා වෙන වෙන ම තේරුම් ගතයුතු බැවින් පච්චත්තං වෙදිකබ්බයි.

මහානාම, යම් විටෙක මේ ආකාරයෙන් අරියසාවකයා ධර්මයේ ගුණ මෙතෙහි කරයි ද, ඒ වෙලාවේ රාගයෙන්, ද්වේෂයෙන්, මෝහයෙන් මැඩුණ සිතක් ඇති වෙන්තෙ නෑ. ඒ වෙලාවේ ධර්මය අරමුණු කරගෙන සිත සෘජු භාවයට පත් වෙලයි, තියෙන්නෙ. ඒ නිසා අරියසාවකයා ධර්මයේ අරථය දකිනව. ධර්මය දකිනව. ඒ නිසා ධර්මය හා බැඳුණ ප්‍රමෝදයක් ලබනව. ප්‍රමෝදය ඇත්තාට ප්‍රීතිය ඇති වෙනව. ප්‍රීතිමත් මනසක් ඇත්තාගේ නාමකාය රූපකාය සැහැල්ලු වෙනව. සන්සුන් කය ඇති නිසා කාය චිත්ත සැපයක් විඳිනව. සුව ඇත්තේ චිත්තසමාධියට පත් වෙනව.

මේ කාරණයෙන් පෙනෙනව, ධම්මානුස්සතිය වඩන කෙනාට චිත්තසමාධිය ඇති වෙනව. ලෝභයෙන් ද්වේෂයෙන් මෝහයෙන් මැඩුණ විසමගත ප්‍රජාව අතර අරියසාවකයා සමභාවයෙන් වාසය කරනව. දුක් සහිත ප්‍රජාව අතර දුක් රහිතව වාසය කරනව. විදර්ශනාවෙන් දහම් මඟට බැස්ස කෙනෙක් ධම්මානුස්සතිය වඩන්නේ ඒ ආකාරයෙන්.

.03. ඊ ළඟට සදහන් වෙන්තෙ සඛ්ඛානුස්සතියෙන් වාසය කරන ආකාරය.

- භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවක සංඝයා මැනවින් ප්‍රතිපදාවට බැස්ස නිසා සුපටිපන්නයි.

- සියලු අන්ත වලින් මිදී සෘජුව ප්‍රතිපදාවට බැස්ස නිසා උපුටාපත්වන්නයි.
- පටිච්චසමුප්පාද ධර්ම න්‍යායය දැනගෙන 'ඤාය' නම් වූ විදර්ශනා මාර්ගයට පිළිපත් නිසා ඤායපටිපත්තියයි.
- නව ලෝකෝත්තර ධර්මයට අනුකූල වූ ප්‍රතිපදාවට බැස ඊට යෝග්‍ය වූ ස්වභාවයෙන් යුක්ත වීම නිසා සාමීච්චපටිපත්තියයි.
- දුර බැහැර සිට වුව ද ගෙන ගොස් ප්‍රත්‍යය පිළිගැන්වීමට සුදුසු වන බැවින් ආහුනෙය්‍යයි.
- දුර සිට පැමිණෙන්නා වූ ඤාතීන් මිත්‍රයින් උදෙසා ආගන්තුක සත්කාර වශයෙන් පිළියෙළ කරන ලද ප්‍රත්‍යය සංඝයාට පිරිනැමීමට සුදුසු නිසා පාහුනෙය්‍යයි.
- පරලොව අදහාගෙන පිරිනමන දක්ෂිණාවට සුදුසු වන බැවින් දක්ඛිණෙය්‍යයි.
- දැන් සිරසෙහි පිහිටුවා ඇඳිලි බැඳ වැද්දා වට සුදුසු වන බැවින් අඤ්ජලිකරණීයයි.
- සියලු ලෝකයාට අසාමාන්‍ය පින් වැඩීමට කරුණු වන බැවින් සංඝයා අනුත්තර පුණ්‍යකෂේත්‍රයයි.

මහානාම, ආර්යශ්‍රාවකයා යම් විටෙක මේ ආකාරයෙන් සංඝයාගේ ගුණ මෙතෙහි කරයි ද, ඒ වෙලාවේ රාගයෙන්, ද්වේෂයෙන්, මෝහයෙන් මැඩුණ සිතක් ඇති වෙන්නේ නෑ. ඒ වෙලාවේ සංඝරත්නය අරමුණු කරගෙන සිත සෘජු භාවයට පත් වෙලයි කියෙන්නේ. ඒ නිසා අරියසාවකයා ධර්මයේ අර්ථය දකිනව. ධර්මය දකිනව. ඒ නිසා සංඝයා පිළිබඳ වූ ධර්මතාවන් හා බැඳුණ ප්‍රමෝදයක් ලබනව. ප්‍රමෝදය ඇත්තාට ප්‍රීතිය ඇති වෙනව. ප්‍රීතිමත් මනසක් ඇත්තාගේ නාමකාය රූපකාය සැහැල්ලු වෙනව. සන්සුන් කය ඇති නිසා සැපයක් විඳිනව. සැපයෙන් යුක්ත වූයේ චිත්තසමාධියට පත් වෙනව.

සංඝානුස්සතිය වඩන කෙනාගේ චිත්තසමාධිය ඇති වෙන්නේ ඒ ආකාරයෙන්. ඒ අවස්ථාවේ ලෝභයෙන්, ද්වේෂයෙන්, මෝහයෙන් මැඩුණ විසමගත ප්‍රජාව අතර සමභාවයෙන් අරියසාවකයා වාසය කරනව. දුක් සහිත ප්‍රජාව

අතර නිදුකින් වාසය කරනව. විදර්ශනාවෙන් දහම් මඟට බැස්ස කෙනෙක් සංඝානුස්සතිය වඩන්නේ ඒ ආකාරයෙන්.

04. හතරවෙනි විහරණය තමයි සීලානුස්සතිය. එහි දී සිහි කරන්නේ තමන්ගේ සීලය ගැනයි. ආර්යමාර්ගයේ සම්මාදිට්ඨියෙන් සම්මාසඛිකප්පයෙන් පෝෂණය වෙලා පිබිඳෙන සීලය අරියකන්ත සීලය කියලත් වෙසෙසා හඳුන්වනව. තමන්ගේ සීලය,

- නො කඩ කොට පවත්වාගෙන එන සීලයක් නම් ඊට කියනව **අබණ්ඩ** සීලය කියල.
- සිදුරු ඇති නො වන විදියට සීලය පවත්වාගෙන යනව නම් ඊට කියනව **අච්ඡ්ද්ද** සීලය කියල.
- පැල්ලම් නැති සීලය හඳුන්වන්නෙ **අසබල** සීලය කියල.
- කැලැල් නැති සීලය **අකම්මාස** සීලයයි.
- තණ්හාදාසත්වයෙන් මිදුණ සීලය **භුජ්ස්ස** සීලයයි.
- බුද්ධාදී උතුමන් විසින් පසසන ලද සීලය හඳුන්වන්නෙ **විඤ්ඤාප්පසත්ථ** කියල.
- කෙලෙස් නො තැවරුණ සීලය **අපරාමට්ඨ** කියල හඳුන්වනව.
- සමාධියට උපනිශ්‍රය වෙන සීලය **සමාධිසංවත්තනික** සීලයයි.

මේ කියාපු ලක්ෂණ වලින් යුක්ත නම් ඒ සීලයට කියන්න පුළුවන් අරියකන්ත සීලය කියල. මේ විදියට කියන කොට මේ නො කැඩුණු, සිදුරු නැති, පැල්ලම් නැති ආදී ස්වභාව ගැන ටිකක් තේරුම් ගන්න වෙනව. රාගය, ද්වේෂය, මෝහය නිසා කෙනකුගේ සීලයේ අඩුපාඩු කම් ඇති වෙන්න පුළුවන්. එතැනදී නො කැඩුණු, සිදුරු නැති කියන කථාව කරන්න පුළුවන් වෙන්නෙ අධිසීල, අධිචිත්ත, අධිපඤ්ඤා කියන ත්‍රිශික්ෂාවෙහි ස්ථිර බලාපොරොත්තුවකින් ශ්‍රාවකයා සිටින විටයි. ඒ කියන්නේ අඩුපාඩු කම් සාධාරණ කරගන්න කල්පනාවක් ශ්‍රාවකයාට නැතිව ත්‍රිශික්ෂාවේ උනඤුවක් අපේක්ෂාවක් වන විටයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මහානාම ශාක්‍ය පුත්‍රයාට දේශනා කරනව මහානාම, මේ විදියට ආර්යශ්‍රාවකයා තමන්ගේ සීලය

සිහි කරනව. එහෙම සිහි කරන කොට රාගයෙන්, ද්වේෂයෙන්, මෝහයෙන් මැඩුණ සිතක් ආර්යශ්‍රාවකයට නෑ. සීලය අරමුණු කරගෙන සිත සෘජු භාවයට පත් වෙලයි තියෙන්නේ. සෘජු වූ සිත් ඇති අරියසාවකයා ඒ පිලිබඳ අර්ථය දකිනව. ධර්මය දකිනව. ධර්මානුකූල ප්‍රමෝදයක් ලබනව. ප්‍රමෝදය නිසා ශ්‍රීතිය උපදිනව. ශ්‍රීතිමත් මනස නිසා නාමකාය රූපකාය සැහැල්ලු වෙනව. ඒ කායපස්සද්ධිය නිසා සැපයක් විඳිනව. සැප ඇති බැවින් සිත සමාධියට පත් වෙනව. තමන්ගේ ම සීලය සිහි කරමින් චිත්තසමාධියකට පත් වෙන්නේ ඒ ආකාරයෙන්. මහානාම, මෙන්න මේ විදියට තමයි, අරියසාවකයා විසමගත ප්‍රජාව අතර සමභාවයෙන් යුක්තව වාසය කරන්නේ. දුක් සහිත ප්‍රජාව අතර නිදුක්ව වාසය කරන්නේ. විදර්ශනාවෙන් දහම් මඟට බැස්ස කෙනා සීලානුස්සතිය වඩන්නේ ඔන්න ඔය ආකාරයෙන්.

05. පස්වෙනි විභරණය හැටියට දක්වන්නේ වාගානුස්සතිය වැඩීමයි. තමාගේ දන්දීමේ හැකියාව සිහි කිරීමයි. ඒකාන්තයෙන් මට ලාභයක්. ඒකාන්තයෙන් මට යහපත් වූ ලැබීමක්. මම මසුරු මලින් මැඩුණ ප්‍රජාව අතර බැහැර කරන ලද මසුරු සිතින් යුක්ත වෙමි. (ලාභා වත මේ, සුලද්ධං වත මේ, යොහං මච්ඡේරමල පරියුට්ඨිකාය පජාය විගත මලමච්ඡේරෙන චෙතසා අගාරං අජ්ඣධාවසාමි)

- මුක්තවාගො: අතහැර දීමෙහි ඇලුණ සිතින් මම ගිහිගෙයි වාසය කරමි.
- පයතපාණි: දීමෙහි පිරිසිදු කරගත් අත් ඇතිව ගිහිගෙයි වසමි.
- චොස්සඟ්ඟරතො: දීමෙහි ඇලුණ සිත් ඇතිව ගිහිගෙයි වාසය කරමි.
- යාවයොගො: ඉල්ලා සිටිනු ලැබීමට සුදුස්සෙක්ව ගිහිගෙයි වාසය කරමි.
- දානසංචිභාගරතො: බෙදා දීමෙහි ඇලුනෙක්ව ගිහි ගෙයි වාසය කරමි.

මේ ආකාරයෙන් අරියසාවකයා තමන්ගේ වාග ගුණය සිහි කරනව. එහෙම සිහි කරන කොට රාගයෙන්, ද්වේෂයෙන්,

මෝහයෙන් මැඩුණ සිතක් අරියසාවකයාට නෑ. ත්‍යාගතය අරමුණු කරගෙන සිත සෘජු භාවයට පත්වෙලයි තියෙන්නෙ. සිතේ සෘජු භාවය නිසා අරියසාවකයා අර්ථය දැන ගන්නව. ධර්මය දැනගන්නව. ධර්මය හා බැඳුන ප්‍රමෝදයක් ලබනව. ප්‍රමෝදය නිසා ප්‍රීතිය උපදිනව. මනස ප්‍රීතිමත් නිසා නාමකාය, රූපකාය සැහැල්ලු වෙනව. සැහැල්ලුව නිසා සැපයක් විදිනව. සැප ඇත්තේ චිත්තසමාධියක් ලබනව. විසමගත ප්‍රජාව අතර අරියසාවකයා සම භාවයෙන් වාසය කරනව. දුක් ඇති ප්‍රජාව අතර අරියසාවකයා නිදුක්ව වාසය කරනව. විදර්ශනාවෙන් දහම් මඟට බැස්ස කෙනා වාගානුස්සතිය වඩන්නේ ඔන්න ඔය ආකාරයෙන්.

06. හයවැනි විභරණය තමයි, දේවතානුස්සතිය. දෙව්වරු ඉන්නව වාතුර්මහාරාජික, තාවතිංස, යාම, තුසිත, නිර්මාණරති, පරනිම්මිතවසවත්ති දේවලෝක වල. බ්‍රහ්මකායික දෙව්වරුත් ඉන්නව. ඔවුන්ට වඩා ඉහළ දෙව්වරුත් ඉන්නව. ඒ අය මිනිසුන් හැටියට ඉඳල, යම් ශ්‍රද්ධාවක් නිසා, සීලයක් නිසා, සුතසම්පත්තියක් නිසා, ත්‍යාගයක් නිසා, ප්‍රඥාවක් නිසා මෙයින් ව්‍යුත වෙලා ඒ දේවකායික තත්ත්ව වල උපන්නා නම්,

- මටත් එබඳු ශ්‍රද්ධාවක් තියෙනව, **(මය්හම්පි තථාරූපා සද්ධා සංවිජ්ජති)**
- මටත් එබඳු සීලයක් තියෙනව, **(මය්හම්පි තථාරූපං සීලං සංවිජ්ජති)**
- මටත් එබඳු සුතයක් තියෙනව, **(මය්හම්පි තථාරූපං සුතං සංවිජ්ජති)**
- මටත් එබඳු වාගයක් තියෙනව, **(මය්හම්පි තථාරූපො වාගො සංවිජ්ජති)**
- මටත් එබඳු ප්‍රඥාවක් තියෙනව, **(මය්හම්පි තථාරූපා පඤ්ඤා සංවිජ්ජති)**

කියල, තමාගේත් දෙව්වරුන්ගේත් සද්ධා, සීල, සුත, වාග, පඤ්ඤා ගුණ සිහිපත් කරනව. එහෙම සිහි කරන වෙලාවට අරියසාවකයාට රාගයෙන්, ද්වේෂයෙන්, මෝහයෙන් මැඩුණ සිතක් ඇති වෙන්නෙ නෑ. ඒ අවස්ථාවේ ඒ දෙව්වරුන් අරමුණු කරගෙන සිත සෘජු භාවයට පත් වෙලයි තියෙන්නෙ. ඒ

සෘජුගත සිත නිසා අරියසාවකයා ඊට අදාළ අර්ථය දකිනව. ධර්මය දකිනව. ධර්මය හා බැඳුන ප්‍රමෝදයක් ලබනව. ප්‍රමෝදය නිසා ප්‍රීතිය උපදිනව. මනසේ ප්‍රීතිය නිසා නාමකය, රූපකය සැහැල්ලු වෙනව. ඒ සැහැල්ලුව නිසා සැපයක් විදිනව. සැප ඇත්තේ චිත්තසමාධියක් ලබනව. මහානාම, මේකට කියනව, විසමගත ප්‍රජාව අතර අරියසාවකයා සමභාවයට පැමිණිලා වාසය කරනව කියල. දුක් සහිත ප්‍රජාව අතර නිදුක්ව වාසය කරනව කියල. විදර්ශනාවෙන් දහම් මඟට බැස්ස කෙනා දේවතානුස්සතිය වඩන්නේ ඔන්න ඔය ආකාරයට.

“ගෘහස්ථ බෞද්ධයා” තේමාව යටතේ අපි ගෘහස්ථ බෞද්ධයාගේ සද්ධා, සීල, සුත, වාග, පඤ්ඤා ගුණ පිළිබඳව කථා කළා. ඒවා නැවත නැවත විමසමින් තමා තුළ වඩාගන්නට උත්සාහ ගන්න. මේ හැම ධර්මයකට ම අධිපති ධර්මය වන්නේ විදර්ශනා ප්‍රඥාව බව තේරුම් ගන්න. මේ ගුණ වඩන අවස්ථාවේ සිත රාගය, ද්වේෂය, මෝහය කියන අකුසල මූලයන්ගෙන් වැඩෙන්නෙ නෑ. තමාතුළ කුසලය වැඩෙන බව ඒ අනුව විටහා ගත හැකියි. තමා තුළ මේ ගුණ වැඩි ඇති ප්‍රමාණය සිහිපත් කරමින් සිතේ සමාධි ගුණය දියුණු කරගන්න බලන්න.

බුදුසසුන පවතින කොටයි, මේ වගේ ගුණ විශේෂතාවන් ඇති කරගන්න අවකාශ ලැබෙන්නෙ. මේ ගුණ පිබිඳෙන්නේ මම කියන සංඥාව ඇත්ත වශයෙන් ඇති දෙයක් නොව, රූප, විදීමි, හැදිනීමි, වේතනා, දැනීමි අල්ලා ගන්නා විට මතු වන හිතාගැනීමක් පමණක් බව වෙසෙසින් වටහා ගත්තමයි. එසේ ගන්නට උත්සාහ ගන්න. මේ විදියට වැටහීම් සකස් වෙනකොට ධර්මය පුබුදින්නෙ, මම සංඥාව ඉදිරියට දැමීමෙන් නො වෙයි, කියන බව වැටහේවි. ධර්මය ම යි, ධර්මයන් පුබුදුවන්නෙ, කියන බව වැටහේවි.

බුදුනුවාගේ ධනය

ගෘහස්ථ බෞද්ධයා පිළිබඳව කථා කරන කොට අපි මුලින් ම හඳුනා ගත්තේ සද්ධා, සීල, සුත, වාග, පඤ්ඤා කියන ගුණ පහ පිළිබඳව බව ඔබට මතක ඇති. මේ ගුණ පහ පඤ්චධන හැටියටත් හඳුන්වනව. අංගුත්තරනිකායෙ පඤ්චධන සූත්‍රයේ ඒ බව සඳහන් වෙනව. (අං: නි: 3, 82 පිට)

“පඤ්චමානි භික්ඛවෙ ධනානි. කතමානි පඤ්ච? සද්ධාධනං, සීලධනං, සුතධනං, වාගධනං, පඤ්ඤාධනං.” යනුවෙන් සඳහන් වෙන්නේ ඒකයි. මේ ගුණ වල අර්ථයන් අපි හඳුනාගත්ත. පඤ්චධන සූත්‍රයෙන් මේ ධන පහේ අර්ථ පැහැදිලි කරනව. අපේ පහසුව පිණිස නැවතත් එය සිහියට ගනිමු. යම් ධර්ම කරුණක් එක වරක් තේරුම් ගත්තාට ම අපේ සිත කුශලයට වෙනස් වෙන්නේ නෑ. නැවත නැවතත් සිහියට ගතයුතු වෙනවා. එතකොට තමයි, ඒවා අපේ සිතේ තහවුරු වෙන්නේ.

- 01. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අර්භත් ය, සමායක්සම්බුද්ධ ය, විද්‍යාවෙන් හා වරණයෙන් යුතු ය, සුගත ය, ලෝකවිදු ය, අනුත්තරසුරිසදම්මසාරථී ය, දෙවි මිනිසුන්ට ශාස්තෘ ය, බුද්ධ ය, භාග්‍යවත් ය, යනුවෙන් මහණෙනි, ආර්යශ්‍රාවකයා තථාගතයන් වහන්සේගේ සම්බෝධිය අදහන සුදු ද, එය සද්ධාධනයයි.
- 02. ප්‍රාණඝාතය, අදත්තාදානය, කාමමිථ්‍යාවාරය, මුසාවාදය, රහමෙර පානය යන දුසිරිතෙන් ආර්යශ්‍රාවකයා වැලකී සිටී ද, එය සීලධනයයි.
- 03. ආර්යශ්‍රාවකයා මුල මැද අග යහපත් වූ අර්ථ සහිත, ව්‍යඤ්ජන සහිත, මුලුමණින් ම පිරිපුන් පිරිසිදු බ්‍රහ්වර්යය ප්‍රකාශ කෙරෙන යම් ධර්මයක් වේ ද, එබඳු ධර්ම බොහෝ කොට අසන ලද වේ ද, ධරණ ලද්දේ ද, වචන වශයෙන් ප්‍රගුණ කරන ලද්දේ ද, මනසින් අරුත් සලකා

බලන ලද්දේ වේ ද, නුවණින් දැකීම් වශයෙන් අවබෝධ කරන ලද්දේ වේ ද, එය සුතධනයයි.

04. ආර්යශ්‍රාවකයා ත්‍යාගයට යොමු වූ සිත් ඇත්තේ ද, පිරිසිදු දැනින් දෙයි ද, දීමෙහි ඇලුම් ඇත්තේ වේ ද, ඉල්ලාසිටිනු ලැබීමට සුදුසු වේ ද, දෙන දෙය බෙදාහදා දෙයි ද, මෙසේ මසුරු සිතින් බැහැරව ගෘහවාසය පවත්වයි ද, ඒ වාගධනයයි.

05. ආර්යශ්‍රාවකයා මැනවින් දුක් කෙළවර කිරීම පිණිස පවතින, විනිවිද දැකීම පිණිස පවතින, ස්කන්ධයන්ගේ සමුදය හා අස්තය දක්නා සුලු වූ ප්‍රඥාවෙන් සමන්විත වේ ද, පඤ්ඤාධනයයි.

මේ සූත්‍රයේ ඇති විශේෂත්වය මේවා ධනයක් හැටියට හැඳින්වීමයි. එයින් අදහස් කරන්නේ මෙකී ගුණ ඇත්තා මේ සසුනේ දිලින්දෙක් නො වන බවයි. තවදුරටත් එහි මෙහෙමත් සදහන් වෙනව.

**යස්ස සද්ධා තථාගතෙ අවලා සුප්පතිට්ඨිතා,
සීලඤ්ච යස්ස කල්‍යාණං අරියකන්තං පසංසිතං.**

තථාගතයන් වහන්සේ කෙරෙහි යමකුගේ ශ්‍රද්ධාව හෙල්ලෙන්නො නැතිනම්, ස්ථිරව පිහිටියා නම්, යමකුගේ සීලයත් යහපත් වූවා නම්, අරියකන්ත සීලයක් හැටියට පසසන ලද්දේ වෙයි.

**සඛිසෙ පසාදො යස්සතී උජුභුතඤ්ච දස්සනං,
අදුලිද්දොති තං ආහු අමොසං තස්ස ජීවිතං.**

යමකුට සංඝයා කෙරෙහි ප්‍රසාදය ඇත්තේ ද, සම්මාදිට්ඨිය ඍජු වී තිබේ නම්, ඔහු නො දිලිඳුයයි කීවාහු ය. ඔහුගේ ජීවිතය හිස් එකක් නො වේ.

**තස්මා සද්ධඤ්ච සීලඤ්ච පසාදං ධම්මදස්සනං,
අනුයුඤ්චෙඨ මෙධාවී සරං බුද්ධානසාසනං.**

එහෙයින් නුවණැති පුද්ගලයා බුදුරජාණන් වහන්සේගේ අනුශාසනය සිහිකරන්නේ ශ්‍රද්ධාව, සීලය, ප්‍රසාදය, ධර්මදර්ශනය හා නැවත නැවත යෙදෙන්නේ ය.

ඔය තමයි, පඤ්ඤාන සුත්‍රයේ ඇතුළත් වන කරුණු. මේවාට බුදුරජාණන් වහන්සේ කොතරම් නම් වටිනාකමක් දීල තියෙනව ද, කියන බව හොඳින් තේරුම් ගන්න. මේ ගුණ දුගති භය වළක්වනව. නිවන්මග තහවුරු කරනව. දිගු කලක් සසර ජරාමරණ සෝක පරිදේව දුක් දොම්නස් උපායාසයන්ට ගොදුරු වුනේ මේ පරිවර්තනය කරගන්නට අපි පෙර අසමත් වෙච්ච හින්ද. මේ ගුණ වලින් කෙරෙන්නේ අපේ ආධ්‍යාත්මය සසරටම අයත් තත්ත්වයෙන් නිවන පැත්තට ටික ටික වෙනස් කිරීම. රාග, ද්වේෂ, මෝහ කියන අකුශල මූලයන්ගෙන් මෙහෙයවෙන සිතක් නිතර ම දුගතියට විවෘත්තයි.

මේ ධන පහෙන් අන්තිමට සඳහන් වන ප්‍රඥාධනය හොඳින් තේරුම් ගන්න. ප්‍රඥාව කියල ධර්මයේ සඳහන් වෙන්නෙ, මේ කාය චිත්ත ක්‍රියාකාරිත්වය තේරුම් ගන්න එකටයි. කය කියන්නෙ සතරමහාධාතු ගොඩක් වුණාට ඒක සකස් වෙන්නෙ සවිඤ්ඤාණක වුණොත් විතරයි. විඤ්ඤාණ ක්‍රියාකාරිත්වය ගිලිහුණොත් කය සකස් වෙන්නෙ නෑ. අවිද්‍යාවෙන් ආචරණය වුණ තණ්හාවෙන් බැඳුණ කෙනාට මේ කය සකස් වෙනව. ඇස, කන, නැහැය, දිව, සම ඔස්සේ සැප කැමති වෙන තාක් කය සමුදය වෙනව. ඉන් ලබන අත්දැකීම් 'මම' කරගන්නව. 'මගේ'කරගන්නව. ඒ තමයි අවිද්‍යාව. මෝහය. සැප දූනෙනකොට ලෝභයි. දුක දූනෙනකොට තරභයි.

මේ ලෝභයට ද්වේෂයට, මෝහයට කියනව අකුසල මුල් කියල. මේ අකුශල් මුල් උදුරල දාන්න ඕන කියල කෙනකුට තනියම හිතා ගන්නත් බෑ. ඒ හින්ද තිමයි, අපි පිරිපුන් ශාස්තෘ වරයා වන බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දහමට සවන් දෙන්නෙ. ධර්මය දැනගන්න කොට තමයි තේරෙන්න ගන්නෙ, මනස තමයි, පසිඳුරන්ගෙ අත්දැකීම් භුක්තිවිඳින්නෙ කියල. ඉඳුරන්ගෙන් අපි දැනගන්නේ බාහිර ඇති දෙය නොව, ඒ අනුව අල්ලාගත්ත රූප සඤ්ඤාව නේද, කියල. ආයතන හයෙන් ම අල්ලගන්නෙ උපාදායරූප නේද කියල. (රූප) විඳගන්නෙ ඒව නේද, කියල. (වේදනා) හඳුනගන්නෙ ඒව නේද කියල. (සඤ්ඤා) සංකල්ප

මවන්නෙ ඒව ගැනයි නේද කියල. **(සඩ්ධාර)** දගන්නෙ මේ නාමරූප නේද, කියල. **(විඤ්ඤාණ)** මේ බව දන්නෙ නැත්නම් ඒ තමයි, අවිද්‍යාව. අවිද්‍යාව හිඤ අඳුරේ අතපතගානව වගේ සැපයි කියල හිතාගෙන ශුභ නිමිති මෙතෙහි කරනව. රාගය අනුසය වෙනව. පටිඝනිමිති මෙතෙහි කරනව. පටිඝය අනුසය වෙනව. මේ ලුහුබදින්නෙ විඤනය. විඤනයේ සමුදය දන්නෙ නැත්නම්, නිරෝධය දන්නෙ නැත්නම්, ආශ්වාදය දන්නෙ නැත්නම්, ආදීනවය දන්නෙ නැත්නම්, නිස්සරණය දන්නෙ නැත්නම් අවිද්‍යාව අනුසය වෙනව. මේ වැඩෙන්නෙ, ශක්තිමත් වෙන්නෙ අකුසල් මුල් බව දැනගන්න ඕන.

දහම නො දන්නා තාක් අවිද්‍යා අඳුරෙන් වැහිල අතපත ගගා කරන්නෙ ශුභනිමිති පටිඝනිමිති හොයන එක. හුස්ම වැටෙනව නම් කය සුදානම්. ඒ කියන්නෙ කායසඩ්ධාරය වැඩ කරනව. සිතින් අරමුණු විතර්ක කරනව නම් විචාරය කරනව නම්, වචිසඩ්ධාරය සුදානම්. නිව්චසඤ්ඤා, සුඛසඤ්ඤා, අත්තසඤ්ඤා, සුභසඤ්ඤා කියන විපරිත සංඥා ඔස්සේ විදිම් ලුහුබදන කොට විත්තසඩ්ධාර සුදානම්. මේ නිසා සලායතනික නිමිති පිළිබදව විඤ්ඤාණය නාමරූප මවනව. ස්පර්ශ, විඤන, තණ්හා, උපාදාන, බව, ජාති, ජරාමරණ සකස් වෙනව.

මේ ප්‍රත්‍යසම්බන්ධතාව ගැන අවබෝධයක් ඇති කරගන්න. මේ ප්‍රඥාධනය තමයි, ශාස්තෘන් වහන්සේ පිළිබදව ශ්‍රද්ධාව තහවුරු වෙන්න පදනම වෙන්නෙ. මම, මගේ කියල ගන්න රූප, විදිම්, හැදිනිම්, වේතනා, දැනිම් කියන ස්කන්ධ වලයි අනිත්‍යතාව දකින්න අවශ්‍ය වෙන්නෙ. අස්මිමානය දුරුවෙන්න අනිත්‍යසංඥාව වැඩෙන්නේ එතකොටයි. **(අනිව්චසඤ්ඤා භාවෙතබ්බා අස්මිමාන සමුත්ඝාතාය)** ලෝභ, දෝස, මෝහ අකුසල් මුල් දුර්වල වෙන්නෙ ප්‍රඥාව වැඩෙන කොට. තමාගේ කුශලපක්‍ෂය සකස් වෙන කොට කරුණු කාරණා වැටහීම් සහිතවයි, ශ්‍රද්ධාවත් තහවුරු වෙන්නෙ. අකුසල් මුල් දුර්වල වෙන කොට වැඩෙන්නේ කුසල් මුල්. එතකොට සීලය අමාරුවෙන් රකින එකක් නෙවෙයි. පහසුවෙන් පිබිදෙන සීලයක්. ප්‍රඥාධනය සද්ධාධනයටත් සීලධනයටත් උපකාරක වෙන්නෙ ඒ විදියට.

එහෙම වෙනකොට දහම නැවත නැවතත් විමසා බලන්න පෙළඹෙනව. පටිච්චසමුප්පාදය තව තවත් පැහැදිලි

වෙනව. මම කියන්නේ මේ රූප, විදීම්, හැදීන්ම්, චේතනා, දැනීම් ක්‍රියාවලිය අල්ලගන්නකොට මැවෙන හැඟීමක් විතරයි. අපි බණඅහල ඒ බව දැනගන්නට ම මම, මගේ කියන හැඟීම ඉවර වෙන්නේ නෑ. අරමුණු ලැබෙණ ලැබෙණ වෙලාවේ හැකිතාක් ඒ සමුදය වීම හිතාගැනීමක් විතරයි නේද, කියල හඳුනා ගන්න ඕන. සමුදයට හිත තබල තේරුම් ගන්නකොට තමයි, ආයෙත් නූපදින විදියට නිරුද්ධ වෙන්න. යෝනිසෝමනසිකාරය භාවිතා කරන්නේ ඒ විදියට. අපි අත්දකින කවර ස්වභාවයක් වුණත් චේතනාමය අභිසංස්කරණයක් කියල වටහා ගන්නාම මේ කාර්යය කෙරෙහි සිහිය පවත්වාගෙන කටයුතු කරන්න පුළුවන්. මේ විදියට ප්‍රඥාවේ අධිපති බව තේරුම් ගන්නකොට තමයි, කෙනකුට අනහරුල දන් දෙන්න පිළිවන් වෙන්නේ. ඒ තමයි, වාගධනය.

ඉතින් මේ කරුණු ටික කථා කළේ විශේෂ හේතුවක් ඇතිව. මේ ගුණ කෙනෙක් තුළ සැකසෙනවා නම් ඒකෙ ප්‍රයෝජනය ඒ පුද්ගලයාට පමණක් සීමා වූ දෙයක් නොවෙයි. ඔහු ඇසුරු කරන්නන්ටත් ධර්මානුකූල පරිවර්තනයකට හේතුවෙන දෙයක් බව පැහැදිලි කරන්නයි. මෙනෙදි අපි අඛිගුත්තර නිකායෙ පඤ්චකනිපාතෙ මහාසාල සූත්‍රය ප්‍රයෝජනයට අරගන්නව. බුදුරජාණන් වහන්සේ බොහෝ විට කරුණක් හඳුන්වා දෙන්නේ ශ්‍රාවකයාට පහසුවෙන් තේරෙන්න උපමාවකකුද් යොදාගෙන.

“මහණෙනි, හිමවන්ත පර්වතරාජයා ඇසුරු කරගෙන තියෙන මහාවාක්ෂ වැඩිම් පහකින් වැඩෙනව. මොවද, ඒ පහ.? අතු, කොළ, දලු වලින් වැඩෙනව. (සාධාපත්තපලාසෙන වඩ්ඪන්ති) සිවියෙන් වැඩෙනව. (තචෙන වඩ්ඪන්ති) පොත්තෙන් වැඩෙනව. (පපටිකාය වඩ්ඪන්ති) එළයෙන් වැඩෙනව. (චේශ්ගුනා වඩ්ඪන්ති) අරටුවෙන් වැඩෙනව. (සාරෙන වඩ්ඪන්ති)

අන්න ඒ වගේ සැදුහැයෙන් යුත් කුලපතියා නිසා පවුල්වලට අයිති ජනයා ද වැඩිම් පහකින් වැඩෙනව. (එවමෙව ඛො භික්ඛවෙ, සද්ධං කුලපතිං නිස්සාය අන්තොජනො පඤ්චභි වඩ්ඪිභි වඩ්ඪති) මොනවද, ඒ පහ.?

1. ශ්‍රද්ධාවෙන් වැඩෙනව. (සද්ධාය වඩ්ඪති)
2. සිලයෙන් වැඩෙනව. (සිලෙන වඩ්ඪති)

- 3. සුතයෙන් වැඩෙනව. (සුතෙත වඩිසිති)
- 4. ත්‍යාගයෙන් වැඩෙනව. (වාගෙන වඩිසිති)
- 5. ප්‍රඥාවෙන් වැඩෙනව. (පඤ්ඤාය වඩිසිති)

දැන් අපට තේරෙනව, ගෘහප්‍රධානියා ධර්මයෙන් පෝෂණය වන විට පවුලේ සෞඝ්‍ය සාමාජිකයින් ධර්මයට යොමු වන බව. මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ අනුමත කරපු කාරණයක්. සමාජයක් යහපත් වෙන්නේ ඒ ආකාරයෙන්. මේ ලක්ඛිමේ වියත් මට්ටමින් පළවෙව්ව දුර්මත තියෙනව. ඒවා පිළිගෙන පවසන වියතුනුත් ඉන්නව. "බුදුරජාණන් වහන්සේ ගිහියාට සුගතියට මඟ මිසක් නිවනට මඟක් දේශනා කළේ නෑ." කියන එකත් ඒ විදියේ දුර්මතයක්. ඒ මතය තහවුරු කරන්න බුද්ධවචනයෙන් නිදසුනක් වශයෙන් දක්වන්නේ සීගාල සූත්‍රයේ හික්කුන්ගේ සමාජ යුතුකම් කියැවෙන තැන දක්නට ඇති, "සත්තස්ස මග්ගං ආචික්ඛති" යන කරුණයි. මෙහි අදහස "සුගතියට මඟ කියාදෙයි" යනුයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ සදිසාවට ආරෝපණය කර සමාජ සම්බන්ධතා හයක් දක්වා ඇති බව අපි දන්නව. මෙය දක්වා ඇත්තේ පුහුදුන් අයගෙන් බලාපොරොත්තු වන කරුණක් හැටියට නොවෙයි. ආර්යශ්‍රාවකයාගේ සමාජ සම්බන්ධතා සයක් හැටියටයි. "ගෘහපති පුත්‍රය, ආර්යශ්‍රාවකයෙක් සදිසාවන්ගෙන් එන උවදුරු වළකාලන්නේ කෙසේ ද?" (කථඤ්ච ගහපතිපුත්ත අරියසාවකො ඡද්දිසා පටිච්ඡාදි භොති) යන ප්‍රශ්නය නගා ඊට පිළිතුරු වශයෙනුයි, බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ කාරණය දේශනා කරන්නේ. මෙතැනින් අදහස් කරන්නේ මොකක් හරි පිනක් කර මේ ජාමෙට යන්නම් සුගතියකට තල්ලු වීමක් ගැන නොවෙයි. "දුගතිහය විමුක්ත වීම" ගැනයි. අපි මේ කථා කරන මහාසාල සූත්‍රයෙන් පමණක් නොව "ගෘහස්ථ බෞද්ධයා" තේමාව යටතේ කථා කළ හැම සූත්‍රයකමත් තවත් බොහෝ සූත්‍රවලත් අවධාරණය වන්නේ ගෘහස්ථයා තුළ නිවන් මුහුණුවර සකස් වන ආකාරය ගැනයි.

මේ කාරණය මා කියන නිසාවත් පිළිගන්න ඕන නෑ. ඔබ හැම කෙනෙක් ම ප්‍රඥාවේ මූලබිජය සහිතයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ ධර්මය වදාළේ නුවණැත්තවුන් විසින් තම තමා උදෙසා වෙන වෙන ම තේරුම් ගතයුත්තක් හැටියටයි. අනුන්

පිහිට කරගත්ත දැනුම තව කෙනකුගේ කීමකට වංචල වෙනව. ඔබේ සලායතනික අත්දැකීම් ලෝකය පිළිබඳ හේතුප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාව ඔබට පැහැදිලි නම්, මම, මගේ කියන හිතා ගැනීම් සැකසෙන්නේ ඒ තුළ බව පැහැදිලි නම්, ලෝභය, ද්වේෂය, මෝහය සකස් වන්නේ මේ හිතා ගැනීමේ වරද නිසා බව ඔබට පැහැදිලි නම්, විදසුන් නුවණින් බලන විට කාම, ව්‍යාපාද, විහිංසා සංකල්පනා අඩු වන බව ඔබට වැටහෙනව නම්, ඒ වැටහීම තුළ කාය වාක් මනෝ සුවර්තය පිබිඳෙන බව ඔබට වැටහෙනව නම්, මේ සකස් වීම තුළ සිතෙහි සමාහිත ගුණය පිබිඳෙන බව ඔබට වැටහෙනව නම්, තමා තුළ සීලයත් සමාධියත් ප්‍රඥාවත් ක්‍රමයෙන් වැඩෙන බව වැටහෙනව නම් මතිමතාන්තර ඉදිරියේ සැලෙන්නට අවශ්‍යතාවක් නෑ. එහෙම කෙනකුට ධර්මය මේකයි, අධර්මය මේකයි කියල තේරුම් බේරුම් කරගන්න අපහසු නෑ. කල්‍යාණමිත්‍රයා කවුදැයි තේරුම් ගැනීම අපහසු නෑ. අනාථපිණ්ඩික සිටුවුමා කියන්නේ එහෙම කෙනෙක්. විශාකා උපාසිකාව එහෙම කෙනෙක්. ඒ අය තමන්ගේ පවුල් වල අයත් දහමට නැඹුරු කරගත්ත.

එහෙනම් අපි මේ මහාසාල සූත්‍රයේ අවසානයට එන ගාථා කීපයක් හඳුනා ගනිමු.

යථා ච පබ්බතො සෙලො සද්ධං කුලපතිං ඉධ,
 තං රුක්ඛං උපනිස්සාය වඩ්ඪන්තෙ තෙ වනජ්ජති.
 යම් විදියකින් වනයෙහි ගෞල පර්වතයක් වේ ද, එය ඇසුරු කරගෙන වනස්ති වෘක්ෂයෝ වැඩෙත් ද,

තථෙව සීලසම්පන්නං සද්ධං කුලපතිං ඉධ,
 උපනිස්සාය වඩ්ඪන්ති පුත්තදාරා ච බන්ධවා,
 අමච්චා ඤාතිසඛ්ඛා ච යෙ වස්ස අනුජීවිනො.

ඒ වගේ මේ ලෝකයේ සීලසම්පන්න සැදුහැති කුලපතියා නිසා දරුවෝ ද, භාර්යාව ද, හිතවත් මනුෂ්‍යයෝ ද, ඥාති සමූහයා ද, ඒ කුලපති අනුව ජීවත් වන යමෙක් වේ ද, ඒ අය ද, වැඩෙත්.

**තස්ස සීලවතො සීලං වාගං සුවරිකානි ච,
පස්සමානානුකුබ්බන්ති යෙ භවන්ති විචක්ඛණා.**

යම් බඳු විවක්‍ෂණ පුද්ගලයෝ වෙත් නම්, ඔහු, සිල්වත් කුලපතිගේ ශීලය ත්‍යාගය හා සුවරිතයන් දකින්නහු අනුකරණය කරත්.

**ඉධ ධම්මං වරිස්වාන මග්ගං සුගතිගාමීනං,
නන්දිනො දෙවලොකස්මීං මොදන්ති කාමකාමීනො.**

මේ ලෝකයෙහි සුගතිගාමී මාර්ගය වූ සුවරිතධර්මයෙහි හැසිරී කම්සුව කැමති අය දෙවිලොව සතුටු වන්නාහු ප්‍රමුදිත වෙත්.

මේ සුගතිගාමී වීම නිවනට නැඹුරු වූ මනසකින් සිදුවන්නකි. සලායතනික අත්දැකීම් ලෝකය ස්ථාවර දෙයක් නොව චේතනාමය අභිසංස්කරණයක් බව දන්නා ප්‍රඥාවන්තයා එය සමුදය නිරෝධ ක්‍රියාවලියක් බව දකිනව. දුක් කෙළවර කිරීමට දතයුත්තේ ඒ සමුදය නිරෝධ ක්‍රියාවලිය බව දකිනව. එවැන්නකුගේ ලෝභය ද්වේෂය මෝහය අපායගමනීය අකුසලයකට තරම් බලගතු වෙන්නෙ නැ.

මේ ආකාරයට සකස් වන සැදැහැවත් කුලපුත්‍රයා කෙරෙහි ආනිශංස පහක් තියෙනව. මේ කාරණය සඳහන් වෙන්නෙ, අං: නි: 3 සද්ධසුත්‍රයේ. ලෝකයේ මෙවැනි යම් ශාන්ත සත්පුරුෂයින් ඉන්නව නම්, එබඳු අය, පළමුව **අනුකම්පා කරන්නෙ** සැදැහැවතාටයි. **එළඹෙන්නෙ** සැදැහැවතා වෙතයි. **පිළිගන්නෙ** සැදැහැවතාවයි. පළමුව දම් **දෙසන්නෙත්** සැදැහැවතාටයි. මරණින් මතු **සුගතිගාමී වන්නෙත්** සැදැහැවතායි.

මේ කාරණය උපමාවක් සහිතය බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙහෙම වදාරණව. "යම් සේ මනා බීමෙක හතරමං හන්දියක ඇති මහනුගරුකක් හැම අයුරින් ම කුරුල්ලන්ට පිළිසරණ වේ ද, අන්න ඒ වගේ සැදැහැවත් කුලපුත්‍රයා හික්‍ෂු, හික්‍ෂුණී, උපාසක, උපාසිකා යන බොහෝ දෙනාට පිළිසරණ වෙයි." (සෙය්‍යථාපි භික්ඛවෙ, සුභුමීයං වාකුම්මභාපථෙ මහානිග්‍රොධො සමන්තා පක්ඛිනං පටිසරණං හොති, එවමෙව ඛො භික්ඛවෙ, සද්ධො කුලපුත්තො බහුතො ජනස්ස පටිසරණං හොති: භික්ඛුණං, භික්ඛුණීනං උපාසකානං උපාසිකානං) යනුවෙනුයි. සිව්පිරිසට ම පිළිසරණ වන සසුනේ හැටි ඔහොමයි.

ගුද්ධාව දහම දකින පමණටයි

දැන් අපි කථාකරන්න බලාපොරොත්තු වෙන්නෙ අභිගුණ්ණ නිකායෙ පඤ්චක නිපාතෙ උපාසක වශ්ගයට අයිති සීල සූත්‍රය (324 පිට) ගැනයි. මේ සූත්‍රයේ ඇතුළත් මූලික කරුණු දැනටමත් පසුගිය පත්‍රිකා වලින් ඔබට දැනගන්න ලැබිල තියෙන්නෙ. ඒත් මේ සූත්‍රයේ ඒ කරුණු වලට විශේෂ අවධාරණය කිරීමක් කරල තියෙනව. අන්න ඒ විශේෂත්වය හඳුනා ගන්නයි, මේ සූත්‍රය සාකච්ඡා කරන්නෙ.

දවසක් අනාඨපිණ්ඩික සිටුතුමා පිරිවර උපාසකවරු පන්සියක් පමණ පිරිවරාගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුවට පැමිණිලා වැද නමස්කාර කරල එකත් පසෙක වාඩි වුණා. එහෙම පැමිණෙන්නෙ මොකක් හරි ධර්මාවවාදයක් අහන්න ලැබෙයි කියන බලාපොරොත්තුවෙන්. ඔය අවස්ථාවේ සැරියුත් හාමුදුරුවොත් වැඩසිටියෙ බුදුරජාණන් වහන්සේ සමීපයෙ. ඒ නිසා ගිහි උපාසක ජීවිතය ගැන සැරියුත් හිමියන් අමතමින් සිටුතුමා ඇතුළු උපාසක පිරිසට ඇහෙන විදියට බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනාවක් කළා. උන්වහන්සේ දේශනාව ආරම්භ කරන්නෙ මෙතේන මෙහෙම.

“යං කිඤ්චි සාරිපුත්ත, ජානෙය්‍යාථ, ගිහිං ඔදාතවසනං පඤ්චසු සික්ඛාපදෙසු සංවුතකම්මන්තං, චතුන්නඤ්ච ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්ම සුඛවිහාරානං නිකාමලාභිං අකිච්චලාභිං අකසිරලාභිං, සො ආකච්චමානො අත්තනාව අත්තානං ව්‍යාකරෙය්‍ය: ‘බිණ්ණිරයොමිහි, බිණ්ණිරච්ඡාන- යොනියො, බිණ්ණපෙත්තිච්ඡසො, බිණ්ණාපායදුග්ගතිච්ඡිපානො සොතාපන්නොහමස්මි අච්ඡිපාතධම්මො නියතො සම්බොධිපරායනො’ති.”

අපි මේ දේශනාවෙ තේරුම හඳුනා ගනිමු. “සාරිපුත්ත, සුදුරෙදි හදින, ගිණ්ණාපද පහෙන් සංවරවුණ ක්‍රියා ඇති, යම් ගිහියෙකු මේ ජීවිතයේ දී ම සුවච්ඡරණ ඇති, උතුම් සිත ඇසුරු කරන ධර්ම හතර කැමති සේ ලබන බව, අපහසුවක් නැතුව ලබන බව, සුව සේ ලබන බව දන්නව ද? එහෙම කෙනෙක් නිරයහය ක්‍ෂය කළ කෙනෙක් වෙමි, තිරිසන් යෝනිය ක්‍ෂය කළ කෙනෙක් වෙමි, ප්‍රේතච්ඡයය ක්‍ෂය කළ කෙනෙක් වෙමි, අපාය

දුගති නිරය ඝෂය කළ කෙනෙක් වෙමි, සෝතාපන්නයෙක් වෙමි, නිරයට නො වැටෙන කෙනෙක් වෙමි, නිවන් මගෙහි ස්ථිර වෙමි'යි තමා ම තමා පිළිබඳව ප්‍රකාශ කරන්නේ ය."

මේ ප්‍රකාශයෙන් පැහැදිලි වෙන දේ තමයි, පන්සිල් පිළිබඳ සංවරයෙන් යුක්තව ආභිචේතසික ධර්ම හතරකින් මේ ජීවිතයේ දී කැමති සේ පහසුවෙන් සුඛවීරණයට පැමිණෙන ගෘහස්ථයා දුගති හයින් මිදුන කියන බව. සෝතාපන්න බවට පත් වුණ කෙනෙක් කියන බව. මෙතන "ආභිචේතසික" කියන වචයේ තේරුම "උතුම් සිතට අයිති වූ" කියන අදහසයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ සූත්‍රයෙදී දේශනා කරන්නට බලාපොරොත්තු වන කරුණු පිළිබඳ මූලික හැඳින්වීම කළේ ඔය ආකාරයට. ඊළඟට ඒවා එකක් එකක් වෙන වෙන ම පැහැදිලි කරනව.

01. පළවෙනි කාරණය තමයි, ශික්‍ෂාපද පහෙන් යුක්තව සංවර වීම. එනම්: ප්‍රාණඝාත, අදත්තාදාන, කාමමිථ්‍යාවාර, මුසාවාද, මද්‍යපානය කියන පංච දුශ්චරිත වලින් වැළකී සිටීමයි. මේ කාරණය කාටත් හොඳින් පැහැදිලියි.

ඊළඟටයි, බුදුරජාණන් වහන්සේ ආභිචේතසික ධර්ම, එහෙම නැත්නම් උතුම් සිතට අයිති වූ ධර්ම හතර හඳුන්වල දෙන්නෙ. ඒවා තමයි, නො සැලෙන බුද්ධ ප්‍රසාදයත්, නො සැලෙන ධර්මප්‍රසාදයත්, නො සැලෙන සඞ්ච්චප්‍රසාදයත්, අරියකත්ත සීලයත් කියන කරුණු හතර. මේ කරුණු හතර දැනටමත් ඔබ එක්තරා දුරකට දැනගෙන ඉන්න ඒව. ඒ කරුණු පුද්ගලයා තුළ වැඩි තිබියයුතු තරම පිළිබඳව යම් වැටහීමක් ඇති කරගන්නත් වෙනව. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ කරුණු හඳුන්වා දෙන්න ආරම්භ කරන්නෙ, "උතුම් සිතට අයිති වූ, මේ ජීවිතයේ දී ම සුඛවිහරණය ඇති, කවර ධර්ම කොටසක් කැමති සේ පහසුවෙන් සුව සේ ලබන්නේ ද?" (කතමෙසං චතුත්තං ආභිචේතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්චලාභී අකසිරලාභී?) යනුවෙන් ප්‍රශ්න කරමිනි.

'කැමති සේ, පහසුවෙන්, සුව සේ සුවවිහරණය ඇති කරවන' කියන වචන භාවිතාවෙන් බලාපොරොත්තු වෙන්නෙ මොකක් ද, කියල අපට පැහැදිලි වෙලා තියෙන්න ඕන.

බුදුරජාණන් වහන්සේ අරඹයා විත්ත සමාධියක් ලබනව නම්, ධර්මය අරඹයා විත්ත සමාධියක් ලබනව නම්, සඛිසයා අරඹයා විත්තසමාධියක් ලබනව නම්, සීලය අරඹයා විත්ත සමාධියක් ලබනව නම් ඒ සමාධිය පහසුවෙන් සුව සේ ලබන්නට හැකි වීමයි, මෙතන දිට්ඨධම්ම සුඛවිභරණය කියල අදහස් කරන්නෙ. තවදුරටත් කියනව නම්, මෙතැන දී අදහස් කරන්නේ සමාධියට උපනීග්‍රය වන මට්ටමට ශ්‍රද්ධාවත් සීලයත් වැඩි තිබීමයි. ඒ නිසා ඒ කරුණු හතර වෙන වෙන ම ඉදිරියට සාකච්ඡා කරමු.

02. “ඉධ සාරිපුත්ත, අරියසාවකො බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසා- දෙන සමන්තාගතො හොති: ‘ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාවරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදු අනුක්තරො පුරිසදම්මසාරථී සඝා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’ති. අයමස්ස පඨමො ආභිවෙතසිකො දිට්ඨධම්ම- සුඛවිභාරො අධිගතො හොති අවිසුද්ධස්ස විත්තස්ස විසුද්ධියා අපරියොදාකස්ස විත්තස්ස පරියොදපනාය.”

“ශාරිපුත්‍රයෙනි, මේ ශාසනයේ ආර්යශ්‍රාවකයා ‘සියලු පුජාවන්ට සුදුසු හෙයින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අර්භන් වෙති, සිවුසස් දහම් පිරිසිදු දත් බැවින් සමාසක් සම්බුද්ධ වෙති. සම්බෝධිය සඳහා වූ දර්ශනයෙන් හා වරණයෙන් යුතු බැවින් විද්‍යාවරණ සම්පන්න වෙති. පැමිණි නිවන් ඇති බැවින් සුගත වෙති. උපාදානස්කන්ධ ලෝකය ඇති සැටියෙන් දුටු බැවින් ලෝකවිදු වෙති. නො දැමුණවුන් නිවන් මඟ යොමු කරවීමෙහි සමත් බැවින් අනුක්තර පුරිසදම්මසාරථී නම් වෙති. දෙවි මිනිසුන්ට ශාස්තෘ බැවින් සඝා නම් වෙති. අවබෝධයට පැමිණ අනුන් ද අවබෝධයට පමුණුවන බැවින් බුද්ධ නම් වෙති. සියලු ගුණ වැඩු හෙයින් භගවා නම් වෙති. යනුවෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි නො සැලෙන ශ්‍රද්ධාවෙන් යුක්ත වෙයි. ඔහු විසින් අපිරිසිදු සිතේ පිරිසිදු බව පිණිස පළමුවෙනි උතුම් සිත ඇසුරු කළ දිට්ඨධම්මසුඛ විභාරය අවබෝධ කළේ වෙයි.”

03. “පුන ච පරං සාරිපුත්ත, අරියසාවකො ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්තාගතො හොති: ‘ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො සන්දිට්ඨිකො අකාලිකො එභිපස්සිකො

මපනයිකො පච්චන්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤ්භීති. අයමස්ස දුතියො ආභිචෙතසිකො දිට්ඨධම්මසුඛවිභාරො අධිගතො හොති අවිසුද්ධස්ස චිත්තස්ස විසුද්ධියා අපරියොදාතස්ස චිත්තස්ස පරියොදපනාය.”

“ගාරිපුත්‍රයෙනි, ආර්යශ්‍රාවකයා ‘භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මැනැවින් ප්‍රකාශ කර ඇති බැවින් ධර්මය ස්වාක්ඛාතයි. මේ ජීවිතයේ දී ම අත්දැකිය හැකි බැවින් සන්ධිකයි. කල් නො යවා ලැබෙන ප්‍රතිඵල නිසා අකාලිකයි. දහම ‘ඵන්න බලන්න’ කියා දක්වීමට සුදුසු නිසා ඵනිපස්සිකයි. අවබෝධයට පමුණුවන බැවින් ඕපනයිකයි. නුවණැත්තවුන් විසින් තම තමා උදෙසා වෙන වෙන ම තේරුම් ගතයුතු බැවින් පච්චන්තං වේදිතබ්බයි.’ යනුවෙන් ධර්මය පිළිබඳව නො සැලෙන ශ්‍රද්ධාවෙන් යුක්ත වෙයි. ඔහු විසින් අපිරිසිදු සිතේ පිරිසිදු බව පිණිස දෙවැනි උතුම් සිත ඇසුරු කළ දිට්ඨධම්මසුඛවිභාරය අවබෝධ කළේ වෙයි.”

04. “පුන ච පරං සාරිපුත්ත, අරියසාවකො සඛිභෙ අචෙච්චප්පසාදෙන සමන්තාගතො හොති: ‘සුපටිපන්නො භගවතො සාවක සඛිභො, උජුපටිපන්නො භගවතො සාවක සඛිභො. ඤායපටිපන්නො භගවතො සාවක සඛිභො. සාමීච්චපටිපන්නො භගවතො සාවක සඛිභො. යදිදං චත්තාරි පුරිසයුගාති අට්ඨපුරිස පුග්ගලා ඵස භගවතො සාවක සඛිභො ආහුනෙය්‍යා පාහුනෙය්‍යා දක්ඛිණෙය්‍යා අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා’ති. අයමස්ස තතියො ආභිචෙතසිකො දිට්ඨධම්මසුඛවිභාරො අධිගතො හොති අවිසුද්ධස්ස චිත්තස්ස විසුද්ධියා අපරියොදාතස්ස චිත්තස්ස පරියොදපනාය.”

“ගාරිපුත්‍රයෙනි, ආර්යශ්‍රාවකයා ‘භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවක සඛිභයා ප්‍රතිපදාවට බැස්ස නිසා සුපටිපන්නයි. සියලු අන්ත වලින් මිදී සෘජුව ප්‍රතිපදාවට බැස්ස නිසා උජුපටිපන්නයි. පටිච්චසමුප්පාද ධර්ම න්‍යායය දැනගෙන ‘ඤාය’ නම් වූ විදර්ශනා මාර්ගයට පිළිපත් නිසා ඤායපටිපන්නයි. නවලෝකෝත්තර ධර්මයට අනුකූල වූ ප්‍රතිපදාවට බැස ඊට යෝග්‍ය වූ ස්වභාවයෙන් යුක්ත නිසා සාමීච්චපටිපන්නයි. දුර බැහැර සිට වුව ද ගෙන ගොස් ප්‍රත්‍යය පිළිගැන්වීමට සුදුසු වන

බැවින් ආහුනෙයයි. දුර සිට පැමිණෙන්නා වූ ඥාතීන් මිත්‍රයින් උදෙසා ආගන්තුක සත්කාර වශයෙන් පිළියෙළ කරන ලද ප්‍රත්‍යය සම්පයාට පිරිනැමීම සුදුසු නිසා පාහුනෙයයි. පරලොව අදහාගෙන පිරිනමන දැකිණාවට සුදුසු වන බැවින් දක්බිණෙයයි. දැන් සිරසෙහි පිහිටුවා ඇදිලි බැඳ වැනුවට සුදුසු බැවින් අඤ්ජලිකරණියයි. සියලු ලෝකයාට අසාමාන්‍ය පින් වැඩීමට කරුණු වන බැවින් සංඝයා අනුත්තර පුණ්‍යකේශ්‍රයි. යනුවෙන් සංඝයා කෙරෙහි නො සැලෙන ශ්‍රද්ධාවෙන් යුක්ත වෙයි. ඔහු විසින් අපිරිසිදු සිතේ පිරිසිදු බව පිණිස තුන්වෙනි උතුම් සිත ඇසුරු කළ දිව්‍යධම්මසුඛවිහාරය අවබෝධ කළේ වෙයි.”

05. “පුන ව පරං සාරිපුත්ත, අරියසාවකො අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්තාගතො හොති අබණ්ඩෙහි අච්ඡද්දෙහි අසබලෙහි අකම්මාසෙහි භුජ්ස්සෙහි විඤ්ඤුප්පසත්තෙහි අපරාමච්චෙහි සමාධිසංවත්තනිකෙහි අයමස්ස චතුරො ආභිවෙතසිකො දිව්‍යධම්මසුඛවිහාරො අධිගතො හොති අච්ඡද්ධස්ස චිත්තස්ස විසුද්ධියා අපරියොදාතස්ස චිත්තස්ස පරියොදපනය.”

“ශාරිපුත්‍රයෙනි, ආර්යශ්‍රාවකයා ‘නො කඩ කොට පවත්වන බැවින් අබණ්ඩ වූ, සිදුරු ඇති නො වන ලෙස පවත්වන බැවින් අච්ඡද්ද වූ, පැල්ලම් නැති බැවින් අසබල වූ, කැලැල් නැති බැවින් අකම්මාස වූ, තණ්හා දාසත්‍වයෙන් මිදුණ බැවින් භුජ්ස්ස නම් වූ, බුද්ධාදී උතුමන් විසින් පසසන ලද බැවින් විඤ්ඤුප්පසත්ත වූ, කෙලෙස් නො තැවරුණ බැවින් අපරාමච්ච වූ, සමාධියට උපනීශ්‍රය වන බැවින් සමාධිසංවත්තනික වූ අරියකන්ත සීලයෙන් සමන්විත වෙයි. ඔහු විසින් අපිරිසිදු සිතේ පිරිසිදු බව පිණිස හතරවෙනි උතුම් සිත ඇසුරු කළ දිව්‍යධම්මසුඛවිහාරය අවබෝධ කළේ වෙයි.”

මේ ආකාරයෙන් ශික්ෂාපද පහ රකින, මේ දක්වපු ආභිවෙතසිකධර්ම හතරින් යුක්ත කෙනා සෝවන් වූ කෙනෙක්. මෙතැනදී විශේෂයෙන් තේරුම් ගන්න ඕන, තමාතුළ සැකසී ඇති තෙරුවන් ප්‍රසාදය ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා කරල බලන විට චිත්ත සමාධියකිනුයි දිව්‍යධම්මසුඛ විහාරය වන්නෙ කියල. ගෘහස්ථ

බෞද්ධයා හයවෙනි පත්‍රිකාවේ නිරතුරු විභරණය විස්තර කරපු ආකාරය ගැන නැවත අවධානය යොමු කරල බලන්න.

මෙතෙක් කථාකරපු සීල සූත්‍රයේ අගට ගාථා පහළොවක් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනව. ඒවායේ එන ඉගැන්වීම් මොනව ද, කියල කෙටියෙන් නමුත් හඳුනා ගැනීම ප්‍රයෝජනවත්. ආර්යධර්මය සමාදන් වෙන නුවණැති පුද්ගලයා පාපය දුරු කරන්නේ නිරයේ හය දකින නිසා. (නිරයෙසු හයං දිස්වා පාපානි පරිවජ්ජයෙ) අනුන් ආක්‍රමණය කරන්න පුළුවන් කම තිබුණත් නුවණැත්තා කිසි ම ප්‍රාණියකුට හිංසා කරන්නේ නෑ. (න හිංසෙ පාණභූතානි විජ්ජමානෙ පරක්කමෙ) දූන දූන බොරු කියන්නේ ද නැත. (මුසා ච න භණෙ ජානං) නොදුන් දෙයක් නම් ස්පර්ශ කරන්නෙවත් නෑ. (අදින්නං න පරාමසෙ) සිය අඹුවගෙන් සැහීමට පත් වෙනව වගේම පරඹුවන් කෙරෙහි ඇලෙන්නේ නෑ. (සෙහි දාරෙහි සන්තුට්ඨො පරදාරං ච නාරමෙ) මෙය ස්ත්‍රිය සම්බන්ධයෙන් ස්වපුරුෂ සන්තුෂ්ටියට ද ගලපා තේරුම් ගතයුතුයි. සිත මුළු කරන රහමේර පානය නො කළයුතුයි. (මෙරයං වාරුණිං ජන්තු න පිචෙ වික්කමොහිනිං) මෙතෙක් සඳහන් කළේ පංචගීලය ගැනයි.

ඊළඟට තෙරුවන පිළිබඳව සඳහන් වෙන්නේ මෙහෙමයි. සම්බුදුන් වහන්සේ සිහිකරන්නේ ය. (අනුස්සරෙයා සම්බුද්ධං) නවලොව්තුරු දහම අනුව නුවණින් විතර්කනය කරන්නේ ය. (ධම්මං වානුවිතක්කයෙ) දෙවිලොව පිණිස ව්‍යාපාදයෙන් තොර මෙෙත්‍රී වික්තය වඩන්නේ ය. (අබ්‍යාපජ්ඣං හිතං වික්තං දෙවලොකාය භාවයෙ) පින් කැමැති පින් සොයන්නාට දන් දීමට යමක් ඇති කල්හි බුදු පසේබුදු මහරහතුන් වහන්සේලාට දෙන අකෂිණාව මහත් ඵල වෙයි.

(උපට්ඨිතෙ දෙයාධම්මෙ පුඤ්ඤථස්ස ජහිංසතො, සන්තෙසු පදම්මං දින්නා විපුලා භොති දක්ඛිණා)

ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ සැරියුත් හිමියන් අමතමින් සන්පුරුෂයන් කියන්නේ කොයි වගේ අයට ද කියන බව පැහැදිලි කොට වදාරණව. කලුපාට, සුදුපාට, රතුපාට, රන්වන් පාට, ලපසහිත, සමානරූප ඇති, පරෙවිපාට කියන කවර පැහැයකින් යුක්ත වුණත් ගවයින් අතරින් වියගහ දරන්න පුළුවන්, ශක්තිමත්, දමනය වුණ, යහපත් ජවයෙන් වීර්යයෙන්

යුක්ත පිරිමි ගවයෙක් උපන්නොත් ඒ ගවයවයි වියගහ දරන්න යොදන්නෙ. උගේ පාට සලකන්නෙ නෑ.

අන්න ඒ වගේ මනුෂ්‍යයින් අතර ක්‍ෂත්‍රිය, බ්‍රාහ්මණ, වෛශ්‍ය, ශුද්‍ර, සැඩොල්, කසලඟෝධක කවර ජාතියක උපන් කෙනෙක් වුණත් දමනය වෙච්ච කෙනෙක් නම් (දන්නො), මනා පැවතුම් ඇති කෙනෙක් නම් (සුබ්බතො), ධර්මයෙහි පිහිටි කෙනෙක් නම් (ධම්මට්ඨො), සීලසම්පන්න කෙනෙක් නම් (සීලසම්පන්නො), සත්‍යවාදී කෙනෙක් නම් (සච්චවාදී), පාපායට ලජ්ජා ඇති කෙනෙක් නම් (හිරිමනො), ජරාව සහ මරණ ප්‍රභීණ කරපු කෙනෙක් නම් (පහීනජරාමරණො), බ්‍රහ්මචර්යාවට අදාළ සියලු ගුණයන්ගෙන් යුක්ත කෙනෙක් නම් (බ්‍රහ්මචර්යස්ස කෙවලී), සියලු උපාදානස්කන්ධ බර ඉවත හෙලූ කෙනෙක් නම්, (පන්නභාරො), කෙලෙස් හා එකතු වීමක් නැති කෙනෙක් නම් (විසංයුක්තො), සතර මාර්ගඥානයෙන් කළයුතු කාර්යය කළ කෙනෙක් නම් (කතකිච්චො), සියලු ආසුවයන් ක්‍ෂය කළ කෙනෙක් නම් (අනාසවො), සියලු ධර්මයන්ගේ පරතෙරට ගිය කෙනෙක් නම් (පාරගු සබ්බධම්මානං), උපාදානයෙන් තොරව සියලු කෙලෙස් පිරිනිවනින් පිරිනිවුණ කෙනෙක් නම් (අනුපාදාය නිබ්බුතා), කෙලෙස් රජස් නැති ක්‍ෂිණාසුවයන් වහන්සේ නමැති පුණ්‍යකෂේත්‍රයෙහි පිරිනමන ලද දක්‍ෂිණාව මහත් ඵල වෙයි. (කස්මිං ච වීරජෙ ඛෙත්තෙ විපුලා හොති දක්ඛිණා) සම්බුදු සසුනෙහි ශ්‍රද්ධාව පිහිටු වීම කොතරම් ගැඹුරු කරුණක් ද යන්න මේ කරුණු අනුව හිතාගත හැකියි.

මේ කරුණු කාරණා කිසිවක් නො දන්නා ප්‍රඥාවක් නැති අශ්‍රැතවත් බාල අය මේ සසුනින් බාහිරව දන් දෙති. සත්පුරුෂයින් ඇසුරු නො කරති.

(බාලාව අවිජානන්තා දුම්මෙධා අස්සුතාවිනො,
බහිද්ධා දෙන්ති දානානං න හි සන්නෙ උපාසරෙ)

යම් කෙනෙක් ප්‍රඥාවන්ත ධීරසම්මත සත්පුරුෂයින් ඇසුරු කරනව නම් ඒ අය තුළ ඇති සුගතයන් වහන්සේ පිළිබඳ ශ්‍රද්ධාව මූලින් ම හටගත් ශ්‍රද්ධාවක්. මැනවින් පිහිටි ශ්‍රද්ධාවක්.

(යෙ ච සන්නෙ උපාසෙන්ති සප්පඤ්ඤෙ ධීරසම්මතෙ,
සද්ධා ච නෙසං සුගතෙ මූලජාතා පතිට්ඨිතා.)

මේ ආකාරයෙන් ඇති වන ශ්‍රද්ධාවටයි අවෙච්චස්පසාදය කියල කියන්නේ. ඒ ශ්‍රද්ධාව දැඩියි. ආපසු පෙරළෙන එකක් නො වෙයි. ඉතින් මේ කරුණු කාරණා අපි කථා කරන්නේ ධර්මානුකූලව, හේතුයුක්ති දකිමින් අපගේ ශ්‍රද්ධාව ස්ථිර කරගන්න. ශ්‍රද්ධාව පඤ්චඉඤ්චියයන් අතර මුලින් ම දැක්වෙන ඉඤ්චිය බව මතක තියා ගන්න. ධර්මය දකින පමණටයි ශ්‍රද්ධාව ගැඹුරු වෙන්නේ.

මේ කාරණා පැහැදිලි කරල බුදුරජාණන් වහන්සේ අන්තිම ගාථාවේ මෙන් මෙහෙම වදාරණව. “මේ විදියෙන් ශ්‍රද්ධාව ස්ථිර කරගන්න අය දෙව් ලොව ද යති. මේ මිනිසන් බවෙහි උතුම් පවුල් වල උපදිත්. ඒ නුවණැත්තෝ අනුපිලිවෙලින් නිවන අවබෝධ කරත්.”

**“දෙවලොකං ච තෙ යන්ති කුලෙ වා ඉධ ජායරෙ,
අනුපුබ්බෙන නිබ්බානං අධිගච්ඡන්ති පණ්ඩිතා.”**

මේ කරුණු බුදුරජාණන් වහන්සේ සැරියුත් හිමියන් අමතමින් වදාළත් අනේපිඩු සිටුතුමා ඇතුළු පන්සියයක් පමණ උපාසක වරුන් අරමුණු කරගෙන වදාළ බව වෙසෙසින් සැලකිල්ලට ගතයුතු ය.

සංයමය අවබෝධය මතයි

නකුලපීතෘත් නකුලමාතෘචන් බුදුසසුනේ මගඵල ලාභී උපාසක උපාසිකා දෙපලක්. ඒ අය අඹුසැමියෝ. ඒ විතරක් නෙවෙයි. මේ සසුනේ තනතුරු ලබපු දෙන්නෙක්. විශ්වාස කටයුතු වදන් ඇති උපාසකයින් අතර අග්‍ර වුනේ නකුලපීතෘ. විශ්වාස කටයුතු වදන් ඇති උපාසිකාවන් අතර අග්‍ර වුනේ නකුලමාතෘච. අඹුසැමියන් හැටියට ඔවුන් අතර තිබුණ අන්‍යෝන්‍ය විශ්වාසය නිසයි එහෙම තනතුරු ලැබුණේ. **අං: නි: 2, පයම නකුලසමජීවී (116 පිට) සුත්‍රයට අනුව එක කාලෙක බුදුරජාණන් වහන්සේ හගුරට සුංසුමාරගිරි කියන නුවර මුවන්ට වෙන් කරල තිබුණ අභයභූමියක් වන හේසකලා වනයෙ වැඩසිටිය. උන්වහන්සේ දවසක් උදේකාලෙ හැදපෙරව ගෙන පාසිවුරුත් දරාගෙන නකුපීතු ගෘහපතියාගේ ගෙදරට වැඩිය. පනවන ලද අසුනේ වැඩසිටිය. නකුලපීතෘ නකුලමාතෘ දෙන්න බුදුරජාණන් වහන්සේට වැද නමස්කාර කරල එකත්පස්ව ඉදගෙන නකුලපීතෘ බුදුරජාණන් වහන්සේට මෙහෙම කියනව.**

"ස්වාමීනි, ස්වාමීනි, මං තරුණ කාලෙ තරුණ වයසෙ හිටපු මේ නකුලමාතෘ ගෘහපතීනිය, කැන්දගෙන ආවෙ. එදා ඉදන් මම මේ නකුමාතෘ ගෘහපතීනිය, හිතීන්වත් ඉක්මගිය බවක් දන්නෙ නෑ. කයින් ඉක්මවීමක් වුනා කියල කියන්න කොහොමටවත් බෑ. (යතො මෙ භන්තෙ නකුලමාතෘ ගහපතෘනී දහරස්සෙව දහරා ආනීතා නාභිජානාමී නකුලමාතරං ගහපතෘනීං මනසාපි අතිවරීතා. කුතො පන කායෙන.) මේ කියන්නෙ නකුලපීතෘ මේ නකුලමාතෘච හැරෙන්න අන් ස්ත්‍රියක් පිළිබඳව හිතීන්වත් පැතුටෙ නෑ, නකුලමාතෘච හැරෙන්නට වෙනත් ස්ත්‍රියක් සමඟ කයින් වැරදි ලෙස හැසුරුණා කියල කොහොම නම් නියන්න ද, කියල. මේ තමා නකුලපීතෘගේ විශ්වාසවන්ත වචනය.

ඊළඟට ඔහු කියනව, ස්වාමීනි, අපි දෙන්න ම මේ ජීවිතයේ දී එකිනෙකා දකින්න කැමතියි. පරලොවදින් එකිනෙකා දකින්න කැමතියි. (ඉච්ඡෙය්‍යාම මයං භන්තෙ දිට්ඨෙ චෙව

ධම්මෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං පස්සිතුං, අභිසම්පරායඤ්ච අඤ්ඤමඤ්ඤං පස්සිතුං)

ඊට පස්සෙ නකුලමාතාවත් භාගාවකුත් වහන්සේට මෙහෙම කියනව. "යම් කාලෙක තරුණ වයසෙ හිටිය මම තරුණ වයසෙ හිටපු නකුලපීතු ගහපතියාට ගෙණෙනු ලැබුයෙමි ද, එදා ඉදන් මම මේ නකුලපීතු ගහපතියා හිතීන්වත් ඉක්මගිය බවක් දන්නෙ නෑ. කයින් ඉක්මවීමක් වුණා කියල කොහොමටවත් කියන්න බෑ. (යඤ්ඤං භන්තෙ නකුලපීතූනො ගහපතිස්ස දහරස්සෙව දහරා ආනීකා නාභිජානාමී නකුලපිතරං ගහපතිං මනසාපි අතිවරිතා, කුතො පන කායෙන.) මේ කියන්නෙ නකුලමාතාව මේ නකුලපීතු හැරෙන්නට අන් පුරුෂයෙක් පිළිබඳව හිතීන්වත් පැතුවෙ නෑ. නකුලපීතු හැරෙන්නට වෙනත් පුරුෂයෙක් සමඟ කයින් වැරදි ලෙස හැසිරුණා කියල කොහොම කියන්න ද, කියල. මේ තමා නකුලමාතාවගෙ විශ්වාසවන්ත වචනය.

ඊළඟට නකුලමාතාවත් කියනව, ස්වාමීනි, අපි දෙන්න ම මේ ජීවිතයේ දී එකිනෙකා දකින්න කැමතියි. පරලොවදීත් එකිනෙකා දකින්න කැමතියි.

මේ අවස්ථාවෙ බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාරණ කාරණය සමාජයට බොහොම වැදගත්. උන්වහන්සේ වදාළේ නෑ ඔය විදියෙ බලාපොරොත්තු තියා ගන්න එපා කියල. ඇයි ඒ. නිවන ඉදිරියේ මේ වගේ බලාපොරොත්තු හුදු ලෝක සම්මතයක් වුණත් මේ දෙදෙනා නියත සම්බෝධි පරායන දෙන්නෙක්. දුගති භය විමුක්ත දෙන්නෙක්. කාමභෝගී මනුෂ්‍යයාට නිවන් මඟ ඇරඹීමට අවකාශ තියෙනව. පරමාදර්ශී පවුල් දිවියක් පිළිබඳ ආකල්පයක් සමාජයට පෙන්නුම් කළහැක්කේ මෙවන් අඹුසැමියන් සිටිනව නම් තමයි. ඒ නිසා උන්වහන්සේ වදාරණව "ගහපතිකුලවැසියනි, ඉදින් අඹුසැමි දෙදෙනා මේ ජීවිතයේත් එකිනෙකා දකින්න කැමති නම්, පරලොවදීත් එකිනෙකා දකින්න කැමති නම්, ඒ දෙදෙනා ම ශුද්ධාවෙන් සමානනම්, සීලයෙන් සමානනම්, ත්‍යාගයෙන් සමාන නම්, ප්‍රඥාවෙන් සමාන නම් මේ ලෝකයේ දී එකිනෙකා දකිනව. පරලොවදීත් එකිනෙකා දකිනව. (ආකඛ්ඛෙය්‍ය වෙ ගහපතයො උභො ජානිපතයො දිට්ඨෙ වෙව ධම්මෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං පස්සිතුං අභිසම්පරායඤ්ච අඤ්ඤමඤ්ඤං පස්සිතුං. උභො ච අස්සු

සමසද්ධා සමසීලා සමවාගා සමපඤ්ඤා. තෙ දිට්ඨේ වෙව ධම්මේ අඤ්ඤමඤ්ඤං පස්සන්ති. අභිසම්පරායඤ්ච අඤ්ඤමඤ්ඤං පස්සන්ති.)

මේ කථා කරන්නේ නිවන්මඟට යොමු වෙලා ඉන්න අඹුසැමියන්ගේ ස්වභාවය ගැන. සද්ධා, සීල, වාග, පඤ්ඤා කියන ගුණ ගැන අපි මීට කලින් කථාකරල තියෙනව. ඒ ගුණ ඇති අය දුගතියට විවෘත්ත වුණ හිතක ඉන්න අය නො වෙයි. විදර්ශනා ප්‍රඥාව නිසා ශ්‍රද්ධාව, ශීලය, ත්‍යාගය ගුණ වශයෙන් පිබිදිවිච අය. යම් අඹුසැමි යුවලක් ඒ ගුණ වලින් සමාන නම් පරලොවදින් කැමති නම් එකිනෙකා මුණගැහෙන්න පිළිවන්. මේ පිළිබඳව බුදුරජාණන් වහන්සේ තවදුරටත් දේශනා කරන්නේ කුමක් ද, කියලත් අපි ටිකක් විමසල බලමු.

**උභො සද්ධා වදඤ්ඤාව සඤ්ඤතා ධම්මඡ්චිනො,
තෙ භොන්ති ජානිපතයො අඤ්ඤමඤ්ඤං පියංවදා.**

දෙදෙනා ම සැදහැ ඇතිව, දන්දෙන සුලුව, සීලසංයමයෙන් යුතුව දැහැමි ලෙස දිවි ගෙවන්නේ ඒ යුවතිපතිහු එකිනෙකාට ප්‍රිය වූ වචන ඇති අය වෙනව.

**අථා සම්පවුරා භොන්ති ඵාසඤ්ච උපජායති,
අමිත්තා දුම්මනා භොන්ති උභිත්තං සමසීලිතං.**

සමසීලී වූ ඒ දෙදෙනාගේ ආර්ථිකය දියුණු වෙනව. එකිනෙකාගේ පහසුව සලකා කටයුතු කරනව. සතුරු අය ඉන්නව නම් ඒ අයගේ හිත දොම්නස් වෙනව.

**ඉධ ධම්මං චරිත්වාන සමසීලබ්බතා උභො,
නඤ්ඤො දෙවලොකස්මිං මොදන්ති කාමකාමිනො.**

සමසීලී වූ මේ දෙදෙනා මේ ලෝකයෙහි දහම්හි හැසිරී දෙව්ලොව කාමසම්පත් කැමති වන අය හැටියට සතුටු වෙනව.

සද්ධාවෙන්, සීලයෙන්, ත්‍යාගයෙන්, ප්‍රඥාවෙන් සමාන වන යුවතිපති දෙදෙනකුගේ ස්වභාවය තමයි, මේ. නකුලපිතු නකුලමාතා දෙදෙනා දිවි ගෙවූයේත් ඒ ආකාරයටයි. මේ දහම් පත්‍රිකා වලින් මේ කාරණා සිහිපත් කරන්නේ සැප කැමති නමුත් අනවබෝධය නිසා දුක ම මවාගන්නා අද යුගයේ සමාජගත

මිනිසාට වැරදි වැටහීම් ඉවතට දාල දහමේ සම්බන්ධතාව ගොඩනගා ගැනීමට මග පැහැදිලි කිරීමක් වශයෙනුයි.

ඉහත සාකච්ඡාව බුදුරජාණන් වහන්සේ සමඟ කෙරෙන විට නකුලපිතා නකුලමාතා දෙදෙනා ම කුරුණු විය ඉක්මවා ඇති බව පෙනෙනව. වයසට යනකොට ලෙඩදුක් වැඩිවීම ස්වභාවයනේ. වරක් නකුලපිතා ගෘහපතියාත් දැඩි ලෙස ගිලන් වුණා. ඒ වෙලාවේ නකුලමාතාව දහම ම සිහිපත් කරමින් කටයුතු කළේ කොහොම ද, කියලත් තේරුම් ගැනීම වැදගත්. නකුල පිතාට හුඟක් අමාරුයි. නකුලමාතාව සැමියා ළඟින් ඉදගෙන ප්‍රකාශ කරන කරුණු හයක් අං නි: 4, 28 පිට, නකුලපිතා සුත්‍රයේ සඳහන් වෙනව. ඒ එක එකක් කරුණු අපි හඳුනා ගනිමු.

01. ගෘහපතියනි, ඔබ අපේක්ෂා තියාගෙන කලුරිය කරන්න එපා. අපේක්ෂා තියාගෙන කලුරිය කිරීම දුකක්. අපේක්ෂා තියාගෙන කලුරිය කිරීම භාග්‍යවතුන් වහන්සේත් ගර්භා කරල තියෙනව. ගෘහපතියෙනි, ඔබට හිතෙන්න පුලුවන් 'මං නැතුවම මේ නකුලමාතාව ගෙදර දරුවන් පෝෂණය කරන්නට, ගෘහවාසය පවත්වන්නට නොහැකි වේවි' කියල. ගෘහපතියෙනි එහෙම හිතන්න එපා. මට කපු කටින්න පුළුවන්. එළ ලොම් පිරින්න පුළුවන්. ඔබ නැති කාලෙක මට දරුවන් පෝෂණය කරන්න පුළුවන්. ගෘහවාසය පවත්වන්නට මට පුළුවන්. ඒ ගැන හිත හිත කලුරිය කරන්න එපා. අපේක්ෂා තියාගෙන කලුරිය කරන එක දුකක්. ඒක භාග්‍යවතුන් වහන්සේත් ගර්භල තියෙනව.

02. ගෘහපතිය, ඔබට මෙහෙමත් හිතෙනව ඇති. 'මගේ කලුරිය කිරීමෙන් පස්සේ නකුලමාතාව වෙනත් සැමියකු වෙත යාවි' කියල. එහෙම හිතන්න එපා. අප දෙන්න ගෘහස්ථ බ්‍රහ්මචරියාව සමාදන් වෙලා දැන් දාසය අවුරුද්දක්, කියල ඔබත් දන්නව. මමත් දන්නව. ඒ නිසා ඔය කාරණය ගැන හිතල අපේක්ෂා තියාගෙන කලුරිය කරන්න එපා. ඒක දුකක්. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එය ගර්භල තියෙනව.

03. ගෘහපතියෙනි, ඔබට මෙහෙමත් හිතෙනව ඇති. 'මාගේ ඇවෑමෙන් නකුලමාතාව භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දකින්නට කැමති වෙන එකක් නෑ'. කියල. එහෙම හිතන්න එපා. ඔබ

නැති කාලෙක මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඩි වැඩියෙන් දකින්න කැමති වෙනව. ඒ කරුණ ගැන හිතල ඔබ අපේක්ෂා තියාගෙන කලුරිය කරන්න එපා. ඒක දුකක්. භාග්‍යවතුන් වහන්සේත් එය ගරහල තියෙනව.

04. ගෘහපතියෙනි, ඔබට හිතෙන්න පුළුවන් 'මං නැති කාලෙට නකුලමාතාව සීලය පිරිපුන් කරන සුලු නො වනු ඇති' කියල. එහෙම නම් හිතන්න එපා. ගෘහපතියෙනි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ සුදුරෙදි අඳින, ගිහිගෙයි වසන සීලය පිරිපුන් කරන යම් පමණ ශ්‍රාවිකාවන් ඉන්නව නම් මාත් ඒ අය අතරින් කෙනෙක්. ඒ ගැන සැකයක් විමතියක් තියෙන කෙනෙකුට හග්ග ජනපදයේ සුංසුමාරගිර අසල හේසකලා වන මීගදායෙ වැඩ ඉන්න භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත ගිහින් අහන්න පුළුවන්. මේ කරුණ ගැන හිතල අපේක්ෂා තියාගෙන කලුරිය කරන්න එපා. ඒක දුකක්. භාග්‍යවතුන් වහන්සේත් එය ගරහල තියෙනව.

05. ගෘහපතියෙනි, ඔබ හිතන්න පුළුවන්, 'මේ නකුලමාතා ගෘහපතීන්‍ය ආධ්‍යාත්මික වශයෙන් චිත්ත සමාධියක් ලබන්නෙ නෑ', කියල. ගෘහපතියෙනි, ඒ කාරණය එහෙම ගන්න එපා. ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ආධ්‍යාත්මික වශයෙන් චිත්තසමාධියක් ලබල ඉන්න සුදුරෙදි අඳින ගිහි ශ්‍රාවිකාවෝ ඉන්නව නම් මාත් ඒ අය අතරින් එක්කෙනෙක්. යම් කෙනෙකුට ඒ ගැන සැකයක් විමතියක් තියෙනව නම්, හග්ග ජනපදයෙ සුංසුමාරගිර අසල හේසකලා වන මීගදායෙ වැඩඉන්න භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත ගිහින් අහන්න පුළුවන්. මේ කරුණ ගැන හිතල අපේක්ෂා තියාගෙන කලුරිය කරන්න එපා. ඒක දුකක්. භාග්‍යවතුන් වහන්සේත් එය ගරහල තියෙනව.

06. ගෘහපතියෙනි, ඔබට හිතෙන්න පුළුවන් 'මේ නකුලමාතා ගෘහපතීන්‍ය, මේ ධර්මවිනයේ බැසගත්ත (ඔගාධප්පත්තා), ස්ථිර වෙච්ච (පතිගාධප්පත්තා), පැමිණුන ආශ්වාද ඇති අස්සාසප්පත්තා), සැක ඉක්මවා ඇති (තිණ්ණවිච්චිච්ඡා), විමති බැහැර කළ (විගතකථච්චිකථා), දහම දැකීම නිසා බියරහිත බැවින් විශාරද වූ (වෙසාරප්ප්ප්පත්තා), ශාස්තෘශාසනයෙහි තමන්ට ම පැහැදිලි වුණ අවබෝධයක් ඇති බැවින් අනුන් මත නො

යැපෙන (අපරජ්ජව්වයා සත්ප්පසාසනෙ) තැනැත්තියක් නෙවෙයි' කියල. ගෘහපතියනි, ඒ කාරණය එහෙම හිතන්න එපා. යම් තාක් ගෘහපතියනි, ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවිකාවන් ඉන්නව නම් ඔය කියාපු ගුණ තියෙන, මමත් ඔවුන් අතරින් එක්කෙනෙක්. යම් කෙනකුට ඒ ගැන සැකයක් විමතියක් තියෙනව නම් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත ගිහින් අහන්න පුළුවන්. මේ කරුණ ගැන හිතල නම් අපේක්ෂා තියාගෙන කලුරිය කරන්න එපා. ඒක දුකක්. භාග්‍යවතුන් වහන්සේත් එය ගරහල තියෙනව.

මේ විදියට නකුලමාතාව නකුලපිතු ගෘහපතියාට කළේ අවවාදයක්. මේ අවවාදයෙන් අවවාද කරගෙන යනකොට ඔහුගේ ආබාධ සංසිදුන. මෙතන සූත්‍රයේ තියෙන්නෙ **යානසො පටිජ්ජස්සම්භි** කියල. ඒකෙ තේරුම හේතු විසින් ප්‍රත්‍යා විසින් සංසිදුන කියන එකයි. එතන ම සංසිදුන කියන එකයි. මෙතෙත වෙන්තෙ ප්‍රතිපදාවට අයත් සද්ධර්මය නකුලපිතු ගෘහපතියාගෙ මනසිකාරයට ලක් වෙන එකයි. ඒ නිසා ඉක්මනින් ම ආබාධය සංසිදුන. නකුලපිතු ගෘහපතිතුමා ඒ ආබාධයෙන් නැගිටිට. ආබාධය ඒ විදියට ප්‍රභීණ වෙච්ච නිසා ගිලන් බවින් නැගිට නො බෝ කලකින් ම හැරමිටි වාරුවෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත එළඹුණා. වැද එකත්පස්ව හිඳගත්ත. එහෙම ඉඳගත්තම බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාරණව, "ගෘහපතිය ඔබට හොඳ ලැබීමක්. ඔබට අනුකම්පා ඇති, වැඩකැමති, අවවාද කරන සුලු, අනුශාසනා කරන සුලු මේ නකුලමාතා ගෘහපතියා ඔබට හොඳ ලැබීමක්." කියල.

නකුලපිතු ගෘහපතිතුමා, තමන් ලෙඩ වුණ බවක්වත්, නකුලමාතාව අවවාද කළ බවක්වත් බුදුරජාණන් වහන්සේට දැනුම් දුන්න බවක් සූත්‍රයේ සඳහන් වෙන්තෙ නෑ. අඩමානයක් නැතිව ම බුදුරජාණන් වහන්සේ බුදුනුවණින් දැනගන්න ඇති, නකුලපිතු ගෘහපතියා ඔය එන්නේ අසනීප වෙලා ඉඳල, නකුලමාතාවගෙ අවවාදයෙන් සුවපත්වෙලා, කියල.

ඉතින් කොහොම නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ තවදුරටත් නකුලපිතු ගෘහපතියාට මෙහෙම දේශනා කරනව.

- 1. ගෘහපතිය, යම්තාක් ගිහි සුදුරෙදි හඳින සීලය පිරිපුන් කරන මාගේ ශ්‍රාවිකාවන් ඉන්නව නම් මේ

නකුලමාතාවන් ඔවුන් අතරින් එක්කෙනෙක්. (යාවතා ගහපති මම සාවිකා ගිහී ඔදාතවසනා සීලෙසු පරිපුරකාරිණියො, නකුමාතා ගහපතානී තාසං අඤ්ඤතරා.)

2. ගහපතිය, යම්තාක් ගිහි සුදුරෙදි හඳින ආධ්‍යාත්මික වශයෙන් චිත්තසමාධියක් ලබන මාගේ ශ්‍රාවිකාවන් ඉන්නව නම් මේ නකුලමාතාවන් ඔවුන් අතරින් එක්කෙනෙක්. (යාවතා ඛො ගහපති, මම සාවිකා ගිහී ඔදාගවසනා ලාභිනියො අජ්ඣන්තං වෙනොසමපස්ස, නකුලමාතා ගහපතානී තාසං අඤ්ඤතරා.)

3. ගහපතිය, යම්තාක් ගිහි සුදුරෙදි හඳින මේ ධර්මවිනයෙහි බැසගත්ත, ස්ථිර වෙච්ච, පැමිණුන ආශ්වාද ඇති, සැක ඉක්මවා ඇති, විමති බැහැර කළ, දහම දැකීම නිසා විශාරද වූ, ශාස්තෘශාසනයෙහි අනුන් මත නො යැපෙමින් වාසයකරන, මාගේ ශ්‍රාවිකාවන් අතරින් මේ නකුමාතාවන් එක්කෙනෙක්. (යාවතා ඛො ගහපති, මම සාවිකා ගිහී ඔදාතවසනා ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ ඔගාධප්පත්තා පතිගාධප්පත්තා අස්සාසප්පත්තා තිණ්ණවිචිකිච්ඡා විගතකථචිකථා වෙසාරජ්ජප්පත්තා අපරජ්ජච්චයා සත්ථුසාසනෙ විහරන්තියො, නකුලමාතා ගහපතානී තාසං අඤ්ඤතරා.)

බුදුරජාණන් වහන්සේ නකුලමාතාවගේ සීලයත්, සමාධියත්, ප්‍රඥාවත් පිළිබඳව නකුලපිකු ගහපතියා ඉදිරියේ සහතික වුනේ ඔන්න ඔය ආකාරයට. මේක සුළුපටු සහතික වීමක් නම් නොවෙයි. සසුන් පිළිවෙතේ ඉන්න කෙනකුට පුළුවන් සසුන් පිළිවෙතේ ඉන්න අයෙක් රෝගී වුණාම මේ වගේ කිසියම් ක්‍රමයකින් සදහම් මනසිකාරයට රෝගියා යොමු කරවීමෙන් උපකාර කරන්න.

දහම සිහිපත් කරන කොට ඉක්මණින් සුවපත් වෙන්න ඉඩ තියෙනව. ඒක වෙන්නෙ රෝගී වුණාම කායික පීඩාවට යොමු වෙච්ච ගතිය අඩු වෙන නිසා. දොම්නස, නො සතුට,

පීඩිත බව අල්ලගෙන ඉන්න කොට ශරීරයේ සිදුවෙන්නේ යහපත් රසායනික ක්‍රියාකාරිත්වයක් නො වෙයි. එතකොට ගන්න ප්‍රතිකාරත් හොඳින් අහන්නේ නෑ. ධර්ම මනසිකාරයෙන් ප්‍රමෝදයට පත්වෙන කොට කයේ රසායන ක්‍රියාකාරිත්වයත් හොඳයි. ප්‍රතිකාරත් අහනව.

කොහොම නමුත් රෝගී වෙලා හරි, වයසට ගිහිල්ල හරි, ජනක කර්ම ශක්තිය ඉවර වෙලා හරි අවසානයේ කවුරුත් මැරෙණව. ධර්ම මනසිකාරයේ ඉන්න කෙනා මියගියත් නො මුළාව මියයනව.

ඉතින් මේ කරුණු සාකච්ඡාවේ දී අපේ අවධානය වඩාත් යොමු වියයුතු දෙය තමයි, බුදුරජාණන් වහන්සේ ගිහිදිවියෙහි සිටින නමුත් සසුන් මඟෙහි පිළිසරණක් ලබන්නට තිබෙන අවකාශය අවධාරණය කරන ආකාරය. මේ නකුලපීතූ නකුලමාතෘ දෙදෙනාම සමාන වූ සීලයෙන්, සමාධියෙන්, ප්‍රාඥවෙන් යුක්ත අය. ඒ අයට පරලොව දුගති බියක් නෑ. අපටත් දහම්මඟ වඩාගන්න මේ වගේ සුත්‍රදේශනා තේරුම් ගත්තම වඩ වඩාත් සිත උනඤ්ච වෙනව. ඒ සඳහා පෙරටුව ගමන් කරන ධර්මය හැටියට ප්‍රඥාවේ වැදගත් කම හොඳින් දකින ගමන් ප්‍රඥාව වර්ධනය කරගන්නට උත්සාහවත් වියයුතු වෙනව.

දහම් මඟට අයත් ප්‍රඥාවෙන් යුක්ත වෙන කෙනා දන්නව. තමා අත්දකින්නේ සමායතනික වශයෙන් සමුදය කරගත් අත්දකීම් ලෝකයක් කියල. ඇස, තන, නැහැය, දිව, කය, මන කියන්නේ පුරාණ කර්මය බව දන්නව. ඒ තුළින් නව කර්ම සැකසෙන බවත් දන්නව. මම යනු ස්ථිර යමක් නොව අත්දකීම් ඔස්සේ මැවෙන හැඟීමක්, මඤ්ඤනාවක් පමණක් බවත් දන්නව. දහම් මඟට පිළිපත් ගෘහස්ථ කාමභෝගී උච්ඝු උචුසියනුත් දන්නව ලෝකික සැපතේ ආදීනව. ඒ නිසා ඒවා අත්හළයුතු දේ බවත් හොඳින් දැනගෙනයි, පරිභෝජනය කරන්නේ. ඔවුන්ගේ රාගය, ද්වේෂය, මෝහය අපායගමනීය අකුසලයකට තරම් කවදාවත් බලගතු වෙන්නේ නෑ. රාගයෙන්, ද්වේෂයෙන්, මෝහයෙන් කැළඹුණ ලෝකයට සංයමය ඇති වෙන්න මේ අවබෝධය අවශ්‍යයි. මේ දහම් ලියැවිල්ලේ මූලික පණිවිඩය එයයි.

අනේපිඬු සිටුතුමාගේ ප්‍රඥාව

අනාථපිණ්ඩික සිටුතුමා කියන්නේ, ගිහි පංචකාම සැපයත් ලබන නමුත් සෝතාපන්න ආර්යශ්‍රාවකයෙක් බව අපි දන්නවා. සිටුවරයෙක් කියන්නේ වෙළඳ ව්‍යාපාරික ධනවත් කෙනෙක්. ගිහිදිවිය එසේ වන අතර එතුමාගේ දහම් දැක්මේ තරාතිරම තේරුම් ගැනීම කාටත් ප්‍රයෝජනවත්.

මූලින් ම කථා කරන්නේ අඛණ්ඩතර නිකායේ දසක නිපාතේ භය සූත්‍රය (අං: නි: 6, 326 පිට) ඇසුරින්. දිනක් අනාථපිණ්ඩික සිටුතුමා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත එළඹීලා වැඳ එකත්පස්ව හිටිය වෙලාවේ, උන්වහන්සේ මෙහෙම වදාරණවා. “ගෘහපතිය, ආර්යශ්‍රාවකයා භයටත් වෛරයටත් හේතු වෙන කරුණු පහ සංසිදුවල නම්, සෝතාපන්නි අඛණ්ඩ හතරෙන් යුක්ත නම්, ආර්ය න්‍යායය ප්‍රඥාවෙන් දැක ප්‍රතිවේධ කරල තියෙනව නම් ඒ තැනැත්තාට කැමති නම් කියන්න පුළුවන් මම නිරය, තිරිසන් යෝනිය, ප්‍රේවිෂයය, අපායදුගතිවිනිපාත ඝෂය කළ කෙනෙක් ය, දුකට වැටෙන කෙනෙක් නො වෙමි ය, සම්බෝධියට යොමු වුණ කෙනෙක් ය, කියල.”

මෙතන භය වෛරයට කරුණු වන පහ ඝෂය කළා කියන්නේ පස්පවින් වැළකිලා පංචශීලයෙන් යුක්ත වීම. සෝතාපන්නි අංග හතර තමයි (බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාද) කරුණු සහගතව බුද්ධප්‍රසාදයෙනුත්, (ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාද) කරුණු සහගතව ධර්මප්‍රසාදයෙනුත්, (සංඝෙ අවෙච්චප්පසාද) කරුණු සහගතව සංඝප්‍රසාදයෙනුත්, අරියකන්න සීලයෙනුත් යුක්ත වීම. මේ කරුණු නවය ම අපි කලින් කථා කරල තියෙනව. අන්තිම කාරණාව තමයි, ආර්ය න්‍යායය ප්‍රඥාවෙන් දැක ප්‍රතිවේධ කරල තියෙනව කියන කාරණේ.

පංචශීලය, සෝතාපන්නි අංග හතර අපි කලින් යම් පමණකට හෝ කථාකරල තියෙනව. මේ ධර්ම පත්‍රිකාවෙන් බලාපොරොත්තු වෙන්නේ ඔය කියන ආර්ය න්‍යායය වශයෙන් දේශනා කරල තියෙන්නේ මොකක් ද, කියල තරමකට වත් හඳුන ගන්න. ඒ ගැන වැටහීම බෞද්ධ ප්‍රතිපදාවේ දී ඉතා ම අවශ්‍යයි. ආර්යන්‍යායය කියන්නේ ඔබ දැනටමත් දන්න,

1. **ඉමස්මීං සති ඉදං භොති.** (මෙය ඇති කල්හි මෙය වෙයි.)
2. **ඉමස්සුප්පාදා ඉදං උප්පජ්ජති.** (මෙය ඉපදීමෙන් මෙය උපදියි.)
3. **ඉමස්මීං අසති ඉදං න භොති.** (මෙය නැති කල්හි මෙය නො වෙයි.)
4. **ඉමස්සනිරෝධා ඉදං නිරුජ්ඣති.** (මෙය නිරුද්ධ වීමෙන් මෙය නිරුද්ධ වෙයි.) කියන ධර්ම න්‍යායයි.

මේ ධර්මන්‍යායය පාවිච්චි කරගෙන තමයි, බුදුරජාණන් වහන්සේ අපට හඳුන්වල දෙන්නේ මොහොතක් මොහොතක් පාසා මේ පුද්ගල සැකැස්ම සමුදය වෙත හැටිත්, නිරුද්ධ වෙත හැටිත්. කිසිම ප්‍රත්‍යයක් තනිව සමුදය වෙන්නෙ නෑ. එකිනෙකට යැපෙන සුලුයි. සමුදය වෙත ධර්ම ඒ විදියට ම තියෙන්නෙ නෑ අන් අයුරකට යනව. නිරුද්ධ වෙතව. මේ කථා කරන්නෙ පිටස්තර දේ ගැන නොවෙයි. චේතනාමය සකස් වීම් ගැන.

පුද්ගලයා ජීවත් වෙනවා කියන්නෙ ආයතන හයකින් අත්දැකීම් සකස් කරමින් ඉන්නව කියන එකයි. මේ සකස් වෙන්නෙ ජරාමරණ සෝක පරිදේව දුක් දොම්නස් උපායාස දුක බව මූලින් ම දන්නෙ නෑ. ඒ සකස් වීම යම් යම් ප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාව නිසා වන බව දන්නෙත් නෑ. ප්‍රත්‍යසම්බන්ධතාව නො වන්නේ නම් දුක නැති බව දන්නෙත් නෑ. දුක නිමකිරීමට පිළිවෙතක් වන බවත් දන්නෙ නෑ. මේ තමයි වතුරාර්ය සත්‍යය නො දැනීම නම් වූ අවිද්‍යාව. (අවිජ්ජා) ඒ නිසා කය වචනය සිත අරමුණු ගන්න සුදානම් වෙනව. (අස්සාස පස්සාස කායසංඛාර, විකක්ක විචාර වචිසංඛාර, සඤ්ඤා චේදනා විත්තසංඛාර) මේ සුදානම් වීමට කර්ම වටිනාකමක් නෑ. මම ඉන්නව දේවල් තියෙනව මට අත්දකින්න ඕන කියල, පෙළඹීමක් තියෙන්නෙ. ඉතින් අරමුණු ගන්නව. එතැන ඉන්ද්‍රියයි, අරමුණුයි, විඤ්ඤාණයයි, සමුදය වෙලා. (විඤ්ඤාණ, නාමරූප) විඤ්ඤාණයයි, විඤ්ඤාණ, හැඳිනීම, චේතනා, ස්පර්ශ, මනසිකාර කියන නාමධර්මයි, සලායනික රූප නිමිත්තයි දන් සමුදය වෙලා. ආයතන සක්‍රිය වෙලා. (සලායතන) ස්පර්ශයෙන් (එස්ස) සමුදය වුණ අත්දැකීම ගැන චේතනාව යෙදුනා කියන්නෙ අරමුණ දෙයක් කරගත්ත කියන එකයි. චේදනා, තණ්හා, උපාදාන සමුදය වුණා කියන්නෙ කර්ම වගකීමත් එක්ක මම,

මගේ කියල ගන්න ස්වභාවය. **හව ජාති, ජරාමරණ** කියන හැම ප්‍රත්‍යයක්ම සමුදය වෙලා. මේ විදියට සෝක පරිදේව දුක් දොම්නස් උපායාස වලට කරුණුයි සමුදය වෙන්නෙ. මේ තමයි දුක සමුදය වන ආර්ය න්‍යායය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ නැවත නො හටගන්නා ලෙස නිරුද්ධ වීම දැක්වූයේ මේ ‘අවිද්‍යාවගේ ම නිරෝධයෙන් සංඛාර නිරුද්ධ වේ’, ‘සංඛාර නිරෝධයෙන් විඤ්ඤාණ නිරුද්ධ වේ’ යන න්‍යායයෙන්. මේක දක්නින්න ඕන ප්‍රඥාවෙන්. දැකල මැනැවින් අවබෝධ කරගන්න ඕන. ඒ කරුණ තමයි, ‘**අරියො ඤායො පඤ්ඤාය සුද්ධියො හොති සුප්පට්ච්චිද්ධො**’ කියල දක්වල තියෙන්නෙ.

මේ කාරණය විශේෂයෙන් කථා කළේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ගිහි කාමභෝගී ආර්යශ්‍රාවකයකු වන අනාඨපින්දික සිටුතුමාට කළ පැහැදිලි කිරීමක් නිසයි. එවැනි අවබෝධයක් අපි හැම දෙනාට ම ප්‍රයෝජනවත් වෙනව.

ඔය සුත්‍රය ළඟ ම දක්වෙන අනෙක් සුත්‍රය තමයි, **කිංදිට්ඨික සුත්‍රය.** (අං: නි: 6, 332 පිට) ඒ සුත්‍රයෙන් සිටුතුමාගේ පටිච්චසමුප්පාද දැක්ම ඉතා හොඳට පැහැදිලි වෙනව. බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමේ වැඩ ඉන්න කාලෙක අනාඨපින්දික සිටුතුමා මද්දහන් වෙලාවේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දකින්න යන්න ඕන කියල නුවරින් පිට වුණා. මේ වෙලාව බුදුරජාණන් වහන්සේ හෝ හිඤ්ඤන් වහන්සේලා හෝ දකින්න යන්න කල් වැඩියි, මේ වෙලාවේ උන්වහන්සේලා හුදෙකලාවයි ඉන්නෙ. කියල කල්පනා කරල සිටුතුමා කාලය ගතවෙනකම් මග දී මුණගැහෙන අන්‍යතීර්ථක ආරාමයකට ගියා.

ඒ වෙලාවේ අන්‍යතීර්ථකයින් හිටියේ නොයෙක් දේ ගැන උස්හඬින් කථාකරමින්. සිටුතුමා එනව දැකල කවුරුත් එකිනෙකාට කියාගන්නව නිහඬ වෙන්න නිහඬ වෙන්න කියල. සැවැත් නුවර යම් තරමක් ඉන්නව නම් ගිහි සුදුරෙදි අදින බුද්ධශ්‍රාවකයින්, ඒ අය අතරින් එක්කෙනෙක් වන අනාඨපින්දික ගෘහපති තමයි, ඔය එන්නේ. ඒ අය ශබ්ද කරන්නෙ නෑ. නිහඬ බවෙහි හික්මිලයි, ඉන්නෙ. නිහඬ බවෙහි ගුණ කියන අය. නිහඬ පිරිසක් කියල මෙතෙන්නට එන්න ඕන කියල හිතනව නම් හොඳයි. මෙහෙම හිතල ඒ පරිබ්‍රාජකයෝ නිහඬව හිටිය.

ඉතින් අනාථපිණ්ඩික ගෘහපතිතුමාත් ඒ අන්‍ය තීර්ථක පරිබ්‍රාජක ආරාමයට ආව. ඇවිත් ඔවුන් සමඟ සතුටු සාමීචි කථා කළා. සතුටු සාමීචි කථා ඉවර කරල එකත්පසෙක හිටිය. එහෙම හිටපු අනාථපිණ්ඩික ගෘහපතිගෙන් මේ අන්‍යතීර්ථක පරිබ්‍රාජකයෝ අහනව “අපට කියන්න පුළුවන් ද, ඔය ශ්‍රමණ හවත් ගෞතමයන් මොන දෘෂ්ටියක් ඇති කෙනෙක් ද, කියල.” ගෘහපතිතුමා උත්තර දෙනව, “ස්වාමීනි, මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ හැම දෘෂ්ටියක් ම දන්නෙ නෑ” කියල.

ඊට පස්සෙ පරිබ්‍රාජකයෝ අහනව, “ගෘහපතිය, ඔබ ශ්‍රමණ හවත් ගෞතමයන්ගේ දෘෂ්ටි දන්නෙ නැත්නම්, ඔය හිඤ්ඤන් කවර දෘෂ්ටි ඇති අය ද කියන්න බලන්න.” කියල. එතැනදීන් ගෘහපතිතුමා “ස්වාමීනි, මම හිඤ්ඤන්ගෙන් හැම දෘෂ්ටියක් ම දන්නෙ නෑ” කියල ප්‍රකාශ කළා.

“ගෘහපතිය, ඔබ ශ්‍රමණ හවත් ගෞතමයන්ගේ දෘෂ්ටි දන්නෙත් නැත්නම්, හිඤ්ඤන්ගේ දෘෂ්ටි දන්නෙත් නැත්නම්, අපට ඔබ කවර දෘෂ්ටි ඇති කෙනෙක් දැයි කියන්න බලන්න.” කියල, පරිබ්‍රාජකයෝ ඉල්ලා සිටිය.

එතැනදී ගෘහපතිතුමා කියනව, “අපි කවර දෘෂ්ටි ඇති අය වෙමුදැයි කියන එක නම් කියන්න අපහසුවක් නෑ. ඒත් ඔබලාගේ දෘෂ්ටින් ඉස්සර වෙලා කියනව නම්, ඊට පස්සෙ ‘අපි කවර දෘෂ්ටි ඇති අය වෙමුදැ’යි කියන එක ඉතා ම පහසුවෙන් කියන්න පුළුවන් වෙනව.” කියල. (ඉඹිඟ තාව ආයස්මන්තො යථාසකානි දිට්ඨිගතානි බ්‍යාකරොත්තු, පච්ඡාපෙතං අමිහෙහි න දුක්කරං හච්ඡසති බ්‍යාකාතුං යද්දිට්ඨිකා මයන්ති.)

එහෙම සඳහන් කළාම පිරිස අතරින් එක් පරිබ්‍රාජකයෙක් අනාථපිණ්ඩික ගෘහපතිතුමාට කියනව, “ගෘහපතිය, මම ලෝකය ශාශ්වත ය, මෙය ම යි සත්‍ය ය. අනෙක අසත්‍ය ය, යන දෘෂ්ටි ඇති කෙනෙක්ම”යි කියල. (සස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොසමඤ්ඤන්ති එවං දිට්ඨිකො අහං ගහපති) අනෙක් පරිබ්‍රාජකයෙක් කියනව, “ගෘහපතිය, මම ලෝකය අශාශ්වත ය, මෙය ම සත්‍ය ය. අනෙක අසත්‍ය ය. යන දෘෂ්ටි ඇති කෙනෙක්ම”යි කියල. (අසස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොසමඤ්ඤන්ති එවං දිට්ඨිකො අහං ගහපති) ඉතින් ඔය ක්‍රමයෙන් ලෝකය අන්තවත් ය. (අන්තවා ච අයං ලොකො) ලෝකය අනන්තවත් ය (අනන්තවා ච අයං ලොකො) ජීවය ම

ශරීරයයි. (කං ජීවං කං සරීරං) ජීවය එකකි ශරීරය අනෙකකි. (අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරං) සඤ්ඤා මරණින් පසු වෙයි. (හොති කථාගතො පරමිමරණා) සඤ්ඤා මරණින් පසු නො වෙයි. (න හොති කථාගතො පරමිමරණා) සඤ්ඤා මරණින් පසු වන්නේ ද නොවන්නේ ද වෙයි. (හොති ච නහොති ච කථාගතො පරමිමරණා) සඤ්ඤා මරණින් පසු නො ම වෙයි, නො වන්නේ නො වෙයි. (නෙව හොති න න හොති කථාගතො පරමිමරණා) ඔය විදියට දෘෂ්ටි දහයක් ඔය වෙලාවේ අන්‍යතීර්ථකයෝ දහදෙනෙක් ඉදිරිපත් කළා.

මේ දෘෂ්ටි දහය ගැන මේ පත්‍රිකාවේ අපි කථාකරන්න යන්නෙ නෑ. මේ ටික මෙහෙම වටහ ගත්තොත් දැනට ඇති. මුල් දෘෂ්ටි දෙක ම කාලය ගැනයි. දෙවෙනි දෘෂ්ටි දෙක අවකාශය ගැනයි. පහ හය දෘෂ්ටි දෙක ආත්මයයි කයයි ගැන. ඉතිරි දෘෂ්ටි හතර ම ආත්මයේ මරණින් පසු තත්ත්වය ගැනයි. ඔය දෘෂ්ටි ඔක්කොම පටිච්චසමුප්පාදය නො දකින නිසා ඇති වන දෘෂ්ටි කියල දැනට දැනගත්තම ඇති.

ඉතින් ඔය පරිබ්‍රාජක කට්ටිය තම තමන්ගේ දෘෂ්ටි ඉදිරිපත් කළායින් පස්සේ අනාථපිණ්ඩික ගෘහපතිතුමා ඒ අයට කියනව මෙහෙම. "ස්වාමීනි, යම් කෙනෙක් 'ගෘහපතිය, මම මේ ලෝකය ශාශ්වත ය. (සදාකාලිකය) මෙය ම ඇත්ත ය. අනෙක හිස් ය. යන මෙබඳු දෘෂ්ටි ඇත්තෙක් වෙමැ'යි කියල කියනව නම්, ඔහු එහෙම කියන්නෙ තමාගේ ම අයෝනිසෝමනසිකාරය හින්ද උපන්න එකක්. නැත්නම් අනුන්ගෙන් අහගත්ත දෙයක් (පරතොභොස) හින්ද උපන්න එකකුයි. ඔය කියන දෘෂ්ටිය භූතයි, සඞ්ඛතයි, කල්පිතයි. පටිච්චසමුප්පන්නයි. (සා ඛො පනෙසා දිට්ඨි භූතා සඞ්ඛතා චෙතයිතා පටිච්චසමුප්පන්නා) යම් කිසිවක් හටගත්ත එකක් ද, (භූතං) සකස් කරගත්ත එකක් ද, (සංඛතං) හිතින් හදාගත්ත එකක් ද, (චෙතයිතං) ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් සමුදය වෙච්ච එකක් ද, (පටිච්චසමුප්පන්නං) ඒක අනිත්‍යයි. (තදනිච්චං) යමක් අනිත්‍ය නම් ඒක දුකයි. (යදනිච්චං කං දුක්ඛං) යමක් දුක් වේ නම් ඒකට ඔහු ඇලිලයි ඉන්නෙ. (යං දුක්ඛං තදෙව සො ආයස්මා අල්ලිනො) ඒ තැනැත්ත ඒකට බැහැගෙනයි ඉන්නෙ. (තදෙව සො ආයස්මා අප්පුපගතො)

ඔය විදියට අනාථපිණ්ඩික ගෘහපතිතුමා ඉතිරි දෘෂ්ටි නවය ම ගැනත් සදහන් කළා. එතකොට සිටුකුමා මේ සදහන්

කළේ ඒ පරිබ්‍රාජකයින්ගේ දෘෂ්ටි ඇති වෙච්ච හැටි. වැරදි විදියට මෙනෙහි කරල. නැත්නම් අනුන්ගෙන් අහගත්ත මොකක් හරි. ඒව අනිත්‍ය දුක්ඛ අනාත්ම ධර්ම. ඒ විදියට ඇති වෙච්ච මනීමතාන්තර ගොඩක් නම් ඒකෙ ඇති වටිනාකමක් නෑ. නුවණින් දකින කෙනාට ඔහොම සංකල්ප ඇති වෙන්නෙත් නෑ.

ඉතින් සිටුතුමාගේ වචනයට සවන් දීගෙන හිටපු පරිබ්‍රාජකයෝ අනාථපිණ්ඩික සිටුතුමාට පෙරළා මෙහෙම කියනව. “ගෘහපතිය, අපි හැම දෙනාම තම තමාගෙ දෘෂ්ටි තම තමන්ට ඇති විදියෙන් ඔන්න කිව්ව. ගෘහපතිය, දැන් ඔබට තියෙන දෘෂ්ටි කියන්න.” කියල. (ඛ්‍යාකතානී ඛො ගහපතී අම්භෙහි සබ්බෙහෙව යථාසකානි දිට්ඨිගතානි, වදෙහි ගහපතී, කිං දිට්ඨිකොසි ත්වං)

එතැනදී ගෘහපතිතුමා, “ස්වාමීනී, මම යම් කිසිවක් හටගත්ත ද, සකස්කරගත්ත ද, කල්පනය කරගත්ත ද, ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් සමුදය වුනා ද, අන්න එය අනිත්‍යයි, යමක් අනිත්‍ය ද එය දුකයි, යමක් දුක ද එය මගේ නො වේ, මම නො වේ, මාගේ ආත්මය නො වේ, යන දෘෂ්ටි ඇත්තෙක්ම” කියල සදහන් කළා. (යං ඛො භන්නෙ කිඤ්ච භුතං සඛ්ඛතං චෙතයිතං පටිච්චසමුප්පන්නං, තදනිච්චං. යදනිච්චං තං දුක්ඛං. යං දුක්ඛං තං නෙතං මම, නෙසොභමස්මී, න මෙ සො අත්තාති, එවං දිට්ඨිකො අභං භන්නෙ)

සිටුතුමා මේ සදහන් කළේ දහම දකින ශ්‍රාවකයකුගේ සම්මාදිට්ඨිය නෙ. කෙනකුගේ අත්දැකීම් ක්‍රියාවලිය අනුව තමයි, රූප, විදිම්, හැදිනීම්, චේතනා, දැනීම් සමුදය වෙන්නෙ. භුත කියන්නෙ එසේ සමුදය වූ ස්කන්ධ ධර්ම. සකස් වෙන්නෙත් ස්කන්ධ. චේතනාමය වශයෙන් අභිසංස්කරණය කරන්නෙත් ස්කන්ධ. ප්‍රත්‍ය සමුඛන්ධතාවෙන් සමුදය වෙන්නෙත් ස්කන්ධ. මම, මගේ කියල අල්ලගන්නෙ නැතුව මේ ධර්ම අනිත්‍ය වශයෙන් දුක් වශයෙන් අනාත්ම වශයෙන් දකින එක තමයි, ධර්මය දකින පුද්ගලයාගේ සමයක් දෘෂ්ටිය. හැබැයි මේකත් දෘෂ්ටියක්. ඒ වුනත් සමයක් දෘෂ්ටියක්. ප්‍රඥාවෙන් යුක්ත දුක්මක්. මාර්ගප්‍රඥාව දියුණු කරගන්න අවශ්‍ය දුක්ම මේකයි.

ඒ අනුව පරිබ්‍රාජකයින්ට තියෙන්නෙ මිථ්‍යාදෘෂ්ටි. ඒ දෘෂ්ටිවලින් පංචලපාදානස්කන්ධයි හැදෙන්නේ. දෘෂ්ටි කියන්නෙ වෙන මොකුත් නෙමෙයි. මනෝද්වාරයෙන් අරමුණු කරගන්න

දේවල්. මනෝසම්ප්පයෙන් සමුදය වන දේවල්. මනසින් ස්පර්ශකොට ආශ්වාදය විදින දෘෂ්ටි. තණ්හා, උපාදාන, භව, ජාති, ජරාමරණ සෝක පරිදෙව දුක් දොම්නස් උපායාස වලට කරුණු වෙන දෘෂ්ටි. ඒ නිසා වැරදි දෘෂ්ටි වලින් මිදෙන්න නම් පූර්ව ප්‍රයෝගයක් වශයෙන් සම්මාදිට්ඨිය ඇසුරු කරන්න වෙනව.

අනාඨපිණ්ඩික ගෘහපති තුමාගෙ මේ සම්මාදිට්ඨියේ විශේෂතාව තේරෙන්නෙ නැති අර පරිබ්‍රාජකවරු ගෘහපතිතුමාට පෙරළා මෙහෙම කියනව, "ගෘහපතිය, යම් කිසිවක් භූත, සංඛත, කල්පිත, පටිච්චසමුප්පන්න වේ නම්, එය අනිත්‍යයි. යමක් අනිත්‍ය නම් එය දුකයි. යමක් දුක් වේ නම් ගෘහපතිය, ඔබ එයට ඇලිල. ගෘහපතිය, ඔබ එයට බැහැගෙන." (යං ඛො ගහපති, කිඤ්චි භූතං සඛිඛතං චෙතයිතං පටිච්චසමුප්පන්නං තදනිච්චං, යදනිච්චං තං දුක්ඛං, යං දුක්ඛං තදෙව ක්ථං ගහපති, අල්ලිනො, තදෙව ක්ථං අප්ඤ්ඤාපගතො.) ඒ පරිබ්‍රාජකයින් හිතුවෙ ගෘහපතිතුමා කියන්නෙ තමන් වැළඳගත්ත ග්‍රහණය කරගත්ත දෘෂ්ටියක් ගැන කියනව කියලයි.

ඒක නිසා ගෘහපතිතුමා සම්මාදිට්ඨිය භාවිතා කරන්නෙ කොතෙක් දුරට ද කියන එක පැහැදිලි වෙන විදියට තවදුරටත් මෙහෙම ප්‍රකාශ කළා. "ස්වාමීනි, යම් කිසිවක් භූත, සඛිඛත, කල්පිත, පටිච්චසමුප්පන්න වේ නම්, එය අනිත්‍යයි. යමක් අනිත්‍ය නම් එය දුකයි. යමක් දුක් වේ නම්, එය මගේ නො වෙයි. එය මම නො වෙමි. එය මාගේ ආත්මය නො වෙයි. මෙසේ මේ කරුණ සමයක් ප්‍රඥාවෙන් ම විසින් මැනැවින් දක්නා ලදි. මතු එයට ද මිදීමක් ඇතිසැටියෙන් දනිමි." (...එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය සුදිට්ඨං, තස්ස ච උත්තරිං නිස්සරණං යථාභූතං පජානාමි.)

දැන් එතකොට සිටුතුමා මොකක් ද මේ කිව්වෙ. මේ මනානුවණින් දැකීම නමැති සම්මාදිට්ඨියත් මතු අතහැරෙන එකක්. වැළඳගත්ත ග්‍රහණය කරගත්ත දෘෂ්ටියක් නො වෙයි. අයෝනිසෝමනසිකාරයෙන් හදාගත්ත මතයක් නො වෙයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කියන නිසා මාත් එහෙම කියනව කියල ගත්ත දෙයකුත් නො වෙයි. සිටුතුමාගේ ම සමයක් ප්‍රඥාවෙන් දකින යථාභූත දැක්මයි. මේකට තමයි අපරප්පච්චයඤාණය කියල කියන්නෙ. ණයට ගත්ත දැක්මක් නො වෙයි.

සිටුකුමා ඔය විදියට මේ කාරණය පැහැදිලි කළා ම, අර පරිබ්‍රාජකයින් කථාබහක් නැතුව, දොම්නස් වෙලා, කඳ, මුණ බිමට හරෝගෙන මොකක් කියන්න ද කියල, වටහගන්න බැරුව ඔහේ ඉන්නව. මේ නිහැඬියාව දැක්ක සිටුකුමා මොක ද කළේ, හුනස්නෙන් නැඟිටල භාග්‍යවතු වහන්සේ වැඩඉන්න තැනට ගියා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වැද නමස්කාර කරල එකත්පසෙක හිඳගෙන අර අන්‍යතීර්ථක පරිබ්‍රාජකයින් සමඟ ඇති වුණ කථාසල්ලාපය සම්පූර්ණයෙන් ම බුදුරජාණන් වහන්සේට සැලකර හිටිය.

සිටුකුමාගේ මේ කථාවට සවන් දුන් බුදුරජාණන් වහන්සේ “හොඳයි, හොඳයි ගෘහපතිය, ඔය විදිහට ගෘහපතිය, කලින් කල ඔය හිස් පුරුෂයෝ කරුණු සහගතව නිග්‍රහ කළයුත්තාහ”යි වදාළ. (සාධු සාධු ගහපති, එවං බො කෙ ගහපති මොඝපුරිසා කාලෙන කාලං සහධම්මෙන සුනිග්ගහීකං නිග්ගහෙනබ්බා.)

ඊට පස්සෙ බුදුරජාණන් වහන්සේ අනාථපිණ්ඩික ගෘහපති කුමාට ධර්මකථා කළා. දහම දැක්වුවා මැනැවින් ඔදගැන්නුව. දහමිහි මැනැවින් පහන් කළා. ඊට පස්සෙ ගෘහපතිකුමා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වැදල පැදකුණු කරල ආපසු ගියා. එතුමා පිටත් වෙලා නො බෝ වේලාවකින් බුදුරජාණන් වහන්සේ හිඤ්ඤන් වහන්සේලා අමතල, “මහණෙනි, මේ ධර්මවිනයෙහි උපසම්පදාවෙන් අවුරුදු සීයක් ගිය හිඤ්ඤවක් වේ නම්, ඒ හිඤ්ඤව ද මේ ආකාරයෙන් ම කරුණු සහගතව අන්‍යතීර්ථක පරිබ්‍රාජකයින් නිග්‍රහ කරන්නේ ය. හරියට කොයි වගේ ද කියනවා නම්, ඔය අනාථපිණ්ඩික ගෘහපති විසින් නිග්‍රහ කළා වගේ.” කියල වදාළ. බුදුරජාණන් වහන්සේ අනාථපිණ්ඩික සිටුකුමාව ඇගයීමට ලක් කළේ ඒ විදියටයි.

මෙතන මේ නිග්‍රහ කරනව කියල කියන්නේ අපහාස කිරීමක් එහෙම නො වෙයි. කරුණුසහිතව (සහධම්මෙන) අනෙකාගේ දුර්මතය සාකච්ඡා කිරීමයි. දුර්මත නිශ්ප්‍රභා වීම නිකම්ම සිදු වෙනව.

ඉතින් අනාථපිණ්ඩික සිටුකුමාගෙ ධර්මඥානය කෙබඳු ද කියල මේ සූත්‍රයෙන් වටහා ගන්නට පිලිවන්. අද ගිහි පැවිදි බෞද්ධ අපටත් එහෙම පුළුවන් ද කියල හිතල බලන්න.

පුරාණ ඉසිදන්ත 1

අද කථා කරන්නේ බුද්ධකාලේ හිටිය තවත් ගිහි උපාසක දෙන්නෙක් ගැන. නමින් කියනව නම්, **ඉසිදන්ත, පුරාණ** දෙන්න. මේ දෙන්නා බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි ඉතාමත්ම භක්තිමත්. මේ දෙන්නා කොසොල් රජ්ජුරුවන්ගේ මාලිගාවේ සේවය කරන නිලධාරී දෙන්නෙක්. කිසියම් කටයුත්තකට ගිහින් සාධුක නගරයේ වෙසෙන අවස්ථාවක මේ දෙන්නට අහන්න ලැබුණා, තුන් මසක් ඇවෑමෙන් විවරකාර සමය අවසන් වුණාම බුදුරජාණන් වහන්සේ වාරිකාවේ වඩිනව කියල. ඒ නිසා මේ දෙන්නා පුරුෂයකුට පැවරුව බුදුරජාණන් වහන්සේ වඩින වෙලාවට අපට පණිවිඩේ දෙන්න කියල. දවස් දෙක තුනක් හෝදිසියෙන් හිටිය අර පුරුෂයා බුදුරජාණන් වහන්සේ වඩිනව දැකල, ඉසිදන්ත පුරාණ දෙන්නට පණිවිඩේ දුන්න. මේ දෙන්නත් මහමඟ වඩින බුදුරජාණන් වහන්සේ පසුපසින් ගියා. මහමඟින් ඉවත් වෙලා විවේකය පිණිස ගසක් මුල වැඩසිටි අවස්ථාවේ මේ දෙන්නා බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුවට ගියා. වැඳ එකත්පස්ව ඉඳගෙන භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මෙහෙම කියනව. “ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේ දුර පලාත් වල වාරිකාවේ වඩින කාලවල දී අපේ සිත දොම්නස් වෙනව, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අපට දුර නිසා. ආසන්න පලාත්වල වාරිකාවේ වඩින කාලේට අපට සතුටුයි, දැන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අපට සමීප නිසා.”

ඒ වෙලාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ගෘහවාසය සම්බාධ සහිත බවත්, කෙලෙස් දූවිල්ලෙන් යුක්ත බවත් පැවිද්ද එළිමහනක් වැනි බවත් පවසා නුඹලා දෙදෙනා නො පමාවීමට සුදුසුයි, කියලත් වදාල. මේ සඳහන් කළේ පැවිදි විම වඩාත් සුදුසු බවයි. ඒත් මේ දෙන්න සඳහන් කරනව. “ගිහි ගෙය සම්බාධ සහිත, කෙලෙස් සහිත එකක් නම් තමයි. අපට ඊටත් වඩා සම්බාධයක්, මහත් වූ ම සම්බාධයක් තියෙනව” කියල. එතැනදී බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනව, “මොකක් ද, ඔය දෙන්නට ගිහි ජීවිතයටත් වැඩිය තියෙන සම්බාධය” කියල.

“ස්වාමීනි, සමහර දවස් වලට පස්නදී කොසොල් රජ්ජුරුවන්ට උයන් සිරි නරඹන්න යන්න ආස හිතෙනව. ඉතින්

ඒකට රජ්ජුරුවන්ගේ බර දරන්න පුළුවන් තරමේ ඇතෙක් සරසල සුදානම් කරන්න ඕන. රජ්ජුරුවන්ගේ ප්‍රියමනාප මෙහෙසියක් ඉස්සරහින් ඉන්දුවන්න ඕන. තව මෙහෙසියක් පිටිපස්සෙන් ඉන්දුවන්න ඕන. රජ්ජුරුවන්ට සුදුසු සුවඳින් සැරසුණ ඒ නැගණි වරු සුවඳ කරඬුවක් වැනුම් ඇරිය ගමන් වගේ සුවඳයි. ඒ නැගණිවරුන්ගේ කයෙහි ස්පර්ශය ඉඹුල්පුලුන් කපුපුලුන් ස්පර්ශය වගේ මටසිඵටුයි. ඉතින් ස්වාමීනි, මේ වෙලොවේ ඇතාව රකින්නත් ඕන. ඒ නැගණිවරුන්ව රකින්නත් ඕන. අප දෙදෙනා රැකෙන්නත් ඕන. ස්වාමීනි, අපි ඒ නැගණියන් කෙරෙහි ලාමක සිතක් ඉපිද වූ බවක් නම් නො දැනිමු. ගිහිගෙටත් වඩා අපට තියෙන ලොකු ම ලොකු සම්බාධය ඕක තමා.”

ඊට පස්සෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ ගිහිගෙය සම්බාධ සහිතයි. කෙලෙස් සහිතයි. පැවිද්ද එළිමහන වගෙයි. ප්‍රමාද වීම සුදුසු නෑ. කියල වදාළ. (රාජසේවයෙන් නිදහස් වෙනතුරු පැවිද්දට අවකාශයක් නැති නිසා වෙන්න ඕන, බුදුරජාණන් වහන්සේ තවදුරටත් මෙහෙම වදාරණව.) “වඩුවනි, ධර්ම භතරකින් යුක්ත ආර්යශ්‍රාවකයා, ආපසු නො පෙරළෙන නියත සම්බෝධිපරායණ සෝතාපන්න පුද්ගලයෙක් වෙනව. කරුණු සහගතව බුද්ධිප්‍රසාදයට පත් වූ, කරුණු සහගතව ධර්මප්‍රසාදයට පත් වූ, කරුණු සහගතව සඛිසප්‍රසාදයට පත් වූ, බැහැර කරන ලද මසුරු සිතින් යුතුව ත්‍යාගයෙහි ඇලුණ ආර්යශ්‍රාවකයා ආපසු නො පෙරළෙන නියත සම්බෝධිය පිහිට කොට ඇති සෝතාපන්න පුද්ගලයෙක් වෙනව. වඩුවනි, නුඹලා කරුණු සහගතව එළඹුණ බුද්ධිප්‍රසාදයෙන් යුක්තයි. කරුණු සහගතව එළඹුණ ධර්මප්‍රසාදයෙන් යුක්තයි. කරුණු සහගතව එළඹුණ සඛිසප්‍රසාදයෙන් යුක්තයි. දියයුතු යමක් වේ නම් ඒ සියල්ල කලණදහම් ඇති සිල්වතුනට ප්‍රමාණ නො කර බෙදන ලද්දේ වෙයි. වඩුවනි, නුඹලා හිතන්නේ මොකක් ද? දීමෙහි බෙදා දීමෙහි යම් කෙනෙක් නුඹලාට සමාන නම් මේ කොසොල් දනව්වෙහි ඒ වගේ අය කී දෙනා ද ඉන්නෙ.”

මේ බුදුවදන් අහපු ඉසිදත්ත පුරාණ දෙන්නට හුඟක් සතුටුයි. ඒ සතුට නිසා ඔවුන් මෙහෙම කියනව, “ස්වාමීනි, අප ගැන භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙහෙම දැනවදාරණවා නම්, ඒක අපට මහත් ලාභයක්. අපට මනා ලැබීමක්.” (ලාභා නො

හත්තෙ, සුලද්ධං නො හත්තෙ, යෙසං නො භගවා එවං ජානාතීති) (සං: නි: 5 (2), ටපති සුත්තය, 146 - 152 පිටු)

මජ්ඣිමනිකායේ ධම්මවේනිය සූත්‍රයේ ඉසිදත්ත පුරාණ දෙදෙනා පිළිබඳව කොසොල් රජතුමා විසින් කරනු ලබන ඇගයීමක් අපි හඳුනා ගන්න ඕන. මේ සූත්‍රයේ ඇතුළත් වෙන්නෙ කොසොල් රජතුමා තමන් තුළ පවතින තෙරුවන් ප්‍රසාදය බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුයෙහි පවසන ආකාරයෙ කරුණු ගණනාවක්. මේ ඉසිදත්ත පුරාණ දෙන්නාත් රජුගේ තෙරුවන් ප්‍රසාදයට හේතුවක් වන බව රජතුමා බුදුරජාණන් වහන්සේට පවසනව. ඒ මෙහෙමයි. "ස්වාමීනි, මේ ඉසිදත්ත පුරාණ දෙන්න, පෝෂණය වෙන්නෙ මගෙන්. යානා ලබන්නෙ මගෙන්. ජීවිකාව සපයන්නෙ මම. යසස් ගෙන දෙන්නෙ මම. එහෙම වුනත් ඔබවහන්සේ කෙරෙහි දක්වනව වගේ ගෞරවයක් මා කෙරෙහි දක්වන්නෙ නෑ. ස්වාමීනි මං පරණ සිද්ධියක් කියන්නම්. සේනාව මෙහෙයවන මම මේ දෙන්නාව විමසන්නත් එක්ක වරක් පහසුකම් නැති තැනක වාසයට ගියා. ඉතින් මේ දෙන්නා රැ වුනාම රාත්‍රී බොහෝ වේලාවක් ධර්මසාකච්ඡාවෙන් කල්ගෙව්ව. පස්සෙ බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙසෙන දිසාවට හිස දාල, මගේ පැත්තට පය දාල නිදාගත්ත. ඒ වෙලොවෙ මං කල්පනා කළා, "මේක නම් ආශ්චර්ය අද්භූත දෙයක්. මේ දෙන්නා මගෙන් පෝෂණය වෙන්නෙ. මගෙන් යානා ලබන්නෙ. ඒ අයගෙ ජීවිතයට දායක වෙන්නෙ මම. යසස ගෙන දෙන්නෙ මම. ඒ වුනත් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි වගේ මා කෙරෙහි ගෞරවයක් නෑ. ඒකාන්තයෙන් ම මේ දෙන්නා භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශාසනයේ කලින්ට වඩා විශේෂයක් දන්නව," කියල. ඊළඟට රජතුමා කියනව, "මේ කාරණේ අනුවත් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි මගේ හිතේ ඔබවහන්සේ සම්මාසම්බුද්ධයි, ධර්මය ස්වාක්ඛාතයි, සඛිසයා සුප්‍රතිපන්නයි, කියන හැඟීම තියෙනව, කියල.

මෙතැනදී කොසොල් රජතුමා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සමාස්සම්බුද්ධයි, ධර්මය ස්වාක්ඛාතයි, සඛිසයා මැනවින් පිළිවෙතට බැහැල ඉන්නව කියල දනගන්න ශාක්ෂියක් කරගත්තෙ ඉසිදත්ත, පුරාණ දෙන්න. (ම: නි: 2, ධම්මවේනිය සුත්තය, 558 පිට)

මේ ඉසිදත්ත පුරාණ දෙන්නා ගැන කියැවෙන මිගසාලා නමින් සමාන නිදානයකින් යුක්ත සූත්‍ර දෙකක් අඩ්ගුත්තර නිකායෙ තියෙනව. එකක් හයවෙනි නිපාතෙ. (අං: නි: 4 - 110 පිට) අනෙක දසක නිපාතෙ. (6 - 246 පිට) අපි පළමුව හයවෙනි නිපාතෙ එන මිගසාලා සූත්‍රය අරගනිමු. වරක් ආනන්ද භාමුදුරුවෝ පෙරවරු සමයෙ පා සිවුරුත් ගෙන මිගසාලා උපාසිකාවගෙ නිවසට වැඩිය. වැඩල පණවන ලද අසුනේ වැඩිහිටියාම මිගසාලා උපාසිකාවක් ආනන්ද හිමියන්ට වැද නමස්කාර කරල එකත්පස්ව හිඳගෙන ආනන්ද හිමියන්ගෙන් ප්‍රශ්නයක් ඇහුවිව.

ස්වාමීනි ආනන්දයන් වහන්ස, යම් කරුණක දී බ්‍රහ්මචාරී පුද්ගලයකුත්, අබ්‍රහ්මචාරී පුද්ගලයකුත් පරලොව දී සමාන ගති ඇති වෙනව නම්, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ ඒ කාරණය කොහොම ද, අපි තේරුම් ගතයුතු වෙන්නේ? ස්වාමීනි, මගේ පියාණන් පුරාණ ගැමි දහමක් වූ මෙමුඵ්‍රනයෙන් වැළකුණ බ්‍රහ්මචාරී කෙනෙක්. කලුරිය කළ ඔහු ගැන බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළේ, ඔහු සකදාගාමී කෙනෙක්. තුසිතකායික දෙවියන් අතර ඉපදිලා ඉන්නව කියල. ස්වාමීනි, මගේ සුඵපියකු වන ඉසිදත්ත බඹසර විසූ කෙනෙක් නොවෙයි. සිය බිරිඳ හා සංතාප්තව හිටිය කෙනෙක්. එයත් මියගියා. බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළ සකදාගාමී කෙනෙක් වන ඔහුත් තුසිතකායික දෙවියන් අතර ඉපදිලා ඉන්නව කියල. බඹසර විසූ හා බඹසර නො විසූ මේ දෙන්නා පරලොවින් සමාන ගති ඇත්තවුන් යයි බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළ මේ කාරණය අපි තේරුම් ගන්නේ කොහොම ද?

මේ ප්‍රශ්නෙ තේරුම් ගැනීම මේ කාලෙ දහම් මඟ වඩන්න උනඤ්ඤ වන ගිහි පින්වතුන් පින්වතියන්ටත් වැදගත් වන කාරණාවක්. ඉතින් ආනන්ද භාමුදුරුවෝ "නැගණියනි, බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරල තියෙන්නෙ ඔය විදියට තමයි, කියල, මිගසාලා උවැසියගෙ නිවසින් දන් වළඳල, බුදුරජාණන් වහන්සේ මුණගැසෙන්න වැඩිය. බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුයෙහි ආනන්ද භාමුදුරුවෝ මිගසාලා උවැසිය විමසන ලද ප්‍රශ්නය පිළිබඳව කරුණු සියල්ල සිහිපත් කරල, බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාරල තියෙන්නෙ එහෙම තමයි, කියලත් පැවසූ බව සඳහන් කළා.

එහි දී බුදුරජාණන් වහන්සේ මිගසාලා උපාසිකාව කවුද, පුද්ගලයින්ගේ ඉන්ද්‍රියපරොපරියත්තය පිළිබඳ ඥානය ඇති තථාගතයෝ කවරහු ද, යනුවෙන් සඳහන් කරල, තථාගත ඥානය ඔස්සේ පුද්ගලයින්ගේ ඉන්ද්‍රිය විවිධත්වය පිළිබඳව විශේෂ පැහැදිලි කිරීමක් කළා.

ආනන්ද, ලෝකෙ පුද්ගලයින් හයදෙනෙක් ඉන්නව. කවුද ඒ හය දෙනා?.

01. ආනන්ද, මේ ලෝකෙ මෘදු පැවතුම් ඇති ඇතැම් පුද්ලයෙක් ඉන්නව, ආශ්‍රය කරන්න පහසුයි. (සොරකො හොකි සුඛසංවාසො) සබ්බමචාරී අය ඔහු හා එක්ව විසීමෙන් සතුටු වෙනව. (අභිනන්දකි සබ්බමචාරී එකත්තවාසෙන)

- ඒත් ඔහු කණිත් ඇසියයුත්ත අහල නෑ. (සචණෙනපි අකතං හොකි) ඒ කියන්නේ සද්ධර්මය අහල නෑ.
- බොහෝ කොට දහම් අසා කළයුත්ත කරලත් නෑ. (බාහුසච්චෙනපි අකතං හොකි)
- සමාක් දෘෂ්ටියෙන් දකයුත්ත ප්‍රතිවේධ කරලත් නෑ. (දිට්ඨියාපි අප්පට්චිද්ධං හොකි)
- වරින් වර සමාහිතයෙන් ලබන ප්‍රීති ප්‍රමෝදයක් ලබන්නෙත් නෑ. (සාමයිකම්පි විමුක්තිං න ලභති)

එහෙම කෙනා කයෙහි බිඳීමෙන් මරණින් පස්සෙ පිරිහීමට යනව. විශේෂත්වයට යන්නෙ නෑ. (සො කායස්ස හෙදා පරම්මරණා භානාය පරෙති, නො විසෙසාය.) භානගාමී ම වෙයි. විශේෂගාමී නො වෙයි. (භානගාමීයෙව හොකි නො විසෙසගාමී)

මේ කියන්නෙ මොකක් ද, කියල ටිකක් තේරුම් ගනිමු. යම් කෙනෙක් ඉන්නව රඵ පැවතුම් නෑ. ඇසුරට හොඳයි. එක්ව වාසය කරන පබ්බමචාරීන්ට ප්‍රියයි. මනාපයි. ඒත් සද්ධර්මය තුළින් සිදුවියයුතු වෙනසක් එයා තුළ නෑ. දහම දන්නෙ නෑ. සම්මාදිට්ඨියක් නෑ. සිතේ සමාහිතයක් නෑ. එබඳු කෙනෙක් මියයන්නෙ පුහුදුන් පුද්ගලයෙක් හැටියට. මේ වතාවට සුගතියක උපන්නන් පුහුදුන් නිසා දුගතියාමී වීමට ඇති ඉඩකඩෙන් මිදිල නෑ. එයා විශේෂත්වයට ගිය කෙනෙක් නො වෙයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ පුද්ගලයින් සම්බන්ධයෙන් ඉන්ද්‍රියපරොපරියත්ත ඥානයෙන් තමයි, මේ කාරණා දැනගන්නෙ. ඒ දේ මිගසාලා

උපාසිකාව දන්නේ නෑ. දැන් අපි ඊළඟ කාරණය තේරුම් ගන්න බලමු.

02. ආනන්ද, මේ ලෝකේ මෘදු පැවතුම් ඇති ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඉන්නව, ආශ්‍රය කරන්න පහසුයි. සබ්‍රහ්මචාරී අය ඔහු හා එක්ව විසීමෙන් සතුටු වෙනව.

● ඔහු විසින් කණින කරන්න තියෙන කාර්යය කරල තියෙනව. (කස්ස සවණෙනපි කතං භොති) සද්ධර්මය අහල තියෙන බවයි ඒ කියන්නේ.

● බොහෝ කොට දහම් අසා කළයුත්ත කරල තියෙනව. (බාහුසච්චෙනපි කතං භොති)

● සමාසක් දෘෂ්ටියෙන් දතයුත්ත ප්‍රතිවේධ කරල තියෙනව. (දිට්ඨියාපි සුප්පට්චිද්ධං භොති)

● වරින් වර සමාහිතයෙන් ප්‍රීති ප්‍රමෝදයක් ලබනව. (සාමයිකමපි විමුක්තිං ලභති)

එහෙම කෙනා කයෙහි බිඳීමෙන් මරණෙන් පස්සේ විශේෂත්වයට යනව. පිරිහීමට පත්වෙන්නේ නෑ. (සො කායස්ස භේදා විසේසාය පරෙති, නො භානාය.) විශේෂගාමියෙක් ම වෙයි. (විසේසගාමියෙව භොති නො භානගාමී)

මේ දෙවන කාරණේ තියෙන විශේෂත්වය මොකක් ද, කියල තේරුම් ගනිමු. මේ තැනැත්තා රළු පැවතුම් නෑ. ඇසුරට පහසුයි. එක්ව වාසය කරන සබ්‍රහ්මචාරීන්ට ප්‍රියයි. මනාපයි. සද්ධර්මය තුළින් සිදුවුණ වෙනසකුත් තියෙනව. එයා දහම දන්නව. සම්මාදිට්ඨියෙන් යුක්තයි. වරින් වර සමාහිතයෙන් ලබන ප්‍රීති ප්‍රමෝදයකින් යුක්තයි. එබඳු කෙනකුට තියෙන්නේ විශේෂගාමී මරණයක්. පහළට වැටෙන මරණයක් නො වෙයි. දුගතියෙන් මිදිව්ව කෙනෙක්. ඉඤ්ජයපරෝපරියත්ත ඥානයෙන් යුක්ත බුදුරජාණන් වහන්සේට පෙනෙන මේ දේ මිගසාලාවට පෙනෙන්නේ නෑ.

ඒ නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙතැනදි දේශනා කරන කරුණ මොකක් ද කියල බලමු. "මේ වගේ කරුණකදි ආනන්ද, උස් පහත් කම් මණින අය 'මෙයාටත් මේ කාරණේ තියෙනව. අනෙකාටත් ඒ ධර්ම තියෙනව. කොහොම ද, ඒ අය අතුරින් එකෙක් හීන වෙන්නේ. එකෙක් උසස් වෙන්නේ, කියල, මණිනව. (තත්‍රානන්ද පමාණකා පමිණන්ති: ඉමස්සපි කෙව

ධම්මා, අපරස්සපි තෙව ධම්මා. කස්මා තෙසං එකො හීනො, එකො පණීතො) ඔය විදියට උස් පහත් කම් මණින්ඩ යාම ආනන්ද, ඔවුනට දිගු කලක් අහිත පිණිස දුක් පිණිස පවතින කාරණයක්.” (කං හි තෙසං ආනන්ද හොති දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛාය) මේ කාරණේ අපි තව ටිකක් විමසල බලමු. දැන් ඉසිදත්ත සිය බිරිඳගෙන් සංතෘප්තව හිටිය. සාමාන්‍යයෙන් පුහුදුන් අයත් ස්වදාරසන්තුෂ්ටියෙන්, ස්වපුරුෂසන්තුෂ්ටියෙන් ඉන්නව. ඒත් ඉසිදත්ත සකෘදාගාමී කෙනෙක්. මරණය විශ්ඡගාමී මරණයක්. ඒක වෙන්තෙ කොහොම ද, කියන එක තර්කයෙන් හිතන අයට ප්‍රශ්නයක්. මේ කාරණේ ගැන බුදුරජාණන් වහන්සේ තවදුරටත් මෙහෙම සඳහන් කරනව.

“ආනන්ද, මෙහි යම් මෘදු පැවතුම් ඇති පුද්ගලයෙක් ඉන්නව. ආශ්‍රය කරන්න පහසුයි. සබ්බමචාරී අය ඔහු හා එක්ව විසීමෙන් සතුටු වෙනව. ඔහු කණින් කළයුතු දහම් ඇසීම කරල තියෙනව. බොහෝ කොට දහම් දැන කළයුතු දේ කරල තියෙනව. සම්මාදිට්ඨිය ප්‍රතිවේධ කරල තියෙනව. වරින් වර චිත්තසමාධියකුත් ලබනව. මේ පුද්ගලය කලින් පුද්ගලයට වඩා සුඤ්ඤරහි. ප්‍රණීතරහි. මොකද ඒකට හේතුව? ආනන්ද, දහම්මඟ මේ පුද්ගලය ආර්යභූමියට පමුණුවනව. තථාගතයන් ඇරෙන්න මේ කාරණය දන්නෙ කවුද?” (ඉමං භානන්ද පුත්ඥලං ධම්මසොතො නිබ්බහති. තදන්තරං කො ජානෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර තථාගතෙන?)

අනෙක් අතට, පුරාණ බ්‍රහ්මචාරී කෙනෙක්. ඉසිදත්ත කාමභෝගී කෙනෙක්. එහෙම දෙන්නෙක් මරණින් පස්සෙ සමාන ගති ඇති අය හැටියට තුසිතකායිකව උපදින්නේ කොහොම ද, කියන එක තර්කයෙන් හිතන අයට ප්‍රශ්නයක්. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ දෙන්නාගේ සද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, පඤ්ඤා කියන ඉන්ද්‍රියයන්ගේ මට්ටම බුදු නුවණින් දකිනව. අනෙක් අයට ඒ බව පෙනෙන්නෙ නෑ. මේ දෙන්නා උපන්නෙ තුසිතකායයෙහි. ඒක අයිති කාමභවයට. ඒ අනුව පෙනෙනව පුරාණ බහිසර විසුවත් කාමරාග සංයෝජනය ප්‍රහීණ කරපු කෙනෙක් නෙවෙයි, කියන බව.

මෙතනදී බුදුරජාණන් වහන්සේ අවධාරණය කරන තවත් කාරණාවක් අපි හොඳින් තේරුම් ගන්න ඕන. මෙතෙක් බුදුරජාණන් වහන්සේ පැහැදිලි කරපු කාරණා සැලකිල්ලට

ගනිමින් උත්වහන්සේ මෙහෙමත් සඳහන් කරනව. "ඒ හිඤ්ඤා ආනන්ද මේ කාරණයෙහි ලා පුද්ගලයින් පිළිබඳව මණින්ත යන් එපා. පුද්ගලයින් අතර මිණුම් ගන්න යන්න එපා. ආනන්දයෙනි, එහෙම පුද්ගලයින් අතර ප්‍රමාණ කරන්න ගියොත් ගුණ සාරාලිමක් වෙනව. ආනන්දයෙනි, පුද්ගලයින් අතර ගුණ මණින්තව නම් ඒ මම හෝ මං වගේ හෝ කෙනෙක්. (තස්මාතිහ ආනන්ද මා පුග්ගලෙසු පමාණිකා අනුවස්. මා පුග්ගලෙසු පමාණං ගණ්හිස්. ඛඤ්ඤාති භානන්ද පුග්ගලෙසු පමාණං ගණ්හෙය්සං යො වා පනස්ස මාදිසො.)

දැනට අපි අඛිගුත්තර නිකායෙ හයවෙනි නිපාතෙ එන මිගසාලා සූත්‍රයෙන් කරුණු දෙකක් පමණයි කථා කළේ. (අනෙක් කරුණු හතර ඊළඟ ධර්මපත්‍රිකාවෙන් දැනගන්න පුළුවන්.) කොහොමටත් අනුන් ගුණ ප්‍රමාණ කිරීම බුදුරජාණන් වහන්සේට හෝ ඒ හා සමාන කෙනෙකුට හෝ පමණක් කළහැකි දෙයක් බව තේරුම් ගැනීම වැදගත්. අනුන්ගේ ආර්යගුණ තියෙනව කියල හරි නෑ කියල හරි මණින්ත අපි යන්න ඕන නෑ. ඒකෙන් ගුණ ඇති කෙනෙකුගේ ගුණ නසා ලීමක් වෙන්න පිළිවන්.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ශ්‍රාවකයින් කලුරිය කළාම ඒ අයගේ ඊළඟ උත්පත්තිය කියන්නේ ජනයා විස්මයට පත්කරන්න නො වෙයි. (න ජනකුභනත්ථං) ජනයා සතුටු කරවන්නත් නො වෙයි. (න ජනලපනත්ථං) ලාභ සත්කාර ගුණවැණුම් ලබා ගන්නත් නො වෙයි. (න ලාභසක්කාරසිලොකානිසංසත්ථං) මහජනයා මෙසේ මා දනිවායි බලාපොරොත්තුවකිනුත් නො වෙයි. (න ඉති මං ජනො ජානාතු) ඒ හික්කු, හික්කුණි, උපාසක, උපාසිකා ශ්‍රාවක ශ්‍රාවිකාවන් දකල හෝ ඔවුන් ගැන අහල හෝ ඔවුන්ගේ සද්ධා, සීල, සුත, වාග, පඤ්ඤා ගුණ සිහිකරමින් සෙසු අයටත් ඒ ගුණ පිණිස සිත යොමු කිරීමෙන් ලැබෙන පහසු විහරණය සලකල බව බුදුරජාණන් වහන්සේ සඳහන් කරනව. (ගෘහස්ථ බොද්ධයා පළමු පත්‍රිකාවේ නළකපාන සූත්‍රය ඇසුරින් කර ඇති පැහැදිලි කිරීම නැවත කියවා බලන්න.)

පුරාණ ඉසිඳුන්හ 2

මෙහි දී අපි සාකච්ඡා කරන්නේ පසුගිය පත්‍රිකාවේ අගට ආරම්භ කරපු අඬුගුත්තරනිකායෙ ජක්ක නිපාතෙ මිගසාලා සූත්‍රයේ ඉතිරි කොටසයි. එහි දී අපි කරුණු දෙකක් තේරුම් ගත්ත. අද එතැන් සිටියි.

03. ආනන්ද, ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඉන්නව කෝධයෙන් මානයෙන් යුක්තයි. (කොධමානො අධිගතො භොති) කලින් කල ලෝභ ස්වභාවයෙන් යුක්ත වෙනව. (සමයෙන සමයඤ්චස්ස ලොභධම්මා උප්පජ්ජන්ති) කණින් ඇසියයුත්ත අහලත් නෑ. බොහෝකොට දහම් අසා කළයුත්ත කරලත් නෑ. සම්මාදිට්ඨිය ප්‍රතිවේධ කරලත් නෑ. වරින් වර සමාහිතයෙන් ප්‍රීති ප්‍රමෝදයක් ලබන්නෙත් නෑ. ඔහු කයෙහි බිඳීමෙන් මරණින් පස්සෙ පිරිහීමටයි යන්නෙ. විශේෂඤියට යන්නෙ නෑ.

මේ තැනැත්තගෙ මතුපිටින් ඇති හොඳකුත් නෑ. ධර්මයෙන් සිදුවුණ වෙනසකුත් නෑ. එයාට තියෙන්නෙ පිරිහීමට යන මරණයක්.

04. ඊ ළඟ එක්කෙනා කෝධමාන සහිත වුණත් වරින් වර ලෝභයට වැටුනත්, කණින් කරන්න තියෙන කාර්යය කරල තියෙනව, බොහෝකොට දහම අසා තිබෙණව, සම්මාදිට්ඨිය ප්‍රතිවේධ කරල තියෙනව, වරින් වර සමාහිතයෙන් ප්‍රීති ප්‍රමෝදයකුත් ලබනව. ඔහු කයෙහි බිඳීමෙන් පස්සෙ විශේෂඤියට යනව. පිරිහීමට යන්නෙ නෑ.

මේ තැනැත්ත මෘදු පැවතුම් ඇති කෙනෙක් නොවුණත් ලෝභධර්මය වරින් වර ඇතිවුණත් අර දහම් ගුණ හතර නිසා දහම් මගට බැස්ස කෙනෙක්. ඒ නිසා එයාට තියෙන්නෙ විශේෂඤියට යන මරණයක්.

05. ආනන්ද, ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඉන්නව ක්‍රෝධයෙන් මානයෙන් යුක්තයි. (කොධමානෝ අධිගතෝ හොති) කලින් කල අල්ලාපසල්ලාපයට වැටෙනව. (සමයෙන සමයඤ්ච වචිසංසාරා උප්පජ්ජන්ති) මේ ශාසනේ කණින් කළයුත්ත කරලත් නෑ. බොහෝ කොට දහම දනගෙනත් නෑ. සම්මාදිට්ඨිය ප්‍රතිවේධ කරලත් නෑ. වරින් වර සමාහිතයෙන් ප්‍රීති ප්‍රමෝදයක් ලබන්නෙන් නෑ. මේ තැනැත්තන් කයෙහි බිඳීමෙන් පස්සෙ පිරිහීමටයි යන්නේ. විශේෂඥයට යන්නෙ නෑ.

06. අන්තිම පුද්ගලය ක්‍රෝධයෙන් මානයෙන් යුක්තයි. වරින් වර අල්ලාපසල්ලාපයට වැටෙනව. එහෙම වුණත් ඔහු සසුනේ කණින් කරන්න තියෙන කාර්යය කරල තියෙනව. බොහෝ කොට දහම අසා දනගෙන තියෙනව. සම්මාදිට්ඨිය ප්‍රතිවේධ කරල තියෙනව. වරින් වර සමාහිතයෙන් ප්‍රීති ප්‍රමෝදයකුත් ලබනව. මේ තැනැත්තා මරණින් පස්සෙ විශේෂඥයට යනව. පිරිහීමට පත්වෙන්නෙ නෑ.

දැන් මේ සාකච්ඡාවෙන් පෙනෙන කාරණේ තව ටිකක් පැහැදිලි කරගන්න ඕන. බුදුරජාණන් වහන්සේ පුද්ගලයෙක් මරණින් පසු නො පිරිහී විශේෂඥයට යන්න නම් අවශ්‍යයෙන් ම තිබියයුතු කරුණු හතරක් මෙහි දක්වල තියෙනව. ඒ තමයි, කණින් කර තිබියයුතු කාර්යය කරල තියෙනව. බොහෝ කොට දහම අසා දනගෙන ඉන්නව. දෘෂ්ටිය ප්‍රතිවේධ කරල තියෙනව. වරන් වර සමාහිතයෙන් ප්‍රීතියට ප්‍රමෝදයට පත් වෙනව කියන මේ කරුණු හතර. (සවණෙනපි කතං හොති, බාහුසච්චෙනපි කතං හොති, දිට්ඨියාපි සුප්පට්චිද්ධං හොති, සාමයිකම්පි විමුක්තිං ලභති)

මේ ගුණ හතර නැතුව කොයි තරම් මෘදු පැවතුම් ඇති, ඇසුරට පහසු පුද්ගලයෙක් වුණත් පිරිහීමට යන මරණයෙන් වෙනස් වෙන්නෙ නෑ. ඒක පුහුදුන් මරණයක්.

අනෙක් අතට ක්‍රෝධමාන සහිත වුණත්, වරින් වර ලෝභයට වැටුණත්, අල්ලාපසල්ලාපයට වැටුණත් යට කී ගුණ

හතර තියෙනව නම් ඔහුට තියෙන්නෙ විශේෂගාමී මරණයක්. ඒක පුහුදුන් මරණයක් නො වෙයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ විදියෙ විග්‍රහයක් ඉදිරිපත් කළේ පුරාණ ඉසිදත්ත දෙන්නා දෙවිදියකට හිටියත් සකදාගාමී ගුණයෙන් සමාන වුණේ කොහොම ද, කියන ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු දෙන්න ගිහින් නෙ. පුරාණ යම් බඳු සීලයකින් යුක්ත වුණා නම් ඉසිදත්තගේ සීලයත් එබඳු වී නම් දෙදෙනාගේ ස්වභාවය වෙනස් වෙන්නෙ නෑ. ඉසිදත්ත යම්බඳු ප්‍රඥාවකින් යුක්ත වුණා නම් පුරාණගේ ප්‍රඥාවත් එබඳු වී නම් දෙනොගේ ස්වභාවය වෙනස් වෙන්නෙ නෑ. බඹසර විසූ නිසා පුරාණ ඉසිදත්තට වඩා සීලයෙන් උසස්. බඹසර නො විසුවත් ඉසිදත්ත පුරාණට වඩා ප්‍රඥාවෙන් උසස්. දෙදෙනා අතර වෙනස එයයි.

දැන් අපි අවධානය යොමු කරමු අභිගුත්තර නිකායෙ දසක නිපාතයෙ මීගසාලා සූත්‍රයට. ඒ සූත්‍රයෙන් නිදානය කලින් කලාකල මීගසාලා සූත්‍රයේ නිදානය ම යි. කලින් සූත්‍රයේ පුද්ගල ප්‍රභේද හයක් දැක්වුව වගේ මෙහි පුද්ගල ප්‍රභේද දහයක් දක්වනව. අපි ඒවත් එකින් එක වෙන වෙන ම තේරුම් ගනිමු.

- 01. ආනන්ද ඇතැම් පුද්ගල කෙනෙක් ඉන්නව,
  - 1. දුස්සීලයි. (දුස්සීලො හොති)
  - 2. එලසමාධිය එලප්‍රඥාව ඇතිසැටියෙන් දන්නෙත් නෑ. (තඤ්ච වෙතොවිමුගත්තිං පඤ්ඤාවිමුගත්තිං යථාභූතං නප්පජානාති.)
  - 3. යම් මාර්ගයක ඔහුගේ දුසිල් බව ඉතිරි නැතිව නිරුද්ධ වෙනව නම්, ඔහු විසින් එය කණින් අහල නෑ.(යථස්ස කං දුස්සීලං අපරිසෙසං නිරුජ්ඣති, තස්ස සවණෙනපි අකතං හොති)
  - 4. බොහෝ කොට දහම අහලත් නෑ. (බාහුසච්චෙනපි අකතං හොති)
  - 5. සම්මාදිට්ඨිය ප්‍රතිචේධ කරලත් නෑ. (දිට්ඨියාපි අප්පට්චිද්ධං හොති)
  - 6. කලින් කල සමාහිතයෙන් ප්‍රීතිප්‍රමෝදයක් ලබන්නෙත් නෑ. (සාමයිකම්පි විමුග්ගිං න ලභති)

එහෙම කෙනා කයෙහි බිඳීමෙන් මරණෙන් පස්සෙ පිරිහීමට යනව. විශේෂත්වයට යන්නෙ නෑ. භානගාමී ම වෙනව.

විශේෂගාමී වෙන්තෙ නෑ. (සො කායස්ස භේදා පරම්මරණා භානාය පරෙති නො විසෙසාය, භානගාමීයෙව හොති නො විසෙසගාමී) මේ පුද්ගලයා ගතකරන ජීවිතයෙන් හොඳක් නෑ. දහම නිසා සිදුවූණ වෙනසකුත් නෑ. එවැනි පුද්ගලයකුට හිමි වෙන්තෙ පුහුදුන් මරණයක් බව ඉතාම පැහැදිලියි.

02. 1. ආනන්ද ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඉන්නව, දුස්සීලයි.
2. එලසමාධි එලප්‍රඥා ඇතිසැටියෙන් දන්නේ නෑ.
3. යම් මාර්ගයක ඔහුගේ දුසීල් බව ඉතිරි නැතිව නිරුද්ධ වෙනව නම් ඔහු විසින් එය කණින් අහල තියෙනව. (යත්ස්ස තං දුස්සීලාං අපරිසෙසා නිරුප්පකං, තස්ස සවණෙනපි කතං හොති.)
4. බොහෝ කොට අසා එහි හසල වෙයි. (බාහුසච්චෙන්පි කතං හොති)
5. සම්මාදිට්ඨිය ද තේරුම් අරගෙන ඉන්නව. (දිට්ඨියාපි පටිච්ඡේදං හොති)
6. කලින් කල සමාහිතයෙන් ප්‍රීති ප්‍රමෝදයක් ලබනව. (සාමයිකම්පි විමුක්තිං ලභති)

එහෙම කෙනා කයෙහි බිඳීමෙන් පස්සෙ විශේෂත්‍වයටයි යන්නෙ. පිරිහීමට යන්නෙ නෑ. විශේෂගාමී ම වෙනව. භානගාමී වෙන්තෙ නෑ. මේ පුද්ගලය කලින් කෙනාට වඩා සුඤ්ඤයි. වඩා උතුම්. (අභික්කන්තතරො ච පණිතතරො ච) මොකක් ද, ඒකට හේතුව? මේ තැනැත්තා තව ම ආර්යභූමියට පත් වූ කෙනෙක් නොවුනත්, 'ආනන්ද, ධම්මසෝතය මේ පුද්ගලයව ආර්යභූමියට පමුණුවනව.' (ඉමං හි ආනන්ද පුග්ගලං ධම්මසොතො නිබ්බන්ති) මේ වෙනස තථාගතයන් වහන්සේ හැර වෙන දන්නෙ කවුද? (තදන්නතරං කො ජානෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ව තථාගතෙන)

මේ කාරණාව ලියන්න මං ටිකක් බයයි. කෙනෙක් මෙතැනදී දුස්සීල කම සාධාරණ කරගන්න ඉඩ ඇති නිසා. හැම සත්‍වයෙක්ම සසර ඇදී එන්නේ සසරට අයත් හැම දුර්වලතාවක් ම තියෙන නිසා. එහෙම කෙනෙක් දහම්මග අරඹන්නෙ ටිකෙන් ටික. අඩුපාඩු මැකෙන්නෙ ටිකෙන් ටික. වැරදි ස්ථිර කරගැනීමක් වෙන්තෙ නෑ.

- 03. ආනන්ද, සමහර කෙනෙක් ඉන්නව සීලවන්තයි. (සීලවා හොකි) ඵලසමාධි ඵලප්‍රඥා ඇතිසැටියෙන් දන්නෙ නෑ. සීලය පිරිපුන් වෙන පිළිවෙත ගැන කණින් අහල නෑ. බොහෝකොට දහම අසල නෑ. සමායක්දෘෂ්ටිය පැහැදිලි කරගෙනත් නෑ. වරින් වර සමාහිතයෙන් ප්‍රීතිප්‍රමෝදයක් ලබන්නෙත් නෑ. එහෙම කෙනාගේ මරණය පිරිහීමට යොමු වුණ එකක්. විශේෂත්වයට යාමක් නෑ. පුහුදුන් මරණයක් හිමිවෙන්නෙ. (සිල්වත් වුණත් විදසුන් නුවණ නැති කමේ අඩුපාඩුවයි මෙතැනින් කියැවෙන්නෙ.)
- 04. තවත් කෙනෙක් ඉන්නව සීලවන්තයි. (සීලවා හොකි) ඵලසමාධි ඵලප්‍රඥා ඇති සැටියෙන් දන්නව. සීලය පිරිපුන් වෙන පිළිවෙත කණින් අහල තියෙනව. ඒ පිළිබඳව දහම බොහෝ කොට අහල තියෙනව. සම්මාදිට්ඨිය පැහැදිලි කරගෙන තියෙනව. වරින් වර සමාහිතයෙන් ප්‍රීති ප්‍රමෝදයක් ලබනව. එහෙම කෙනාගෙ මරණය විශේෂගාමීයි. භානගාමී පුහුදුන් මරණයක් නොවෙයි. (සිල්වත් වුණත් විශේෂගාමී මරණයකට සීලයට වඩා වැදගත් වෙන්නෙ විදසුන් නුවණ බව තේරුම් ගන්න.)
- 05. තවත් කෙනෙක් ඉන්නව තදබල රාගයෙන් යුක්තයි. (තිබ්බරාගො හොකි) ඵලසමාධි ඵලප්‍රඥා ඇතිසැටියෙන් දන්නෙත් නෑ. යම් අයුරකින් මේ රාගය ඉතිරි නො කොට ප්‍රහීණ වෙනව නම් ඒ මාර්ගය පිළිබඳ ධර්මය කණින් අහලත් නෑ. (යත්ථස්ස සො රාගො අපරිසෙසො නිරුප්ඝංගි, තස්ස සවණෙනපි අකතං හොකි) බොහෝ කොට දහම අහලත් නෑ. සමායක්දෘෂ්ටිය පැහැදිලි කරගෙනත් නෑ. සමාහිතයෙන් වරින් වර ප්‍රීති ප්‍රමෝදයක් ලබන්නෙත් නෑ. එහෙම කෙනාට ඇත්තේ භානගාමී පුහුදුන් මරණයක්. විශේෂගාමී නො වෙයි.
- 06. ඇතැම් කෙනෙක් ඉන්නව, තදබල රාගයෙන් යුක්තයි. ඵලසමාධි ඵලප්‍රඥා ඇති සැටියෙන් දන්නව. රාගය ඉතිරි නො කොට නිරුද්ධ කිරීමේ පිළිවෙත පිළිබඳ ධර්මය

අසා තිබෙනුව. ඒ පිළිබඳ බහුශ්‍රැත භාවයෙනුත් යුක්තයි. සමාක්දෘෂ්ටිය පැහැදිලි කරගෙන තියෙනව. වරින් වර සමාහිතයෙන් ප්‍රීතිප්‍රමෝදයක් ලබනව. එහෙම කෙනාට තියෙන්නේ විශේෂගාමී මරණයක්. පුහුදුන් භානගාමී මරණයක් නො වෙයි. (රාගය තිබුණත් භානගාමී නො වෙන්නේ විදසුන් නුවණ නිසා)

07. තව කෙනෙක් ඉන්නව. කිපෙනසුලු බවින් යුක්තයි. (කොටතො හොති) ඵලසමාධි ඵලප්‍රඥා ඇතිසැටියෙන් දන්නේ නෑ. යම් පිළිවෙතකින් ක්‍රෝධය ඉතිරි නො කොට නිරුද්ධ වෙනව නම් ඒ ධර්මය කණින් අහල නෑ. (යථස්ස සො කොධො අපරිසෙසා නිරුජ්ඣති, තස්ස සවණෙනපි අකතං හොති) බොහෝ කොට දහම අහලත් නෑ. සම්මාදිට්ඨිය තේරුම් අරගෙනත් නෑ. වරින් වර සමාහිතයෙන් ප්‍රීති ප්‍රමෝදයක් ලබන්නේ නෑ. එවන් කෙනාට හිමිවෙන්නේ පුහුදුන් භානගාමී මරණයක්. විශේෂගාමී වෙන්නේ නෑ.

08. තව කෙනෙක් ඉන්නව. කිපෙනසුලු බවින් යුක්තයි. ඒත් ඵලසමාධි ඵලප්‍රඥා ඇතිසැටියෙන් දන්නව. යම් පිළිවෙතකින් ක්‍රෝධය ඉතිරි නො කොට නිරුද්ධ වෙනව නම් ඒ ධර්මය කණින් අහල තියෙනව. බොහෝ කොට දහම අහල තියෙනව. සම්මාදිට්ඨියෙන් යුක්තයි. කලින් කල සමාහිතයෙන් ප්‍රීති ප්‍රමෝදයක් ලබනව. එහෙම කෙනාගේ මරණය විශේෂගාමීයි. (කිපෙනසුලු වුවත් භානගාමී නො වෙන්නේ විදසුන් නුවණ නිසා.)

09. තවත් කෙනෙක් ඉන්නව, නො සංසුන් කමින් යුක්තයි. (උද්ධතො හොති) ඵලසමාධි ඵලප්‍රඥා ඇතිසැටියෙන් දන්නේ නෑ. යම් පිළිවෙතකින් නො සන්සුන්කම ඉතිරි නො කොට නිරුද්ධ වෙනව නම් ඒ ධර්මය කණින් අහල නෑ. (යථස්ස තං උද්ධච්චං අපරිසෙසා නිරුජ්ඣති, තස්ස සවණෙනපි අකතං හොති) බොහෝ කොට දහම් අහලත් නෑ. සම්මාදිට්ඨිය තේරුම් අරගෙනත් නෑ. කලින් කල සමාහිතයෙන් ප්‍රීති

ප්‍රමෝදයක් ලබන්නෙක් නැ. එහෙම කෙනාට හිමි වෙන්නෙ භානගාමී පුහුදුන් මරණයක් විශේෂගාමී මරණයක් නො වෙයි.

- 10. ඇතැම් කෙනෙක් ඉන්නව, නොසංසුන් කමින් යුක්තයි. ඒත් ඵලසමාධි ඵලප්‍රඥා ඇතිසැටියෙක් දන්නව. යම් පිළිවෙතකින් නො සංසුන් කම ඉතිරි නො කොට නිරුද්ධ වෙනව නම් ඒ පිළිබඳ ධර්මය අසා තිබෙණව. බොහෝ කොට දහම් අසා තිබෙණව. සම්මාදිට්ඨියෙන් යුක්තයි. කලින් කල සමාහිතයෙන් ප්‍රීති ප්‍රමෝදයක් ලබනව. එහෙම කෙනාගේ මරණය විශේෂගාමීයි. **(නො සංසුන් චූවක් භානගාමී නො වෙන්නෙ විදසුන් නුවණ ඇති නිසා)**

මේ සූත්‍රයත් නිම වෙන්නෙ කලින් දැක්වූ මිගසාලා සූත්‍රයේ පිළිවෙළට ම යි. මේ සූත්‍ර දෙකේ ම සඳහන් වන විශේෂ කරුණු එකින් එක සළකා බලනකොට පෙනෙන දෙය තමයි, දුගතියෙන් මෙන් ම පුහුකමින් මිඳෙන්න පුද්ගලයාට වැදගත් වෙන්නෙ විදර්ශනා ප්‍රඥාව කියන බව. ඒ වගේ ම පුද්ගලයින් තුළ දුර්වලතා තිබුණට සුවිශේෂ ශාසනික ගුණ තිබෙන්නට පිළිවත්. ඒ නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ අවධාරණය කරන්නේ, පුද්ගලයින්ගේ ශාසනික ගුණාගුණ විනිශ්චය කරන්න යන්න එපා කියන එකයි. ඒක තම තමන්ට දිගු කලක් අහිත පිණිස දුක් පිණිස පවතින බව බුදුරජාණන් වහන්සේ අවධාරණය කරනව. පුද්ගලයින්ගේ ඉඤ්ජයපරෝපරියත්තය දකින්න පුළුවන් කෙනෙක් පමණයි, ඒ පිළිබඳව සමත් වෙන්නෙ. “ආනන්ද, පුද්ගලයින් පිළිබඳව එවන් මිණුමක් කරනව නම් එය කළයුත්තේ මම හෝ මා වැනි අයෙක් ය” (අභං වා පුග්ගලෙසු පමාණං ගණ්භෙය්‍යං, යො වා පනස්ස මාදිසො) යි බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාරන්නේ ඒ නිසා.

ගිහි වේවා පැවිදි වේවා අප සැමගේ අරමුණ නිවන වියයුත්තේ ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ, තෘෂ්ණා, මාන, දෘෂ්ටි සහිත බව දුගතියට යොමු කරන ධර්ම නිසාත් නිරන්තර ජරාමරණ දුකට මුහුණ දී ඇති නිසාත් බව තේරුම් ගන්න. මේ සියලු දුක් දොම්නස් සැකසෙන්නේ අවිද්‍යාව නිසයි. මොහොතක් මොහොතක් පාසා සැකසෙන්නේ භවය බව නො දන්නා නිසයි.

මම යනු භවයෙන් භවයට එන තනි එක් පුද්ගලයෙක් නොව, සලායතනික අත්දැකීම් ඔස්සේ මොහොමානින් මොහොතට හිතාගන්නා තත්ත්වයක් පමණයි. (අස්මිති මඤ්ඤිතමෙතං) අපි දහම තුළින් ඒ බව දැනගන්නත් සසර අභ්‍යාස වුණ විදියට ඉදිරියට පණින්තේ මම, මගේ යන චින්තාවයි. අවදි වන්නේ අනුසය වුණ කෙලෙස් ය. කය, වචනය, සිත හසුරුවන්නේ ඒ කෙලෙස් අනුවය. ඒ බව නුවණින් දැනගෙන අත්දැකීම් ලබන මොහොතේ ම හැකිතාක් ඒ අත්දැකීම් විදසුන් නුවණින් සම්මර්ශනය කළයුතු වෙනව.

අපි නාමරූප විභාගය තේරුම් ගන්නේ ඒ පිණිසයි. ස්කන්ධ, ආයතන, ධාතු විභාග කොට තේරුම් ගන්නේ මේ විදර්ශනා විෂයය තේරුම් ගැනීම පිණිස ය. ලොව මොනවා ඇතැයි කීවත් අවසාන වශයෙන් අපි අත්දකින්නේ විඤ්ඤාණයෙහි පිළිබිඹු වන නාමරූප පිළිබිඹු බව දකයුතුයි. ඒ අත්දකින්නේ බාහිර ඇති තතු නොව අපේ ම චේතනාමය අභිසංස්කරණයන් බවත් දකයුතුයි. අපේ ම කෙලෙස් තුළින් හිතාගත් ස්වභාවයක් පමණක් බව තේරුම් ගතයුතුයි. විඤ්ඤාණය කියා ස්වභවත්‍රව පවතින දෙයකුත් නැත. විඤ්ඤාණය සමුදය වන්නේ නාමරූප සමුදයෙනි. නාමරූප සමුදය වන්නේ විඤ්ඤාණ සමුදයෙනි.

විඤ්ඤාණයක් පෙන්නුම් කෙරෙන්නේ නාමරූප ප්‍රත්‍යය කරගෙන ය. මෙය චේතනාමය අභිසංස්කරණ වශයෙන් වන ප්‍රත්‍යක්ෂත්වයෙහි සමුදය වන නිරුද්ධ වන ක්‍රියාවලියක් බව ම තේරුම් ගතයුතු වේ. අපගේ ම කෙලෙස් සහගත ඇගයීම් ඇරෙන්නට මෙහි ඇති සාරයක් නැත. මගේ ය, මම වෙමි, මාගේ ආත්මය ය'යි ගතයුත්තක් නො වන බව වැටහෙන්නේ පමණට, අත්දැකීම් ලෝභයෙන් මණින ගතිය, ද්වේෂයෙන් මණින ගතිය, මෝහයෙන් මණින ගතිය අඩු වී ක්‍රමයෙන් ඉතිරි නො කොට ම ප්‍රභිණ වෙයි. විඤ්ඤාණයට පිහිටන්නව තවදුරත් නාමරූප සමුදය නො වන කල්හි විඤ්ඤාණය ද නිරුද්ධ වේ. තවදුරටත් දුක බිහි නො වේ.

ගිලන් උවටැහට බුදු උපදෙසක්

අද අපි කථා කරන්නේ සෝනාපත්ති සංයුක්තයේ ගිලාන සුත්‍රය ඇසුරින්. (සං: නි: 5 (2), 246 පිට) මෙහි සඳහන් වෙන්නේ මහානාම ශාක්‍ය පුත්‍රයා බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් විමසන ප්‍රශ්නයකට උන්වහන්සේ දුන්න පිළිතුරක්. මේ කාලේ වෙනකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩ හිටියේ ශාක්‍ය ජනපදයේ කපිලවස්තු නුවර නිග්‍රෝධාරාමේ. හිඤ්ඤන් වහන්සේලා විවරකාර සමය ආරම්භ කරල. භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ සිවුර මහල ඉවර වුණාම තව තෙමසක් ගිය තැන බුදුරජාණන් වහන්සේ වාරිකාවේ වඩින බව දැනගත්ත මහානාම ශාක්‍ය පුත්‍රයා බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුවට පැමිණියා. බුදුරජාණන් වහන්සේ වාරිකාවේ වඩින බව දැනගත්ත මහානාම ශාක්‍ය පුත්‍රයා කලකට ශාස්තෘන් වහන්සේ දකින්න හම්බ වෙන්නේ නැති නිසා, වාරිකාවේ පිටත් වෙන්න කලින් දැනගතයුතු දෙයක් දැන ගැනීමට උන්වහන්සේ හමු වෙන එක ඔහුගේ සිරිතක්.

මහානාම ශාක්‍යපුත්‍රයා බුදුරජාණන් වහන්සේට මෙහෙම කියනව. “ස්වාමීනි, මට දැනගන්න ලැබුණා හිඤ්ඤන් වහන්සේලා තථාගත විවරය මහනව. තව තුන්මසක් ගිය තැන සිවුර කරවල නිම වුණාම වාරිකාවේ වඩිනව කියල. ඔබවහන්සේ හමුයෙහි ඇහුවේ නැති පිළිගත්තේ නැති කාරණයක් තියෙනව. ස්වාමීනි, ප්‍රඥාවන්ත උපාසකයකු විසින් හටගත් ආබාධ ඇති, දුකට පැමිණි, දඩ් සේ ගිලන් වූ ප්‍රඥාවන්ත උපාසකයා අවවාද කරනු ලැබිය යුත්තේ ය, කියන මේ කාරණය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඉදිරියෙහි මම අහල නෑ. ඉදිරියෙහි මම පිළිදරං නෑ.” කියල. (න බො පනෙතං භන්තෙ භගවතො සම්මුඛා සුතං, සම්මුඛා පටිග්ගහීතං ‘සප්පඤ්ඤෙන උපාසකෙන සප්පඤ්ඤො උපාසකො ආබාධිකො දුක්ඛිතො බාල්භගිලානො ඔවදිතබ්බො’)

මෙතන ප්‍රඥාවන්ත උපාසකයා කියල කියන්නේ සෝවන් ඵලයට පත්වෙච්ච උපාසකයෙක් කියන එකයි. අවවාද කරන්නාත් අවවාද ලබන ගිලන් උච්චුචාත් යන දෙදෙනාම සෝවන් වෙච්ච අය වියයුතු බවයි, මෙතන කියැවෙන්නේ. සසුනේ ප්‍රඥාව කියල කියන්නේ විදර්ශනා ප්‍රඥාවට.

විදර්ශනාවට අයිති වෙන්තෙ, අන් කිසිවක් නොව එස්සායතන හය, උපාදානස්කන්ධ පහ, හතරමහාභුතරූප, යන ධර්මයන්ගේ සමුදයන් නිරෝධයන් ඇතිසැටියෙන් දැකීම බව තේරුම් ගන්න. සමුදය වන මේ හැම ධර්මයක් ම නිරෝධ ස්වභාවයෙන් යුක්ත බව නුවණින් දකින්න. මේ හැම ධර්මයක් ම නාමරූප වශයෙන් විඤ්ඤාණය පිළිබිඹු කරන ධර්ම වශයෙන් නුවණින් දැකගන්න. මේ හැම ධර්මයක් ම සමුදය වෙන්තෙ අපේ අත්දැකීම් වශයෙන් බව තේරුම් ගන්න. මනසිකාරයටයි හැම ධර්මයක් ම මුණ ගැසෙන්නෙ. ස්පර්ශයෙනුයි සමුදය වෙන්තෙ. මූලික වෙන්තෙ ඡන්දරාගයයි. සසර පිළිබඳ සියලු දේ චේතනාමය සකස් කිරීම් විතරයි. බාහිර ලෝකයේ සමුදය නිරෝධ වීම් භෝයන්න වෙහෙසිලා වැඩක් නැ. බාහිර වශයෙන් ඇතැයි සිතන කවර දෙයක් නමුත් අපට එය චේතනාමය සකස් කිරීමක් පමණ ම යි. ඒ බව හොඳින් තේරුම් ගන්න.

ඊ ළඟට අපි විමසල බලමු බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙහි දී මහානාම ශාක්‍යයන්ට වදාරන්නේ මොකක් ද, කියල.

01. "මහානාම, ප්‍රඥාවන්ත උපාසකයකු විසින් ආබාධයක් හට ගෙන තියෙන, දුකට පැමිණුන, දැඩි ගිලන් බවට පත් ප්‍රඥාවන්ත උපාසකයා අස්වැසිල්ලට කරුණු වූ දහම් හතරකින් අස්වසනු ලැබිය යුතු යි. 'ආයුෂ්මකුනි, ඔබ සැනසෙන්න. ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අර්භත් ය. සමාක්සම්බුද්ධ ය. නිසි දක්මෙන් හා නිසි හැසිරීමෙන් යුක්ත ය. සුගත ය. ලෝකවිදු ය. පුද්ගලයින් දමනයෙහි ලා උන්වහන්සේට වැඩි කෙනෙක් නැත. සියලු දෙවි මිනිසුන්ට ශාස්තෘ ය. අවබෝධයෙන් යුතු උන්වහන්සේ අනුන් අවබෝධයට පමුණුවකි. භාග්‍යවත් ය, යන නොසැලෙන ප්‍රසාදය ඔබට තියෙනව.

ආයුෂ්මකුනි ඔබ සැනසෙන්න. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ධර්මය මැනවින් ප්‍රකාශ කරල තියෙනව. ධර්මය සංදිට්ඨිකයි. අකාලිකයි. ඇවිත් බලන්න සුදුසුයි. අවබෝධයට පමුණුවන නිසා ඕපනයිකයි. නුවණැත්තවුන් විසින් තම තමා උදෙසා වෙන වෙන ම දතයුතුයි, කියන ධර්මයෙහි නො සැලෙන ප්‍රසාදය ඔබට තියෙනව.

ආයුෂ්මකුනි, ඔබ සැනසෙන්න. භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවක සඞ්ඝයා මැනවින් ප්‍රතිපදාවට බැස්ස

නිසා සුපටිපත්තියි. සියලු අන්ත වලින් මිදී ප්‍රතිපදාවට බැස්ස නිසා උජ්‍රපටිපත්තියි. පටිච්චසමුප්පාද ධර්මන්‍යායය දැනගෙන 'ඤාය' නම් වූ විදර්ශනා මාර්ගයට පිළිපත් නිසා ඤායපටිපත්තියි. නව ලෝකෝත්තර ධර්මයට අනුකූල වූ ප්‍රතිපදාවට බැස ඊට යෝග්‍ය වූ ස්වභාවයෙන් යුක්ත නිසා සාමීච්චපටිපත්තියි. දුර බැහැර සිට වුව ද ගෙන ගොස් ප්‍රත්‍යය පිළිගැන්වීමට සුදුසු නිසා ආනුනෙය්‍යයයි. දුර සිට පැමිණෙන ඤාති මිත්‍රයින් උදෙසා පිළියෙළ කරන ලද ප්‍රත්‍යය පිරිනැමීමට සුදුසු නිසා පානුනෙය්‍යයයි. පරලොව අදහාගෙන පිරිනමන දක්ෂිණාවට සුදුසු බැවින් දක්ඛිණෙය්‍යයයි. සිරසෙහි ඇඳිලි බැඳ වැනුවට සුදුසු බැවින් අඤ්ජලිකරණීයයි. සියලු ලෝකයාට අසාමාන්‍ය පින් වැඩීමට කරුණු වන බැවින් සඛිසයා අනුත්තරපුණ්‍යකෂේත්‍රයී, යන සඛිසයා පිළිබඳ නො සැලෙන ප්‍රසාදය ඔබට තියෙනව.

ආයුෂ්මකුනි, ඔබ සැනසෙන්න. ඔබට කඩ නො වුණ, සිදුරු නො වුණ, කැලැල් නැති, නො කිළිටි, නිදහස් වූ, නුවණැත්තවුන් විසින් පසසන ලද, තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි පරාමර්ශනය නො වුණ, සමාධියට උපනීඃශ්‍රය වුණ අරියකන්ත සීලය තිබෙණව.'

මේවට කියනව සිව්වැදැරුම් සෝනාපන්නි අංග කියල. මේ අංග හතර කෙනකුට ආපසු නො පෙරළෙන විදියට ස්ථිරව තියෙනව නම් ඒ සෝනාපන්න කෙනෙක්. ප්‍රඥාවන්ත උපාසකයෙක් දැඩි ගිලන් බවට පත් වුණාම තවත් ප්‍රඥාවන්ත උපාසකයකුට පුළුවන් ඒ ගුණ මතක් කර දෙමින් අස්වැසිල්ලට පත් කරන්නට. ඔය සඳහන් කළේ පළමුවෙනි කාරණය.

- 02. මහානාම, ප්‍රඥාවන්ත උපාසකයකු විසින් හටගත් ආබාධ ඇති, දුකට පැමිණි, දැඩි සේ ගිලන් වුණ ප්‍රඥාවන්ත උපාසකයා මේ සතරාකාර අස්වැසිලි වලින් අස්වසල ඉවර වෙලා ඇසිය යුතු ප්‍රශ්නය තමා "ආයුෂ්මකුනි ඔබට මවුපියන් කෙරෙහි අපේක්ෂාවක් එහෙම තියෙනව ද", කියල. (අත්‍යායස්මකො මාතාපිතුසු අපෙධා) මෙතැන දී ඒ උපාසකයා, "මට මවුපියන් කෙරෙහි අපේක්ෂාවක් තියෙනව" කියල කියනව නම්, ඔහුට කිවයුත්තෙ මෙහෙමයි. කොහොම ද, "ඔබ මරණය ස්වභාව කරගෙන ඇති කෙනෙක්. ඉදින්

ඔබ මවුපියන් කෙරෙහි අපේක්ෂාවක් ඇති කරගන්නේ නමුත් නො මැරෙණව කියල දෙයක් වෙන්නෙ නෑ. ඔබ මවුපියන් කෙරෙහි අපේක්ෂාවක් නො කළත් නො මැරෙණව කියල දෙයක් වෙන්නෙ නෑ. ඒ හින්ද ඔබට මවුපියන් කෙරෙහි අපේක්ෂාවක් තියෙනව නම් එය අතහරින්න.” (ආයස්මා ඛො මාරිසො මරණධම්මො, සචෙපායස්මා මාතාපිතුසු අපෙඛං කරස්සති මරිස්සතෙව, නො චෙපායස්මා මාතූපිතුසු අපෙඛං කරස්සති මරිස්සතෙව. සචායස්මනො මාතූපිතුසු අපෙඛා තං පජභා.)

අපි මෙතැනදී තේරුම් ගතයුතු කරුණක් තියෙනව. මෙහෙම අතහරින්න කිවුවට කෙනකුට අතහරින්න පුළුවන් ද කියන සැකය ඇති වෙන්න පුළුවන්. මෙය කරන්න පුළුවන් වෙන්නෙ සක්කායදිට්ඨිය නැති කෙනකුට. නිරතුරු සමුදය නිරෝධ වන රූප, විඤ්ඤාන, හැඳිනීම්, චේතනා, දැනීම් ක්‍රියාවලියකට පමණයි, ‘මම’ කියල පණවා ගන්නෙ, ‘මගේ’ කියල පණවා ගන්නෙ කියන බව දකින කෙනකුට සක්කායදිට්ඨිය නෑ. මේ පණවා ගැනීම ප්‍රත්‍යුත්පන්න වශයෙන් වන දෙයක්. දිට්ඨි මට්ටමයි මෙතැන නැත්තෙ. සක්කායසමුදය තවමත් සිදු වෙනව. ඒ හින්ද තමයි සෝතාපන්න පුද්ගලය හව හතක් වත් උපදින්න ඉඩ තියෙනව කියන්නෙ. ඒ අනුව තේරුම් ගන්න සසර කල්ප ගණන් ආවෙ ස්ථිර වශයෙන් ඇතැයි කියන්න පුළුවන් කිසිවක් නො වෙයි. ප්‍රත්‍යුත්පන්නයේ සමුදය වන විඤ්ඤාණ නාමරූප ක්‍රියාවලියයි. මේ ක්‍රියාවලිය වන්නෙ සමායතනික නිමිති සමුදය වීමක් වශයෙන්. ඒ නිමිති ‘මගේ’ කරගැනීමත්, අත්දකින්නා ‘මම’ වීමත් වන්නේ චේතනාව බලගතු වන විට. මේ සකස් වන්නෙ කර්ම. ‘මම වෙමි’ යන්න හිතාගැනීමක් පමණයි (අස්මිති මඤ්ඤිතමෙතං) කියන්නෙ ඒ නිසා. මතු සංසාරෙත් ඔබ මගේ ම වේවා, මම ඔබේ ම වේවා කියල සිංදුවල ලස්සනට කිවුවට මේ කල්පනාවෙ මුළාව දකින ප්‍රඥාවන්ත පුද්ගලයාට මේ කියපු අතහැරීම කරන්න පුළුවන්.

03. දැන් එතකොට ඊළඟ පියවර. මේ ප්‍රඥාවන්ත උපාසකයා කියනව නම්, “මවුපියන් කෙරෙහි මට යම් කිසි අපේක්ෂාවක් තිබුණ නම් එය ප්‍රහීණයි” කියල, ‘ඔබට අඹුදරුවන් කෙරෙහි අපේක්ෂාවක් තියෙනව ද, කියල ඇසිය යුතුයි. (අත්ථි

පනායස්මතො පුත්තදාරෙසු අපෙධා?) ඔහු කියනව නම් මට අඹුදරුවන් ගැන අපේක්ෂාවක් තියෙනව කියල, එතැනදි මෙහෙම කිවයුතුයි. "ඔබ මරණය ස්වභාව කොට ඇති කෙනෙක්. ඉදින් ඔබ අඹුදරුවන් කෙරෙහි අපේක්ෂාවක් ඇති කරගන්නේ නමුත් නො මැරෙණව කියල දෙයක් වෙන්නෙ නෑ. ඔබ අඹුදරුවන් කෙරෙහි අපේක්ෂාවක් නො කළත් නො මැරෙණව කියල දෙයක් වෙන්නෙ නෑ. ඒ නිසා ඔබට අඹුදරුවන් කෙරෙහි අපේක්ෂාවක් තියෙනව නම් එය අනභරින්න." (ආයස්මා ඛො මාරිසො මරණධම්මො, සචෙපායස්මා පුත්තදාරෙසු අපෙධං කරිස්සතිමරිස්සතෙව, නො චෙපායස්මා පුත්තදාරෙසු අපෙධං කරිස්සති මරිස්සතෙව. සචායස්මතො පුත්තදාරෙසු අපෙධා තං පජභා)

04. මේ ප්‍රඥාවන්ත උපාසකයා කියනව නම් 'මට අඹුදරුවන් කෙරෙහි යම් අපේක්ෂාවක් තිබුණ නම් එය ප්‍රතීණයි' කියල ඔහුට ඊළඟට ඇසිය යුත්තෙ මේකයි. "ඔබට මිනිස් බවට අයත් පඤ්චකාමගුණයෙහි යම් අපේක්ෂාවක් තියෙනව ද", කියලයි. (අඤ්චි පනායස්මතො මානුසකෙසු පඤ්චසු කාමගුණෙසු අපෙධා?) ඔහු කියනව නම් 'මට මිනිස් බවට අයත් පස්කම්ගුණයෙහි අපේක්ෂාවක් තියෙනව' කියල, ඔහුට මෙසේ කිවයුතු ය. "ආයුෂ්මතුනි, මානුෂික කාමයට වඩා දිව්‍යමය දිව්‍යමය කාමය හොඳයි. ප්‍රණීතයි. ඒ නිසා ඔබ මානුෂික කාමයෙන් සිත නඟාගෙන වාතුර්මභාරාජික දෙවියන් කෙරෙහි සිත තබන්න.
05. ඔහු කියනව නම්, මිනිස් කාමයෙන් මගේ සිත නඟාගෙන වාතුර්මභාරාජික දෙවියන් කෙරෙහි සිත තැබුව කියල, ඔහුට කිවයුත්තේ 'වාතුර්මභාරාජික දෙවියන්ට වඩා තවුතිසා වැසි දෙවියන් උසස්. ප්‍රණීතයි. වාතුර්මභාරාජික දෙවියන්ගෙන් සිත නඟාගෙන තවුතිසා වැසි දෙවියන් කෙරෙහි සිත තබන්න,' කියලයි.
06. ඔහු කියනව නම්, වාතුර්මභාරාජික දෙවියන්ගෙන් සිත නඟාගෙන තවුතිසා වැසි දෙවියන් කෙරෙහි සිත තැබුවයි කියල, ඔහුට කිවයුත්තේ 'තවුතිසා දෙවියන්ට වඩා යාම දෙවියන් උසස්. ප්‍රණීතයි. තවුතිසා දෙවියන්ගෙන් සිත නඟාගෙන යාම දෙවියන් කෙරෙහි සිත තබන්න,' කියලයි.

- 07. ඔහු කියනව නම්, තවුනිසා දෙවියන්ගෙන් සිත නඟාගෙන යාම දෙවියන් කෙරෙහි සිත තැබුවයි කියල, ඔහුට කිවයුත්තේ 'යාම දෙවියන්ට වඩා තුසිත දෙවියන් උසස්. ප්‍රණීතයි. යාම දෙවියන්ගෙන් සිත නඟාගෙන තුසිත දෙවියන් කෙරෙහි සිත තබන්න.' කියලයි.
- 08. ඔහු කියනව නම්, යාම දෙවියන්ගෙන් සිත නඟාගෙන තුසිත දෙවියන් කෙරෙහි සිත තැබුවයි කියල, ඔහුට කිවයුත්තේ 'තුසිත දෙවියන්ට වඩා නිම්මාණරකි දෙවියන් උසස්. ප්‍රණීතයි. තුසිත දෙවියන්ගෙන් සිත නඟාගෙන නිම්මාණරකි දෙවියන් කෙරෙහි සිත තබන්න.' කියලයි.
- 09. ඔහු කියනව නම්, තුසිත දෙවියන්ගෙන් සිත නඟාගෙන නිම්මාණරකි දෙවියන් කෙරෙහි සිත තැබුවයි කියල, ඔහුට කිවයුත්තේ 'නිම්මාණරකි දෙවියන්ට වඩා පරනිම්මිත වසවත්ති දෙවියන් උසස්. ප්‍රණීතයි. නිම්මාණරකි දෙවියන්ගෙන් සිත නඟාගෙන පරනිම්මිතවසවත්ති දෙවියන් කෙරෙහි සිත තබන්න.' කියලයි.
- 10. ඔහු කියනව නම්, නිම්මාණරකි දෙවියන්ගෙන් සිත නඟාගෙන පරනිම්මිතවසවත්ති දෙවියන් කෙරෙහි සිත තැබුවයි කියල, ඔහුට කිවයුත්තේ පරනිම්මිතවසවත්ති දෙවියන්ට වඩා බ්‍රහ්මලෝකය ඉතා උසස්. ඉතා ප්‍රණීතයි. පරනිම්මිතවසවත්ති දෙවියන් කෙරෙන් සිත නඟාගෙන බ්‍රහ්මලෝකය කෙරෙහි සිත තබන්න.' කියලයි.
- 11. ඔහු කියනව නම්, පරනිම්මිතවසවත්ති දෙවියන් කෙරෙන් සිත නඟාගෙන බ්‍රහ්මලෝකය කෙරෙහි සිත තැබුවයි කියල, ඔහුට කිවයුත්තේ, "ආයුෂ්මතුනි, බ්‍රහ්මලෝකයත් අනිත්‍යයි. ස්ථිර නෑ. සක්කායයට ඇතුළත්. ඔබ බ්‍රහ්මලොවින් සිත නඟාගෙන සක්කායනිරෝධය කෙරෙහි සිත යොමු කොට තබන්න." කියලයි. (බ්‍රහ්මලොකොපි බො ආච්ඡො, අනිච්චො අද්ධුවො සක්කායපරියාපන්නො, සාධායස්මා බ්‍රහ්මලොකා චිත්තං වුච්ඨාපෙක්ඛා සක්කායනිරොධෙ චිත්තං උපසංහරා.)

මේ ආකාරයෙන් කරන්නේ ඕලාරික ගොරෝසු අපේක්ෂාවන් සියුම් අපේක්ෂාවන්ට සිත තබමින් එකින් එක අතහැර දැමීමට යොමු කිරීමයි. සංඥාවන් කොතරම් සියුම් වුණත් සංසාරය ම යි සකස් වෙන්නේ. සක්කාය ම යි සමුදය වෙන්නේ. මෙතන සක්කායපරියාපන්න කියන වචන තේරුම

සක්කායයට ඇතුළත් ය කියන එකයි. සමුදය වන නිරුද්ධ වන රූප සමුහයක්, විදිම් සමුහයක්, හැදිනිම් සමුහයක්, චේතනා සමුහයක්, දෘනිම් සමුහයක් බව දන්නේ නැතුව එකක් හැටියට, ඇත්තක් හැටියට ගන්න එකයි, සක්කායදිට්ඨිය කියල කියන්නේ. සෝතාපන්න පුද්ගලයා සක්කායදිට්ඨිය ප්‍රභිණ කරල තිබුණත් තවත් සංයෝජන හතක් තියෙන නිසා සක්කායසමුදය වෙනව. දිට්ඨිමට්ටමයි මුලින් ප්‍රභාණය වෙන්නේ. එබඳු කෙනකුගේ ලෝභය, දෝසය, මෝහය අපායගමනීය පාපයකට තරම් බලගතු වෙන්නේ නෑ. ඒ නිසයි, සෝතාපන්න පුද්ගලයා නිරයෙන් හාත්පසින් මිදිලය කියන්නේ. සම්බෝධියට නියතයි කියල කියන්නේ.

බ්‍රහ්මලෝකයත් සක්කායයට ඇතුළත් නිසා කාමලෝක වලට වඩා සියුම් නිසා තවදුරටත් යම් හව තත්ත්වයකට සිත තබන්නට යොමු කරන්නේ නැතුව සක්කායනිරෝධයට සිත යොමු කරන්න කියලයි, අවසාන වශයෙන් ප්‍රඥාවන්ත උපාසකයා ප්‍රඥාවන්ත ගිලන් උපාසකයාට කියන්නේ.

සක්කායනිරෝධයට සිත යොමු කරනව කියන්නේ රූප වශයෙන් හෝ විදිම් වශයෙන් හෝ හැදිනිම් වශයෙන් හෝ චේතනා වශයෙන් හෝ දෘනිම් වශයෙන් හෝ යම් චේතනාමය අභිසංස්කරණයක් කරනව නම් වෙසෙසින් සකස් කරනව නම් ඒ හැම මුසාවන් පමණක් බව දැකීමයි.

ඒ ගිලන් වූ උපාසකයා කියනව නම් “බඹලොවින් මාගේ සිත නැගුණා. සක්කායනිරෝධයෙහි සිත එළවා තැබුවා” (බ්‍රහ්මලෝකා මෙ චිත්තං චූට්ඨිතං සක්කායනිරොධෙ චිත්තං උපසංහතං.) කියල, ඔහුගේ සිත විමුක්ත සිතක්. මෙතැනදි බුදුරජාණන් වහන්සේ මහානාම ශාකායාට මේ පිළිබඳව දෙන තීන්දුව මේකයි. “බඹලොවින් මාගේ සිත නැගිණ. සක්කායනිරෝධයෙහි සිත එළඹවා තබන ලද්දි මෙසේ කියන්නේ නම්, මහානාම, මෙසේ මිදුණ සිත් ඇති උපාසකයාගේ විමුක්තිය සියවසක් මුළුල්ලේ මිදුණ සිත් ඇති මහණහුගේ විමුක්තිය සමග කිසි වෙනසක් නො කියමි.” (ඵවං විමුක්තචිත්තස්ස ඛො මහානාම උපාසකස්ස වස්සසතවිමුක්තචිත්තෙන භික්ඛුනා න කිඤ්චි නානාකරණං වදාමි යදිදං විමුක්තියා විමුක්තං.)

අවුරුදු සියක් තිස්සේ විමුක්ත සිත් ඇතිව සිටින හික්කුළුවගේ විමුක්තියත් සක්කායනිරෝධයෙහි සිත් එළවූ ගිලන් උපාසකයාගේ විමුක්තියත් අතර වෙනසක් නැති බවයි මින් කියැවුනේ. මේ කියන කාරණාව තව ටිකක් තේරුම් ගන්න අපි ටිකක් මහන්සි ගනිමු. දැන් ඔය ගිලන් උපාසකයා ප්‍රඥාවන්ත උපසකයකුගේ උපකාරයෙන් මනුෂ්‍ය, දිව්‍ය කියන කාමාවචර හව තත්තවයෙන් හිත මුදාගෙනයි, බඹලොවට සිත තැබුවේ. මෙතන බඹලොව කියන්නේ රූපාවචර ප්‍රථමධ්‍යාන තලය. බඹලොවට සිත තැබුවය කියන මේ අවස්ථාවේ දී ඒ ගිලන් උපාසකයාගේ සිත ප්‍රථමධ්‍යානයෙන් යුක්ත වෙන්න ඕන. කාමයෙන් අකුසලයෙන් තොර විතක්ක විචාර සහිත විවේකයෙන් උපන් ප්‍රීති සුවයෙන් යුක්ත වෙන්න ඕන.

ඒ ප්‍රථමධ්‍යාන සිතට අයත් රූප, විඤ්ඤාන, හැඳිනීම්, චේතනා (සංස්කාර), දැනීම් (විඤ්ඤාණ) ස්වභාවයක් වේ ද, ඒ ස්කන්ධ අනිත්‍ය වශයෙන්, දුක් වශයෙන්, රෝගයක් වශයෙන්, ගඩුවක් වශයෙන්, උලක් වශයෙන්, පීඩාවක් වශයෙන්, ආබාධයක් වශයෙන්, තමාගේ නො වන වශයෙන්, නැසෙන ස්වභාව ඇති දෙයක් වශයෙන්, ශුන්‍ය වශයෙන්, අනන්ත වශයෙන් නුවණින් දකින්න පුළුවන් වෙන්න ඕන. එතකොටයි, ප්‍රථමධ්‍යාන සිත විදර්ශනාවට ලක් කළා වෙන්නේ. සක්කාය නිරෝධයට සිත යොමු කළා වෙන්නේ. එහෙම වැඩු විදර්ශනාවෙන් සිත බැහැර කරගෙන සියලු සංස්කාර සමථය ම ශාන්තයි ප්‍රණීතයි කියල දකිමින් නිවනට සිත එළඹවයි. ප්‍රඥාව හොඳට වැඩිල නම්, එහෙම එළඹවන පුද්ගලයාගේ ආසුවයන් සියල්ල ක්‍ෂය වෙන්නක් පුළුවන්. නැත්නම් පඤ්චමීරම්භාගිය සංයෝජන පමණක් ප්‍රහීණ වෙන්නක් පුළුවන්. (ප්‍රථමධ්‍යාන විදර්ශනයට ලක් කිරීමෙන් ආසුවයන් ප්‍රහීණ වන මේ විස්තරය, ම: නි: මහාමාලුඛිකා සූත්‍රයේ දක්වේ.)

මේ දහම් පත්‍රිකාව සම්පාදනය කළේ, ගිහිජීවිතයට දහම්මග හා සම්බන්ධ වීමට ඇති ඉඩකඩ කොතරම් ද යන්න පැහැදිලි වීම පිණිස ය. මේ දහම් කරුණු දනගැනීම තුළින් පුද්ගලයාට ආධ්‍යාත්මික දිරිමත් බවක් ඇති වෙනව. සමාධි, ප්‍රඥා වැඩෙන අයට ප්‍රායෝගික වශයෙන් අත්හදා බලන්නක් පුළුවන්.

පෙහෙවස් රකින්නට

බුදුනු ගිහි දිවිය හඳුනා ගන්න කොට වැදගත් වන පිළිවෙතක් තමයි, උපෝසථ සීල සමාදානය. අද කාලෙන් හතර පෝයට ස්වල්ප පිරිසකුත්, පුර පෝ දිනට වැඩි පිරිසකුත් අවධිභිගුපෝසථ සීලය සමාදන් වෙනව. **“නිති පන්සිල් පොහොය අටසිල්”** කියල සිංහල ව්‍යවහාරයකුත් හැදිල තියෙන්නේ උපෝසථ සීලසමාදානය පැරණි යුගයේ ඉඳිම අපට හුරුපුරුදු වෙච්ච පිළිවෙතක් හිඤ. මේ වැඩිය වඩාත් ප්‍රයෝජනවත් විදියට කරන්නේ කොහොම ද කියන එක ගැන අවබෝධයක් කාටත් තියෙන්න ඕන.

පුර පෝය, අව අටවක, පුර අටවක, මාසපෝය කියන පෝය දින තීරණය වෙන්නේ ව්‍යුයාගේ කලාව පිහිටන රටාව අනුව. ව්‍යුයා මත පතිත වන සූර්යයාගේ ආලෝකය අපට දිස්වන ආකාරය අනුවයි කලාව පිහිටන්නේ. පැරණි යුගයේ ව්‍යුමාස ක්‍රමය අනුවයි මිනිස්සු කටයුතු කළේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ලොව පහළ වෙන කොට, මිනිසුන්ගේ තිබුණ විශ්වාස ඇදහිලි පිළිබඳ කටයුතු කළේ මේ උපෝසථ දින වල. දෙවියන් සමීපයේ විසීම (උප + වසති) කියන තේරුමෙන් තමයි උපෝසථ කියන වචනය භාවිතා වෙලා තියෙන්නේ. බුදුසසුනෙන් හිඤ ජීවිතයට වැදගත් වන පාමොක් උදෙසීම වැනි කටයුතු වලට යොදා ගත්තේ ඒ උපෝසථ දින ම යි. ගිහිපින්වතුන් සඳහා අෂ්ටාඛිත ශීල සමාදානය යොදා ගත්තේ මේ දින වල. උපෝසථ කියන වචනය බුදුසමයේ භාවිතා වෙන්නේ රහතන් වහන්සේට සමීපව වාසය කිරීමක් අදහස් කරගෙන. අංග අටකින් යුක්ත පෙහෙවස් සමාදානය මහත්ඵල වෙන්නේ මහානිඛංස දායක වෙන්නේ කෙසේ වසන කල්හි ද, කොයි ආකාරයෙන් ද, කියන කරුණ සාකච්ඡා කිරීමයි, මෙහි දී වෙසෙසින් බලාපොරොත්තු වෙන්නේ.

මෙහි දී අපි තේරුම් ගෙන සිටිය යුතු කරුණකුත් තියෙනව. නිති පන්සිල් රකිනව කියන්නේ ලෝකවද්‍ය පාප ක්‍රියා වලින් වැළකී සිටීම. ප්‍රාණඝාතය, හොරකම, කාමමිථ්‍යාවාරය, බොරු කීම, මද්‍යපානය දුගතියට ඇද දමන පවිකම්. උපෝසථ සීලයේ දී වෙසෙසින් එක් වන්නේ බඹසර, විකාලභෝජනයන්

වැළකීම, නැටුම් ගැයුම් වැයුම් විසුලු දැකුම් වලින් වැළකීම, මල් ගඳ විලවුන් දැරීමෙන් වෙන් වීම, උසසුන් මහසුන් වලින් වැළකීම යන කරුණු. එයින් බලාපොරොත්තු වෙන්නේ නිවන් අරමුණක් ඇති කෙනෙක් හැටියට නිවන් අරමුණට බාධක වන ලෞකික දේ වලින් පොහොය දිනට හෝ වෙන් වී සිටීමට පුරුදු වීම. මෙහි දී විශේෂයෙන් සිතියට ගතයුතු කරුණක් තමයි, හැම උපෝසථ සූත්‍රයක ම දක්වල තියෙන්නේ ආර්යශ්‍රාවකයාගේ උපෝසථය හැටියට බව. එනිසා **අරියුපොසථය** කියලයි එය හඳුන්වන්නේ.

එක උපොසථ දිනයක **විශාඛා මහෝපාසිකාව** පෙහෙවස් සමාදන් වෙලා පූර්වාරාමේ වැඩහිටිය බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුවෙන්න ගියා. ඇය පෙහෙවස් සමාදන්ව සිටින බව දැනගත් බුදුරජාණන් වහන්සේ උපොසථය ගැන දහමක් දේශනා කළා. (අං: නි: 1, කිකනිපාක 366 පිට සිට) විශාඛාවෙනි, ගෝපාලකුපෝසථය, නිගණ්ඨුපෝසථය, අරියුපෝසථය කියල, උපෝසථ තුනක් තියෙනව.

ගෝපාලකුපෝසථය කියන්නේ මොකක් ද? ඔය හරක් බලන අය හැන්දෑවට ගවයින් අයිතිකාරයට භාර දීල, කල්පනා කරනවලු, අද මේ මේ දිනාවල ගවයින්ට තණ කැව්ව, වතුර පෙව්ව, හෙට අසුවල් දිනා තණ කවනව, වතුර පොවනව කියල. ඒ වගේ සමහර උපෝසථ වසන අය මම අද මේ මේ දේවල් කැව, හෙට මම මේ මේ දේවල් කනව කියල ඒ ගැන ගිජුකමින් හිත හිත දවස ගෙවනව. විශාඛාවෙනි, ඒ විදියව වසන ලද උපෝසථය මහත්ඵල මහානිශංස වෙන්නේ නෑ.

නිගණ්ඨුපෝසථය කියන්නේ මොකක් ද? විශාඛාවෙනි, ඔය නිගණ්ඨ කියල ශ්‍රමණ කොටසක් ඉන්නව නේ. ඒ අය තමන්ගේ ශ්‍රාවකයින්ව, සතර දිශාවේ යොදුන් සීයක් දුරට යම් ප්‍රාණීන් ඉන්නව නම් ඒ අය කෙරෙහි දඬු ගන්නේ නෑ කියල ඇතැම් ප්‍රාණීන්ට දයානුකම්පාව පිණිස සමාදන් කරවනව. එතකොට ඇතැම් ප්‍රාණීන් කෙරෙහි දයානුකම්පා නැති වීම **පිණිස සමාදන් කරවීමක්** වෙනව.

ඒ වගේ ම එළඹී උපෝසථ දින වල දී "හවන්ති, එන්න. ඔය සියලු වස්තු ඉවත් කරල මෙහෙම කියන්න. මම කිසි තැනෙක කිසි කෙනකු කෙරෙහි (කෙලෙස් වශයෙන්) නො රැඳෙමි. කිසි තැනෙක කිසි දෙයක් කෙරෙහි මම නො රැඳෙමි'යි"

කියලත් ශ්‍රාවකයින්ව සමාදන් කරවනව. එහෙම සමාදන් කෙරෙව්වට ඒ ශ්‍රාවකය තමන්ගෙ පවුලෙ අය ගැන මේ මගේ අසුවල් අසුවල් කෙනා කියල දන්නව. පවුලේ අයත් මේ මගේ අසුවලා අසුවලා කියල දන්නව. මේක සත්‍යයෙහි සමාදන් කරවියයුතු අවස්ථාවෙ බොරුවෙහි සමාදන් කරවීමක් ය කියලයි මම කියන්නෙ, ඒ විතරක් නෙවෙයි, උපෝසථය සමාදන් වුණ දවසේ රාත්‍රි ඉක්මී ගියාට පස්සෙ කවුරු හෝ තමන්ට නො දුන් හෝග සම්පත් පරිහරණය කරනව. ඒක ඔහුගේ **හොරකමෙහි සමාදන් කරවීමක්** ය කියලයි මම කියන්නෙ, කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළ.

අරියුපෝසථය ගැන බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ එයින් පස්සෙයි. විශාඛාවෙනි, කිලිටි සිත උපක්‍රමයෙන් පිරිසිදු කරන්න පුළුවන්. කොහොම ද එහෙම කරන්නෙ.?

01. කිලිටි වෙච්ච හිස කල්ක ආදී ඖෂධයක් ගල්වල ඇතිල්ලීමෙන් පිරිසිදු කරන්න පුළුවන් වගේ ආර්යශ්‍රාවකයා භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ අරහාදීගුණ සිහිකරනව. එහෙම සිහි කරන කොට, සිත පැහැදෙනව. ප්‍රමෝදයට පත් වෙනව. සිත කිලිටි කරන ධර්ම පහවෙනව. මේකට කියන්නෙ **බ්‍රහ්ම උපෝසථය** කියල. මෙය බ්‍රහ්ම නමැති බුදුරදුන් සමග එකවීමක්. කිලිටි සිත පිරිසිදු කරන උපක්‍රමයක්.

02. කිලිටි වෙච්ච කය ඖෂධීය සුණු වරයක් ගාල හොඳින් අතුල්ලා නැමෙන් පිරිසිදු කරන්න පුළුවන්. ඒ වගේ ආර්යශ්‍රාවකයා ධර්මයෙහි ස්වාක්ඛාතාදී ගුණ සිහි කරන කොට සිත පහදිනව. ප්‍රමෝදය ඇතිවෙනව. සිතේ උපක්ලේශයන් පහවෙනව. ආර්යශ්‍රාවකයා **ධම්මුපෝසථය** සමාදන් වෙනව කියන්නෙ මේකයි. මෙය ධර්මය සමග එක් වීමක්. කිලිටි සිත පිරිසිදු කරන උපක්‍රමයක්.

03. කිලිටි වෙච්ච වස්ත්‍රයක් යම් උපක්‍රමයකින් පිරිසිදු කරනව ද ඒ වගේ ආර්යශ්‍රාවකයා සුපටිපන්නාදී සඟගුණ සිහි කරන කොට සිත පහදිනව. ප්‍රමෝදය ඇතිවෙනව. සිතේ උපක්ලේශයන් පහවෙනව. ආර්යශ්‍රාවකයා **සංඝුපෝසථය** සමාදන් වෙනව කියන්නෙ මේකයි. මෙය සංඝයා සමග එක් වීමක්. කිලිටි සිත පිරිසිදු කරන උපක්‍රමයක්.

04. කිලිටි වෙච්ච කැඩපතක් යම් උපක්‍රමයකින් පිරිසිදු කරනව ද, ඒ වගේ ආර්යශ්‍රාවකයා නො කඩවුණ, සිදුරු නැති,

කැලේ නැති, පැල්ලම් නැති, නිදහස් වූ, නුවණැත්තවුන් විසින් පසසන ලද, තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි ස්පර්ශ කිරීමක් නැති, සමාධියට උපනිශ්‍රය වන තමාගේ සීලය සිහි කරන කොට සීලය අරබයා සිත පහදිනව. ප්‍රමෝදය උපදිනව. සිතේ උපක්ලේශ පහවෙනව. ආර්යශ්‍රාවකයා **සීලපෝසථය** සමාදන් වෙනව කියන්නේ මේකයි. මෙය සීලය සමග එක්වීමක්. කිලිටි සිත පිරිසිදු කරන උපක්‍රමයක්.

05. කාමච්ඡන්දයෙන් කෙලෙසුණ සිත පිරිසිදු කරන උපක්‍රමයක් නම්, වාතුර්මභාරාජික, තාවනිංස, යාම, තුසිත, නිම්මාණරති, පරනිම්මිතවසවත්ති, බ්‍රහ්මකායික හා ඉන් මත්තෙහිත් වන දෙව්වරුන් යම් සද්ධා, සීල, සුත, වාග, පඤ්ඤා ගුණයකින් යුතුව මෙලොවින් ව්‍යුතව එහි උපන්නා නම්, මා තුළ ද එබඳු ගුණ වේ යයි ආර්යශ්‍රාවකයා සිහිකරන විට සිත පහදිනව. ප්‍රමෝදය ඇති වෙනව. සිතේ උපක්ලේශයන් පහවෙනව. ආර්යශ්‍රාවකයා **දේවතුපෝසථය** සමාදන් වෙනව කියන්නේ මේකයි. මෙය දෙවියන් සමග එක්වීමක්. කිලිටි සිත පිරිසිදු කරන උපක්‍රමයක්.

මේ පස් ආකාරයෙන් දැක්වුණේ ආර්ය උපෝසථය. ආර්ය උපෝසථයේ ස්වභාවය තමයි, කිලිටි සිත පිරිසිදු වීම. ඒ සඳහා බුද්ධානුස්සතිය, ධම්මානුස්සතිය, සංඝානුස්සතිය, සීලානුස්සතිය, දේවතානුස්සතිය යොදාගන්න හැටි තමයි, බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ දේශනා කරල තියෙන්නේ. ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ අංග අටකින් සමන්විත උපෝසථ සීලය විස්තර කරනව. එහි තියෙන්නේ ශික්‍ෂාපදය දැක්වීම පමණක් නොවෙයි. මහත්ඵල මහානිසංස වෙන්නට අවශ්‍ය කරුණක් එහි අතුළත් වෙනව. අපි ඒව වෙන වෙන ම හඳුනාගන්න බලමු.

01. විශාඛාවෙනි, ආර්යශ්‍රාවකයා මෙසේ ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා කරනව. රහතන් වහන්සේ දිවිහිමියෙන් ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළකිලයි ඉන්නේ. අනුන් නැසීමට දඬුමුගුරු ගන්නේ නෑ. දඬුමුගුරු අවි ආයුධ පැත්තකින් තියලයි ඉන්නේ. පරපීඩාවෙහි ලජ්ජාවෙන් යුක්තයි. සියලු සත්‍වයින් කෙරෙහි ම කරුණා මෙමති යෙන් ඉන්නේ. මමත් අද දිවාරාත්‍රී දෙක ඒ අයුරින් ප්‍රාණඝාතයෙන් වළකිමින් මේ අංගයෙන් රහතන් වහන්සේ අනුකරණය කරනව. ඒකෙන් මමත් පෙහෙවස් විසුව වෙනව.

02. රහතන් වහන්සේ දිවිහිමියෙන් නො දුන් දේ ගැනීමෙන් වැළකිලයි ඉන්නෙ. දුන් දෙය ම යි ගන්නෙ. නො දුන් දෙයක් කැමති වෙන්නෙ නෑ. නො සොර වූ පිරිසිදු සිතින් වාසය කරනව. මමත් මේ දිවා රාත්‍රී ඒ අයුරින් නො දුන් දේ නො ගනිමින් රහතන් වහන්සේ අනුකරණය කරනව. ඒකෙන් මම පෙහෙවස් විසුව වෙනව.

03. රහතන් වහන්සේ දිවිහිමියෙන් අඹුන්මවරියාව අතහැර බඹසරෙහි වෙසෙනව. ගැමි දහමක් වූ මෙවුන්දමින් වැළකිලා. මමත් මේ දිවා රාත්‍රිය මෙවුන්දමින් වැළකෙමින් රහතන් වහන්සේ අනුකරණය කරනව. ඒකෙන් මම පෙහෙවස් විසුව වෙනව.

04. රහතන් වහන්සේ දිවිහිමියෙන් මුසාවාදයෙන් වෙන්ව වාසය කරනව. සත්‍යවාදියි. ඇත්තට ගැලපෙන දෙයක් ම යි කියන්නෙ. කථාව ස්ථිරයි. ඇදහිය හැකියි. ලොව රවට්ටන්නෙ නෑ. මමත් මේ දිවා රාත්‍රිය මුසාවාදයෙන් තොරව රහතන් වහන්සේ අනුකරණය කරනව. ඒකෙන් මම පෙහෙවස් විසුව වෙනව.

05. රහතන් වහන්සේ දිවිහිමියෙන් මදයට ප්‍රමාදයට කරුණු වන රහමෙරින් වැළකිලයි ඉන්නෙ. මමත් මේ දිවාරාත්‍රිය එබඳු රහමෙරින් වැළකී රහතන් වහන්සේ අනුකරණය කරනව. ඒකෙන් මම පෙහෙවස් විසුව වෙනව.

06. රහතන් වහන්සේ දිවි හිමියෙන් වළඳන්නේ දවසට එක් වේලකි. රාත්‍රී භෝජනයෙන් වැළකිලා. විකාලයෙහි වළඳන්නෙ නෑ. මමත් මේ දිවාරාත්‍රිය එක් වේලක් වළඳමි. රාත්‍රී භෝජනයෙන් වැළකී විකාල භෝජනයෙන් වැළකී රහතන් වහන්සේ අනුකරණය කරනව. ඒකෙන් මම පෙහෙවස් විසුව වෙනව.

07. රහතන් වහන්සේ දිවිහිමියෙන් නැටුම් ගැයුම් වැයුම් විසුළු දකුම් වලින් වැළකිලයි ඉන්නෙ. මල් සුවඳවර්ග විලවුන් දරන්නේ නෑ. සැරසීම් අලංකාර කිරීම් වලින් වැළකිලයි ඉන්නෙ. මම මේ දිවාරාත්‍රිය ඒ සියල්ලෙන් වෙන් වී රහතන් වහන්සේ අනුකරණය කරනව. ඒකෙන් මම පෙහෙවස් විසුව වෙනව.

08. රහතන් වහන්සේ දිවිහිමියෙන් උස් අසුන් මහ අසුන් පරිහරණයෙන් වැළකිලයි ඉන්නෙ. මිටි ඇඳක හෝ තණ ඇතිරියක් මත තමයි නිදන්නෙ. මමත් අද උස්අසුන් මහඅසුන්

වලින් වැළකිලා රහතන් වහන්සේ අනුකරණය කරනව. ඒකෙන් මම පෙනෙවස් විසුව වෙනව. මේ විදියට අෂ්ටාංගික උපෝසථ ශීලයෙහි සමාදන්ව වෙසෙනව නම් ඒ තමයි ආර්යුපෝසථය. මේ විදියෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ විශාඛා උපාසිකාවට ආර්ය උපෝසථය දේශනා කර වදාළ. මේ විස්තරයට අනුව අද යුගයේ අවධානයට ලක් කළයුතු විශේෂ කරුණකුත් මෙහි දී සඳහන් කරන්නට අවශ්‍යයි.

අද යුගයේ වැඩිදෙනෙක් උපෝසථය සමාදන් වෙන්නේ දවසෙන් අඩක් පමණයි. දිවා කාලයට පමණයි. **“ඉමං ච රත්තිං ඉමං ච දිවසං”** කියපු පිළිවෙළට දිවාරාත්‍රී දෙක ම පෙනෙවස් සමාදානය සහිතව විසුවොත් තමයි, උපෝසථ සමාදානයේ ප්‍රායෝගික අර්ථය සම්පූර්ණ වෙන්නේ. ඒ වගේ ම බුද්ධ, ධම්ම, සඬ්ඝ, සීල, දේවතා අනුස්සති මනසිකාරයෙන් ප්‍රීති ප්‍රමෝදයෙන් යුතුව කිලිටි සිත් පිරිසිදු කරමින් උපෝසථ දිනය ගත කරන කොටයි, මහත්ඵල මහානිශංස වෙන්නේ. එතකොට තමයි නිසි විදියට රහතන් වහන්සේ අනුකරණය කළා වෙන්නේ. **(අරහතං අනුකරොමී)** මේ ගැන ඔබගේ විශේෂ අවධානය යොමු කළොත් හොඳයි.

විශාඛා උපාසිකාව අමතා බුදුරජාණන් වහන්සේ තවදුරටත් මෙහෙම දේශනා කරනව. මේ ලෝකයේ ස්ත්‍රියක් හෝ පුරුෂයෙක් හෝ මේ අංග අටින් සමන්විතව පෙනෙවස් වසල කයෙහි බිඳීමෙන් පස්සෙ මරණින් මතු වාතුර්මහාරාජික දෙවියන් හා සහවාසයට යනව කියන කරුණක් තියෙනව. තාවකිංස, යාම, තුසිත, නිම්මාණරති, පරනිම්මිතවසවත්ති යන දෙවියන් හා සහවාසයට යනව කියන කරුණක් තියෙනව, කියල. මේවායේ ආයුෂත් පිළිවෙළින් එකකින් එකකට අධික වෙනව. ඒවායේ ඇති සැපය සමග මානුෂික රජසැපය සමග සසඳල බලන කොට මනුලොව රජසැප දිළිඳු සැපයක් කියලත් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනව. **(කපණං මානුසකං රජ්ජං දිබ්බං සුඛං උපනිධාය)**

අඹිගුත්තරනිකායේ අට්ඨක නිපාතයෙන් තවත් උපෝසථ සූත්‍ර පහක් ඇතුළත් වෙනව. ඒවායේ එන කරුණුත් උපෝසථ ප්‍රභේදත් ඇතුළත් සවිස්තරාත්මක සූත්‍රය තමයි, අපි ඔය දත් සාකච්ඡා කළේ. සුත්තනිපාතයේ ධම්මික සූත්‍රයත් මෙහි දී සැලකිල්ලට ගැනීම හොඳයි. එය ධම්මික උපාසක තුමා තවත්

උපාසකයින් පන්සියයක් පමණ පිරිසකුත් සමඟ බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුවට ගිහිල්ල පැවිදිවත හා ගිහිවත පිළිබඳව විමසූ අවස්ථාවේ දේශනා කළ එකක්. එහිත් ගිහිවත හැටියට නිති පන්සිල් රැකීම අවධාරණය කරල තියෙනව. අංගුත්තරනිකායෙ හැම උපෝසථ සූත්‍රයක ම අවසානයට එන සමාන ගාථා පෙළක් තියෙනව. ඒවායෙහිත් මේ ධම්මික සූත්‍රයෙන් අටියව්ග උපෝසථය දක්වන ගාථා දෙක අපි හඳුනා ගනිමු.

**පාණං න භානෙ න ච දින්නමාදියෙ,
මුසා න භාසෙ න ච මජ්ජපො සියා,
අබ්බත්මචරියා චිරමෙය්‍ය මෙථුනා,
රත්තිං න භුඤ්ජෙය්‍ය විකාලභොජනං.**

“පර පණ නො නසන්නේ ය. නො දුන් දෙය නො ගන්නේ ය. බොරු නො කියන්නේ ය. රහමෙර පානය නො කරන්නේ ය. මෙවුන්දම යයි කියන අබ්බත්මචරියාවෙන් වළකින්නේ ය. රැ අහර ද විකල් බොජුන ද නො වළඳන්නේ ය.”

**මාලං න ධාරෙ න ච ගන්ධමාවාරෙ,
මඤ්ඤෙ ඡමායං ච සයෙථ සන්ධකෙ,
එතං හි අටියව්ගිකමානුපොසථං,
බුද්ධෙන ලොකන්තගුනා පකාසිතං.**

“මල් නො දරන්නේ ය. සුගන්ධයන් ආඝ්‍රාණය හෝ ආලේපය නො කරන්නේ ය. මිටි සයනයක හෝ බිම හෝ නිදන්නේ ය. සසර දුක් කෙළවර කළ බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශනා කළ මේ උපෝසථය අඩිග අටකින් යුක්තයයි කියත්”

සුත්තනිපාතයේ ධම්මික සූත්‍රයේ පෙහෙවස් එළඹියයුතු උපෝසථ දින දක්වා ඇත්තේ මේ ආකාරයටයි.

**තතො ච පක්ඛස්සුපචස්සුපොසං,
වාතුද්දසිං පඤ්චදසිඤ්ච අටියමී,
පාටිභාරියපක්ඛඤ්ච පසන්නමානසො,
අටියව්ගුපෙතං සුසමන්තරූපං.**

“ඉක්බිති පහන් සිත් ඇත්තේ පඤ්ඤ (පුර අව) පිළිබඳ වාතුද්දසි උපෝසථය ද පණ්ණරසී උපෝසථය ද අටියමී උපෝසථය ද පාටිභාරියපක්ඛ උපෝසථය ද මැනැවින් පිරිපුන් කොට අඩිග අටකින් යුක්තව පෙහෙවස් වසන්න.”

සුත්තනිපාත ධම්මික සූත්‍රයේ එන මේ ගාථාවේ දැක්වෙන පාටිභාරියපක්ඛ උපෝසථය කියන්නේ හිඤ්ඤන්

වහන්සේලා වස් වැස සිටින කාලයේ හෝ පෙරවස් පවාරණ දින සිට චීවරමාසයේ දෙසතියක් හෝ උවසු උවැසියන් විසින් පෙහෙවස් සමාදන්ව සිටීමයි. අද කාලෙන් ඉඳ හිට මේ වාරිත්‍රය දක්නට ලැබෙණව.

ඉතින් මේ විදියට පෙහෙවස් විසීමේ තියෙන වටිනාකම සෑම උපෝසථ සූත්‍රයක ම දක්වල තියෙන ආකාරයත් අපි ටිකක් විමසල බලමු. සඳු හිරු තරු අඳුර දුරු කරමින් යම් තාක් හැසිරෙනව ද, දිශාවන් ආලෝකමත් කරනව ද, ඒ වගේ ම සියලු රන් රිදී මුතු මැණික් වල යම් අගයක් වේ ද, ඒ සියල්ල අණ්ඩාඩ්ග උපෝසථය ඉදිරියේ දාසයෙන් පංගුවක් වත් වටින්නෙ නෑ, කියල දේශනා කරනව. (අට්ඨඛිඟුපෙතස්ස උපොසථස්ස කලම්පි කෙ නානුභවන්ති සොළසිං)

තස්මාහි නාරී ච නරො ච සීලවා,
අට්ඨඛිඟුපෙතං උපවස්සුපෙතං,
පුඤ්ඤානි කඤ්චන සුබුද්‍රයානි,
අනිඤ්ඤා සග්ගමුපෙති යානං.

“කරුණු මේ ආකාර හිඤ, සුසිල්වත් වූ පුරුෂයාත් ස්ත්‍රියත් අඩ්ග අටකින් යුක්ත වූ උපෝසථය සමාදන් වෙලා, සැප විපාක ඇති පුණ්‍ය කර්මයන් කරල කාගෙවත් නින්දාවට පත් නොවන අය හැටියට සුගතිගාමී වෙනව”, කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා නරනව.

තමන් සමාදන් වන උපෝසථ සීලය අර්ථ සම්පන්නව සම්පූර්ණ කරගන්න අවශ්‍ය තථාගත උපදෙස් තමයි, මේ දහම් ලිපියෙන් සාකච්ඡා කළේ. තව අයුරකින් කියනවා නම් ආර්ය උපෝසථය ගැනයි අපි සාකච්ඡා කළේ. ඔබේ පෙහෙවස් විසීමත් මේ ආකාරයෙන් පිරිපුන් කරගන්නට උත්සාහවත් වන්න.

මෙහි උපෝසථය

පසුගිය පත්‍රිකාවේ ගෘහස්ථ බෞද්ධයාගේ උපෝසථ සමාදානය ගැන සාකච්ඡා කළ නිසා ඒ සමඟ ම කථා කළයුතු තවත් උපෝසථයක් පිළිබඳව සාකච්ඡා කිරීමටයි, මෙහි දී බලාපොරොත්තු වෙන්නේ. ඒ තමයි නවච්ඡිත උපෝසථය. (අං: නි: 5, නවක නිපාක, නවච්ඡිතපොසථ සූත්‍රය, 428 පිට) අභිග නවයකින් යුක්ත උපෝසථය කියන එකයි, ඒකේ තේරුම්. මේ උපෝසථය පිළිබඳව අද කාලේ වැඩි උනඤ්චක් ඇත්තේ නෑ. ඒ පිළිබඳව දන්න බවක් පෙනෙන්නේ නෑ. පැරණි ඇතැම් වැඩිහිටියන් මේ නවච්ඡිත උපෝසථය පෙනෙවස් දිනයට සමාදන් වන බව ඉස්සර දකින්න තිබුණි. එහි මුල් ශික්ෂාපද අට අෂ්ටාභිග උපෝසථයට අයිති ශික්ෂාපද ම යි. විස්තර වෙන්නේ සෙසු උපෝසථ සූත්‍රවල විස්තර වෙන ආකාරයට ම යි. නව වෙනුවට “සබ්බ සත්තෙසු මෙත්තාසහගතෙන වෙතසා විහරණං සික්ඛාපදං සමාදියාමි” කියන ශික්ෂාපදය එකතුකරල වැඩිහිටි හාමුදුරුවරු නවච්ඡිතපෝසථය සමාදන් කරවනව අපි අහල තියෙනව.

නවච්ඡිතපෝසථය ගැන කියන කොට ගිහිදසසීලය ගැනත් යමක් සිහිපත් කරන්න සිද්ධ වෙනව. දසච්ඡිතපෝසථ සීලයක් පිළිබඳව සූත්‍රදේශනා වල සඳහන් වෙන්නේ නෑ. ඒ වුනත් උපෝසථ දිනවලට දසසීලය සමාදන්වීම කලක පටන් තියෙන සිරිතක්. ඒ දසසීලයට ඇතුළත් වෙන්නේ සාමණේර දසසීලයට අයත් ශික්ෂාපද ම යි. උවසු අවැසියන් සඳහා දසසීලය වෙසෙසා සඳහන් කළ තැනක් නොමැති බැවින් එය පිළිබඳව මෙහි දී කථා කරන්නේ නෑ. ඒත් යම් උවසුවෙක් උවැසියක් දසසීලය උපෝසථ දිනයෙහි සමාදන්ව පිළිපදින්නේ නම් වැඩෙන්නේ කුසලය ම බව අමුතුවෙන් කියන්න දෙයක් නො වෙයි.

මෙහි දී අපේ වැඩි අවධානය යොමු වෙන්නේ නවච්ඡිතපෝසථය ගැනයි. අටසිල් වලට අමතරව එහි ඇතුළත් වන මෙත්තාසහගත සිතින් වාසය කිරීම කියන මේ කාරණය අපි විස්තර වශයෙන් දැනගනිමු. නවච්ඡිතපෝසථ සූත්‍රයේ එය සඳහන් වෙන්නේ මෙහෙමයි. “ඉධ භික්ඛවෙ අරියසාවකො

මෙක්කාසහගතෙන වෙතසා එකං දිසං ඵරිඝවා විහරති. තථා දුතියං..... තථා තතියං.....තථා චතුසරීං..... ඉති උද්ධමධො තිරියං. සබ්බධි සබ්බක්කතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මෙක්කසහගතෙන වෙතසා විපුලෙන මහත්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අධ්‍යාපජ්ඣෙධන ඵරිඝවා විහරති. ඉමිනා නවමෙන අඛිගෙන සමන්තාගතො හොති.

එවං උපචුඤ්චා බො භික්ඛවෙ නවහඛිගෙහි සමන්තාගතො උපොසථො මහප්ඵලො හොති මහානිසංසො මහජුතිකො මහාවිජ්ජාරොති.”

“මහණෙනි, මේ ශාසනයේ ආර්යශ්‍රාවකයා, මෙම ත්‍රී සහගත සිතින් එක් දිශාවක් පතුරුවා වාසය කරයි. එසේ ම දෙවන දිශාවක් පතුරුවා වාසය කරයි. එසේ ම තුන්වන දිශාවක් පතුරුවා වාසය කරයි. එසේ ම හතරවන දිශාවක් පතුරුවා වාසය කරයි. මෙසේ උඩ යට තිරස් හැම තැන සියලු ආත්මභාවයන්ගෙන් යුක්ත ලෝකයේ පැතුරුණ උසස් බවට ගිය අප්‍රමාණ වූ (සියලු මානසන්ගෙන් තොර වූ) චේතසෙන් තොර වූ නිදුක් වූ මෙම ත්‍රී සහගත සිතින් පතුරුවා වාසය කරයි.

මහණෙනි, මෙසේ වසන ලද අඛිග නවයකින් යුක්ත උපෝසථය මහත්ඵල වෙයි. මහානිසංස වෙයි. මහත් බැබළීමක් වෙයි. මහත් පැතිරීමක් වෙයි.”

මේ සඳහන් කළේ නවඛිගුපෝසථ සූත්‍රයේ එන විස්තරය. මෙම ත්‍රී චේතෝවිමුක්තිය වැඩිම පිළිබඳව සඳහන් කරන හැම විට ම බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වල තියෙන්නේ උඩ යට සරස කියන දිසා හයට මෙම ත්‍රී සිත පැතිරවීමක් පිළිබඳව බව හොඳින් මතක තියා ගන්න. දිසාවන්ට මෙම ත්‍රීය පතුරවනව කියන්නේ සියලු දිසාවන්හි වෙසෙන සියලු සත්‍වයින් අරමුණු කරගෙන මෙත් වැඩීමයි. තැතිගත්, තැති නො ගත්, දීර්ඝ, මහත්, මධ්‍යම, කෙටි නැත්නම් මිටි, සියුම්, ස්තුල, පෙනෙන, නො පෙනෙන, දුර, ළඟ, උපන්, උපතක් සකස් වන සියලු සත්ව සත්තතිය ම මෙහි දී අරමුණු කර ගැනීම අවශ්‍යයි. ඒ බව බොහොම ප්‍රකට මේතන සූත්‍රයේ “යෙ කෙච් පාණ භුතස්ථී...” පාඨයෙන් හඳුනාගත හැකියි.

මෙතැන දී තේරුම් ගන්න ඕන වැදගත් කරුණක් තමයි, හිතවත්, මැදහත්, චෛරී කියල සත්වයින් වෙන් කරගත යුතු නැති බව. මෙක්කා, කරුණා, මුදිතා, උපෙක්ඛා භාවනා සතර ම

අප්පමඤ්ඤා හැටියට හඳුන්වා ඇත්තේ අප්‍රමාණ සත්වයින් කෙරෙහි පැතිරවියයුතු නිසයි. මෙත් වැඩීම පිළිබඳ මේ ශික්‍ෂාවේ මූලික බලාපොරොත්තුව තමයි, තමන්ගේ සිතේ කිසිවෙක් පිළිබඳව වෛරයක් ක්‍රෝධයක් තරහවක් නැති බව දියුණු කිරීම. "ව්‍යාපාදය ප්‍රභාණය කිරීම පිණිස මෙමත්‍රිය වැඩිය යුතු ය" (මෙත්තා භාවෙතබ්බා ව්‍යාපාදස්ස පහානාය) කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ සඳහන් කරන්නේ ඒ නිසා නෙ. සියලු ආත්මභාවයන් (සබ්බත්තතාය) අරමුණු කරන්නේ ඒකයි. ඒ වුනාට තමන්ගෙ හිතේ යම් යම් අය ගැන තරහ මරහ නුරුස්සන කම් තියෙන්න පුළුවන්. ඒක මෙමත්‍රිය වඩන්න බාධාවක් වෙන්න පුළුවන්. ඒ ගතිය බැහැර කරන්න හොඳ ම ක්‍රමය තමයි, සංසාර සත්වයින්ගෙ අසරණ බව දැකීම.

දහම නො දන්නා පුහුදුන් සත්වයා අසරණයි. මම මගේ කියල රැවටිලා ඉන්නව. සත්වයා කියන පැණවීම සිදුවෙලා තියෙන්නෙ සළායතනික රූපනිමිතිවලට ඇලුණ නිසා කියල දන්නෙ නෑ. ඒවායින් ලබන විඤ්ඤායට ඇලුණ නිසා කියල දන්නෙ නෑ. ඒ රූපනිමිති පිළිබඳ සංඥාවන්ට ඇලුණ නිසා කියල දන්නෙ නෑ. ඒවා පිළිබඳ චේතනා වලට ඇලුණ නිසා කියල දන්නෙ නෑ. මේ නිමිති මවල දෙන විඤ්ඤාණයට ඇලුණ නිසා කියල දන්නෙ නෑ. මේ පැවැත්මක් සකස් වෙන්නෙ චේතනාමය සකස් කිරීමක් හැටියට පමණයි නේ ද, කියල දන්නෙ නෑ. අතීත මතකයත්, අනාගත සිහිනයත් තුළ හිර වෙලා නේද මේ ඉන්නෙ කියල දන්නෙ නෑ. තමන් අත්දකින්නේ වියහැකි ඇත්ත ම තත්ත්වය තමයි කියල රැවටිලා ඉන්න බව දන්නෙ නෑ. විඤ්ඤාණය මවා දෙන නාමරූප ලෝකයට නේ ද මේ හිර වෙලා ඉන්නෙ කියල දන්නෙ නෑ. ලෝභයට ද්වේෂයට මෝහයට හසු වෙලා ඉන්නෙ මේ නාමරූප ලෝකය ඇත්තක් හැටියට ගත්ත නිසා කියල දන්නෙ නෑ. මේ විදගන්නෙ, හඳුනගන්නේ, සංකල්ප මවන්නෙ මනසිකාරයට මුණගැසුණ, ආයතන හයේ ස්පර්ශයෙන් සමුදය වුණ රූප නිමිති පිළිබඳව නේද කියල දන්නෙ නෑ. මේ සමුදය වන අත්දකීම් අස්තයට යන බව දන්නෙ නැති කම තමයි මෝහය කියන්නෙ. මෝහය ඉදිරියට දමාගෙන සුභ නිමිති මෙතෙහි කරන කොට රාගය ඇතිවෙනව කියල දන්නෙ නෑ. පටිඝ නිමිති මෙතෙහි කරන කොට ද්වේෂය ඇතිවෙනව කියල දන්නේ නෑ. මේ රාගය,

ද්වේෂය, මෝහය නිසා පුද්ගලයාට සුගතියක් සකස් වෙන්නේ නැති කියල දන්නේ නැ. ඒවා දුගතියට මයි කරුණු වෙන්නේ කියල දන්නේ නැ. ජරාමරණ, සෝක, පරිදේව, දුක්, දොම්නස්, උපායාස තමයි, මේ අකුසල ධර්මයන්ගේ ප්‍රතිඵලය කියල දන්නේ නැ. තේරුම් කරල දන්නත් පහසුවෙන් හිතට වදින්නේ නැ. ඔය තමයි, සංසාර සංකප්‍තයන්ගේ ස්වභාවය. සංසාරගත සියලු සංකප්‍තයන් අසරණයි කියන්නේ ඒ නිසා. මේ ස්වභාවය හොඳින් දකින කොට හිතවත්, මැදිහත්, සතුරු ස්වභාවය නො සලකා ඕන ම කෙනකු කෙරෙහි මෙහි පතුරුවන්න පිළිවන්. මෙතන මේ ඕන ම කෙනකු කෙරෙහි කියන කොට, ධනයෙන් බලයෙන් සැපකින් ආභූත කෙනෙක් වෙන්නත් පුළුවන්. ලෝකයාට අහිත පිණිස දුක් පිණිස පිළිපත් කෙනෙක් වෙන්නත් පුළුවන්. උඩ, යට, සරස දිශා හයේ ම සියලු ම සත්වයින් කෙරෙහි මෙත් සිත පැතිරවීමයි, කළයුත්තේ. මෙත්සිත වැඩීමේ දී වැඩෙන සමාධි ගුණය චේතනාමය සකස් කිරීමක් පමණයි කියල විදසුන් නුවණින් මෙතෙහි කිරීමෙන් මගඵල නුවණ උදා කරගන්නත් පුළුවන්.

මෙත් වැඩීම පිළිබඳව කථා කරන කොට එහි ඇති වටිනාකම දැනගෙන ඉන්න ඕන. **අඛිගුත්තර නිකයෙ නවක නිපාතෙ (434 පිට)** තියෙනව වේලාම කියල සූත්‍රයක්. බුදුපාණන් වහන්සේ මේ සූත්‍රය දේශනා කළේ අනේපිඬු සිටුතුමා ධනයෙන් පිරිහුණ කාලේ, ප්‍රණීතව දන් දීමේ හැකියාවක් නැතිව, කාඩි හොඳියි නිවුඩු බතුයි දන් දෙන බව අහල. පෙර විසූ වේලාම නම් බ්‍රාහ්මණයෙක් පිළිබඳව උන්වහන්සේ එහි දී සඳහන් කරනව. ඒ වේලාම බමුණා වෙත කවුරුවත් නොවෙයි, බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ම පෙර භවයක් බවත් උන්වහන්සේ සඳහන් කරනව. මේ වේලාම බ්‍රාහ්මණයා මහා දානයක් දුන්නලු. රිදී පිරු අසුභාරදාහක් රන් පාත්‍ර, රන් පිරු අසුභාරදාහක් රිදී පාත්‍ර, අමුරන් පිරවූ රන්පාත්‍ර අසුභාරදාහක්, රණින් සැරසූ ඇතුන් අසුභාරදාහක්, රනින් රිදියෙන් සැරසූ සුව පහසුකමින් යුත් රථ අසුභාරදහසක්, දෙනුන් අසුභාරදාහක්, මැණික් කුණ්ඩලාහරණ සහිත කන්‍යාවන් අසුභාරදහසක්, අගනා ආසන අසුභාරදහසක්, අගනා වස්ත්‍ර අසුභාරදාහක්, ගඟ ගලන්නා සේ ගණනක් මිම්මක් නැතුව පිරිනැමූ ආභාරපානත් ඒ දානයට අයිතියි.

දානයේ මහත් බව ගැන දක්වල බුදුරජාණන් වහන්සේ සිටුකුමාට සදහන් කරනව, ගෘහපතිය, ඒ දානය පිළිගන්න සුදුසු කෙනෙක් නම් හිටියේ නෑ. හැබැයි, යම් කෙනෙක් සෝතාපත්ත අයකු වළඳවනව නම් ඒක අර වේලාම බ්‍රාහ්මණයා දුන්න මහාදානයට වැඩිය මහත්ඵලයි කියල. තවදුරටත් බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙහෙම දේශනා කරනව. යම් කෙනෙක් සකදාගාමී පුද්ගලයකු වළඳවනව නම් ඒක වේලාම බමුණාගේ මහාදානයටත් වඩා සෝතාපත්ත පුද්ගලයින් සියයක් වළඳවනවාටත් වඩා මහත්ඵලයි. යම් කෙනෙක් අනාගාමී පුද්ගලයකු වළඳවනව නම් ඒක වේලාම බමුණාගේ මහාදානයටත් වඩා සකදාගාමී සියයකට වළඳවනවාටත් වඩා මහත්ඵලයි. ඔය විදියට රහතන් වහන්සේ නමක් වැළඳවුවොත් අනාගාමීන් සියයක් වැළඳෙව්වාට වඩා මහත්ඵලයි. පසේබුදුවරයන් වහන්සේ නමක් වැළඳෙව්වොත් රහතන් වහන්සේලා සියයකට වැළඳෙව්වාටත් වඩා මහත්ඵලයි. සම්මාසම්බුදු වරයන් වහන්සේ නමක් වැළඳෙව්වොත් පසේබුදුවරයන් වහන්සේලා සියයක් වැළඳෙව්වාට වඩා මහත්ඵලයි. බුද්ධප්‍රමුඛ හික්‍ෂු සංඝයා වැළඳෙව්වොත් සමාක් සම්බුදුවරයන් වහන්සේලා සියයකට වැළඳෙව්වාට වඩා මහත්ඵලයි. සිව්දිගින් වඩින මහාසංඝයාට විහාරයක් කරවුවහොත් බුද්ධප්‍රමුඛ මහාසංඝයා වළඳවනවාට වඩා මහත්ඵලයි. යමෙක් පහන් සිතින් බුදුන් දහම් සඟුන් සරණ ගියහොත් සංඝයාට විහාරයක් කරවනවාට වඩා මහත්ඵලයි. යම් කෙනෙක් පස්පවින් වැළකුණොත් එය තෙරුවන් සරණ ගියාටත් වඩා මහත්ඵලයි. යම් කෙනෙක් සුවඳක් ආඝ්‍රාණය කර බලන තරම් කලක් මෙහි සිත වඩන්නේ නම් එය මෙකී හැමට වඩා මහත්ඵලයි. (යො ව අන්තමසො ගඤ්චනමත්තම්පි මෙත්තං චිත්තං භාවෙය්‍ය ඉදං තතො මහස්ඵලතරං)

දැන් අපට පැහැදිලියි මෙත්සිත වඩන එක කොයි තරම් වටිනව ද, කියල. මේ කාරණය විශේෂයෙන් සදහන් කළේ එකිනෙකා කෙරෙහි වෛරයෙන්, සැකෙන්, බියෙන් බැලීම වැඩි වී ඇති අද යුගයේ මෙහි වැඩිම කොතරම් අවශ්‍ය ද කියන එක හොඳින් තේරුම් ගන්නත් එක්කයි. පුද්ගලයකු සිතන සිතිවිල්ලක් කියන එක මහ බලවත් දෙයක්. ලෝකය දිනෙන් දින වඩ වඩාත් අවදානම් සහිත තැනක් වීගෙන යනහැටි

පෙනෙන්න තියෙනව. ජනගහනය වැඩියි. පවිටු සිතිවිලි සිතන අය වැඩියි. වඩ වඩාත් නරක සිතිවිලි තරංග නිකුත් කෙරෙන්නෙ. අයහපතට ම ප්‍රගුණ වන සිතකින් ලෝකයට මහත් විපත් සිදුවෙන්න පුළුවන්. ඒ වගේ ම යහපත ප්‍රගුණ වන සිතකින් ලෝකයට මහත් ශාන්තියක් සැලසෙන්නත් පුළුවන්. යමෙක් යටිහිතින් හෝ යමකුට ව්‍යසනයක් පතන්නේ නම් එය තමාට ද ව්‍යසනයක් කරගැනීමක්. ඒ වගේ යමෙක් යටිහිතින් හෝ යමකුට ශාන්තියක් පතන්නේ නම් එය තමාට ද ශාන්තියක් කරගැනීමක්.

කෙනෙක් බෞද්ධ ප්‍රතිපදාවෙහි නියැලෙන්නේ නම් ලෝකයට ම එය මහත් ශාන්තියක්. චිත්තශක්තිය ප්‍රගුණ කළ ඊශ්‍රායෙල් ජාතික යූර් ගෙලර් නමැති තැනැත්තාට සිතීමෙන් පමණක් ලෝභමය දෙයක් නැවීමේ හැකියාවක් තිබුණලු. බී. බී. සී, රූපවාහිනියෙන් එය සජීවීව ප්‍රචාරය කරන අවස්ථාවේ ගෙවල්වල ක්‍රියාත්මක වෙමින් තිබූ රූපවාහිනී යන්ත්‍ර අසල තිබූ දේ වලුත් ඒ මේ අත නැමුණලු. සෝවියට් රුසියාවේ මිඬයලෝවා නමැති කාන්තාවටත් එවැනි හැකියාවක් තිබුණලු. හුදු සිතිවිල්ලෙන් පමණක් ඇත තියෙන දෙයක් තමා වෙතට ඇදගන්නට හැකියාවක් ඇයට තිබෙණව. ඒ වගේ දෙයක් කරන කොට ඇගේ බරින් රාත්තලක් දෙකක් අඩුවෙනවලු. ඒකෙන් පැහැදිලි වන දේ තමයි, කය වෙහෙසීමෙන් පමණක් නොවෙයි, සිතිවිලි ඇසුරෙනුත් ශක්තිය වැය වීමක් වෙන බව. අපෙත් ඉතින් ඔය අනං මනං හිත හිත ඉන්න කොට නිකං ශක්තිය වැය වෙන බව හිතාගත්තැකි. බුදුසමය ඓතිහාසිකව රැකගත් මේ රටේ බෞද්ධයින් හැටියට දහමේ ප්‍රායෝගික පුහුණුව ගැන උනන්දු වෙනව නම් ඒක මේ ලෝකයට ශාන්තියක් වේවි.

අද ලෝකයට ව්‍යසනයන් උදාවීම වැඩියි. අද ලෝකයේ කවුරුත් කපා කරන මහත් ම ව්‍යසනය වෙලා තියෙන්නේ ඇතැම් ආගමික අන්තවාදයන් ඔස්සේ සැලසුම් වෙන ලෝක ත්‍රස්තවාදය. ස්වභාවික ව්‍යසන වලටත් අකුසලයෙන් පිරුණ සිතිවිලි තරංග හේතු වෙන්නෙ නැතැයි කියන්න බෑ. ඒ අතර තෘෂ්ණාධික මිනිස් ක්‍රියාකාරකම් නිසත් නොයෙක් විපත් සැලසුම් වෙනව. ඒ හින්ද සම්මාදිට්ඨියෙහි පිහිටි සිතකින් මෙමඟි වේතෝවිමුක්තිය වඩනව නම් ඒක ලෝකයට ලොකු ආශීර්වාදයක්. ස්වභාවධර්මය විසින් දෙන දඬුවම් අඩු වෙන්න

ඒක හේතුවක් වෙනව. ඒ කොයි හැටි වෙතත් බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ කොයි ප්‍රතිපදාවක් දේශනා කරල තියෙන්නේ නිවන් අරමුණක් සලකාගෙන.

ඒ නිසා අපි චේලාම සූත්‍රයේ අවසානයට දැක්වෙන කාරණයටත් අවධානය යොමු කරමු. මෙහි චේතෝමුක්තිය කොයිතරම් මහත්ඵල සහිත එකක් ද කියන එක බුදුරජාණන් වහන්සේ චේලාම සූත්‍රය ඇසුරින් වදාළ හැටි නැවත සිහියට ගන්න. චේලාම සූත්‍රය අවසන් කරන්නේ මෙන්න මේ වාක්‍යයෙන්. **“යො ච අච්ඡරාසඛිසාතමත්තම්පි අනිච්චසඤ්ඤං භාවෙය්‍ය ඉදං තතො මහජ්ඵලතරන්ති”**

මේ වාක්‍යයේ අදහස මොකක් ද? “යම් කෙනෙක් අසුරුසේනක් ගසන චේලාව පමණවත් අනිත්‍ය සංඥාව වඩන්නේ නම් එය (චේලාමසූත්‍රයේ කී) හැම කුසලයකට ම වඩා මහත්ඵලයි.” කියන එකයි. අනිත්‍ය සංඥාව වැඩිය යුත්තේ අස්මිමානය දුරු කිරීමටයි. අස්මිමානය ඇති තැනයි සසර. අස්මිමානය නැත්නම් ඒ නිවනයි. පව් රැස්වන්නේ අස්මිමානය නිසයි. අස්මිමානයෙන් රැස්කළ පව් වලට ප්‍රතිවිපාක විඳින්නන් වෙනව. එහෙම වුණත් මම හැඟීම සිදු දැමීමෙන් දුකින් මිදෙන්න පුළුවන්. වෙමි යන මානය හුදු හිතාගැනීමක් මඤ්ඤානාවක් පමණක් බව තේරුම් ගත් තැන් සිට ඇරඹෙන්නෙ දහම්මගයි. සිදුවන්නෙ දුකින් මිදීමයි.

මෙතැන දී අපට පුළුවන් මෙහි චේතෝවිමුක්තිය වශයෙන් උදාවෙන සමාහිතය විදර්ශනාවට ලක් කරන හැටි කථා කරන්න. මෙහි චේතෝවිමුක්තිය කියන්නෙ මෙහි අරමුණු කරනෙ පුද්ගලයා තුළ වැඩෙන සමාහිතයයි. ඒ සමාහිතයත් මමායිතයක් කරගන්න ඕන නෑ. ඒ සමාහිතයත් චේතනාමය සකස් කිරීමක් **(අභිසඛිධනං අභිසඤ්චෙතයිතං)** පමණයි. ඒ බව දනගෙන ඒ සමාහිතය ද අනිත්‍ය වශයෙන් **(අනිච්චතො)**, දුක් වශයෙන් **(දුක්ඛතො)**, රෝගයක් වශයෙන් **(රොගතො)**, ගඬුවක් වශයෙන් **(ගණ්ඨතො)**, උලක් වශයෙන් **(සල්ලතො)**, පීඩාවක් වශයෙන් **(අසතො)**, ආබාධයක් වශයෙන් **(ආබාධතො)**, මගේ කියා ගතයුත්තක් නො වේ වශයෙන් **(පරතො)** සිදී බිදී යන් දෙයක් වශයෙන් **(පලොකතො)**, ශුන්‍ය ධර්මයක් වශයෙන් **(සුඤ්ඤතො)**, අනාත්ම ධර්මයක් වශයෙන් **(අනත්තතො)** විදසුන් නුවණින් සලකනවා නම් එතැනදී

වැඩෙන්නේ අනිත්‍ය සංඥාව, විදර්ශනාව, එහෙම වැඩෙන විදර්ශනාව මගපල නුවණට හේතු වෙනව. ප්‍රත්‍යය වෙනව.

මෙෙත්‍රිය පමණක් නොවෙයි සතරබුන්මවිහාර ම වඩන වෙනත් මහණ බමුණෝත් ඉන්නව. ඒත් ඒ අය විදර්ශනාවක් දන්නෙ නෑ. විදර්ශනාව දන්නෙ නැති නිසා ඒ අය පුහුදුන්. ඔවුන්ගේ වේතෝවිමුක්ති වල ප්‍රතිවිපාක වශයෙන් ඒ අය මරණින් පස්සෙ බඹතල වල උපදිනව. හැබැයි, මෙතන බඹතලයේ උපදින්න තරම් මෙෙත්‍රිය වැඩෙන්නේ කොහොම ද, කියන එකක් ටිකක් කථා කරන්න ඕන. උඩ යට තිරස් හැම තැන සියලු ආත්මභාවයන්ගෙන් යුක්ත ලෝකයේ පැතුරුණ උසස් බවට ගිය,අප්‍රමාණ වූ, වෛරයෙන් තොර වූ, නිදුක් වූ මෙෙත්‍රී සහගත සිතින් පතුරුවා වාසය කරනව. ඒ සමාධි සුවය ආශ්වාද කරනව. කැමති වෙනව. එයින් සතුටට පත්වෙනව. ස්ථිර ලෙස පිහිටනව. බහුලව ඒ දැනුම වඩනුයේ ඉන් නො පිරිහී කලුරිය කරල බුන්මකායික දෙවියන් අතර උපදිනව. එහි ආයු ඇතිතාක් ඉඳල එයින් ව්‍යුත වුණාම නැවත කාමභවයට වැටෙනව. නරක, තිරිසන්, ප්‍රේත භව වලට වැටෙන්නක් ඉඩ තියෙනව. ඒත් බුද්ධ ශ්‍රාවකයින්ට එහෙම අවදානමක් නෑ. තථාගත ශ්‍රාවකයා බඹතලයෙහි ආයුෂය යම්තාක් ද ඒ තාක් කල් එහි වාසය කරනව. ඒ ආයුෂය ගෙවල එහි ම පිරිනිවෙනව. ශ්‍රැතවත් ආර්යශ්‍රාවකයාගෙයි, අශ්‍රැතවත් පාඨකජනයාගෙයි ගතිය හා උපපත්තිය අතර වෙනස ඕකයි. (අං: නි: 2, තතියපුග්ගල සූත්‍රය, 246 / 248 පිටු) මෙෙත්‍රී වේතෝවිමුක්තිය නිවන අරමුණු කරගන්නා ආකාරය තමයි, ඔය.

දැන් අපිට මෙෙත්‍රිය වැඩීම සහිත නවචිත උපෝසථ සීලයේ විශේෂත්වය බොහෝ දුරට පැහැදිලියි. ඉතින් අපි මේව කථාකරන්නේ ඉගෙන ගන්න විතරක් නොවෙයි. හැකිතාක් ප්‍රගුණ කිරීම පිණිස බව අමතක කරන්න එපා.

මනාපකායික දෙව්වරු

මේ ධර්මපත්‍රිකාව ලියන්නේ අනුරුද්ධමනාපකායික සූත්‍රය ඇසුරින්. (අං: නි: 5, 198 පිට, බු: ජ: මු:) නිර්මාණරති දෙව්ලොව ගැනත් එහි කියැවෙනව. ඒ දෙව්සැප වර්ණනා කරන්න නොවෙයි, මේ හදන්නෙ. විසාබාමනාපකායික සූත්‍රය, නකුලමාතු මනාපකායික සූත්‍රය කියල තව සූත්‍ර දෙකක් තියෙනව. මේ හැම සූත්‍රයක් ම මූලික කරුණු වලින් සමාන නිසා එකක් කථාකළාම ඇති. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කොසඹෑ නුවර සෝසිතාරාමෙ වැඩඉන්න කාලෙක දිනක් අනුරුද්ධ භාමුදුරුවෝ විවේකයෙන් දිවාවිහරණය කරන කොට, බොහෝ මනාපකායික දේවතාවෝ අනුරුද්ධ හිමියන් වෙත ඇවිල්ල වැද නමස්කාර කරල එකත්පසෙක සිට මෙහෙම කියනව. "ස්වාමීනි, අපට තුන්තැනෙක කැමති හැටියට කටයුතු කරන්න පුළුවන්. අපි කැමති වර්ණයකට වහා වෙනස් වෙන්න පුළුවන්. කැමති සැපතක් වහා ලබන්න පුළුවන්. අපි කැමති ස්වරයක් සැණෙකින් ලබන්න පුළුවන්."

ඉතින් මේ වෙලාවෙ අනුරුද්ධ භාමුදුරුවෝ මේක පරීක්ෂා කරන්නත් එක්ක මේ දේවතාවන් මේ මේ වර්ණ වෙනව නම් හොඳයි කියල හිතුවම දේවතාවෝ ඒ හිතන වර්ණයට වෙනස් වෙනව. ඊට පස්සේ ඇතැම් දේවතාවෙක් ගායනා කරනව. ඇතැම් දේවතාවෙක් නටනව. ඇතැම් දේවතාවෙක් තාලය අල්ලනව. මේ රමණීය නැටුම් වැයුම් දූකල අනුරුද්ධ භාමුදුරුවෝ බිම බලාගත්ත. අනුරුද්ධ භාමුදුරුවෝ මේකට කැමති නැති බව දැනගෙන දේවතාවෝ අතුරුදන් වුණා. මේ කාරණේ බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුවෙදි පවසන අනුරුද්ධ භාමුදුරුවෝ 'කවර ධර්මයන්ගෙන් යුක්ත ස්ත්‍රියක් ද මරණින් මතු මනාපකායික දෙවියන් අතර උපදින්නෙ' කියල විමසුව. කරුණු අටකින් යුක්ත ස්ත්‍රිය මරණින් මතු එසේ උපදින බව බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළ. දැන් අපි ඒ කරුණු අට වෙන වෙන ම හඳුනා ගනිමු.

- 01. පළමුවෙන් ම සඳහන් කරන්නේ පතිකුලයට යන ස්ත්‍රියක හැටියට ක්‍රියා කළයුතු ආකාරය. අනුරුද්ධයෙනි, යම් මව්පිය

දෙපලක් දියුණුව කැමැත්තෙන් (ඉඩ අනුරුද්ධ, මාතුගාමෝ යස්ස මාතෘපිතරෝ භත්තුනෝ දෙන්ති අත්ථකාමා), හිතෙහි හැඟීමෙන් (හිතෙසිනෝ), අනුකම්පා ඇතිව අනුකම්පා උපදවාගෙන (අනුකම්පකා අනුකම්පං උපාදාය) දියණියක් යම් ස්වාමියකුට පවා දෙනව නම්, ඒ පතිකුලයට ගිය ස්ත්‍රිය ස්වාමියාට පළමුව අවදි වන්නී නම් (පුබ්බට්ඨායිනී), ස්වාමියාට පසුව නිඤ්ඤාට යන්නී නම් (පච්ඡානිපාතිනී), කළයුත්තේ කුමක්දැයි විමසා බලා කරන්නී නම් (කිඛිකාරපට්ඨසාවිනී) මනාපව හැසිරෙන්නී නම් (මනාපචාරිනී), ප්‍රියශීලී වචනයෙන් කථාකරන්නී නම් (පියවාදිනී) ඇය මරණින් මතු මනාපකායික දෙවියන් අතර උපදිනව. (කළයුතු කටයුතු කල්ඇතිව විමසා බලා ඉටු කරන බිරිඳ සැමියාගේ සිත් ගත් බිරිඳක් වෙනවා නො අනුමානයි)

02. (යෙ තෙ භත්තුගරුනෝ භොන්ති, මාතෘති වා පිතෘති වා සමණධ්‍රාණ්මණාති වා) ස්වාමියා විසින් ගෞරවයෙන් සලකනු ලබන මැණියන් හෝ පියාණන් හෝ මහණබමුණන් හෝ කවුරු හරි ඉන්නව නම් බිරිඳ හැටියට තමනුත් ඒ අයට සත්කාර කරන්නී නම් (තෙ සක්කරොති), ගරු කරන්නී නම් (ගරුකරොති), බුහුමන් කරන්නී නම් (මානෙති), පුදන්නී නම් (පුජෙති), ඒ ගරුකටයුත්තන් එළඹී කල්හි අසුන් පැණවීමෙන්, පැන් එළඹවීමෙන් පුදන්නී නම් (අඛිභාගතෙ ව ආසනොදකෙන පටිපුජෙති) එසේ කටයුතු කරන ස්ත්‍රිය මරණින් මතු මනාපකායික දෙවියන් අතර උපදිනව. (සැමියාගේ ගෞරවය යම් තැනකට ද බිරිඳ ද ඒ කෙරෙහි ගරුසරු ඇතිව කටයුතු කිරීම පවුලේ සාමකාමී බවට බෙහෙවින් උපකාර වෙනව.)

03. (යෙ තෙ භත්තු අඛිභන්තර කම්මන්තා උණ්ණාති වා කප්පාසාති වා) එළලොම් කර්මාන්තය, කපු කර්මාන්තය වැනි ස්වාමියාගේ යම් අභ්‍යන්තර කර්මාන්ත මොනව හරි තියෙනව නම්, බිරිඳක් හැටියට ඒ කටයුතු පිළිබඳ දැක්ම වන්නී නම් (තත්ථ දක්ඛා භොති) ඒ පිළිබඳ මැලිකමක් නො වන්නී නම් (අනලසා), ඒ කටයුතු පිළිබඳ උපාය හා විමසුම් නුවණින් යුතු වන්නී නම් (තත්තුපායවීමංසාය සමන්තාගතා),

කටයුතු කිරීමෙහි සමත් වන්නී නම් (අලංකාකූ) කටයුතු සංවිධානයෙහි සමත් වන්නී නම් (අලං සංවිධාකූ) ඇය මරණින් මතු මනාපකායික දෙවියන් අතර උපදිනව. (බිරිඳගේ දක්ෂ බව නො මැලි බව ස්වාමියාගේ ආර්ථික ප්‍රයත්නයට රුකුලක් වන විට එය පවුලේ සමෘද්ධිය පිණිසයි හේතු වෙන්නේ.)

04. (යො සො හත්තු අඹහත්තරා අන්තොජනො දාසාති වා පෙස්සාති වා කම්මකරාති වා) දාසයින් මෙහෙකරුවන් කම්කරුවන් ආදී වශයෙන් ස්වාමියාගේ අභ්‍යන්තර පිරිසක් ඉන්නව නම් ඒ අයට පැවරිලා තියෙන වැඩ ඔවුන් කරල නම් කලා ය කියල බිරිඳක් හැටියට දූන සිටින්නී නම් (තෙසං කතඤ්ච කතතො ජානාති), කරල නැති වැඩ කරල නෑ කියල දූන සිටින්නී නම් (අකතඤ්ච අකතතො ජානාති), ඔවුන්ගේ ලෙඩ දුක්, බල දුබල කම් දූන සිටින්නී නම් (ගිලානකඤ්ච බලාබලං ජානාති) ඔවුන් කෑ යුතු, බුදිය යුතු දේවල් කොටස් කර බෙදාහදා දෙන්නී නම් (බාදනීයඤ්චස්ස හෝජනීයඤ්චස්ස පච්චංසෙන සංවිහජති) ඇය මරණින් මතු මනාපකායික දෙවියන් අතර උපදිනව. (මෙහෙම වුණොත් දුසි දස් කම්කරුවන්ගෙන් අවංක කැප වීමක් බලාපොරොත්තු වෙන්න පිළිවන්)

05. (යං හත්තු ආහරති ධනං වා ධඤ්ඤං වා ජාතරූපං වා තං ආරක්ඛෙන ගුත්තියා සම්පාදෙති.) ස්වාමියා ධන ධාන්‍ය රන් ආදී යමක් හම්බකරගෙන එනවා නම් ඒවාට ආරක්ෂාව රැකවරණය සලසන්නී නම්, එසේ ගෙන එන ධනය ධූර්ත කටයුතු වලට නො යොදන්නී නම් (තස්ථ ච හොති අධුත්තී), සොරකම් නො කරන්නී නම් (අථෙතී) ඒ ධනයට ගිජු නො වන්නී නම් (අසොණ්ඨී), ඒ ධනය නො නසන්නී නම් (අචිනාසිකා) එවන් ස්ත්‍රිය මරණින් මතු මනාපකායික දෙවියන් අතර උපදිනව. (සැමියා උපයන ධනය සුරකින බිරිඳ නිවසට සිරිකතකි.)

මෙතෙක් කථා කළ කරුණු පහට අමතරව තවත් කරුණු තුනක් ඉදිරියට තියෙනව. ඒවා ආධ්‍යාත්මික පැත්තටයි

අයිති. මෙතෙක් කථා කළ කරුණු පහ ලෞකික ජීවිතයටයි අයිති. ඒ ලෞකිකයට අයත් කරුණු පහට අදාළව අපි යමක් තේරුම් ගන්න බලමු. ලෞකිකයට අයිති වුණත් ඒ ලෞකික කරුණු ස්ථිරව ම බිරිඳකගෙන් ඉටුවන්නට නම් මූලික වන ආධ්‍යාත්මික පදනමක් තියෙනව. ඊ ළඟ කරුණු තුනෙන් ඒ පිළිබඳව කථා කරමු. ඊට පළමුවෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ හිඤ්ඤ හිඤ්ඤාණී උපාසක උපාසිකා කියන සිව්පිරිසට ම නිවන් මග විවෘත්ත කළ ආකාරය ගැන යමක් තේරුම් අරගෙන ඉන්න ඕන.

බුද්ධ ශාසනය ආරම්භ වෙන කම් ම ආධ්‍යාත්මික ජීවිතය සීමා වුණේ වනගත තවුස් දිවියකට. ඒක පැවිදි ආකෘතියක්. සමාජ ජීවිතයක් ගෙවන ගිහි අයට ආධ්‍යාත්මික සහභාගිත්වයක් හරිහැටි තිබුණේ නෑ. ගෘහස්ථයාගේ සහභාගිත්වය තිබුණේ වනගත හෝ සංචාරක හෝ පැවිද්දාට ප්‍රත්‍යා පහසුව පිළිගැන්වීමෙන් පමණයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ වනවිහරණය අගය කරන අතර ම පැවිද්ද වනගත තවුස් දිවියකට සීමා කළේ නෑ. පැවිද්ද සමාජයට ආධ්‍යාත්මික ආදර්ශයක් බවට පත් කළා. ඒ අතර ම ගෘහස්ථයින්ට දුගති හයින් මිදුණ, නිවන් පිහිට කරගත් මනසක් දියුණු කරගනිමින් ආධ්‍යාත්මික ප්‍රයත්නයකට අවකාශ උදා කළා. කාමභෝගී මට්ටමේ ඉඳගෙන සෝවන් සකදාගාමී අවස්ථා දෙකට ම පත්වෙන්න ගිහි අයට පුළුවන්. බුදුරජාණන් වහන්සේ නමකගේ ශාස්තෘත්වයේ තියෙන විශේෂත්වය ඕකයි.

හැම කෙනෙක් ම සසර දුක නිම කළයුත්තේ නිවන්මග වැඩීමෙන් නමුත් මුලු සමාජයම පැවිදි වෙන්න ඕන කියල බලාපොරොත්තු වීම ප්‍රායෝගික නෑනෙ. හැම දෙනා ම මහණ නො වුණත් හැම දෙනාට ම දහම්මග විවෘත්තයි. ලෞකික ජීවිතයෙ කටයුතු බෙහොමයි. සමාජ ජීවිතයකට අවශ්‍ය දහසක් දේ පිළිබඳව නියුක්ත වෙන්න ඕන. රජකමේ ඉඳන් කම්කරු දිවිය දක්වා කටයුතු අනන්තයි. අප්‍රමාණයි. මිනිසාට අවශ්‍ය පාරිභෝගික දේවල් නිෂ්පාදනය, බෙදා හැරීම කියන කරුණ ගත්තත් කොතරම් පුළුල් සංකීර්ණ වැඩ පිළිවෙළක් ද? ඉතින් එහෙමෙයි කියල, ගිහි අය කාමභෝගීව හිටියත් පස්පව් දසඅකුසල් කර කර දුගතිගාමී වෙන්න ඕනත් නෑනෙ. ඒ අනුව ගිහි කාමභෝගී අයටත් දහම්මග විවෘත්ත බව අමතක කරන්න

හොඳ නෑ. දුගතියෙන් සපුරා මිඳෙන විදියට දහම්මග අරඹන්න ගිහි අයටත් පුළුවන්.

දැන් මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ කථා කළේ දහම්මගෙහි නියැලෙන ගිහි උදවියට ස්ථිර වශයෙන් හිමි වන ලෞකික ප්‍රතිලාභ කොටසක්. දහම්මග ඉන්න අයගේ ජීවිතය දුගතිගාමී නො වන විදියට කළමනාකරණය වෙනව. තව විදියකින් කියනව නම් ජීවිතයේ සිතින් දුක් මව මවා ඉන්න ගතිය අඩුවෙනව. පවතින දේ පවත්නා හැටියෙන් භාරගත්තම මැසිවිලි දුක ඉවරයි. පුද්ගල සම්බන්ධතාවන් තුළ නිතර කෙවෙන විදවන ප්‍රශ්න නැත්නම් එය කොතරම් සැනසිල්ලක් ද?

මෙන්න මේ කියාපු දැක්මක් හිතේ තියාගෙන අපි කලික් කථා කරපු කාරණා පහ ගැන හිත යොමු කරල බලන්න. ලෞකිකත්වය කියන්නේ මාරවිෂයය. පඤ්චකාමය කියන්නේ මාරයාගේ ඇම. සසර දෙව්බල සැපත් අයිති වෙන්නේ දුකට. එහෙම සසරක ඒ බවක් දන්න බෞද්ධ ගෘහස්ථයා පඤ්චකාම සම්පත් විදිනව, ගිණිකමක් නැතිව. **(අගථීතො)** මුළාවට කරුණක් කරගන්නේ නැතුව. **(අමුච්ඡිතො)** මනසින් වැළඳගන්නේ නැතුව. **(අනඡ්ඤාපන්නො)** මේව ආදීනව සහිතයි කියල දැනගෙන. **(ආදීනවදස්සාවී)** මේවයින් මිඳෙන්න ඕන කියන ප්‍රඥාවෙන් යුක්තව තමයි, පරිභෝජනය කරන්නේ. **(නිස්සරණ- පඤ්ඤො පරිඤ්ජති)** මාර්ග සම්මාදිට්ඨිය හඳුන ගන්න කෙනා ලෞකිකත්වය භුක්ති විදින්නේ ඔහොමයි.

සහග්‍රක දෙකකට අධික කාලයක් තිස්සේ සසුන සමග බැඳුන ලංකාවේ මනුෂ්‍යයන් අද අවුලින් අවුලට ගිහිල්ල තියෙන්නේ දහමේ වරදකින් නො වෙයි. දහම අමතක කිරීමේ වරදින්. මාර්ග සම්මාදිට්ඨිය ඇති වෙන්න නම් සක්කායසමුදය වෙන හැටි ධර්මයෙන් තේරුම් ගන්න ඕන. විඤ්ඤාණය පිළිබිඹු කරන නාමරූප අත්දැකීම් ලෝකය තේරුම් ගන්න ඕන. ඉතිහාසයේ නොයෙක් හේතු මත පැවිදි ගිහි දෙපිරිස අතින් මේ දැක්ම ගිලිහුණා. දැන් කාටවත් දොස් කිය කිය ඉඳල වැඩක් නෑ. වහ වහා කරුණු තේරුම් ගන්නයි, තියෙන්නේ. ඒ සඳහා පොදුවේ ඇතිවෙව්ව හරිහමන් සුදානමක් නම් තව ම සමාජයේ පෙනෙන්න නෑ. දැන් අපි ආධ්‍යාත්මික අංශයට වැටෙන ඊළඟ කරුණු තුනත් තේරුම් ගන්න බලමු.

06. (උපාසිකා බො පන හොති බුද්ධං සරණං ගතා, ධම්මං සරණං ගතා, සඞ්ඝං සරණං ගතා.) ඒ පතිකුලයෙහි දිවිගෙවන ස්ත්‍රිය බුදුන් සරණ ගිය, දහම් සරණ ගිය, සඟ සරණ ගිය උපාසිකාවක් නම් ඇය මරණින් මතු මනාපකායික දෙවියන් අතරත උපදිනව. තෙරුවන් සරණ යාම නිකම්ම තොලෙන් ගිලිහෙන වචන මාත්‍රයක් වෙලා නම් බෑ. බුදුන් සරණ යන්න නම් තථාගත ශාස්තෘත්වය විනා අන් ශාස්තෘත්වයක් නො පතන විදියට සසරක් නිවනත් පිළිබඳ දහම නිවැරදිව දැනගෙන ශාස්තෘ ප්‍රසාදයට පැමිණෙන්න ඕන. **“ධම්මං සුඛවා තථාගතෙ සද්ධං පටිලභති”** කියල සඳහන් වෙන්නෙ ඒ නිසා. පැවිදි සමාජයෙන් ගෘහස්ථ සමාජය වෙත ඒ දහම් අවබෝධය ප්‍රදානය වෙන්න ඕන.

හරිහැටි දහම් සරණ යන්න නම් දහම මැනැවින් ප්‍රකාශිත, සන්ධිධීක, අකාලික දහමක් බව දකින්න ඕන. සිව්පිරිස මැනැවින් පිළිවෙතට පිළිපත් පිරිසක් බව දහම තුළින් දැකගැනීම සඟසරණ පිණිස අවශ්‍ය වෙනව. මේ අනුව ධර්මයේ විශේෂතාව දැකීම තුළිනුයි තෙරුවන් සරණ යාම සිද්ධ වෙන්නෙ.

07. (සීලවතී බො පන හොති පාණාතිපාතා පටිච්චතා, අදින්නාදානා පටිච්චතා, කාමෙසු මිච්ඡාචාරා පටිච්චතා, මුසාවාදා පටිච්චතා, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදවට්ඨානා පටිච්චතා.) මේ කිව්වෙ පඤ්චසීලයෙන් යුක්ත බව. පන්සිල් සුරකින ස්ත්‍රිය මරණින් මතු මනාපකායික දෙවියන් අතර උපදිනව. සීල කියන්නෙ කය වචනය සංවර වීම කියල අපි දන්නව. කයයි වචනයයි හසුරුවන්නෙ මනස කියලත් අපි දන්නව. කයින් වචනයෙන් වැරදි වෙන්නේ ලෝභය, ද්වේෂය, මෝහය නිසා. ඒ නිසා කය වචනය නිසි විදියට සංවර වෙන්න නම් කාම ව්‍යාපාද විහිංසා සිතිවිලි වලින් අත්මිදීමේ අවශ්‍යතාව පෙනෙන්න තරම් සම්මාදිට්ඨියකුත් සකස් වෙන්න ඕන. ඒ අනුව ධර්මය තුළින් පිබිදිලා එන සීලයක් ගැනයි, මෙතනදි අවධාරණය වෙන්නෙ.

දහම් මගේ සම්බන්ධතාවක් නැතුවත් කෙනෙක් තුළ පන්සිල් රැකෙන්න පුළුවන්. පව් සිදුවීමක් නො වන නිසා

ඒකත් වැදගත්. ඒත් වරදට කරුණු කාරණා යෙදුනොත් වැරදි සිදුවෙන්න ඉඩ තියෙනව. සම්මාදිට්ඨියෙන් සම්මාසච්ඡිකප්පයෙන් අනුබලයක් ලැබෙන සීලය ප්‍රබලයි.

08. (වාගවතී බො පන හොති විගතමලමච්ඡේරෙන චෙතසා අගාරං අජ්ඣාචසති මුත්තවාගා පයතපාණී වොස්සරතා යාවයොගා දානසංචිභාගරතා.) ත්‍යාගවන්ත වෙයි. මසුරුකම නමැති කිලුට පහ වූ සිතින්, ත්‍යාගය සඳහා යොමු වුණ සිතින්, දොවාගත් දැතින්, දීමෙහි ඇලුණ, ඉල්ලීමට යෝග්‍ය වූ, බෙදාහදා දීමෙහි ඇලුණ කෙනෙක් හැටියට ගතචාසය කරන්නේ වාගසම්පදාවෙන් යුක්ත ස්ත්‍රියයි. (ඉමෙහි බො අනුරුද්ධ, අට්ඨහි ධම්මෙහි සමන්තාගතො මාකුගාමො කායස්ස හෙදා පරම්මරණා මනාපකායිකානං දෙවානං සභවාතං උජ්ජ්ජති) මේ කියන කරුණු අටින් සමන්විත ස්ත්‍රිය මාපකායික දෙවියව් අතර උපදින බව බුදුරජාණන් වහන්සේ අනුරුද්ධ හිමියන් අමතා මේ විදියට දේශනා කළා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ විදියට දේශනා කරල අවසානයෙහි මෙහෙමත් දේශනා කරනව.

**යො නං හරති සබ්බදා නිච්චං ආතාපි උජ්ජුකො,
තං සබ්බකාමදං පොසං භත්තාරං නාතිමඤ්ඤති.**

යම් පුරුෂයෙක් හැම කල්හි නිරන්තර විරියයෙන් උත්සාහයෙන් ඒ ස්ත්‍රිය පෝෂණය කරන්නේ වේ ද, කැමති හැම දේ ගෙන දෙන පෝෂණය කරන ඒ ස්වාමියා ඉක්මවා නො සිතන්නී ය.

**න වාපි සොත්ථී භත්තාරං ඉස්සාවාදෙන රොසයෙ,
භත්තු ව ගරුතො සබ්බෙ පතිපුජෙති පණ්ඩිතො.**

පණ්ඩිත වූ ඒ යහපත් ස්ත්‍රිය ඊර්ෂ්‍යාවාදයෙන් සැමියා කෝප නො කරයි. සැමියා ගෞරවයෙන් සලකන හැමට පුද සත්කාර කරයි.

**උට්ටායිකා අනලසා සඛිගභීත පරිජ්ජනා,
භත්තු මනාපං වරති සම්භතං අනුරක්ඛති.**

උත්සාහ වන්තන ය. කම්මැලි නැත. පිරිවර ජනයාට සංග්‍රහශීලී ය. ස්වාමියාගේ කැමැත්තට අනුව හැසිරෙයි. සම්පත් ආරක්‍ෂා කරයි.

**යං එවං වත්තති නාරී භත්තු ඡඤ්චසානුගා,
මනාපා නාම තෙ දෙවා යථ සා උපපජ්ජති.**

යම් ස්ත්‍රියක් මෙසේ ස්වාමියාගේ කැමැත්තට අනුව පවතින්නී ද ඇය මනාපකායික දෙවියන් යම් තැනෙක ද එතැන උපදින්නී ය.

විසාධාමනාපකායික සූත්‍රයේත්, නතුලමාතුමනාපකායික සූත්‍රයේත් ඇතුළත් වන්නේ මේ කරුණුමයි. මේ තමයි, නිවන්මග තහවුරු වුණ අයගේ ස්වභාවය. මේ ධර්මානුකූල පදනම අප සමාජයේ බොහෝ විට දකින්න නෑ. දුගතියට මුහුණ ලා අසහනකාරීව වියවුල් සහගතව ගතකරන ජීවිත බහුල වී ඇති සෙයක් තමයි, පෙනෙන්නට තියෙන්නේ. ධර්මයෙන් පෝෂණය ලබනව නම් අසහනකාරී ගෘහ ජීවිත වලට උදාවන්නේ සෙනක් ම යි. සැබැවින් ම සතුව සොම්නස උදාවන්නේ භෞතික සුව පහසුකම් වලින් නොවෙයි. එය ලෞකික ඇගයීම් හඹා යාමක් විතරයි. ඊට වඩා අවශ්‍ය වන්නේ ජීවිතය දෙස ප්‍රඥා සම්ප්‍රයුක්ත ආකල්පයකින් බලන්නට පුළුවන් වීමයි. ඒ ප්‍රඥාසම්පත්තිය ලෝකයාට ප්‍රදානය කරන්නේ සමයක් සම්බුදුවරයන් වහන්සේ නමක් ම යි. යෝනිසෝමනසිකාරයෙන් කටයුතු කරනව නම් ඒ ප්‍රඥාසම්පත්තිය ශ්‍රාවකයා තුළත් නො පිබිදී තියෙන්නේ නෑ. එතකොට දහම පිළිබඳ මතිමතාන්තර කොච්චර සමාජේ ඇති වුණත් ශ්‍රාවකයාට විමතියක් නෑ.

දෙලොව ජයට පිළිවෙත

අද අපි කථා කරන්නේ මෙලොව හා පරලොව යන දෙලොව ම ජයගන්නා ආකාරය ගැනයි. කලින් කථා කළ මනාපකායික සූත්‍ර වලට බොහෝ සෙයින් සමාන ලෝකවිජය නමින් එන සූත්‍ර දෙකක් තියෙනව. එයින් පටිමලෝකවිජය සූත්‍රය, විශාඛා උපාසිකාවට දේශනා කළ එකක්. බුදුරජාණන් වහන්සේ දුතියලෝකවිජය සූත්‍රය දේශනා කළේ හික්කුන් වහන්සේලා අමතල. සූත්‍ර දෙකේ ම කරුණු සමානයි. කථා කරන්නේ කාන්තාව දෙලොව ජයගන්නා ආකාරය. ඒ නිසා එක සූත්‍රයක් තේරුම් ගත්තාම ඇති. අපේ මාතෘකාව දෙලොව ජයගැනීම නිසා අභිගුත්තර නිකායේ ව්‍යග්ඝපජ්ජ සූත්‍රය ගැනත් මෙහි දී අවශ්‍ය පරිදි කථා කරන්න බලමු.

“චතුර්ථි භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්තාගතො මාතුගාමො ඉධ ලොකවිජයාය පටිපන්නො හොති. අයංසා ලොකො ආරද්ධො හොති. කතමෙහි චතුර්ථි: ඉධ භික්ඛවෙ මාතුගාමො සුසංවිහිතකම්මන්තො හොති, සඛිගහිත පරිජනා, හත්තුමනාපං වරති. සම්භතං අනුරක්ඛති.”

“මහණෙනි, ගුණ හතරකින් යුක්ත කාන්තාව මෙලොව ජයගැනීම පිණිස පිළිපත් තැනැත්තියක් වෙනව. ඇය විසින් මෙලොව දිනුයේ වෙයි. ඒවා නම්: මහණෙනි, මෙ ලොවෙහි ස්ත්‍රිය හොඳ සංවිධානයකින් කටයුතු කරයි. පිරිවර ජනයාට මැනවින් සංග්‍රහශීලී වෙයි. ස්වාමියාගේ මනාපය අනුව හැසිරෙයි. සම්පත් ආරක්ෂා කරයි.”

1. **සුසංවිහිතකම්මන්තො හොති:** පසුගිය දහම් පත්ඉරුවෙහි තුන්වෙනි කරුණ හැටියට දැක්වෙන්නේ මෙය ම ය. එය නැවත කියවා දැනගන්න.
2. **සඛිගහිත පරිජනා:** පසුගිය දහම් පත්ඉරුවෙහි හතරවෙනි කරුණ හැටියට දැක්වෙන්නේ මෙය ම ය. එය නැවත කියවා දැනගන්න.

- 3. **හත්කුමනාපං චරති:** මෙයින් අදහස් වන්නේ ස්වාමියාගේ මනාපය දැන හැසිරීමයි. ස්වාමියා යමකට අකැමති නම් ජීවිත හේතුවෙන්වත් එය ඉක්මවන්නේ නැති කමයි. (යං හත්කු අමනාපසඛිධාතං තං ජීවිතහෙතුපි න අජිකධාවරති)
- 4. **සම්භතං අනුරක්ඛති:** පසුගිය දහම් පත්ඉරුවෙහි පස්වෙනි කරුණ හැටියට දැක්වෙන්නේ මෙය ම ය. එය නැවත කියවා දැනගන්න.

ඊ ළඟට දැක්වෙන්නේ පරලොච ජයගැනීමට අවශ්‍ය කරුණු සතරයි. “චතුභි භික්ඛවෙ ධම්මෙහි සමන්තාගතො මාතුගාමො පරලොකවිජයාය පටිපන්නා හොති. පරස්සලොකො ආරද්ධො හොති. කතමෙහි චතුභි: ඉධ භික්ඛවෙ මාතුගාමො සද්ධාසම්පන්නො හොති, සීලසම්පන්නො හොති, වාගසම්පන්නො හොති. පඤ්ඤාසම්පන්නො හොති.”

“මහණෙනි, ගුණ හතරකින් යුක්ත කාන්තාව පරලොච ජයගැනීම පිණිස පිළිපත් තැනැත්තියක් වෙනව. ඇය විසින් පරලොච දිනුයේ වෙයි. ඒවා නම්: ශුද්ධාසම්පන්න වෙයි. සීලසම්පන්න වෙයි. ත්‍යාගසම්පන්න වෙයි. ප්‍රඥාසම්පන්න වෙයි.”

- 5. **සද්ධාසම්පන්නො හොති:** තථාගතයන් වහන්සේගේ අවබෝධය අදහන සුලු බවින් යුක්ත වීම.
- 6. **සීලසම්පන්නො හොති:** පඤ්චසීල සදාචාරයෙන් යුක්ත වීම.
- 7. **වාගසම්පන්නො හොති:** බැහැර කරන ලද මසුරු සිතින් යුක්තව ත්‍යාගය සදහා යොමු වුණ, පිරිසිදු දැනකින් යුක්ත වීම, අතහැර දන්දෙන, ඉල්ලා සිටීමට යෝග්‍ය, බෙදා දීමෙහි ඇලුණ යන ගුණ වලින් යුක්තව දන් දීම.
- 8. **පඤ්ඤාසම්පන්නො හොති:** ආර්ය වූ, විනිවිද දක්නා ප්‍රඥාවක් වන, මැනවින් දුක් කෙළවර කිරීම පිණිස වූ, සමුදය නිරෝධ දක්නා නුවණින් යුක්ත වීම.

මේ කරුණු හතර පිළිබඳව මේ දහම් පත්ඉරු මාලාවේ පෙර වෙන වෙන ම කරුණු විස්තර කරල තියෙනව. ඒවා නැවත කියවා වැටහීම පැහැදිලි කරගන්න ඔබට පුළුවන්. ඒත් මෙතන ප්‍රඥාසම්පත්තිය හැටියට සමුදය නිරෝධ දක්නා නුවණ සඳහන් වීම ගැන වැඩිපුර යමක් සඳහන් කිරීම අවශ්‍යයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ ගිහි ජීවිතය ගතකරන අයටත් මේ ප්‍රඥාව අවධාරණය කරන්නෙ ඇයි? මේක හොඳින් නිසැකව ම තේරුම් ගතයුතු නිසා ම යි, කලින් දහම් පත්ඉරු වල මේ පිළිබඳ විස්තර දැක්වුවත් මෙතැනදීත් විශේෂයෙන් කථාකරන්නෙ. යම් කෙනෙක් ආයතන හයේ සමුදය නිරෝධය නුවණින් දකිනව නම්, ස්කන්ධ පහේ සමුදය නිරෝධය නුවණින් දකිනව නම්, සමුදය වන්නේත් දුක ය, නිරුද්ධ වන්නේත් දුක ය කියල නුවණින් දකිනව නම්, 'මම වෙමි' යන්න රූප, විඤ්ඤා, හැඳිනීම්, චේතනා, දැනීම් අල්ලාගත් විට ම වන බවක් අල්ලා නොගත්තොත් 'මම වෙමි' යන්නක් නො වන බවත් පිළිබඳ මනා දැක්මක් හෝ තියෙනව නම් එතන තමයි, නිවන් මග විවෘත්ත වන නිබ්බේධික ප්‍රඥාව. ආර්ය ප්‍රඥාව. මැනවින් දුක් කෙළවර වන ප්‍රඥාව.

පුහුදුන් ලෝකයා රාගයේ ද්වේෂයේ මෝහයේ බරපතලකම නො දැන සිත කය වචනය හසුරුවන එක නිසා හවදුක ම යි සකසා ගන්නෙ. නිරන්තර ජරාමරණ දුකට ම යි භාජනය වෙන්නෙ. බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් ලොව පහළ වන්නේ මේ ජරාමරණ දුකට නිමාවක් පණවන්න ම යි. මේ ප්‍රඥාසම්පත්තිය උදා කරගත්තෙ නැත්නම් නරක තිරිසන් ප්‍රේත අසුර තත්ත්ව වලට නිරන්තරයෙන් විවෘත්ත වුන ගමන් ම යි, සත්වයා ඉන්නේ. 'මම' කියන අහංකාරයත්, 'මගේ' කියන මමංකාරයත් වන්නේ උපාදානය නිසා ම බව තේරුම් ගන්න. දැන් අපි මේ කථා කරන 'ලෝකවිජය' සූත්‍රයේ පරලොව ජයගැනීම පිණිස අවශ්‍ය කරුණු හතරක් දක්වල තියෙන්නෙ, දුගතියෙන් වැළකී, සම්බෝධිපරායන මනසක් සකස් කරගැනීම අරමුණු කරගෙන බව විශේෂයෙන් තේරුම් ගන්න. මොකක් හරි පිනක් කරල ඒක මතක් කරගෙන සුගතියට තල්ලුවීමක් ගැන හිතාගෙන නො වෙයි.

ඊ ළඟට කිවයුතු තවත් කරුණක් තියෙනව. මෙලොව ජය ගැනීමට කියල කරුණු හතරක් මේ සූත්‍රයේ දැක්වෙනව නෙ. ඒකෙන් අදහස් කරන්නෙ මේ ලෝකෙ ජීවත් වෙනකොට ගැටලු

ඇති වෙන්න ඇති ඉඩකඩ අඩුවෙන විදියට කටයුතු කරල මේ ජීවිතේ සැපවත් කරගන්න බලන්න, කියල උපදෙස් දීමක් නො වෙයි. ඒ කරුණු අනුගමනය කරනව නම් මේ ලොව ජීවිතය සැපවත් වෙන එක ස්ථිරව ම සිදු වෙනව. එනකොට කරදර ආවත් ඒව තමන්ට අයහපතක් නො වෙන විදියට කළමනාකරණය කරගන්න පුළුවන්. මෙලොව ජයගැනීමේ කරුණ හතර යොමු වෙලා තියෙන්නෙ නිබ්බේධික පඤ්ඤාවක් උදාකරගන්න බාධා වෙන විදියට ලොකික ජීවිතය අවුල් වෙන එක වළක්වා ගැනීම පිණිසයි. පුද්ගල සම්බන්ධතාවන් අවුල් වෙන කොට ලෝභයෙන් ද්වේෂයෙන් මෝහයෙන් පෙළඹිලා අවුල තවත් වැඩි කරගන්න අය සමාජේ ඕන තරම් ඉන්නව. නිවන් මග කෙසේ වෙතත් නොයෙක් නොයෙක් ආරවුල් වලට ඇදිල ඇතැම් විට මිනීමරාගෙන, උසාවිගානෙ යන, හිරබත් කන, මරණදඬුවමට ලක් වෙන තත්ත්ව වලට වැටෙනව. සතර අපායට වැටෙන්නට සුදුසු අකුසල් කරගන්නව. එනන පරලොව ජයගැනීමක් නෑ. බුදුරජාණන් වහන්සේ පරලොව ජයගන්න අවකාශ තියාගන්නයි, මෙලොව ජීවිත කළමනාකරණය හඳුන්වල දෙන්නෙ. මෙලොව ජීවිතය හොඳින් කළමනාකරණය කරගත් අයට පරලොව ජයගන්න කටයුතු කරන්න පහසුවක් ගෙන දෙනව.

සුත්‍රයේ අගට එන ගාථා හතර මේ සියල්ල සම්පිණ්ඩනය කරල දෙනව. තේරුම වටහාගෙන කටපාඩම් කරගත්තොත් නිතර සිතට සිහි කරගන්න පුළුවන්.

**සුසංවිහිත කම්මන්තා සඞ්ගහීත පරිජ්ජනා,
හත්තු මනාපං චරති සම්භතං අනුරක්ඛති.**

මනා කෘත්‍යසංවිධානයෙන් යුක්ත, පිරිවර ජනයාට මැනැවින් සංග්‍රහීලී වූ, ස්ත්‍රිය ස්වාමියාගේ මනාපය දැන හැසිරෙන්නී ද, සම්පත් ආරක්‍ෂා කරන්නී ද,

**සද්ධා සීලෙන සම්පන්නා වදඤ්ඤා විතම්ච්ජරා,
නිච්චං මග්ගං විසොධෙති සොඤ්ඤාං සම්පරායිකං.**

ශ්‍රද්ධාවෙන් සීලයෙන් යුක්ත වන්නී, යමක් ඉල්ලාසිටින්නාගේ වචනය හඳුනන මසුරුකම බැහැර කර

සිටින්නී ද, පරලොව සැප ගෙන දෙන මාර්ගය නිතර පිරිසිදු කරන්නී ය.

**ඉව්වෙකෙ අට්ඨ ධම්මා ච යස්සා විජ්ජන්ති නාරියා,
තම්පි සීලවතිං ආහු ධම්මට්ඨං සච්චවාදිනිං.**

මේ දහම් අට යම් ස්ත්‍රියකට වේ නම් ඇය දහමෙහි පිහිටි සත්‍යවාදී සිල්වතියකැයි කීවාහු ය.

**සොළසාකාරසම්පන්නා අට්ඨඛිගසුසමාගතා,
සා තාදිසී සීලවතී උපාසිකා උපපජ්ජති දෙවලොකං මනාපං.**

මේ අඛිග අටින් යුක්ත වූ, (අනුනට ද ඒවා සමාදන් කරවන බැවින්) දාසය ආකාර වූ, එබඳු සිල්වත් උවැසිය මනාපකායික දෙව්ලොවට පැමිණේ.

දෙලොව වැඩ සලසාලන කරුණු දක්වන අනෙක් ප්‍රකට සූත්‍රයක් තමයි, ව්‍යන්සපජ්ජ සූත්‍රය. එහිත් කරුණු අටක් දක්වෙනව. දීඝජාණු කෝලියපුත්‍රයා බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් දෙලොව හිත වැඩ පිණිස දහමක් දෙසන්නැයි ඉල්ලා සිටියේ තමන් ගතකරන ගිහි ජීවිතය ගැනත් හඳුන්වල දීල. ස්වාමීනි, ගිහි කාමභෝගීන් වන අපි, අඹුදරුවන් නිසා සම්බාධ ඇති සයනයක තමයි, වාසය කරන්නේ. (මයං භන්තෙ, ගිහී කාමභොගී පුත්තසම්බාධසයනං අජ්ඣාචසාම.) කසිසඵ සඳුන් පරිහරණය කරන අයයි. (කාසිකචඤ්ඤං පච්චිනුභොම) මල් ගඳ විලවුන් දරණ අය. (මාලාගන්ධවිලෙපනං ධාරයාම) රන් රිදී කැමතිවන අය. (ජාතරූපරජකං සාදියාම) එබඳු වූ අපට යම් දහමක් මෙලොව හා පරලොව හිත වැඩ පිණිස වෙනව නම් ඒ විදියේ දහමක් දේශනා කරන්න. (තෙසං නො භන්තෙ, භගවා තථා ධම්මං දෙසෙතු, යෙ අම්භාකං අස්සු ධම්මා දිට්ඨධම්මහිතාය දිට්ඨධම්මසුඛාය සම්පරායහිතාය සම්පරායසුඛාය) ඕකයි, දීඝජාණුගෙ ඉල්ලීම.

එහි දී බුදුරජාණන් වහන්සේ පළමුව මෙලොව හිත වැඩ සැලසෙන කරුණු හතරක් වදාළ.

1. **උට්ඨානසම්පදා:** මෙලොව අභිවාද්ධිය පිණිස යම් දැහැමි වෘත්තීයයක යෙදෙනවා නම්, ඒ පිලිබඳ දක්‍ෂව නොමැලිව, උපාය විමසනයෙන් යුතුව, කෘත්‍යසංවිධානයෙහි යෙදීම.

තස් දක්බො හොති අනලසො තනුපාය විමංසාය සමන්තාගතො අලං කාතුං අලං සංවිධාතුං)

2. **ආරක්ඛසම්පදා:** උත්සාහයෙන් දැහැමින් උපයා ගත් ධනය රජුන්ගෙන් භොරුන්ගෙන් ගින්නෙන් ජලයෙන් ආරක්‍ෂා කරගැනීම. (ආරක්ඛෙන ගුත්තියා සම්පාදෙති)

3. **කල්‍යාණමිත්තතා:** තමන් ජීවත් වන වටපිටාවේ ඉන්නවා නම් ශ්‍රද්ධාසම්පන්න, සීලසම්පන්න, ත්‍යාගසම්පන්න, ප්‍රඥාසම්පන්න ගුණ තියෙන ගෘහපති හෝ ගෘහපතිපුත්‍ර හෝ තරුණ හෝ වැඩිහිටි හෝ යම් කෙනෙක්, අන්න ඒ අය සමග ඇසුරු කරනව නම් සාකච්ඡා කරනව නම්, ඔවුන්ගේ සද්ධා, සීල, වාග, පඤ්ඤා ගුණ අනුව තමනුත් හික්මෙනව නම් ඒකට කියනව කල්‍යාණමිත්තතා කියල. කලණමිතුරන් ඇති බව කියන එකයි ඒ වචන තේරුම. (ඉධ ව්‍යඟ්ඝපජ්ජ කුලපුත්තො යස්මිං ගාමෙ වා නිගමෙ වා පටිවසති. තස් යෙ තෙ භොන්ති ගහපති වා ගහපතිපුත්තො වා දහරා වා වුද්ධසීලිනො වුද්ධා වා වුද්ධසීලා සද්ධාසම්පන්නා සීලසම්පන්නා වාගසම්පන්නා පඤ්ඤාසම්පන්නා තෙහි සද්ධිං සන්තිට්ඨති සල්ලපති සාකච්ඡං සමාපජ්ජති. යථාරූපානං සද්ධාසම්පන්නානං සද්ධාසම්පදං අනුසික්ඛති. තථාරූපානං සීලසම්පන්නානං සීලසම්පදං අනුසික්ඛති. තථාරූපානං වාගසම්පන්නානං වාගසම්පදං අනුසික්ඛති. තථාරූපානං පඤ්ඤාසම්පන්නානං පඤ්ඤාසම්පදං අනුසික්ඛති.)

4. **සමජීවිකතා:** තමන්ගේ අය පක්‍ෂය දැනගෙන වැය පක්‍ෂයත් දැනගෙන, ඉහළ ද නො වූ පහළ ද නො වූ ජීවන තත්ත්වයක් පවත්වාගෙන යාම. ආදායමට සරිලන ආකාරයට වියදම් පක්‍ෂය පවත්වාගෙන යාම. (ආයඤ්ච භොගානං විදිත්වා වයඤ්ච භොගානං විදිත්වා සමං ජීවිකං කප්පෙති. නාවිවොගාල්හං නාතිහීනං, එවං මෙ ආයො වයං පරියාදාය යස්සති. න ච මෙ වයො ආයං පරියාදාය යස්සති) යම් කෙනෙක් ආදායමට නොසරිලන විදියට ඉහළ ජීවන තත්ත්වයක් පවත්වනවා නම් ඒක හඳුන්වන්නෙ

දිඹුල් කැමක් සේ සම්පත් පරිභෝග කරනව කියල. (උදුම්බරබාදිකං වායං කුලපුත්තො භොගෙ බාදකි) යම් කෙනෙක් හොඳ ආදායම් තත්ත්වයක ඉඳගෙනත් අන්තිම මට්ටමෙන් ජීවිතාව ගෙනියනව නම් එයා හඳුන්වන්නෙ අනාථ මරණයෙන් මැරෙණ එක්කෙනෙක් කියල. (අපද්ධුමාරිකං වායං කුලපුත්තො මරිස්සති) බොද්ධ පිලිවෙතේ ඉන්න එක්කෙනා මේ අන්න දෙකට ම වැටෙන්නෙ නැතුව මැදුම් පිලිවෙතක කටයුතු කරනව.

මේ විදියට මෙලොව අභිවාද්ධිය පිණිස කටයුතු කරන කෙනා පිරිහිලා මහපාරට ම වැටෙන, භෝගසම්පත් විනාශ වෙන, අපායමුඛ හතරකිනුත් මීදෙනව.

1. න ඉස්ථිඬුත්තො භොති : ස්ත්‍රීඬුර්ත නො වෙයි.
2. න සුරාඬුත්තො: සුරාඬුර්ත නො වෙයි.
3. න අක්ඛඬුත්තො: සුදු ක්‍රීඩාවට නො යයි.
4. කල්‍යාණමිත්තො කල්‍යාණසභායො කල්‍යාණසම්පවච්චිකො: පවිටු මිතුරන් බැහැර කොට කලණමිතුරන් ඇති, යහපත් සභායකයන් ඇති, යහපතට නැඹුරු වූවෙක් වෙයි.

පරලොව හිත සැප පිණිස පවතින සද්ධාසම්පදා, සීලසම්පදා, වාගසම්පදා, පඤ්ඤාසම්පදා කියන කරුණු හතර ඊළඟට දේශනා කළා. මේ දහම්පත්ඉරු පෙළේ මේ ගුණ හතර ප්‍රමාණවත් තරමට විස්තර වෙලා තියෙනව. නැවත විස්තරයක් ඉදිරිපත් කරන්න අවශ්‍ය වෙන්නෙ නෑ. අවශ්‍ය ම දේ තමයි ප්‍රඥාසම්පත්තිය. මේ දහම්පත් ඉරුවෙන් ඒ ප්‍රඥාසම්පත්තිය පිලිබඳව පැහැදිලි කරල තියෙනව. ඒවා නැවත නැවතත් කියවා තේරුම් ගන්න බලන්න. ප්‍රඥාසම්පත්තිය සකස් වෙනව කියන්නෙ අනෙක් හැම ධර්මයක් ම පිබිඳෙනව කියන එකයි. මේ ව්‍යග්ඝපජ්ජ සූත්‍රයෙන් අගට සියල්ල කැටිකරපු කටපාඩම් කර මතක තියාගතයුතු ගාථා හතරක් දැක්වෙනව.

**උට්ඨාතා කම්මධෙයොසු අප්පමත්තො විධානවා,
සමං කප්පෙති ජීවිකං සම්භතං අනුරක්ඛති.**

එළඹෙන කටයුත්තෙහි උත්සාහය විරියය ඇති, පමා නො වන, කෘත්‍යසංවිධාන සහිතව සමච්චිකතාවෙන් කටයුතු කරයි. උපයන ලද ධනය ආරක්‍ෂා කරයි.

**සද්ධා සීලෙන සම්පන්නො වදඤ්ඤා විකම්ච්ජරා,
නිච්චං මග්ගං විසොධෙති සොඝානං සම්පරායිකං.**

ශ්‍රද්ධාවෙන් යුක්තයි. ශීලයෙන් සමන්විතයි. යමක් ඉල්ලන කෙනාගේ වචනය හඳුනනව. මසුරුමල බැහැර කරල. එහෙම කෙනා පරලොව සැප ගෙනදෙන මාර්ගය පිරිසිදු කරනව.

**දිට්ඨධම්ම භික්ඝාය සම්පරාය සුඛාය ව,
එවමෙකං ගහට්ඨානං වාගො පුඤ්ඤං පවඬ්ඨිති.**

මෙලොව ජීවිතයට හිත පිණිසත් , පරලොව ජීවිතයට සැප පිණිසත් කටයුතු කරන ගිහි පින්වතුන්ගේ වාග සම්පත්තිය පින් වඩනව.

දැන් අපි ලෝකවිජය සූත්‍රයේත් වාග්සපජ්ජ සූත්‍රයේත් දෙලොව හිත සැප වැඩෙන්නට උපාසක උපාසිකාවන් කටයුතු කරන ආකාරය හඳුනා ගත්ත. මේවා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේහනා කරන්නෙ ඇයි? අපි ඉන්නෙ කාමභවයෙ. මේකෙ තියෙන කාමවස්තු ගිජු කමින් ම භුක්ති විදින්න ගියොත් වැඩෙන්නෙ ලෝභය. ද්වේෂය. මෝහය. කරගන්නෙ බොහෝ විට පව් ම යි. යොමුව දුගතියටයි. ජරාමරණ දුකෙන් මිදීමක් ඇත්තෙ ම නෑ. කාමලෝකෙ ඉන්නව නම් කය පවත්වන්න කාමවස්තු පරිහරණය වෙනව ම යි. ඒ නිසා කාමවස්තු පරිහරණය පිළිබඳ සංයමයක් අවශ්‍ය ම යි. ඒක ආශාවන් තියෙද්දි ආශාවන් යටපත් කරගෙන සිටීමක් වුනොත් අස්වාභාවිකයි. පීඩනයක් විකරයි. එහෙම නො වෙන්න ප්‍රඥාසම්පන්න ආකල්ප පරිවර්තනයක් අවශ්‍යයි. ඒක හිඤ්ඤා තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ කාම ව්‍යාපාද විහිංසා සංකල්පනා වෙනස් වෙන්න තෙක්ඛම්ම, අව්‍යාපාද අවිහිංසා සංකල්ප පුබුදින්න අවශ්‍ය සම්මාදිට්ඨිය අවධාරණය කරන්නේ. ප්‍රඥාසම්පත්තියක්, නිබ්බේධික ප්‍රඥාවක් හඳුන්වා දෙන්නෙ. එය හරියට හඳුනා ගත්තොත් කාමයෙහි සංයමය පිණිස පමණක් නො වෙයි, මුලුමහත් නිවන් මගට ම එය උපකාර පිණිස වෙනව.

සිගාලෝවාදය 1

ගිහිවිනය කියල හඳුන්වනු ලබන සිගාල සූත්‍රයයි අද කථා කරන්නේ. සිගාල කියන ගෘහපති පුත්‍රයා පාන්දරින් ම නැගිටල දිනපතා සිරිතක් හැටියට තෙත වස්ත්‍ර සහිතව, තෙත කෙස් ඇතිව නැගෙනහිර දිශාව, දකුණු දිශාව, බටහිර දිශාව, උතුරුදිශාව, උඩ දිශාව, යට දිශාව කියන දිශාවන්ට දොහොත් මුදුන් දී නමස්කාර කරනව. දවසක් බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙළවනාරාමේ වැඩ ඉඳල රජගහ නුවරට පිඩු පිණිස වඩින කොට දැක්ක මේ සිගාල ඒ විදියට දිශා නමස්කාර කරනව. දැකල බුදුපියාණන් වහන්සේ සිගාලගෙන් අහනව මොක ද, ඔය තෙතපිටින් දිශාවන්ට නමස්කාර කරන්නේ කියල. ඒ වෙලාවේ සිගාල කියනව, මගේ තාත්ත මරණාසන්න අවස්ථාවේ, “දරුවෝ දිශාවන්ට නමස්කාර කරන්න” කියල මට කීව්ව. මම ඒ වචනයට ගරු කිරීමක් හැටියට තමයි, මේ දිශාවන්ට නමස්කාර කරන්නේ. ඒ වෙලාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාරණව, ආර්ය විනයෙහි නම් දිශාවන් නමස්කාර කරන්නේ ඔහොම නොවෙයි, කියල. එතැනදී සිගාල කියනව ස්වාමීනි, කොහොම ද, ආර්යවිනයේ දිශාවන් නමස්කාර කරන්නේ. මට ඒ ගැන ධර්මය දේශනා කරන්න කියල.

මෙතන වචනයක් ආව “ආර්යවිනය” කියල. ඒ වචනෙ තේරුම “උතුම් හික්මීම” කියන එකයි. නිවන අරමුණු කරගෙන හික්මීම තමයි උතුම් ම හික්මීම. ඒ උතුම් හික්මීම ගෘහස්ථ ජීවිතයටත් අදාළයි. ඒ බව අද කාලේ සිගාල සූත්‍රයේ එන කරුණු හදාරණ කොට සැලකිල්ලට ගන්න බවක් පේන්නේ නෑ. නිකම්ම සමාජ සදාචාර කරුණු ටිකක් හැටියට තමයි, හඳුන ගන්නේ. ඒව දැනගත්තත් ක්‍රියාත්මක වෙන බවක් පේන්න නැත්තේ, නිකම්ම කරුණු හැදෑරීමක් පමණක් නිසයි. අප මේ දහම් ලිපි මාලාවේ බොහෝ සෙයින් කථා කරපු සද්ධා, සීල, සුත, වාග, පඤ්ඤා කියන ගුණ පදනම මෙතෙක්ට අවශ්‍යයි. බෞද්ධයාගේ ප්‍රඥාව තේරුම් ගන්න බොහෝ කරුණු මේ වන විට මේ දහම් ලිපි පෙළේ කථාකරල තියෙනව. සාමාන්‍ය සංජානන මට්ටමට සීමා නො වී විශේෂ නුවණින් බලන්න පුළුවන් නම් අවශ්‍ය මූලික ප්‍රඥාව ඒකයි. තව විදියකින් කියනව

නම් ආයතන හයෙන් අත්දකින, රූප, විදිම්, හැදිනීම්, වේතනා, දැනීම් අනිත්‍ය වශයෙන්, දුක් වශයෙන්, අනන්ත වශයෙන් සලකා බලන ප්‍රඥාව තියෙන්න ඕන. ශ්‍රද්ධාව, ශීලය, සුතය, වාගය ඒ ප්‍රඥාව පදනම් කරගෙන සකස් වෙන ගුණාංග. ඒ වෙසෙස් නුවණින් පිබිඳෙන හික්මීමට තමයි, කියන්නෙ ආර්යචිනය කියල.

මට ආර්යචිනයේ සදිසා නමස්කාරය කියල දෙන්න කියල, සිගාල ගෘහපතියා ඉල්ලාසිටිය නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔන්න එහෙනම් අහගන්න කියල, සදිසාවත් ඇතුළත් වෙන්න තවත් කරුණු ගණනාවක් වදාළ. එහෙම දේශනා කරන කොට තව වචනයක් එකතු කරනව. ඒ තමයි, “අරියසාවක” කියන වචනය. එතකොට පෙනෙනව බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ සූත්‍රයේ දී දේශනා කරල තියෙන්නේ පුහුදුන් කමට උදව් දීමක් හැටියට නො වන බව. හැබැයි, අමතක කරන්න හොඳ නෑ, පුහුදුන් අය තමයි, සදහම දැනගෙන අරියසාවක වෙන්නෙ කියන බව. එතකොට මේ සූත්‍රයේ දී බුදුරජාණන් වහන්සේ කියල දෙන්නෙ ආර්යශ්‍රාවකයෙක් ආර්යචිනයෙහි සදිසාවන්ගෙන් එන පීඩා වළක්වාගෙන කටයුතු කරන්නෙ කොහොම ද, කියන බවයි. මේ විශේෂ අවධාරණය කිරීම් මගහැරල ගිහි ජීවිතයට දුන්න කළමනාකරණ උපදේශයක් පමණක් හැටියට ගත්තොත් එතන ලොකු අඩුපාඩුවක් තියෙනව.

අපි දැන් බලමු, බුදුරජාණන් වහන්සේ මුලින් ම දේශනා කරන කරුණ මොකක් ද, කියල. මේ සදිසාපටිච්ඡාදනයට (දිසා හයකින් එන්නට ඉඩ ඇති අපහසුතා වැළැක්වීමට) ශීර්ෂ තුනක් යටතේ බැහැර කළයුතු පවිටු ක්‍රියා දාහතරක් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනව.

“ගෘහපති පුත්‍රය, යම් විදියකින් ආර්යශ්‍රාවකයාගේ සතර කර්මක්ලේශ ප්‍රහීණ වෙලා නම්, තැන් හතරක පව්කම් නො කරන්නේ නම්, හෝග විනාශ වන ක්‍රම හය ඇසුරු නො කරන්නේ නම්, මේ දාහතර ආකාර ලාමක කම් වලින් බැහැර වූ ඔහු සදිසාවන්ගෙන් එන බාධක වළක්වා, දෙලොව ජයගැනීමට පිළිපත් කෙනෙක් වෙනව. ඔහුගේ මෙලොවත් සතුටු දායකයි. පරලොවත් සතුටු දායකයි. කයෙහි බිඳීමෙන් මරණින් මතු සුගතියට පැමිණෙනව.” (යතො ඛො ගහපතිපුත්ත අරියසාවකස්ස චත්තාරො කම්මකිලෙසා පහීණා හොන්ති, චතුභි ඨානෙහි පාපං කම්මං න කරොති, ඡ ව හොගානං අපායමුබ්බානි

න සෙවකි, සො එවං චුද්දසපාපකාපගතො, ඡද්දිසාපට්ච්ඡාදී, උභයලොක විජයාය පටිපන්නො භොති, කස්ස අයං වෙච ලොකො ආරද්ධො භොති පරො ච ලොකො, සො කායස්ස භේදා පරමිමරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති.) දූන් අපි ඒ ආර්යශ්‍රාවකයා බැහැර ලූ ලාමකධර්ම දාහතර හඳුනා ගනිමු.

චන්තාරො කම්මකිලෙසා:

- 01. ප්‍රාණසාතය කර්මක්ලේශයක්. (පාණාතිපාතො බො ගහපතිපුත්ත කම්මකිලෙසො)
- 02. භොරකම කර්මක්ලේශයක්. (අදින්නාදානං කම්මකිලෙසො)
- 03. කාමයෙහි වරදවා හැසිරීම කර්මක්ලේශයක්. (කාමෙසු මිච්ඡාවාරො කම්මකිලෙසො)
- 04. බොරු කීම කර්මක්ලේශයක්. (මුසාවාදො කම්මකිලෙසො)

පාණාතිපාතං අදින්නාදානං මුසාවාදො පච්චිචති, පරදාරගමනඤ්චෙච නප්පසංසන්ති පණ්ඩිතා.

ප්‍රාණසාතය, සොරකම, බොරු කීම යයි යමක් වේ ද, ඒය ද, පරමුචන් කරා යාම ද පණ්ඩිතයෝ ප්‍රශංසා නො කරති.

අගතිගමන හතර:

- 05. කැමැත්තෙන් අගතියට ගිහිල්ල පවිකම් කරනව. තමන් කැමති කෙනාට අවකාශ සලසල සුදුස්සාට සුදුසු තැන අහිමි කිරීම වැනි ක්‍රියා. (ඡ්ඤාගතිං ගච්ඡන්තො පාපකම්මං කරොති.)
- 06. ද්වේෂයෙන් අගතියට ගිහිල්ල පවිකම් කරනව. ද්වේෂය නිසා සුදුස්සාට සුදුසු තැන අහිමි කිරීම වැනි ක්‍රියා. (දොසාගතිං ගච්ඡන්තො පාපකම්මං කරොති.)
- 07. මෝහයෙන් අගතියට ගිහිල්ල පවිකම් කරනව. සුදුස්සා නොසුදුස්සා ගැන තේරුමක් නැතිව සුදුස්සාට සුදුසු තැන අහිමි කිරීම වැනි ක්‍රියා. (මෝහාගතිං ගච්ඡන්තො පාපකම්මං කරොති.)
- 08. හයෙන් අගතියට ගිහිල්ල පවිකම් කරනව. ධනයට, බලයට, නිලයට බියෙන්, සුදුස්සාට සුදුසු තැන අහිමි කිරීම වැනි ක්‍රියා. (භයාගතිං ගච්ඡන්තො පාපකම්මං කරොති.)

**ජනා දොසා භයා මොහා යො ධම්මං අභිවක්ඛති,
නිහියති තස්ස යසො කාලපක්ඛේව වන්දිමා.**

ජනුයෙනුත්, ද්වේෂයෙනුත්, භයෙනුත්, මෝහයෙනුත් යමෙක් යුක්ති ධර්මය ඉක්මවනව නම් ඔහුගේ යශස කළුවර පක්ෂයේ සඳ වගේ පිරිහිලා යනව.

**ජනා දොසා භයා මොහා යො ධම්මං නාතිවක්ඛති,
ආපුරති තස්ස යසො සුක්කපක්ඛේව වන්දිමා.**

ජනුයෙනුත්, ද්වේෂයෙනුත් බියෙනුත්, මෝහයෙනුත් යමක් යුක්ති ධර්මය ඉක්මවන්නෙ නැත්නම් ඔහුගේ යශස පුර පස සඳ මෙන් වැඩෙනව.

භෝග විනාශ වන ක්‍රම සය:

- 09. රහමෙර පානය සම්පත් විනාශ වන එක ක්‍රමයක්. (සුරාමෙරයමච්ඡ්පමාදට්ඨානානුයොගො ඛො ගභපති පුත්ත භොගානං අපායමුඛං)
- 10. නො කල්හි නො සුදුසු තැන්හි හැසිරීම, දෙවෙනි ක්‍රමය. (විකාලවිසිකාවරියානුයොගො .....
- 11. උත්සව සන්ධ්‍යා නැරඹීමට යාම. (සමච්ඡාහිවරණං .....
- 12. සුදු ක්‍රීඩාවේ යෙදීම. ලොතරැයි ක්‍රමයෙක් රට ම සුදුවට හසු වී තිබේ. (සුතච්ඡමාදට්ඨානානුයොගො .....
- 13. සද්ධා, සීල, වාග, පඤ්ඤා නැති පවිටු මිතුරන් ඇසුරු කිරීම. (පාපමිත්තානුයොගො....)
- 14. අලස බවෙහි ගැලීම. (ආලස්සානුයොගො ....)

ආර්යශ්‍රාවකයා කියන්නේ මේ ලාමක ධර්ම දාහතර බැහැර කරපු කෙනෙක්. මෙයින් අගට දක්වපු භෝග විනාශ වන ක්‍රම හය ගැන බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒවායේ ආදීනව දක්වමින් වෙන වෙන ම පැහැදිලි කිරීමකුත් කරනව. අපි ඒ විකත් හඳුනා ගනිමු.

09. රහමෙර පානයෙහි ආදීනව:

- 1. බලාගෙන ඉද්දි ම ධනය විනාශ වෙනව. (සන්ද්විකා ධනඤ්ජානි)
- 2. කලකෝලාහල වැඩි වෙනව. (කලහච්ඡවඩ්ඪනී)
- 3. ලෙඩ වීමේ ඉඩකඩ වැඩිවෙනව. (රොගානං ආයතනං)

- 4. අපකීර්තිය ඇති වෙනව. (අකිත්ති සඤ්ජනනී)
- 5. ලජ්ජාස්ථාන විවෘත්ත කරගෙන හැසිරෙන්න වෙනව. (කොපීනනිදංසනී)
- 6. ප්‍රඥාව දුර්වල වෙනව. (පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණී)

10. නුසුදුසු වෙලාවල නො තැන්හි හැසිරීමේ ආදීනව:

- 1. තමා අනාරක්ෂිත වෙනව. (අත්තාපි'ස්ස අගුත්තො අරක්ඛිතො හොති.)
- 2. අඹුදරුවනුත් අනාරක්ෂිත වෙනව. (පුත්තදාරොපි'ස්ස අගුත්තො අරක්ඛිතො හොති.)
- 3. ධනසම්පතුත් අනාරක්ෂිත වෙනව. (සාපතෙය්‍යමපි'ස්ස අගුත්තො අරක්ඛිතො හොති)
- 4. වැරදි ක්‍රියා වලට සැකකාරයකුත් වෙනව. (සඛිකියො ච හොති පාපකෙසු ධානෙසු)
- 5. අභූත වෝදනා ඵලේල වෙනව. (අභූතං වචනං තස්මිං රූහති)
- 6. බොහෝ දුක් තමා පසුපස ලුහුබදිනව. (බහුන්තං දුක්ඛධම්මානං පුරක්ඛිතො හොති)

11. උත්සව සඤ්ජර්ශන වලට යාමේ ආදීනව:

- 1. නැටුම් තියෙන තැන් කොහිද කියා හොය හොයා යන්න වෙනව. (කච නච්චං)
- 2. සංගීත තියෙන තැන් හොය හොයා යන්න වෙනව. (කච ගීතං)
- 3. වාදනය කරන තැන් හොය හොයා යන්න වෙනව. (කච වාදිතං)
- 4. පුරාවෘත කථා කියන තැන් හොය හොයා යන්න වෙනව. (කච අක්ඛාතං)
- 5. අත්පොලසන් දෙමින් විනෝද වෙන තැන් හොය හොයා යන්න වෙනව. (කච පාණිස්සරං)
- 6. කළපිඹීම් ආදී විනෝද වෙන තැන් හොය හොයා යන්න වෙනව. (කච කුම්භදුන්නං)

මේ කරුණු අතර පැරණි යුගයට අයිති විනෝදාංශත් තිබෙනව. කොයි කලත් තියෙන ධනයත්, කාලයත් නාස්ති වන හැම විනෝදයක් ම මෙයින් අදහස් වන බව සලකන්න. ජනජීවිතයට විනෝදය අවශ්‍ය නමුත් අතිධාවනය සුදුසු නෑ.

12. සුදුවේ ආදීනව:

1. ජයගත්තොත් සතුරන් ඇති වෙනව. (ජයං වෙරං පසවති)
2. පැරදුනාම සිත ශෝක වෙනව. (ජනො වික්තමනුසොවති)
3. බලාගෙන ඉද්දි ධනය විනාශ වෙනව. (සන්ධිධිකා ධනජානි)
4. පිරිස් අතර වචනය විශ්වාස කරන්නෙ නැතුව යනව. (සභාගතස්ස වචනං න රූහති)
5. මිතුරන්ගේ පරිභවයට ලක් වෙනව. (මිත්තාමච්චානං පරිභුතො හොති)
6. යුගජීවිතයක් පවත්වන්න නො සුදුස්සෙක් කියල අන් අය ඔහු පිළිබඳ බලාපොරොත්තු අතහරිනව. (ආවාහච්චාහකානං අපඤ්ඤා හොති)

13. පව්ටු මිතුරු ඇසුරේ ආදීනව:

1. සුදුකාරයො එක්කත් ඇසුරට වැටෙනව. (යෙ ධුක්කා)
2. ස්ත්‍රී ලෝලීන් එක්කත් ඇසුරට වැටෙනව. (යෙ සොණ්ඩා)
3. බේබද්දො එක්කත් ඇසුරට වැටෙනව. (යෙ පිපාසා)
4. රැවටිලිකාරයො එක්කත් ඇසුරට වැටෙනව. (යෙ නෙකතිකා)
5. වංචනිකයො එක්කත් ඇසුරට වැටෙනව. (යෙ වඤ්චනිකා)
6. දාමරිකයො එක්කත් ඇසුරට වැටෙනව. (යෙ සාහසිකා)

14. අලස බවේ ආදීනව:

1. හරිම සීතලයි කියලත් වැඩ කරන්නෙ නෑ. (අතිසීතන්ති කම්මං න කරොති)
2. හරි රස්නෙයි කියලත් වැඩ කරන්නෙ නෑ. (අතිඋණ්හන්ති කම්මං න කරොති)
3. හවස් වුණා වැඩියි කියලත් වැඩ කරන්නෙ නෑ. (අතිසායන්ති කම්මං න කරොති.)
4. තාම උදේ. කල් වැඩියි, කියලත් වැඩ කරන්න නෑ. (අතිපාතො'ති කම්මං න කරොති)
5. හරිම බඩගිනියි කියලත් වැඩ කරන්නෙ නෑ. (අතිජාතො'ස්මීති කම්මං න කරොති)
6. බඩ පිරිල වැඩියි කියලත් වැඩ කරන්නෙ නෑ. (අතිධාතො'ස්මීති කම්මං න කරොති)

මේ විදියට වැඩ අතපසු කරන්න හැම විට ම කරුණු දක්වන කෙනාට නූපන් හෝගසම්පත් උපදින්න විදියක් නෑ. තියෙන හෝග සම්පතක් විනාශ වෙලා යනව. කම්මැලි කමේ ආදිනවය ඔහොමයි.

දැන් අපි සාකච්ඡා කළේ ආර්ය විනයෙහි ආර්යශ්‍රාවකයෙක් වෙන කෙනා බැහැර කරල තියෙන ලාමක ධර්ම. නම් වශයෙන් ඒ කරුණු බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරල ඊට ම අදාළව යට කී කරුණු ඇතුළත් ගාථා පෙළකුත් වදාළ. යට කී කරුණු ම ඇතුළත් නිසා ඒ ගාථා ඔක්කොම දක්වල තේරුම් කරන්න මෙතනදී ඉඩකඩ ගන්නේ නෑ. ඒත් ඒ ගාථාවල බුදුරජාණන් වහන්සේ විශේෂයෙන් අවධාරණය කරන කරුණු මහඟුරියොත් ඒක අඩුවක් නිසා ඒවා අපි තේරුම් අරගන්න බලමු.

මත්පැන් බොන්න විතරක් යාළුකම් පවත්වන කෙනා බුදුරජාණන් වහන්සේ හඳුන්වන්නේ “පානසධා” කියල. හමු වුණ තැන දී පමණක් යාළුකම් පෙන්වන අයට කියන්නේ “සම්මිය සම්මියො” කියල. ඔය අතරේ තමන්ගේ ප්‍රයෝජනයක් සලකාගෙන මිත්‍ර වෙන අයත් ඉන්න බව දේශනා කරනව. ඉර උදාවන තෙක් නිදනව බව (උස්සුරසෙය්‍යා), පරඹුවන් ඇසුර (පරදාරසෙවනා), වෙර බහුල බව (වෙරප්පසඛිගො), අනර්ථකාරී දේ කරන බව (අනත්ථකා), පාපමිත්‍ර ඇසුර (පාපා ච මිත්තා) මසුරු බව (සුකදරියනා) කියන මේ දුර්වලතා ඒ පුද්ගලයව වනසනව. (පුරිසං ධංසයන්ති) ලාමක මිත්‍රයින්, ලාමක යහලුවන්, ලාමක හැසිරීම් නිසා පුද්ගලයා දෙලොවින්ම වැනසෙනව. (අස්මා ලොකා පරමිහා ච උභයා ධංසතෙ නරො) සුදු කෙළින, සුරාපානය කරන, අනුන් පණ මෙන් රැකගෙන සිටින අඹුවන් සෙවුමට පෙළඹෙන පිරිහුණ අය ඇසුරු කරන කෙනාත් පිරිහෙනව. චතුර බොන ගානට මත්පැන් බොන කෙනා ණයකාරයෙක් වෙලා මුලු පවුල ම පිරිහෙන්නව. අලසව නිදාගන්නයි, මත්පැන් බොන්නයි ඇබ්බැහි වෙච්ච කෙනාට ගෘහවාසයක් කරන්න බෑ. (න සක්කා ආවසිතුං සරං) අලස කම නිසා කටයුතු මහඟුරෙතව නම් දියුණුවත් මහඟුරෙතව. සීතල, උණුසුම තණපතක් තරම්වත් ගණන් ගන්නේ නැතිව එළඹුණ කටයුතු කරනව නම් සැපත ඒ පුද්ගලයව අතහරින්නේ නෑ.

(සෞ සුඛා න විභායකී) මේ තමයි, ඒ ගාථාවලින් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වන කරුණු.

මේ කාරණා දිහා බලන කොට පෙනෙනව මිනිස්සු වැරදි කරන්නෙක් සැපක් විඳගන්න කියල හිතාගෙන නමුත් අන්තිමට හදාගෙන තියෙන්නෙ තමන්ට ම විඳවන්න වෙන දුක් ගොඩක් බව. අරියසාවක කියන වචනයෙන් හඳුන්වන පුද්ගලයා ඔය කියාපු පව්ටු ලාමක ධර්ම දාහතරෙන් මිදුන කෙනෙක් වෙන්න ඕන. එවන් ආර්යශ්‍රාවකයා සයාකාර සමාජ සම්බන්ධතා වලින් කරදර බිහි වෙන එකෙන් මිදිල කටයුතු කරන්න පුළුවන් කෙනෙක්. මෙලොවත් දිනපු කෙනෙක් පරලොවත් දිනපු කෙනෙක්. කයෙහි බිඳීමෙන් මරණෙන් පස්සෙ සුගතියෙහි උපත ලබන කෙනෙක්.

මෙතන අරියසාවක කියන වචනය යොදල තියෙන්නෙ පුහුදුන් කෙනෙක් නෙවෙයි කියන අදහසින්. **සද්ධා, සීල, සුත, වාග, පඤ්ඤා** කියන ගුණ පුබුදුවාගන්න කෙනෙක්. මේ දහම් ලිපි පෙළේ ඒ ගුණ පහ පිළිබඳව හුඟක් විස්තර අපි කථා කරල තියෙනව. ඒ කරුණු නැවත නැවතත් සිහියට නගාගන්න අවශ්‍යයි. ඒ ගුණ පහෙන් ප්‍රඥාව තමයි, අනෙක් හැම කරුණක් ම හොඳින් පෙළඟස්සවන්නෙ. මෙතන ප්‍රඥාව කියන්නේ යෝනිසෝමනසිකාරයෙන් කටයුතු කිරීම. අපේ ආයතන හයේ අත්දැකීම් බවට පත් වන හැම ධර්මයක ම ප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාව දැකීම. මේ මොහොතේ නුවණැස පාවිච්චි කිරීම. සාමාන්‍ය සංජානන මට්ටමට සීමා නො වී අභිජානන මට්ටමින් (වෙසෙස් නුවනින්) දැකීම. එහෙම කෙනා අනිත්‍ය දෙයට නිත්‍යයි කියල රැවටෙන එකේ වැරද්ද දකිනව. දුක් දෙයට සැපයි කියල රැවටෙන එකේ වැරද්ද දකිනව. තම කැමැත්තට අනුව පවත්වන්න බැරි දේ ගැන පුළුවන් කියල රැවටෙන එකේ වැරද්ද දකිනව. අශුභ දේට ශුභයි කියල රැවටෙන එකේ වැරද්ද දකිනව. එහෙම නුවණැස ඇති අයට ලාමක පව්ටු දෙයින් මිදෙන එක ඉතා පහසුයි.

සිගාලෝවාදය 2

බුදුරජාණන් වහන්සේ සිගාල සූත්‍රයේ දී ඊ ළඟට දේශනා කරන්න තෝරාගත්තේ මිත්‍රප්‍රතිරූපකයින් ගැනයි, සුභදම්මියින් ගැනයි. මිතුරන් කියන්නේ සමාජ ජීවිතයේ දී පුද්ගලයාට වෙසෙසින් බලපාන කණ්ඩායමක්. ඒ බලපෑම හොඳ අතට වෙන්නත් පුළුවන් නරක අතට වෙන්නත් පුළුවන්. දෙලොවින් නො පිරිහී කටයුතු කරන්න නම් මේ දෙපිරිසම ගැන හොඳ අවදිමත් බවක් පුද්ගලයාට අවශ්‍යයි.

මිත්‍රප්‍රතිරූපකයෝ: මිත්‍ර ප්‍රතිරූපකයින් කියන්නේ මිත්‍රයින් වගේ පෙන්වන නමුත් සැබැවින් ම මිත්‍රයින් නො වන අය. ඒ අය පහසුවෙන් හඳුනාගන්නත් බෑ. බොහෝ විට තමන් අමාරුවක වැටිල ම තමයි, හඳුනාගන්න පුළුවන් වෙන්නේ. එකකින් දෙකකින් නොවෙයි, කීපවතාවක් අමාරුවේ වැටිල තමයි, ඇතැම් විට මිත්‍රප්‍රතිරූපකයා හඳුනා ගන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එවැනි මිත්‍රප්‍රතිරූපකයින් හතරදෙනෙක් ගැන සඳහන් කරනවා. අඤ්ඤදත්තුහර, වචීපරම, අනුප්පියභාණී, අපායසභාය කියල. අපි දැන් ඒ හතරදෙනා ගැන හඳුනාගන්න බලමු.

මිත්‍රප්‍රතිරූපක අඤ්ඤදත්තුහර අමිත්‍රයා: මේ මිත්‍රප්‍රතිරූපකයාගේ ලක්ෂණ හතරක් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා.

1. **අඤ්ඤදත්තුහර** කියල කියන්නේ, ඒකාන්තයෙන් තම මිතුරාගෙන් යමක් අරගෙන ම යන්න බලාගෙන ඉන්න මිතුරා. **(අඤ්ඤදත්තුහරො හොති)**
2. ඒ වගේ ම සුළු උපකාරයක් කරල බොහෝ දේ ගෙනයන්න කැමති වන මිත්‍රයා. **(අප්පෙන බහුමිච්ඡති)**
3. තමන්ට හයක් උවදුරක් ඇති වුණාම පමණක් මිත්‍රයාට ළං වෙලා, මිත්‍රයා පෙන්නගෙන මිත්‍රයාගේ කටයුතු වලට සහාය වෙන මිත්‍රයා **(භයස්ස කිච්චං කරොති)**
4. තමගේ ප්‍රයෝජනය ගැන පමණක් හිතාගෙන මිත්‍රයාට අසුරු කරන මිත්‍රයා. **(සෙවෙති අසාකාරණා)**

මේ කියන ලක්ෂණ හතරින් පෙන්වන්නේ අවංක මිතුරන් නොවන ව්‍යාජ මිතුරන් බව තේරුම් ගන්න ඕන.

මිත්‍රප්‍රතිරූපක වචිපරම අමිත්‍රයා : වචිපරම කියන්නේ ඔක්කොම උදව් උපකාර වචනෙට පමණක් සීමා වෙච්ච මිතුරන්. ඒ අය පිළිබඳවත් ලක්ෂණ හතරක් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනව.

1. අතීතයෙන් සංග්‍රහ කරන අමිත්‍රයා කියන්නේ කවුද?. “මීට දවස් දෙකතුනකටවත් කලින් කිව්ව නම් මට උපකාර කරන්න හොඳට ම ඉඩ තිබුණ. මේ වෙලොවේ නම් අමාරුයි.” ඔන්න ඔය විදියේ වචනයකින් අතීතයෙන් සංග්‍රහකරල මගආර්ථන අමිත්‍රයින්. **(අතීතෙන් පටිසඤ්චක)**
2. අනාගතයෙන් සංග්‍රහකරන මිත්‍රප්‍රතිරූපකයා කියන්නේ කවුද?. “ලබන අවුරුද්දේ වෙන කොට නම් මට ඕකට උදව්වක් කරන්න පුළුවන් වේවි. මේ වෙලාවේ මාත් ඉන්නේ අමාරුවෙන්.” ඔන්න ඔය වගේ වචනයකින් අනාගතයෙන් සංග්‍රහ කරල මගහර්ථන අමිත්‍රයින්. **(අනාගතෙන් පටිසඤ්චක)**
3. නිසරු වචනයෙන් සංග්‍රහකරන අමිත්‍රයා කවුද? උදව් කරන්න වගේ කථා කළාට කිසිම උදව්වක් නො කරන අමිත්‍රයින්. **(නිරසවකෙන සඛිගණ්භාති)**
4. මිතුරා අභිවෘද්ධියක යමක් කරන විට එහි ව්‍යසන ගෙනහැර දක්වමින් මන්දෝත්සාහී කරන අමිත්‍රයින්. **(පච්චුප්පන්නෙසු කිච්චෙසු බ්‍යසනං දස්සෙති)**

මිත්‍රප්‍රතිරූපක අනුප්පියභාණී අමිත්‍රයා: අනුප්පියභාණී කියන්නේ මිතුරා කරන හොඳ නරක ඕනෑ ම දෙයක් හොඳයි කියා අනුමත කරන, ව්‍යාජමිත්‍රයාටයි. ඔහුගේත් ලක්ෂණ හතරක් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනව.

1. මිතුරා පවක් කරනවා නම් එය අනුමත කිරීම මිතුරාට ප්‍රියයයි සලකා ඒකත් අනුමත කරනව. **(පාපකම්පි’ස්ස අනුජානාති.)**
2. මිතුරා යහපතක් කරනවා නම් එය අනුමත කිරීම මිතුරාට ප්‍රියයයි සලකා ඒකත් අනුමත කරනව. **(කල්‍යාණම්පි’ස්ස අනුජානාති)**
3. මිතුරා මුණගැසුණාම බොහෝ සෙයින් ගුණ වර්ණණා කරනව. **(සම්මුඛා’ස්ස වණ්ණං භාසති)**

- 4. අසම්මුඛයෙහි අනුන් සමඟ මිතුරාගේ නුගුණ කියනව. (පරමමුඛා'ස්ස අවණ්ණං භාසති) මේ අය හරියට හඳුනාගන්න නුවණ පාවිච්චි කරන්නත් වෙනව.

මිත්‍රප්‍රතිරූපක අපායසභාය අමිත්‍රයා: කෙනෙක්ව වරදි වැඩ වලට ම සභාය කරගන්න අමිත්‍රය තමයි අපායසභාය මිත්‍රප්‍රතිරූපකය, කියන්නෙ. එවැනි අමිත්‍රයොත් හතරදෙනෙක් ගැන බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනව.

- 1. මදයට ප්‍රමාදයට පත් කරවන රහමෙර පානය කිරීම සඳහා යහළුකම් හදාගන්න අමිත්‍රයා. (සුරාමෙරයමජ්ජපමාදටධානානුයොගෙ සභායො භොති)
- 2. නො සුදුසු වෙලාවල නො සුදුසු තැන්වල හැසිරීම සඳහා යහළුකම් හදාගන්න අමිත්‍රයා. (විකාලවිසිධාවරියානුයොගෙ සභායො භොති.)
- 3. නැටුම් ගැයුම් ආදිය බැලීමට ඇසීමට යාම සඳහා යහළුකම් හදාගන්න අමිත්‍රයා. (සමජ්ජාහිවරණෙ සභායො භොති)
- 4. සුදු ක්‍රීඩාවේ යෙදීම සඳහා යහළුකම් හදාගන්න අමිත්‍රයා. (ජුතජ්ජමාදටධානුයොගෙ සභායො භොති)

සසුන හඳුනාගත් ආර්යශ්‍රාවක ගෘහස්ථයා ඔය කියන විදියේ මිත්‍රප්‍රතිරූපකයින් තමන්ගේ ජීවිතයට ළං කරගන්නෙ නෑ. අපි දැන් ඊ ළඟට බලමු සුහදමිත්‍රයා කොයි වගේ කෙනෙක් ද කියල.

සුහදමිත්‍රයා: සිගාල ගෘහපතියාට බුදුරජාණන් වහන්සේ සුහද මිත්‍රයින් හතර දෙනෙක් හඳන්වල දෙනව.

- 1. තම මිතුරාට උපකාර කරන සුහදමිත්‍රයා. (උපකාරකො මිත්තො සුහදො වෙදිතඛිබො) මෙබඳු මිත්‍රයා කවදාවත් තම මිතුරාට අනර්ථයක් කරන්නෙ නෑ.
- 2. තම මිතුරා සමඟ දුක සැප බෙදාගෙන කටයුතු කරන සුහද මිත්‍රයා. (සමානසුඛදුක්ඛො මිත්තො සුහදො වෙදිතඛිබො) මෙබඳු මිත්‍රයා සැපේ දී කිට්ටු වෙලා තමනුත් ඉන් ප්‍රයෝජන අරගෙන දුකක් ඇති වුණාම මගහැරල යන්නෙ නෑ.
- 3. දියුණුවට යෝග්‍ය කරුණු කියන සුහදමිත්‍රයා. (අඤ්ඤායි මිත්තො සුහදො වෙදිතඛිබො) මෙබඳු මිත්‍රයා තම මිතුරාගේ පිරිහීමක් කවදාවත් පතන්නෙ නෑ.

4. තම මිතුරා කෙරෙහි සානුකම්පිතව කටයුතු කරන සුභද මිත්‍රයා. (ආනුකම්පකෝ මිත්තෝ සුභදෝ වෙදිතඛිබ්බො) මෙබඳු මිතුරා තම මිතුරාට කරදරයක් වෙනවට කැමති නෑ. එවැන්නකට ඉඩක් ඇතොත් වළක්වන්න කටයුතු කරනව.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ සුභදමිතුරන් හතරදෙනා ගැන වෙන වෙනමත් ඔවුන්ගේ විශේෂතා හතර බැගින් හඳුන්වල දෙනව.

1. උපකාරක සුභදමිත්‍රයා:

1. තම මිතුරා ප්‍රමාදයට පත්වෙලා නම් ඔහුව ආරක්‍ෂා කරන්න කටයුතු කරනව. (පමත්තං රක්ඛති) ලෞකික ජීවිතය කෙලෙස් නිසා නොයෙක් ප්‍රමාදයන්ට මත්වීම් වලට ලක් වෙන්න පුළුවන්. එතැනදී මිතුරා ආරක්‍ෂා කරන්න උනන්දු වෙන්නෙ සුභද මිත්‍රයෙක් ම යි.
2. තම මිතුරාගේ ප්‍රමාදය නිසා ඔහුගේ ධනසම්පත් අනාරක්‍ෂිත වෙන්න පුළුවන්. එවන් අවස්ථාවක් වුණොත් මිතුරාගේ ධනය රැකදෙන්නෙ මිතුරා සුභදමිත්‍රයෙක් ම යි. (පමත්තස්ස සාපතෙය්‍යං රක්ඛති)
3. තම මිතුරාට බියට කරුණක් යෙදුනොත් එතැනදී පිහිටට ඉදිරිපත් වෙන මිතුරා සුභද මිත්‍රයෙක් ම යි. (හිතස්ස සරණං භොති.)
4. තම මිතුරාට යම් කිසි කළයුතු කාර්යයක් එළඹුනාම ධනය අවශ්‍යතාව එකක් නම් එකට දෙකක් දී උදව් කරන මිතුරා සුභද මිත්‍රයෙක්. (උප්පන්නෙ කිච්චකරණීයෙ තද්දිගුණං භොගං අනුප්පදෙති)

2. සමානසුඛදුක්ඛ සුභදමිත්‍රයා:

සැප දුක් දෙකේ දී ම සමානව හිතවත්ව කටයුතු කරන මිත්‍රයාගේ ලක්‍ෂණ හතර හඳුනාගනිමු.

1. මිතුරා දකයුතු, එහෙත් සැඟවියයුතු රහස් නො සඟවා මිතුරාට පවසයි. (ගුය්හමස්ස ආචික්ඛති)
2. මිතුරාගේ සැඟවියයුතු රහස් අනුනට හෙළිදරව් නො කොට සඟවා ආරක්‍ෂා කරයි. (ගුය්හමස්ස පරිගුය්හති)
3. මිතුරාට ආපදාවක් ඇති වුණොත් මගඇරල යන්නෙ නෑ. (ආපදාසු න චිජ්හන්ති)

4. මිතුරා වෙනුවෙන් තම ජීවිතය වුව ද පරිත්‍යාග කරයි. **(ජීවිතමපි'ස්ස පරිච්චත්තං හොති)**

මේ තමයි, සමානසුවදුක් ඇති සුභදම්මියාගේ ස්වභාවය. තමාගේ ම ඵලප්‍රයෝජනය ගැන පමණක් උනන්දු වන අයගෙන් මෙවන් සුභද මිත්‍රත්වයක් බලාපොරොත්තු වෙන්න බෑ.

3. අත්කර්මයේ සුභදම්මියා:

අපි ඊ ළඟට බලමු, සුභද මිත්‍රියා තම මිතුරාගේ දියුණුව සලසන්නේ කෙසේ ද, කියා.

1. තම මිතුරා පාපයට යොමු වන විට ඉන් වළකාලයි. **(පාපා නිවාරෙති)**
2. පාපයෙන් වළක්වන්නා සේ ම තම මිතුරා යහපතෙහි පිහිටුවීමට කටයුතු කරයි. **(කල්‍යාණෙ නිවෙසෙති)**
3. පෙර නො ඇසූ දහම් කරුණු අසන්නට සලස්වයි. **(අස්සුතං සාවෙති)**
4. සුගතියට මග කියා දෙයි. **(සග්ගස්ස මග්ගං ආචික්ඛති)**
සුගතියට මග යනු නියත වශයෙන් ම දුගතියෙන් මිදීමට මගයි. නියත සම්බෝධිපරායන මනසක් ඇත්තකු වශයෙන් සුගතියාමී වීමට මග කියාදීමක් මින් අදහස් වේ.

මෙහි දැක්වෙන දියුණුව නම් දෙලොව ම දියුණුව පිණිස කටයුතු කිරීමයි. මෙවන් වැඩ සැලසීමක් අපේක්ෂා කළහැක්කේ සද්ධා, සීල, සුත, වාග, පඤ්ඤා යන සසුන් ගුණ සහිත මිතුරකුගෙන් ම ය.

4. අනුකම්පක සුභදම්මියා:

අපි දැන් බලමු සානුකම්පිත සුභදම්මියා කොයි වගේ කෙනෙක් ද, කියල.

1. මේ අනුකම්පක මිත්‍රියා තම මිතුරාගේ පිරිහීමෙන් සතුටු වෙන කෙනෙක් නො වෙයි. **(අභවෙනස්ස න නන්දති)**
2. මිතුරාගේ දියුණුව දැකල අවංකව ම සතුටු වෙන කෙනෙක්. **(භවෙනස්ස නන්දති)**
3. කවුරුහරි මිතුරාගේ අගුණයක් කියනව නම් එබඳු කියමන් වළක්වන්න කටයුතු කරනව. **(අවණණං භනමානං නිවාරෙති)**

4. කවුරුහරි මිතුරාගේ ගුණයක් කියනව නම් ඒ ගුණ කියන කෙනා පැසසුමට ලක් කරනව. (වණණං භනමානං පසංසති)

මේ ආකාරයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ සිගාල ගෘහපති තැනට පාපමිත්‍රයාගේ හැටිත් සුභදම්මිත්‍රයාගේ හැටිත් හඳුන්වල දුන්නේ ආර්යශ්‍රාවකයෙක් සමාජ ජීවිතය කළමනාකරණය කරගන්නා විධිය පැහැදිලි වෙන ආකාරයට. ඒ කරුණු දිහා බලන කොට කොයි කලටත් මනුෂ්‍යයාට ඒවා මුළුමනින් ම අදාළයි. ඒකට හේතුව තමයි, දේශ කාල වෙනසක් ඇතත් පුද්ගලයාගේ සන්නාත ගත සැකැස්මේ නියාමය එක ම ආකාරයට සිදු වීම. තොරතුරු කරුණු කාරණා වලින් දේශ වශයෙන් කාල වශයෙන් වෙනස් වුණත් පුද්ගලයින්ගේ සංසාරගත නියාමය වෙනස් වෙන්නේ නෑ. කවදත් සංසාරික පුද්ගල සිතේ වැඩ කරන්නේ රාගය, ද්වේෂය මෝහය. තණ්හා මාන දිට්ඨි ආදිය. ඒ බව නුවණින් දකින සමාජ සම්බුදුවරයන් වහන්සේලා ලෝකයාගේ යහපත උදෙසා යම් දහමක් දේශනා කරන්නේ නම් කොයි කලටත් කොයි දෙසටත් ඒ දහම ප්‍රායෝගිකයි. අදාළයි. යට කී මිත්‍රප්‍රතිරූපකයා සහ සුභදම්මිත්‍රයා පිළිබඳ විග්‍රහය විශ්ලේෂණය විමසිල්ලෙන් සලකා බලන කොට ඒ බව හොඳට ම පැහැදිලි වෙනව. ඒ නිසා ඒ ගැන නුවණැස මෙහෙයවා බලන්න.

ඉතින් මේ මිතුරුකම පෙන්නාගෙන ඉන්න අමිත්‍රයාත්, සුභදම්මිත්‍රයාත් හඳුන්වා දීමෙන් අනතුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ සුභද මිත්‍රයා පිළිබඳ කරුණු වලට ම අදාළ ගාථා කීපයකුත් දේශනා කරල තියෙනව.

උපකාරො ච යො මිත්තො යො ච මිත්තො සුබො දුබො,
අඤ්ඤාධි ච යො මිත්තො යොච මිත්තො'නුකම්පකො.
එතෙපි මිත්තෙ චත්තාරො ඉති විඤ්ඤාය පණ්ඩිතො,
සක්කච්චං පයිරූපාසෙය්‍ය මාතා පුත්තං'ව ඔරසං.

“යම් උපකාරක මිතුරෙක් වේ ද, සුව දුක් දෙකේ දී යමෙක් මිතුරෙක් වේ ද, යම් මිතුරෙක් දෙ ලෝ වැඩ පිණිස මග කියන්නේ ද, නුවණැති පුද්ගලයා මෙසේ මේ මිතුරන් හතරදෙනා ම දැනගෙන අම්මා කෙනෙක් ලෙහි හොවා ගන්නා

පුතකු මෙන් සත්කාරයෙන් යුතුව ඇසුරු කරනව.” කියන එකයි මේ ගාථා දෙකේ තේරුම.

**පණ්ඩිතො සීල සම්පන්නො ජලමග්ගීව භාසති,
භොගෙ සංහරමානස්ස භමරස්සෙව ඉරියතො,
භොගා සන්තිවයං යන්ති වම්මිකො’වුපවීයති.**

(සැබෑ මිතුරන් ඇසුරු කරන) නුවණැති සීලසම්පන්න පුද්ගලයා දිලිසෙන ගින්නක් වගේ බබළනව. (මල නො තලා) රොන් ගන්නා බමරෙක් වගේ (අනුන් නො පෙළා) හෝග සම්පත් රැස්කරන කෙනාගෙ හෝග සම්පත් ටික ටික වැඩෙන හුඹහක් වගේ වැඩෙනව.

**එවං භොගෙ සමාහත්වා අලමත්තො කුලෙ ගිහී,
චතුධා විභජෙ භොගෙ ස වෙ මිත්තානි ගන්ති.**

මේ විදියෙන් හෝග රැස්කර ගිහිගෙයි වසන්නට සමත් වන ගෘහස්ථයා හෝගසම්පත් කොටස් හතරකට බෙදල පරිහරණය කරනව. මිත්‍ර සම්බන්ධතාවත් ගිලිහෙන්නට නො දී රැකගන්නව.

**එකෙන භොගෙ භුඤ්ජෙය්‍ය ද්විහි කම්මං පයොජයෙ,
චතුස්ඤ්ච නිධාපෙය්‍ය ආපදාසු භවිස්සතී’ති.**

එක කොටසකින් සම්පත් පරිභෝගයට කටයුතු කරනව. කොටස් දෙකකින් ගොවිතැන් වෙළඳම් කර්මාන්ත වලට යොදනව. ආපදාවක් ඇති වුණාම ප්‍රයෝජනයට ගන්න හිතාගෙන හතර වෙනි කොටස තැම්පත් කරනව.

දහමින් පෝෂණය වෙන කෙනාගෙ සමාජ සම්බන්ධතාව, සම්පත් කළමනාකරණය සකස් වෙන්නෙ ඔය ආකාරයෙන්. මේ විදියට බුදුරජාණන් වහන්සේ ගෘහස්ථ ජීවිතයට නිවන්මග සකස් කරගන්නා ගමන් ලෞකික ජීවිතයට හොඳ කළමනාකරණයක් පිරිනමනව. බුදුරජාණන් වහන්සේ ගිහිසමාජයට අනුශාසනා කරන්නේ දහැමින් සෙමෙන්, සුවපහසුවෙන්, පහසු විහරණයෙන් කටයුතු කරන ආකාරය බව ඔබට දැන් තේරෙනව ඇති.

දෛනික ජීවිතය මේ විදියට කළමනාකරණය කරගන්නා ගෘහස්ථයාට සදහම් පිළිවෙතක් හොඳින් සපුරාගන්න පුළුවන්.

බුදුරජාණන් වහන්සේ පැවිදි හිඤ්ඤ හිඤ්ඤාණී පිරිසක් පමණක් නො වෙයි. ගෘහස්ථ උපාසක උපාසිකා පිරිසකුත් සකස් කළා. ඒ කියන්නේ සිව්පිරිසක්. සුපටිපන්නො භගවතො සාවකසඛිණො කියන කොට, ඒ කියන්නේ භාගාවතුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවක සඛිසයා මැනැවින් පිළිවෙතට පිළිපත් අයයි, කියන කොට මේ සිව්පිරිස ම අයිතියි. අඛිගුත්තර නිකායෙ වතුක්ක නිපාතෙ සෝභෙන්ති සූත්‍රයේ දී (අං: නි: 2, 16 පිට) ධර්මය පිළිබඳව ව්‍යක්ත, විශාරද, බහුශ්‍රැත, ධර්ධර ධර්මානුධර්ම ප්‍රත්පන්න උපාසකයාත් උපාසිකාවත් සඛිසයා හොබවන බව බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරල තියෙන්නේ ඒ නිසා. (උපාසකො භික්ඛවෙ වියත්තො වනීතො විසාරදො බහුස්සුතො ධම්මධරො ධම්මානුධම්ම පටිපන්නො සඛිසං සොභති, උපාසිකා භික්ඛවෙ වියත්තා වනීතා විසාරදා බහුස්සුතා ධම්මධරා ධම්මානුධම්මපටිපන්නා සඛිසං සොභති)

එබඳු ගෘහස්ථ අයගෙ සමාජ, ආර්ථික වැඩපිළිවෙළ තමයි මේ සිගාල සූත්‍රයේ පැහැදිලි කරන්නේ. කාමභෝගී ගෘහස්ථ ජීවිතයේ දී සෝතාපත්ති ඵලයත් සකදාගාමී ඵලයත් උදාකරගතහැකි සසුනක් තමයි බුදුසසුන කියන්නේ. එවන් සසුනක ශුද්ධාසම්පදාව, සීලසම්පදාව, සුතසම්පදාව, වාගසම්පදාව හා පඤ්ඤාසම්පදාව ගැන බොහෝ කරුණු මේ වන විට මේ දහම්පත්ඉරු මාලාවේ පැහැදිලි කරල තියෙනව. ඒවා ගැන නැවත නැවත සිත යොමු කරන්න.

මේ සිගාල සූත්‍රයේ ප්‍රධාන අරමුණ වුනේ ආර්යචිතයේ සදිසානමස්කාරය පැහැදිලි කිරීම. මෙතෙක් සාකච්ඡා කළේ ඒ සමාජ සම්බන්ධතා හය විධිමත් විමට පසුබිම් වශයෙන් අවශ්‍ය කරන කරුණු ඉදිරිපත් කිරීමයි. පළමු පත්ඉරුවෙන් අපි සාකච්ඡා කළේ ගෘහස්ථ ආර්යශ්‍රාවකයෙක් බැහැර කළයුතු ලාමක ධර්ම දාහතරක් බව ඔබට මතක ඇති. මේ පත්ඉරුවෙන් කථා කළේ යහළුවන් නිසා ඒ ලාමක ධර්ම වලට පුද්ගලයකු නැඹුරු වෙන්න ඉඩකඩ වැඩි සමාජයක යහපත් මිතුරු ඇසුරක් සකස් කරගන්නට අවශ්‍ය අවබෝධය බව ඔබට වටහාගත හැකියි. ඊ ළඟ දහම්පත්ඉරුවෙන් අපි සදිසානමස්කාරය ගැන කථා කරමු.

සිගාලෝවාදය 3

දැන් අපි අවධානය යොමු කරන්නේ සිගාල සූත්‍රයේ ප්‍රධාන කරුණ වන සදිසා නමස්කාරය පිළිබඳවයි. ආර්යශ්‍රාවකයෙක් සදිසාවන්ගෙන් එන්නට ඉඩ ඇති උවදුරු වළක්වා කටයුතු කරන්නේ කොහොම ද? (කථඤ්ච ගභපතිපුත්ත අරියසාවකො ඡද්දිසාපට්ඨිඡාදී හොති?) මෙහි දී පළමුව සදිසාවන් කියන්නේ මොනවා ද, කියල හඳුනාගන්න ඕන. මව්පියවරු කියන්නේ නැගෙනහිර දිශාව. (සුරතීමා දිසා මාකාපිතරො වෙදිතඛ්ඛා) ආචාර්යවරු කියන්නේ දකුණු දිශාව. (දක්ඛිණා දිසා ආචරියා වෙදිතඛ්ඛා) අඹුදරුවන් කියන්නේ බටහිර දිශාව. (පච්ඡිමා දිසා පුත්තදාරා වෙදිතඛ්ඛා) මිත්‍රයින් කියන්නේ උතුරු දිශාව. (උත්තරා දිසා මිත්තාමච්චා වෙදිතඛ්ඛා) දෑසින් කමිකරුවන් කියන්නේ යට දිශාව. (හෙට්ඨිමා දිසා දාසකම්මකරා වෙදිතඛ්ඛා) මහණ බමුණන් කියන්නේ උඩ දිශාව. (උපරිමා දිසා සමණබ්‍රාහ්මණා වෙදිතඛ්ඛා) මේ දිශාවන් කියල දැක්වුනේ කෙනකුගේ මූලික සමාජ සම්බන්ධතා හය ගැනයි.

මේ සමාජ සම්බන්ධතා හය නිරවුල් නම් කෙනකුට තමන්ගේ ව්‍යවහාරික දිවිය දුක් දොම්නස් ඇති කරන්නේ නෑ. මෙතන පුද්ගලයාගෙන් අදාළ අයට උපස්ථානය සිදුවෙන කොට ඒ උපස්ථානය ලබන අයගේ අනුකම්පාව පෙරළා පුද්ගලයාට යොමු වෙනව. පුද්ගලයා ලබන සුරක්ෂිත බව කියන්නේ ඒකයි. දරුවකුට මව්පියන්ගේත්, ශිෂ්‍යයකුට ගුරුවරුන්ගේත්, සැමියකුට බිරිඳගේත්, මිතුරකුට හිතවතුන්ගේත්, ස්වාමියකුට දෑසින් කමිකරුවන්ගේත්, ගිහියකුට මහණබමුණන්ගේත් අනුකම්පාව ලැබෙන්නේ කෙසේ ද, ඒ සඳහා උවටැන කෙසේ වියයුතු ද, යන්න දැන් අපි විමසල බලමු.

01.

මව්පියන්ට උපස්ථානය:

1. මව්පියන් වෙතින් පෝෂණය ලද මම, ඔවුන් පෝෂණය කරන්නෙමි. (හතො නෙ සම්හරිස්සාමි) දරුවාට මේ ගුණය ඇත්නම් මහලු නිවාස ඇති නො වේ.

2. මව්පියන්ට පැමිණෙන කටයුතු ඔවුන් වෙනුවෙන් මම ඉටු කරන්නෙමි. (කීව්චං නෙසං කරිස්සාමි) මෙය මව්පියන්ට සහනයකි.
3. පවුල් පරම්පරාවට අයත් දේ මම රකින්නෙමි. (කුලවංසං ධපෙස්සාමි) මෙය මව්පියන්ට අස්වැසිල්ලකි.
4. මව්පියන්ගෙන් ලද දායාදය රකින්නෙමි. (දායජ්ජං පටිපච්ඡාමි) මෙය දරුවන්ගෙන් බලාපොරොත්තු වන මව්පිය අභිප්‍රායයකි.
5. දක්ෂිණා පිරිනමා පරලෝ ගිය මව්පියන්ට පින් පවරමි. (අථ චා පන පෙතානං කාලකතානං දක්ඛිණං අනුපදස්සාමි) මව්පියන්ගේ පරලොව සැපතත්, දරුවන්ගේ කෘතචේදිකයන් මින් පළ වේ.

දරුවාට අනුකම්පාව:

1. දරුවා පවින් වළක්වනව. (පාපා නිචාරෙන්ති) දරුවාටත් සමාජයටත් මෙය සහනයක් ම ය.
2. යහපතෙහි පිහිටුවනව. (කල්‍යාණෙ නිවෙසෙන්ති) මව්පියන් දරුවන්ට හොඳ දේ හඳුන්වා දෙන්නට සමත් වියයුතුයි.
3. අධ්‍යාපනයක් ලබා දෙනව. (සිජ්ජං සික්ඛාපෙන්ති) ඒ දිවි පැවැත්මට උගැන්මක් අවශ්‍ය ම නිසයි.
4. සුදුසු පරිදි ආවාහ විවාහ කටයුතු සපුරාලනව. (පතිරුපෙන දාරෙන සංයොජෙන්ති) යහපත් අපර ප්‍රජාවක් පිණිස මෙය අවශ්‍යයි.
5. සුදුසු කලට දායාදය පවරා දෙනව. (සමයෙ දායජ්ජං නිය්‍යාතෙන්ති) මේ දරුවන්ගේ ආර්ථික සුරක්ෂිත බව පිළිබඳ මව්පිය මෙහෙවරයි. ඒත් එවන් පිරිනැමීමක් කරන්නට මව්පියන්ට වත්කමක් නැති වෙන්න පුළුවන්. එහෙම වුනත් දරුවා ගුණගරුක නම් මව්පිය උවටැන වෙනස් නො වේ. සද්ධා, සීල, වාග, පඤ්ඤා ගුණ අවශ්‍ය වන්නෙ ඒ නිසයි.

ගෘහපති පුත්‍රය, කරුණු පහකින් දරුවා විසින් උවටැන් කරනු ලැබූ පෙරදිග වූ මව්පියන් විසින් ඔය කියපු කරුණු පහෙන් දරුවාට අනුකම්පා කරනව. මේ විදියෙන් ගෘහපතියා විසින් පෙර දිග දිශාවෙන් උවදුරු නො එන විදියට බිය ඇති

නො වන විදියට ආරක්‍ෂා කරන ලද්දේ වෙනව. (එවමස්ස එසා පුරස්මා දිසා පටිච්ඡන්තා හොති, බෙමා අප්පට්භයා)

02.

ගුරුවරයාට උපස්ථානය:

1. දෑ හුනස්නෙන් නැඟිටිනව. (උට්ඨානෙන) සිසුවා කෙරෙහි ගුරුසිතෙහි මෙන්ගුණය ඇරඹෙන්නේ මෙනැනින්.
2. කළයුතු උවටුන් කරනව. (උපට්ඨානෙන)
3. ගුරුවරයාට හොඳින් සවන් දෙනව. (සුස්සුසාය)
4. වනාවත් කරනව. (පාරිවරියාය)
5. හොඳින් ශිල්ප ශාස්ත්‍ර ඉගෙන ගන්නව. (සක්කච්චං සිප්පට්ඨගහණෙන)

ගුරුවරයාට හොඳින් සවන් දීමත් හොඳින් ශිල්ප හැදෑරීමත් කියන කරුණු දෙක කෙලින් ම ප්‍රයෝජනවත් වෙන්නෙ ශිෂ්‍යයාට. ඒ ප්‍රයෝජනය ශිෂ්‍යයා සලසා ගන්නවා නම් ඒක ගුරුවරයාට කරන ගෞරවනීය උපස්ථානයක් හැටියට බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වා තිබීමේ වැදගත් කම හොඳින් සලකා බලන්න. 2 හා 4 අංකවලට අයත් කරුණු ගුරුගෙදර අධ්‍යාපනයේ දී වැදගත් වන බව සලකන්න.

ශිෂ්‍යයාට අනුකම්පාව:

1. ශිෂ්‍යයාව මැනැවින් හික්මවනව. (සුවිනිකං විනෙන්ති) දැනුම සමග හික්මීමත් අවශ්‍යයි.
2. ශිෂ්‍යයාට මැනැවින් උගන්වනව. (සුග්ගශිකං ගාභාපෙන්ති) ශිෂ්‍යයා ගුණගරුක වන විට ගුරුවරයාගේ ඉගැන්වීම් කාර්යය සාර්ථකව සිදු වෙනව.
3. තමන් දත් සියලු ශිල්පශාස්ත්‍ර ශිෂ්‍යයාට උගන්වනව. (සබ්බසිප්පසුතං සමක්ඛායිනො භවන්ති.) ගුණවත් ගුරුවරයා ශිල්පයෙහි මසුරු නො වෙයි.
4. තම ශිෂ්‍යයාව වැදගත් මිතුරන්ට හඳුන්වා දෙනව. (මිත්තාමච්චෙසු පටියාදෙන්ති) සමාජ ජීවිතයේ දී එය ශිෂ්‍යයාට වැදගත් වෙනව.
5. ශිෂ්‍යයාට අයහපතක් වෙන්නට ඉඩ ඇති පැති වලින් ආරක්‍ෂාව සලසනව. (දිසාසු පරිත්තානං කරොන්ති) මෙය අද යුගයට වඩාත් වැදගත් කරුණක්.

03.

බිරිඳට උපස්ථානය:

1. ස්තුතිපූර්වක වචනයෙන්. (සම්මානනය) මෙය ජීවිතයට උත්තේජනයකි.
2. අවමන් නො කිරීමෙන්. (අනවමානනය) මෙය ජීවිතයට සහනයකි.
3. පරඹුවන් කරා නො යෑමෙන්. (අනතිවරියාය) මෙය පවුලේ සදාචාරයට වැදගත් ය.
4. නිවසේ කටයුතු වල අධිපති බව බිරිඳට පැවරීමෙන්. (ඉස්සරියවොස්සග්ගෙන) පවුලේ සියලු කටයුතු මනා කළමනාකරණයකින් පවත්වා ගැනීමට මෙය අවශ්‍ය ය.
5. අලංකාරවත් දේ පිරිනැමීමෙන්. (අලංකාරානුප්පදානෙන) අලංකාරවත් දේට කාන්තාව තුළ ඇති කැමැත්ත මෙහි දී සැලකිල්ලට ගෙන තිබෙනව.

ස්වාමියාට අනුකම්පාව:

1. නිවසේ කටයුතු මැනවින් සංවිධානාත්මකව කරනව. (සුසංවිභිතකම්මන්තා ච හොති) මෙය ස්වාමියාට සතුට ගෙන දෙන්නක්.
2. පිරිවර ජනයාට හොඳින් සංග්‍රහශීලීව කටයුතු කරනව. (සුසංගහිත පරිජනා ච) මෙය ස්වාමියා කෙරෙහි පරිවාර ජනයාගේ ගෞරවයට හේතු වෙනව.
3. පරපුරුෂයන් කරා යන්නේ නෑ. (අනතිවාරිණී ච) පවුලේ සදාචාරයට බිරිඳගේ දායකත්වය සම්පූර්ණ වෙන්තේ ඒ ආකාරයෙන්.
4. නිවසේ සම්පත් හොඳින් ආරක්‍ෂා කරනව. (සම්භතං අනුරක්ඛති) මෙය ස්වාමියාට මහත් වූ අස්වැසිල්ලකි. සහනයකි.
5. සියලු කටයුතු වල දක්‍ෂව ද නො මැලිව ද ක්‍රියා කරනව. (දක්ඛා ච හොති අනලසා සබ්බකිච්චෙසු) හැම දේක ම සාර්ථකත්වය පිණිස මෙය හේතු වෙනව.

සාමකාමී සදාචාරවත් උද්යෝගිමත් සමෘද්ධිමත් පවුල් ඒකකයක් බලාපොරොත්තු වන්නට මේ ආචාරධර්ම පද්ධතියේ ඇති වැදගත් කම සලකා බලන්න. මෙසේ සැකසෙන යුගදිවිය දුගතියට මග සලසන්නක් නොවෙයි.

04.

මිත්‍රයින්ට උපස්ථානය:

1. අවශ්‍යතාව පරිදි සුදුසු නො සුදුසු කම් සලකා අවශ්‍ය දේ ප්‍රදානය කිරීමෙන්. (දානෙන්)
2. මිතුරාට ප්‍රිය වචනයෙන් සංග්‍රහ කිරීමෙන්. (පෙයාවච්ඡේන)
3. මිතුරාගේ අභිවාද්ධිය සලකා කටයුතු කිරීමෙන්. (අසථවරියාය)
4. ඒ ඒ තන්හි යථායෝග්‍ය පරිදි මිතුරා කෙරෙහි පිළිපැදීම නම් වූ සමානාත්මතායෙන් කටයුතු කිරීමෙන්. (සමානත්තතාය)
5. මිතුරා නො රැවටීමෙන්. (අවිසංවාදනතාය)

පෙරළා මිත්‍රයින්ගේ අනුකම්පාව:

1. යම් යම් දුර්වලතාවන් නිසා ප්‍රමාද වූ මිතුරා ආරක්‍ෂා කරත්. (පමත්තං රක්ඛන්ති)
2. ප්‍රමාද වූ මිතුරාගේ සම්පත් ආරක්‍ෂා කරත්. (පමත්තස්ස සාපතෙය්‍යං රක්ඛන්ති.)
3. මිතුරාට බියට කරුණක් යෙදෙනහොත් පිහිට වෙත්. (භීතස්ස සරණං හොති)
4. විපතේ දී අත නො හරිත්. (ආපදාසු න විජහන්ති)
5. මිතුරාගේ පවුලේ සාමාජිකයනට (බිරිද දරුවන් ආදී) අයුතු අපේක්‍ෂා නැතිව ගෞරවයෙන් සංග්‍රහ කරත්. (අපරපඡා වස්ස පටිපූජේති)

මිතුරා කෙරෙහි මෙබඳු විශේෂ පිළිපැදීමක් සෙසු මිතුරන්ගෙන් අපේක්‍ෂා කළ හැක්කේ ඔවුන් සද්ධා, සීල, වාග, පඤ්ඤා ගුණ සහිත වන විටයි.

05.

සේවකයාට උපස්ථානය:

1. සේවකයාගේ දක්ෂතාව හා ශක්තිය සලකා බලා කටයුතු පැවරීම. (යථාබලං කම්මන්ත සංවිධානෙන්) නො හැකි වැඩ පවරා පීඩනයට පත් නො කිරීම මින් අදහස් වෙනව.
2. සේවකයාට ආහාර හා වැටුප් ප්‍රදානය කිරීමෙන්. (භත්තචේතනානුප්පදානෙන්) ආහාරය වැටුපට අයත් නැත. ආහාරය යැපුම පිණිසයි. වැටුප සේවකයාගේ ආහාර වියදම

නො වේ. එය යහපත් ජීවන තත්ත්වයක් පවත්වාගෙන යාම පිණිස ය.

3. ගිලන් වූ කල්හි උපස්ථාන කිරීම. (ගිලානුපට්ඨානෙන) ලෙඩ වීම නිසා කෙනකුට රැකියාව අහිමි වන අවස්ථාත් වත්මන් සමාජයේ දක්නට ලැබෙනවා. ස්වාමියාගේ මනස දූහැමි නම් එය සේකයාට අස්වැසිල්ලක්.
4. විශේෂ රසවත් දේ බෙදා හදා දීම. (අච්ඡරිය රසානං සංවිභාගෙන) සේවකයනට පාරිතෝෂික දීමනා ලබා දීම සේවකයාගේ සේවා උනන්දුව පිණිස හේතු වෙනවා.
5. සුදුසු කලට සේවාවෙන් නිදහස් කිරීම. (සමයෙ වොස්සග්ගෙන) වැඩ කිරීම ජීවන අතවරයක් නො වන්නේ එවිටයි. අද කාලෙ නම් නිසි කලට විශ්‍රාමගත කිරීමත් අර්ථසාධකය හෝ විශ්‍රාම වැටුප රස්තියාදු ගස්වන්නෙ නැතුව ලබා දීමත් මෙයට ඇතුළත් කළහැකියි.

ස්වාමියාට සේවක පක්ෂයෙන් ලැබෙන අනුකම්පාව:

1. කලින් අවදිවෙලා කලින් වැඩට එනවා. (පුබ්බුට්ඨායිනො ච භොන්ති) ගුණවත් සේවකයකුගේ ස්වභාවය ඒකයි. සේවයාගේ ගුණයහපත් කමත් එයට බලපානවා.
2. වැඩ වලින් නිදහස් වෙන්නෙ නිසි කාලය ගෙවුණාමයි. (පච්ඡානිපාතිනො ච) කලින් පැනල යන්නෙ නෑ.
3. සේවාස්ථානයෙන් කිසිවක් සොරකම් කරන්නෙ නෑ. දුන් දෙයක් පමණයි ගන්නෙ. (දින්නාදායිනො ච) අද ලොක්කො භොරකම් කරල සොක්කො අල්ලන කාලයක්. ලොක්කො ලොකුවට භොරකම් කරනකොට සොක්කො පොඩියට භොරකම් කරනවා.
4. සේවකයාට පැවරෙන කටයුතු මැනවින් සම්පූර්ණ කරනවා. (සුකතකම්මකරා ච) මෙය සේවය සේවක දෙපක්ෂයටත් රටටත් සමාජයටත් අභිවාද්ධිය ගෙන දෙනවා.
5. සේවයාගේ හෝ රජයේ හෝ ගුණකීර්තිය සේවකයාගේ ප්‍රකාශ වෙනවා. (කිත්තිවණ්ණහරා ච) සේවය සේවක දෙපක්ෂය ම සද්ධා, සීල, වාග, පඤ්ඤා ගුණ සහිත නම් රට ම සමෘද්ධිමත්.

එසේ වුවත් කාමභවයේ මිනිස් තලය කියන්නෙ සියලු දුර්වලතාවන්ගේ වාසස්ථානය. දහම්මග හඳුනාගන්නත්

කුසලයක් ඕන බවයි, පෙනෙන්නේ. අපේ රට දහමේ ඓතිහාසික හිමිකරුවා යයි කියාගත්තත් දහම පුහුණු කිරීම අතින් නම් දුර්වලයි.

06.

මහණබමුණන් කෙරෙහි උපස්ථානය:

1. සද්ධා සීල වාග පඤ්ඤා ගුණ ඇති පුද්ගලයා මහණබමුණන් කෙරෙහි කායික හැසිරීමෙන් මෙහි සහගත වෙනව. (මෙක්කෙන කායකම්මෙන)
2. වචනය පවත්වන්නෙන් මෙහි සහගතව. (මෙක්කෙන වචිකම්මෙන)
3. සිතිනුත් මෙහි සහගත වෙනව. (මෙක්කෙන මනොකම්මෙන)
4. පිටු පිණිස වඩින මහණබමුණන්ට දොර වසන්නේ නෑ. (අනාවට්ට ද්වාරකාය.)
5. මහණබමුණන්ට සිව්පසයෙන් උවටැන් කරනව. (ආමිසානුප්පදානෙන)

කුලපුත්‍රයා කෙරෙහි මහණබමුණන්ගේ අනුකම්පාව:

1. යට කී උපස්ථානයන් ලබන පැවිද්දේද කුලපුත්‍රයා පාපයෙන් වළක්වා ලනව. (පාපා නිවාරෙත්ති)
2. යහපතෙහි පිහිටුවනව. (කල්‍යාණෙ නිවෙසෙත්ති)
3. යහපත් වූ සිතින් අනුකම්පා කරනව. (කල්‍යාණෙන මනසා අනුකම්පත්ති)
4. නො ඇසූ දහම් කරුණු අසන්නට සලස්වනව. (අස්සුකං සාවෙත්ති)
5. ඇසූ දහම් කරුණු වඩාත් පැහැදිලි කර දෙනව. (සුකං පරියොදපෙත්ති)
6. සුගතියට මග කියා දෙනව. (සග්ගස්ස මග්ගං ආචික්ඛත්ති)

සදිසා නමස්කාරය කියල කියන්නේ මේ සමාජ සම්බන්ධතා සය කෙරෙහි නිසි පරිදි පිළිපැදීමයි. මව්පියන් වුනේ නැගෙනහිර දිශාව. (මාතාපිතා දිසා පුබ්බා) දකුණු දිශාව වුනේ ගුරුවරුන්. (ආචරියාදක්ඛිණා දිසා) බටහිර දිශාව වුනේ දරුවන් සහ බිරිද. (පුත්තදාරා දිසා පච්ඡා) මිත්‍ර මනුෂ්‍යයන් වුනේ උතුරු

දිශාව. (මිත්තාමච්චා ච උත්තරා) යට දිශාව වුනේ දූසිදස් කම්කරුවන්. (දාසකම්මකරා හෙට්ඨා) උඩ දිශාව වුනේ මහණබමුණන් (උද්ධං සමණවුහමණ) මේ සම්බන්ධතා සය නිරවුල්ව පවත්වනව නම් ඔහු පවුලක් රකින්නට සමර්ථ කෙනෙක්. (එතා දිසා නමස්සෙය්‍ය අලමතො කුලෙ ගිහී) යම් කෙනෙක් පණ්ඩිත නම් (පණ්ඩිතො), සීලසම්පන්න නම් (සීලසම්පන්නො), සියුම් අරුත් දන්නේ නම් (සණ්භො ච), වැටහෙන නුවණ ඇත්නම් (පටිභානවා) යටහත් පැවතුම් ඇත්නම් (නිවාකවුත්ති), දැඩි නො වේ නම් (අත්ථද්ධො), එබඳු තැනැත්තා යශස් ලබනව. (තාදිසො ලභතෙ යසං)

දැන් අපි සිගාල සූත්‍රය අනුව ගෘහස්ථ බෞද්ධයාගේ සමාජ සම්බන්ධතා පිළිබඳව බොහෝ දේ දැනගත්ත. මේ හැම සකස් වීමකට ම අවශ්‍ය ධර්මානුකූල පදනම තමයි, සද්ධා, සීල, වාග, පඤ්ඤා ගුණ සතර. විදසුන් නුවණ තමයි මෙතන ප්‍රඥාව කියන්නේ, සමුදය අත්ගමය දක්නා නුවණ. ඒ සමාජනීතික අත්දැකීම් ලෝකය පිළිබඳවයි. තථාගතයන් වහන්සේ පිළිබඳව ශ්‍රද්ධාව ඇති වෙන්නේ ධර්මය දැකීමෙන්. (ධම්මං සුඛා තථාගතෙ සද්ධං පටිලභති.) බුද්ධප්‍රසාදයටත් පදනම වෙන්නේ ධර්මප්‍රසාදය. දහම් මග යන්නවුන් පිළිබඳ ප්‍රසාදය පිණිස ඒ දෙක ම වැදගත් වෙනව. එහෙම අය ලෝභයට ද්වේෂයට මෝහයට වැටීමේ වරද දන්නව. ඒවායේ හේතුඵල සම්බන්ධතාව දන්නව. එබඳු පුද්ගලයාගේ සීලය අමාරුවෙන් රකින එකක් නො නොවයි. පිබිදුණ සීලයක්. එබඳු අය වාගගුණයෙන් යුක්තයි. අතහැරීම හඳුනනව. එබඳු ගුණ සැකැස්මක් ඇති අයගේ සමාජ සම්බන්ධතාවන් නිරවුල්. සමාජ ජීවිතයක පහසුවිභරණය උදාවෙන්න නම් මේ ගුණ අවශ්‍යයි. ඒ සමාජ සම්බන්ධතාව පුද්ගලයාට ආරක්ෂාව සලසනව. (බෙමා) නිර්භයතාව ඇති කරනව. (අජ්පටිභයා) ඒකයි බෞද්ධ සමාජය.

කදිම වේදනා නාශකයක්

අනාථපිණ්ඩික සිටුකුමා දැඩි ලෙස ගිලන් වෙලා. ඒ නිසා එක් පුරුෂයකුට අමතල, “අනාථපිණ්ඩික දැඩි ලෙස ගිලන්වෙලා. ඔහු ආයුෂ්මත් සාරිපුත්තයන් වහනසේගේ පා හිසින් වදිනව, කියල උන්වහන්සේගේ පා හිසින් වදින්න. මෙහෙමත් කියන්න. ස්වාමීනි, ආයුෂ්මත් සාරිපුත්ත තෙරණුවන් අනුකම්පා උපදවල අනේපිඬු ගෘහපතියාගේ නිවසට එළඹෙන සේක්වා, කියල කියන්න.” යනුවෙන් සඳහන් කරල සැරියුත් හිමියන් වෙත පණිවිඩයක් යැවුව. පණිවිඩ කරුවන් කියූ විදියට ම පණිවිඩය සැරියුත් හිමියන් පා වැද කියා හිටිය. සැරියුත් මහරහතන් වහන්සේත් ඇරයුම නිහැඬියාවෙන් පිළිගෙන වදාළ.

සැරියුත් ස්වාමීන් වහන්සේත් පසු ශ්‍රමණයකු හැටියට ආනන්ද හිමියනුත් කැටුව අනේපිඬු ගෘහපතියාගේ නිවෙසට වැඩම කළා. පණවන ලද ආසනයේ වැඩහිඳ සැරියුත් හාමුදුරුවෝ මෙහෙම අහනව. “ගෘහපතිය, කොහොම ද, ඔබට ඉවසන්න පුළුවන් ද? යැපෙන්න පුළුවන් ද? දුක් වේදනා අඩු ද? වැඩි වීමක් නැද්ද? අඩුවීමක් ද දැනෙන්නෙ? වැඩි වීමක් දැනෙන්නෙ නැද්ද?” මෙතැනදි සිටුකුමා “ස්වාමීනි, මට ඉවසන්න බැහැ. යැපෙන්න බැහැ. මාගේ දුක් වේදනා වැඩි වෙමිනුයි තියෙන්නෙ. වැඩි වීම මිසක් අඩුවීමක් දැනෙන්නෙ නෑ.” කියල පැවසුව.

එතැනදි සැරියුත් හාමුදුරුවෝ වේදනාව සංසිදෙන්නට අවශ්‍ය දහම් මනසිකාරයක් වදාරණව. නියම විදියට දහම් මගට බැසසිටින කෙනකුට දහම් මනසිකාරයෙන් වේදනා සංසිදුවා ලන්න පුළුවන්. ඒ කරුණ දහම් මග වඩන කවුරුත් දැන සිටියයුත්තක්. අනේපිඬු ගෘහපති තැන නිවන්මගට පිවිසුණ සෝවන් කෙනෙක්. ඊට අවශ්‍ය ධර්මය ඔහු හොඳින් දන්නව. ඒත් ලෙඩ වෙලා කායික දුක් බහුල වෙන කොට ඒ වේදනාවට හිත යට වෙන්න පුළුවන්. එහෙම වෙලාවට කල්‍යාණමිත්‍රයෙක් ළඟ ඉන්නව නම් ඒ මිත්‍රයාට පුළුවන් අර රෝගියාගේ සිත දහම් මනසිකාරයට යොමු කරන්න. සැරියුත් ස්වාමීන් වහන්සේත් මෙතැන දි කරන්නෙ ඒකයි. සැරියුත් හිමියන් අනේපිඬු

ගැහැවියාට පවසන්නේ මොනවා ද කියල දැන් අපි විමසල බලමු.

01. ගෘහපතිය, බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳව යම්බඳු අප්‍රසාදයකින් යුක්ත අග්‍රැතවත් පෘථක්ඡනයා කයෙහි බිඳීමෙන් මරණින් පසු සැපෙන් තොර දුක් ඇති නපුරට වැටුණ නිරයෙහි උපදියි ද, ඔබට බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳව ඒ විදිහේ අප්‍රසාදයක් නෑ. 'භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අර්භත් ය, සමායක්සම්බුද්ධ ය, දර්ශනයෙන් හා වරණයෙන් යුතු ය, සුගත ය, ලෝකච්ඡද ය, අනුත්තරපුරිසදම්මසාරථී ය, දෙවි මිනිසුන්ට ගාස්තෘ ය, බුද්ධ ය, භාග්‍යවත් ය' යනුවෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි ගුණ දන පැහැදීමක් ඔබට ඇත්තේ ම ය. ඒ කරුණු දන ඇති වූ බුද්ධප්‍රසාදය (බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාද) තමාට ඇති බව දකින කොට ඔබගේ වේදනා ඇසිල්ලකින් සංසිදෙනව.

02. ගෘහපතිය, ධර්මය පිළිබඳව යම්බඳු අප්‍රසාදයකින් යුක්ත අග්‍රැතවත් පෘථක්ඡනයා කයෙහි බිඳීමෙන් මරණින් පසු සැපෙන් තොර දුක් ඇති නපුරට වැටුණ නිරයෙහි උපදියි ද, ඔබට ධර්මය පිළිබඳව ඒ විදිහේ අප්‍රසාදයක් නෑ. 'මැනැවින් ප්‍රකාශිත භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ධර්මය සන්ධිධික ය, අකාලික ය, ඇවිත් බලන්නැයි කියන්නට සුදුසු ය, විමුක්තියට පමුණුවන සුලු ය, නුවණැත්තවුන් විසින් තම තමන් කෙරෙහි ලා දතයුතු ය' යනුවෙන් ධර්මය කෙරෙහි ගුණදන පැහැදීමක් ඔබට ඇත්තේ ම ය. ඒ කරුණු දන ඇති වූ ධර්මප්‍රසාදය (ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාද) තමාට ඇති බව දකින කොට ඔබගේ වේදනාව ඇසිල්ලකින් සංසිදෙනව.

03. ගෘහපතිය, සඛිසයා පිළිබඳ යම්බඳු අප්‍රසාදයකින් යුක්ත අග්‍රැතවත් පෘථක්ඡනයා කයෙහි බිඳීමෙන් මරණින් පසු සැපෙන් තොර දුක් ඇති නපුරට වැටුණ නිරයෙහි උපදියි ද, ඔබට සඛිසයා පිළිබඳව ඒ විදිහේ අප්‍රසාදයක් නෑ. 'භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවක සඛිසයා සුප්‍රතිපන්න ය, උජුපටිපන්න ය, ඤායපටිපන්න ය, සාමීච්චපටිපන්න ය, පුරුෂ යුගල හතරක් වූ අෂ්ටාර්ය පුද්ගලයෝ ආනුනෙය්‍ය ය, පානුණෙය්‍ය ය, දක්ඛිණෙය්‍ය ය, අඤ්ජලිකරණීයයය,

අනුත්තර පුණ්‍යකෂේත්‍රය ය, යනුවෙන් සඛිසයා කෙරෙහි ගුණ දැන පැහැදීමක් ඔබට ඇත්තේ ම ය. ඒ කරුණු දැන ඇති වූ සඛිසප්‍රසාදය (සඛිසෙ අවෙච්චප්පසාද) තමාට ඇති බව දකින කොට ඔබගේ වේදනා ඇසිල්ලකින් සංසිදෙනව. (මෙතෙක් කථා කළේ තෙරුවන් ප්‍රසාදයෙහි ස්ථිර වීම පිළිබඳවයි.)

04. ගෘහපතිය, යම්බඳු වූ දුසිල්කමක් නිසා අග්‍රානවත් පෘථක්ඡනයා කයෙහි බිඳීමෙන් පස්සෙ මරණින් මතු සැපයෙන් තොර, දුක් ඇති, නපුරට වැටුන නිරයෙහි උපදිසි ද, (අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උප්පජ්ජති) එබඳු වූ දුසිල්කමක් ඔබට නැ. ගෘහපතිය, ඔබට තියෙන්නෙ අඛණ්ඩ (අඛණ්ඩානි), සිදුරු නැති (අච්ඡිද්දානි), පැල්ලම් නැති (අසබලානි), කැලැල් නැති අකම්මාසානි), තණ්හාදාසඤ්චයෙන් මිදුන (භුජ්ජසානි), බුද්ධාදී උතුමන් විසින් පසසන ලද (විඤ්ඤුප්පසත්ථානි,) කෙලෙස් නො තැවරුණ (අපරාමට්ඨානි), සමාධියට උපනිශ්‍රය වන (සමාධිසංචත්තනිකානි) අරියකන්ත සීලයක්. ඒ අරියකන්ත සීලය තමා කෙරෙහි ද වන බව දකින කොට ඔබගේ වේදනා ඇසිල්ලකින් සංසිදෙනව.

05. ගෘහපතිය, යම්බඳු වූ මිථ්‍යාදෘෂ්ටියකින් යුක්ත අග්‍රානවත් පෘථක්ඡනයා කයෙහි බිඳීමෙන් පස්සේ මරණින් මතු සැපයෙන් තොර, දුක් ඇති, නපුරට වැටුණ නිරයෙහි උපදිසි ද එබඳු මිථ්‍යාදෘෂ්ටියක් ඔබට නැත. ගෘහපතිය, ඔබට සම්මාදිට්ඨිය ඇත්තේ ම ය. ඒ සම්මාදිට්ඨිය තමා කෙරෙහි ද වන බව දකින කොට ඔබගේ වේදනා ඇසිල්ලකින් සංසිදෙනව.

06. ගෘහපතිය, යම්බඳු වූ මිථ්‍යා සංකල්පනයකින් යුක්ත අග්‍රානවත් පෘථක්ඡනයා කයෙහි බිඳීමෙන් පස්සේ මරණින් මතු සැපයෙන් තොර, දුක් ඇති, නපුරට වැටුණ නිරයෙහි උපදිසි ද එබඳු මිථ්‍යා සංකල්පනයක් ඔබට නැත. ගෘහපතිය, ඔබට සමයක් සංකල්පනය ඇත්තේ ම ය. ඒ සමයක්

සංකල්පනය තමා කෙරෙහි ද වන බව දකින කොට ඔබගේ වේදනා ඇසිල්ලකින් සංසිදෙනව.

07. ගෘහපතිය, යම්බඳු වූ මිථ්‍යා වචනයකින් යුක්ත අශ්‍රැතවත් පෘථක්ෂ්‍යතා කයෙහි බිඳීමෙන් පස්සෙ මරණින් මතු සැපයෙන් තොර, දුක් ඇති නපුරට වැටුණ නිරයෙහි උපදිසි ද එබඳු මිථ්‍යා වචනයක් ඔබට නැ. ගෘහපතිය, ඔබට සමාසක් වචනය ඇත්තේ ම ය. ඒ සමාසක් වචනය තමා කෙරෙහි ද වන බව දකින කොට ඔබගේ වේදනා ඇසිල්ලකින් සංසිදෙනව.

08. ගෘහපතිය, යම්බඳු වූ වැරදි ක්‍රියාවකින් යුක්ත අශ්‍රැතවත් පෘථක්ෂ්‍යතා කයෙහි බිඳීමෙන් පස්සෙ මරණින් මතු සැපයෙන් තොර, දුක් ඇති, නපුරට වැටුණ නිරයෙහි උපදිසි ද, එබඳු වැරදි ක්‍රියාවක් (මිච්ඡාකම්මන්තො) ඔබට නැත. ඔබට නිවැරදි ක්‍රියාව ඇත්තේ ම ය. ඒ නිවැරදි ක්‍රියාව (සම්මාකම්මන්තං) තමා කෙරෙහි ද වන බව දකින කොට ඔබගේ වේදනා ඇසිල්ලකින් සංසිදෙනව.

09. ගෘහපතිය, යම්බඳු වූ වැරදි ආච්චයකින් යුක්ත අශ්‍රැතවත් පෘථක්ෂ්‍යතා කයෙහි බිඳීමෙන් පස්සෙ මරණින් මතු සැපයෙන් තොර, දුක් ඇති, නපුරට වැටුණ නිරයෙහි උපදිසි ද, එබඳු වැරදි ආච්චයක් ඔබට නැත. සම්මාආච්චය ඔබට ඇත්තේ ම ය. ඒ සම්මාආච්චය තමා කෙරෙහි ද වන බව දකින කොට ඔබගේ වේදනා ඇසිල්ලකින් සංසිදෙනව.

10. ගෘහපතිය, යම් බඳු වූ වැරදි උත්සාහයකින් (මිච්ඡාවායාමෙන) යුක්ත අශ්‍රැතවත් පෘථක්ෂ්‍යතා කයෙහි බිඳීමෙන් පස්සෙ මරණින් මතු සැපයෙන් තොර, දුක් ඇති, නපුරට වැටුණ නිරයෙහි උපදිසි ද, එබඳු වැරදි උත්සාහයක් ඔබට නැත. ඔබට සම්මාවායාමය ඇත්තේ ම ය. ඒ සම්මාවායාමය තමා කෙරෙහි ද වන බව දකින කොට ඔබගේ වේදනා ඇසිල්ලකින් සංසිදෙනව.

11. ගෘහපතිය, යම්බඳු වූ වැරදි සිතියකින් (මිච්ඡාසතියා) සමන්විත වන අග්‍රැතවත් පෘථක්ඡනයා කයෙහි බිඳීමෙන් පස්සෙ මරණින් මතු සැපයෙන් තොර, දුක් ඇති, නපුරට වැටුණ නිරයෙහි උපදියි ද, එබඳු මිථ්‍යා සතියක් ඔබට නැත. ඔබට නිවැරදි සිතිය (සම්මාසති) ඇත්තේ ම ය. තමා කෙරෙහි ද ඒ සම්මාසතිය වන බව දකින කොට ඔබගේ වේදනා ඇසිල්ලකින් සංසිදෙනව.

12. ගෘහපතිය, යම්බඳු වූ වැරදි සමාහිතයකින් (මිච්ඡාසමාධිනා) යුක්ත අග්‍රැතවත් පෘථක්ඡනයා කයෙහි බිඳීමෙන් පස්සෙ මරණින් මතු සැපයෙන් තොර, දුක් ඇති, නපුරට වැටුණ නිරයෙහි උපදියි ද එබඳු මිථ්‍යා සමාධියක් ඔබට නැත. ඔබට සම්මාසමාධිය ඇත්තේ ම ය. තමා කෙරෙහි ද ඒ සම්මාසමාධිය වන බව දකින කොට ඔබගේ වේදනා ඇසිල්ලකින් සංසිදෙනව.

13. ගෘහපතිය, යම්බඳු වූ වැරදි ඥානයකින් (මිච්ඡාඤාණෙන) සමන්විත අග්‍රැතවත් පෘථක්ඡනයා කයෙහි බිඳීමෙන් පස්සෙ මරණින් මතු සැපයෙන් තොර, දුක් ඇති, නපුරට වැටුණ නිරයෙහි උපදියි ද, එබඳු වැරදි ඥානයක් ඔබට නැත. ඔබට නිවැරදි ඥානය (සම්මාඤාණං) ඇත්තේ ම ය. තමා කෙරෙහි ද ඒ සම්මාඤාණය වන බව දකින කොට ඔබගේ වේදනා ඇසිල්ලකින් සංසිදෙනව.

14. ගෘහපතිය, යම්බඳු වූ වැරදි විමුක්තියකින් (මිච්ඡාවිමුක්තියා) සමන්විත අග්‍රැතවත් පෘථක්ඡනයා කයෙහි බිඳීමෙන් පස්සෙ මරණින් මතු සැපයෙන් තොර, දුක් ඇති, නපුරට වැටුණ නිරයෙහි උපදියි ද, එබඳු මිථ්‍යා විමුක්තියක් ඔබට නැත. ඔබට සම්මාවිමුක්තිය ඇත්තේ ම ය. තමා කෙරෙහි ද ඒ සම්මාවිමුක්තිය වන බව දකින කොට ඔබගේ වේදනා ඇසිල්ලකින් සංසිදෙනව.

මේ සදහන් කළේ සැරියුත් හිමියන් අනාථපිණ්ඩික සිටුතුමාගේ වේදනා සංසිදුවීම පිණිස වදාළ කරුණු විකයි. එතුමා සෝතාපන්න කෙනෙක්. ඒ නිසා සෝතාපන්නි අංග

හතරත්, ආර්යමාර්ගයේ අංග අටත්, සම්මාඤ්ඤාණ සම්මාවිමුක්ති අඩිග දෙකත්, ඔක්කේම කරුණු 14 ක් වදාළ. ඒ අනුව මනසිකාරය යොදවමින් සිටි සිටුකුමාගේ වේදනා එකෙණෙහි ම සංසිදුන. (ධානසො වෙදනා පටිප්පස්සම්භිංසු) ඊට පස්සෙ ගෘහපතිකුමා තමාගේ ම ආහාර බඳුනෙන් සැරියුත් හිමියන්ටත් ආනන්ද හිමියන්ටත් දන් පිළිගැන්නුව. උන්වහන්සේලා දානෙ වළඳල අවසන් වුණාට පස්සේ අනේපිඬු සිටුකුමා පහත් ආසනයක් අරගෙන වාඩිවුණා. ඊට පස්සෙ සැරියුත් හාමුදුරුවෝ ගෘහපතිකුමාට අනුමෙවෙති බණක් වදාළ. ඒ අනුමෝදනා බණ මේකයි.

**“යස්ස සද්ධා තථාගතෙ අවලා සුප්පතිට්ඨිතා,
සීලඤ්ච යස්ස කල්‍යාණං අරියකන්තං පසංසිතං.”**

යමකුට තථාගතයන් වහන්සේ කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව නො සෙල්වෙන ලෙස මැනැවින් පිහිටියා ද, යමකුගේ යහපත් වූ ශීලය අරියකන්ත යයි පසසන ලද්දේ ද,

**“සඛිසෙ පසාදො යස්සත්ථී උජුභුතඤ්ච දස්සනං,
උදළිද්දොති තං ආහු අමොසං තස්ස ජීවිතං.”**

යමකුට සඛිසයා කෙරෙහි පැහැදීමක් ඇත් ද, ඥානදර්ශනය සෘජු වූයේ ද, ඔහු දිලීන්දෙක් නො වේ යයි (බුද්ධදී උතුමෝ) කීහ. ඔහුගේ ජීවිතය හිස් නො වේ.

**“තස්මා සද්ධඤ්ච සීලඤ්ච පසාදං ධම්මදස්සනං,
අනුයුඤ්ඤේඨ මෙධාවී සරං බුද්ධානසාසනන්ති.”**

එහෙයින් නුවණැත්තා බුදුවරයන් වහන්සේලාගේ පණිවිඩය සිහි කරමින් ශ්‍රද්ධාවත්, ශීලයත්, ප්‍රසාදයත්, දහම් දැක්මත් අනුව යෙදෙන්නේ ය.

සාරිපුත්ත මහරහතන් වහන්සේ ඔය සඳහන් කරපු අනුමෝදනාව පවත්වල හුනස්නෙන් නැගිට ආපසු වැඩිය. උන්වහන්සේ සමග වැඩිය ආනන්ද හිමුදුරුවෝ හාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුවට වැඩම කරල වැද නමස්කාර කරල එකත්පසෙක ඉන්න කොට බුදුරජාණන් වහන්සේ “ආනන්ද මේ මහදවල් කොහි ඉඳල ද එන්න” කියල විමසුව. ඒ අවස්ථාවේ දී

ආනන්ද භාමුදුරුවෝ සාරිපුත්ත මහරහතන් වහන්සේන් සමග අනේපිඬු ගෘහපතියන් දක්නට ගිය බවත් සැරියුත් හිමියන් එහි දී ගෘහපතිතුමාට මේ මේ විදියේ අවවාදයන්ගෙන් අවවාද කළබවත් සඳහන් කළා. ඒ තොරතුර අසා සිටි බුදුරජාණන් වහන්සේ සැරියුත් හිමියන් ගෘහපති තුමාට දුන් ධර්මාමවාදය ගැන අහල බොහොම ඉහලින් ප්‍රශංසා කළා. ඒ මෙහෙමයි. “ආනන්ද, ශාරිපුත්‍රයන් වහන්සේ සෝකාපත්ති අඩ්ඨග හතර ආකාර දහයකින් බෙදා දක්වුවා නම් ඒ ශාරිපුත්‍ර පණ්ඩිතයි. මහාප්‍රඥා ඇති කෙනෙක්.” (පණ්ඩිතෝ ආනන්ද, සාරිපුත්තෝ මහාපඤ්ඤෝ ආනන්ද, සාරිපුත්තෝ, යනු හි නාම වත්තාරි සොකාපත්ති අඩ්ඨගානි දසහි ආකාරෙහි විභජ්ස්සතිති.)

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ සඳහන් කළ කාරණය පිළිබඳව අපි ටිකක් තේරුම් ගන්නට ඕන. සැරියුත් හිමියන් කරුණු දාහතරකින් සිටුතුමාට අවවාද කළ බව අපි තේරුම් ගන්න. ඒවා මූලික වශයෙන් කොටස් තුනකට සංග්‍රහ කරන්න පුළුවන්.

01. **සිව්වැදැරුම් සෝකාපත්ති අඩ්ඨග:** (බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාද, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාද, සඛිසෙ අවෙච්චප්පසාද, අරියකන්න සීල.)
02. **සේඛ්‍යපටිපදාව:** මේ ශාසනයේ හික්මෙන ශ්‍රාවකයාට අයත් ප්‍රතිපදාව තමයි, ආර්යඅෂ්ටාංගිහික මාර්ගය. (සම්මාදිට්ඨි, සම්මාසඛිකප්ප, සම්මාවාචා, සම්මාකම්මන්ත, සම්මා- ආජීව, සම්මාවායාම, සම්මාසති, සම්මාසමාධි)
03. **සේඛ්‍යපටිපදාව පිරිපුන් වන පමණට එක්වන අඩ්ඨග දෙක:** මේ ශාසනයේ පිළිවෙත සපිරෙන්නේ **සම්මාඤ්ඤාණ, සම්මාවිමුක්ති** කියන අඩ්ඨග දෙකත් එක් වෙමින්. ආර්ය අෂ්ටාංගිගයන් ඒ අඩ්ඨග දෙකත් එකතු වුණාම අඩ්ඨග දහයක් වෙනව.

අපට සූත්‍ර වල මුණගැසෙනවා “අට්ඨඛිගසමන්තාගතො සෙබ්බො, දසඛිගසමන්තාගතො අරහා” කියන මේ ප්‍රකාශය. ඒකෙ තේරුම, “පිළිවෙතේ හික්මෙන කෙනා අඩ්ඨග අටෙන් සමන්විතයි, අසේඛ වූ රහතන් වහන්සේ අඩ්ඨග දහයෙන් සමන්විතයි” කියන එකයි. දැන් අපි මේ කථා කරපු

අනාථපිණ්ඩික සූත්‍රයෙන් අදහස් වෙන්නේ සෝතාපන්න පුද්ගලයාටත් සෝචන් මට්ටමට අදාළව මේ අඩිග දහය ම ඇති බවයි. මෙතන සම්මාඤ්ඤාණය කිව්වේ සොචන් පුද්ගලයාට අදාළ පමණේ විදර්ශනා ඥානයයි. සම්මාවිමුක්තිය කිව්වේ සෝචන් පුද්ගලයාට අදාළ පමණේ විමුක්තිය බව දැනගතයුතුයි. සක්කායදිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බතපරාමාස කියන සංයෝග තුන සෝතාපන්න පුද්ගලයාට ප්‍රහීණ වෙලා. ඒ සංයෝජන වලින් විමුක්තයි. නිවනට පමුණුවන විදසුන් නුවණ ස්ථිර වෙලා. ඒක ආපහු පිරිහෙන්නේ නෑ. මේ ස්ථිර වුනේ පිරිපුන් විමුක්තියට පමුණුවන ප්‍රතිපදාවයි. ඒ නිසා සම්මාවිමුක්තියෙන් යුක්තයි. ඒ හින්ද තමයි, බුදුරජාණන් වහන්සේ සැරියුක් හිමියන්ගේ අවවාදය “සෝතාපන්නි අඩිග හතර දස ආකාරයකින් බෙදා දැක්වීම” හැටියට (වත්කාරී සොකාපත්ති අඩිගානි දසහි ආකාරෙහි විහජ්ජසති) හැඳින් වූයේ.

අපි දැන් මේ සූත්‍රයෙන් හුඟක් දේවල් ඉගෙන ගත්ත. හඳුනා ගත්ත. (සං: නි: 5 (2), අනාථපිණ්ඩික සූත්‍රය, 200 පිට) රූප, විඳිම්, හැදිනීම්, චේතනා (සංඛාරා), දැනීම් (විජානන) කියන ස්කන්ධ පහ ඉන්ද්‍රිය අත්දැකීම් වශයෙන් සමුදය වෙන එකට තමයි, සක්කාය සමුදය කියන්නේ. ඒ ස්කන්ධ තමා වශයෙන් ගන්නව නම්, තමා ස්කන්ධ සහිතයි කියලා ගන්නව නම්, තමා කෙරෙහි ස්කන්ධ වේ යයි ගන්නව නම්, ස්කන්ධයන්හි තමා වේ යයි කියලා ගන්නව නම් ඒ තමයි, සක්කායදිට්ඨිය. එතැනදී ස්කන්ධ උපාදානස්කන්ධ වෙලා. උපාදානස්කන්ධ සමුදය වෙනව කියන්නේ සක්කායසමුදය වෙනව කියන එකයි. සක්කාය ඇසුරින් ගන්න මම, මගේ කියන හැඟීම වැරදියි කියන බව දකින කොට දිට්ඨි මට්ටම පමණයි, ඉවර වෙන්නේ. ලෝභය, ද්වේෂය, මෝහය අපාය ගමනීය අකුශලයකට තරම් බලගතු වෙන්නේ නෑ. කුශල ප්‍රතිපදාව පිළිබඳ සැකයක් ඇති වෙන්නේ නෑ. සීලය පිහිටි සීලයක් වෙනව. එහෙම කෙනොට තමන් තුළ තියෙන දහම් මගේ ගුණ ගැන සිහිකරල ප්‍රීති ප්‍රමෝදයක් ඇති කරගන්න පිළිවන්. ඒ අනුව ගිලන් වෙච්ච වෙලාවට කායික පීඩා අඩුකර ගන්නත් පිළිවන්. සැරියුක් හිමියන් කළේ තමා තුළ ඇති දහම් සිහි කරමින් කායික දුක් අඩු කරගන්න සිටුවුමාට උපකාර කිරීමක්. මේ දහම් ලියවිල්ල ඔබටත් සක්කායාභිරතිය වෙනුවට නිබ්බානාභිරතිය පිණිස වේවා.

අනේපිඩු සිටුතුමාගේ අන්තිම කැමැත්ත.

අනේපිඩු සිටුතුමා නැවතත් දැඩි ලෙස ගිලන් වෙලා. ඒ වෙලාවේ සිටුතුමා පුරුෂයකු ට අමතල කියනව, ගිහින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පා වැදල කියන්න අනේපිඩු ගහපති තැන දැඩි ලෙස ගිලන් වෙලා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ පා සිරසින් වදිනවයි කියල. සාරිපුත්ත මහරහතන් වහන්සේගේ පා වැදල කියන්න අනේපිඩු ගහපති තැන දැඩි ලෙස ගිලන් වෙලා. සාරිපුත්තයන් වහන්සේගේ පා සිරසින් වදිනව කියල. තවදුරටත් කියන්න සාරිපුත්තයන් වහන්සේ අනේපිඩු ගහපති තැනට අනුකම්පාවෙන් ඔහුගේ නිවසට වැඩියොත් හොඳයි, කියල.

ඒ පුරුෂයාගේ සිහිපත් කිරීම තුණ්හිභාවයෙන් පිළිඅරගෙන සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ අයුෂ්මත් ආනන්ද ස්වමීන් වහන්සේත් එක්ක සිටුතුමාගෙ නිවෙස්නට වැඩිය. වැඩම කරල අසුන් අරගෙන සිටුතුමාගෙන් විමසනව, කොහොම ද, ගහපතිය, ඉවසන්න පුළුවන් ද? යැපෙන්න පුළුවන් ද? දුක් වේදනා තුනී වෙමින් ද, තියෙන්නෙ කියල. ගහපතිතුමා කියනව, ඉවසන්න අමාරුයි. යැපෙන්න අමාරුයි. වේදනා වැඩි වෙනව මිසක් අඩුවක් නම් පෙනෙන්න නෑ, කියල. ශක්තිමත් පුරුෂයකු විසින් තියුණු සැතකින් මුදුන පෙළනව වගේ දූනෙන්නෙ. වරපටකින් හිස වෙළනව වගේ තමයි දූනෙන්නෙ. ගවසාතකයෙක් ගෙරි කැත්තකින් කුස කපනව වගේ තමයි දූනෙන්නෙ. ශක්තිමත් පුරුෂයින් දෙන්නෙක් දුර්වල පුද්ගලයෙක් අල්ලල අඟුරු වලක දාල තවනව වගේ කයේ දාහය දූනෙන්නෙ. වේදනා වැඩිවෙනව මිසක් අඩුවක් නම් නෑ. ඔහොමයි ගහපතිතුමා වේදනාව විස්තර කළේ.

මේ වචන අහගෙන හිටිය සැරියුත් ස්වාමීන් වහන්සේ සිටුතුමාගේ කයට නෙවෙයි සිතටයි ප්‍රතිකාර කළේ. සිටුතුමාත් සැරියුත් ස්වාමීන් වහන්සේට ඇරයුම් කළේ කයට බේත් අහගන්න නෙවෙයි. හිතට ධෛර්යයක් ලැබෙන ධර්මාවවාදයක් ලබා ගන්න. සෝවන් පුද්ගලයෙක් වුණ සිටුතුමා දන්නව ලබාගතයුතු ප්‍රතිකාරය ලබා ගතයුත්තෙ කයට ද, හිතට ද කියල. මෙතන දි සැරියුත් හිමියන් දේශනා කරන කාරණය දහම් මග වඩන කාටත් බොහොම වටිනව. හොඳින් තේරුම් ගන්න. ඉතින්

අපි බලමු සැරියුත් ස්වාමීන් වහන්සේ දෙන ප්‍රතිකාරය මොකක් ද, කියල.

සැරියුත් හිමියෝ මෙහෙම වදාරණව. එහෙනම් ගෘහපතිය, මෙහෙම හික්මෙන්න. ඇස උපාදානය නො කරන්නෙමයි හික්මෙන්න. මාගේ විශ්‍රානය ඇස ඇසුරු කරන්නෙ නෑ. (න වක්ඛුං උපාදියිස්සාමි. න ච මෙ වක්ඛුනිස්සිතං විඤ්ඤාණං භවිස්සතීති) ඔය විදියට කන, නැහැය, දිව, කය, මන උපාදාන නො කරන්නෙමයි හික්මෙන්න. මගේ විශ්‍රානය ඒවා ඇසුරු කරගන්නෙ නෑ, කියල හික්මෙන්න.

රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, ධම්ම උපාදානය නො කරගන්නෙමයි හික්මෙන්න. මාගේ විඤ්ඤාණය ඒවා ඇසුරු කරන්නෙ නෑ, කියල හික්මෙන්න.

වක්ඛුවිඤ්ඤාණ, සෝතවිඤ්ඤාණ, ඝානවිඤ්ඤාණ, ජිව්හාවිඤ්ඤාණ, කායවිඤ්ඤාණ, මනෝවිඤ්ඤාණ උපාදානය කරන්නෙ නෑ කියල හික්මෙන්න. මාගේ විඤ්ඤාණය ඒ විඤ්ඤාණ ඇසුරු කරන්නෙ නෑ කියල හික්මෙන්න.

ඊළඟට වක්ඛුසම්ඵස්ස, සෝතසම්ඵස්ස, ඝානසම්ඵස්ස, ජිව්හාසම්ඵස්ස, කායසම්ඵස්ස, මනෝසම්ඵස්ස උපාදාන නො කරන්නෙමයි හික්මෙන්න. මාගේ විඤ්ඤාණය ඒ ඵස්සයන් ඇසුරු කරන්නෙ නෑ කියල හික්මෙන්න.

අනතුරුව වක්ඛුසම්ඵස්සයෙන්, සෝතසම්ඵස්සයෙන්, ඝානසම්ඵස්සයෙන්, ජිව්හාසම්ඵස්සයෙන් කායසම්ඵස්සයෙන්, මනෝසම්ඵස්සයෙන් උපදින විෂුත උපාදානය නො කරන්නෙමයි හික්මෙන්න. මාගේ විඤ්ඤාණය ඒ විෂුත ඇසුරු කරන්නෙ නෑ කියල හික්මෙන්න.

පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ, ආකාස, විඤ්ඤාණ කියන ධාතු හය උපාදාන නො කරන්නෙමයි හික්මෙන්න. මාගේ විඤ්ඤාණය ඒ ධාතු ඇසුරු කරන්නෙ නෑ කියල හික්මෙන්න.

රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සම්බාර, විඤ්ඤාණ කියන ස්කන්ධ උපාදාන කරන්නෙ නෑ කියල හික්මෙන්න. මාගේ විඤ්ඤාණය ඒ ස්කන්ධ ඇසුරු කරන්නෙ නෑ කියල හික්මෙන්න.

අනතුරුව ආකාසානඤ්චායතන, විඤ්ඤාණඤ්චායතන, ආකිඤ්චඤ්චායතන, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්චායතන කියන

අරූප සමාපත්ති මාගේ විඤ්ඤාණය ඇසුරු කරන්නේ නෑ කියල හික්මෙන්න.

ඊළඟට ගෘහපතිය, මේ ලෝකය උපාදානය කරන්නෙමිසි හික්මෙන්න. මාගේ විඤ්ඤාණය මේ ලෝකය ඇසුරු කරන්නේ නෑ, කියල හික්මෙන්න. පරලෝකය උපාදානය නො කරන්නෙමිසි හික්මෙන්න. මාගේ විඤ්ඤාණය පරලෝකය ඇසුරු කරන්නේ නෑ කියල හික්මෙන්න.

එහෙම නම් ගෘහපතිය මෙහෙම හික්මෙන්න කියල අවසාන වශයෙන් දේශනා කළේ මේකයි. දුටු (දිට්ඨං), ඇසු (සුතං), නැහැයෙන් දිවෙන් කයෙන් දූතගත් (මුතං), සිතින් දූතගත් (විඤ්ඤාතං), මොනව හරි වේ නම් ඒ කිසිවක් උපාදානය නො කරන්නෙමිසි හික්මෙන්න. මාගේ විඤ්ඤාණය ඒවා ඇසුරු කරන්නේ නෑ කියල හික්මෙන්න.

ඕකයි, සැරියුත් ස්වාමීන් වහන්සේ සිටුකුමාගෙ හිතට දුන්න බේන. මේ දේශනාවට බොහොම සැදහැයෙන් සවන් දිගෙන හිටපු සිටුකුමා හඬමින් කඳුළුසලන්න පටන්ගත්ත. එතැන දි ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ සිටුකුමාගෙන් අහනව, මොක ද, ගෘහපතිය, ඔබ (නිවනට) පසුබානව ද? (ඔලියසි) අරමුණු වල ගැලෙනව ද? (සංසිදසි)

එතකොට සිටුකුමා සඳහන් කරනව, ස්වාමීනි, ආනන්දයන් වහන්ස, මම පසුබාන්නෙත් නෑ ගැලෙන්නෙත් නෑ. ඒ චුණත් මෙව්වර කාලයක් ශාස්තෘන් වහන්සේ ඇසුරු කරලත් සිහ දියුණු කළ හිකුණත් වහන්සේලා ඇසුරු කරලත් මේ වගේ ධර්මකථාවක් මට අහන්න නො ලැබුණ හිඤ්ඤා මම අඬන්නේ.

එතකොට ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ පවසනව, ගෘහපතිය, ඔය වගේ ධර්ම කථා සුදුරෙදි හදින ගිහි අයට වැටහෙන්නේ නෑ. පැවිදි අයට තමා ඔය වගේ ධර්ම කථා වැටහෙන්නේ, කියල.

එතනදි සිටුකුමා පවසනව, එසේ නම් ශාරිපුත්‍රයන් වහන්ස, සුදුරෙදි හදින ගිහි අයටත් මේ දහම් දේශනා කරන සේක්වා. ස්වාමීනි, ශාරිපුත්‍රයන් වහන්ස, කෙලෙස් දූවිලි අඩු කුලපුත්‍රයෝ ඉන්නව. ධර්මය අසන්නට නො ලැබීමෙන් පිරිහිලා යනව. දහම අවබෝධ කරන්න පුළුවන් අය ඉන්නව. (කෙන හි හන්කෙ සාරිපුත්ත, ගිහිනං ඔදාතවසනානං එවරුපි ධම්මී කථා පටිභාතු. සන්ති හි හන්කෙ සාරිපුත්ත, කුලපුත්තා

අප්පරජක්ඛජාතිකා, අස්සවණතා ධම්මස්ස පරිභායන්ති. භවිස්සන්ති ධම්මස්ස අඤ්ඤාතාරො.) මේ තමයි සිටුතුමාගේ අන්තිම කැමැත්ත. ඒක ඉල්ලීමක්.

එහෙම කියන්න හේතුව මොකක් ද? මේ ධර්මාවචාද දේශනා කරල සැරියුත් මහරහතන් වහන්සේත්, ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ ආපසු වැඩම කරල සුළු වේලාවකින් අනාඨපිණ්ඩික සිටුතුමා කලුරිය කරල තුසිත දිව්‍යලෝකෙ උපත ලැබුව. සැරියුත් ස්වාමීන් වහන්සේ වදාළ දේශනාව තමයි සිටුතුමා අන්තිමට ඇසූ ධර්මය. ආයතන, ධාතු, ස්කන්ධ කියන විදසුනට ලක් වියයුතු සියල්ල ඒ දේශනාවේ අන්තර්ගත වුණා. ඒ දේශනාව නිවනට ම එල්ල කරල වදාළ දෙසුමක්. මෙව්වර ශාස්තෘ ඇසුර ලැබිලත්, මනෝභාවනීය භික්ෂූන් ඇසුර ලැබිලත් මේ වගේ දහමක් මට අසන්න නො ලැබුණේ ඇයි? “ගිහි අයටත් මේ දහම දේශනා කරන්න. කෙලෙස් රජස් අඩු අය ඉන්නව. දහම අසන්නට නො ලැගුණත් පිරිහෙන්න පුළුවන්. දහම අවබෝධ කරගන්න පුළුවන් අය ඉන්නව.” ඒ තමයි සිටුතුමාගේ අන්තිම කැමැත්ත. ගිහි උවසු උවැසියන් වෙනුවෙන් එතමා කළ අන්තිම ඉල්ලීම.

අනාඨපිණ්ඩික දේවපුත්‍රයා තුසිත දෙව්ලොව උපන් දවසෙ රාත්‍රියේ ජේතවනාරාමය දිව්‍යමය ආලෝකයෙන් ආලෝකමත් කරමින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුවට පැමිණ වැද නමස්කාර කර එකත්පසෙක සිටිමින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ගාථා වලින් මෙහෙම පවසනව.

“නිතර භික්ෂු සංඝයා වහන්සේ විසින් ඇසුරු කරනු ලබන, ධර්මරාජයන් වහන්සේ විසින් වාසය කරනු ලබන මේ ජේතවනය ප්‍රීතිය උපදවනව.”

**ඉදං හි තං ජෙතවනං ඉසිසඛිසනිසෙවිතං,
ආවුඤ්ඤාං ධම්මරාජෙන පීතියඤ්ඤාජනනං මම.**

“ක්‍රියාවෙන් ද, දැක්මෙන් ද, ධර්මයෙන් ද, සීලයෙන් ද, ජීවිතය උතුම් වෙයි. ඒ හේතු කොට ගෙන මනුෂ්‍යයෝ පිරිසිදු වෙති. ගෝත්‍රයෙන් හෝ ධනයෙන් හෝ නො වේ.”

කම්මං විජ්ජා ව ධම්මො ව සීලං ජීවිතමුත්තමං,

එතෙන මච්චා සුඡ්ඤ්ඤානිති න ගොත්තෙන වා ධනෙන වා.

“ඒ හිඤ පණ්ඩිත පුරුෂයා තමා හට වැඩ සැලසීම දකිමින් යෝනිසෝමනසිකාරයෙන් ධර්මය විමසනව. මේ විදියෙන් මාර්ගය පිරිසිදු වෙනව.”

තස්මා හි පණ්ඩිතො පොසො සම්පස්සං අත්තමත්තනො, යොනිසො විචිනෙ ධම්මං එවං තස් විසුඡ්ඤති.

“ප්‍රඥාවෙන් සිලයෙන් සංසිදීමෙන් ශාරිපුත්‍රයන් වහන්සේ ම ශ්‍රේෂ්ඨ ය. පරතෙරට ගිය යම් හික්කුවක් වේ ද, මේ ශාරිපුත්‍රයන් වහන්සේ ම පරම කොට ඇත.”

සාරිපුත්තොව පඤ්ඤාය සීලෙන උපසමෙන ච, යො හි පාරගතො හික්ඛු එතාව පරමො සියා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ අනාථපිණ්ඩික දේවපුත්‍රයාගේ මේ ගාථා අහල ඒවා අනුමත කළා. ඊට පස්සෙ දේවපුත්‍රයා තමාගේ ප්‍රකාශය බුදුරජාණන් වහන්සේ අනුමත කළ බව දැනගෙන වැද නමස්කාර කරල පැදකුණු කරල එහි ම අතුරුදන් වුණා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ රාත්‍රිය ඉක්ම ගියාට පස්සෙ හික්කුන් වහන්සේලා අමතල “ගත වූ රාත්‍රී මේ ජේතවනය ආලෝකමත් කරමින් දේවපුත්‍රයෙක් ඇවිල්ල මට වැදල එකත්පසෙක සිට මේ විදියෙ ගාථා ප්‍රකාශ කරල මා ඒවා පිළිගත් බව දැනගෙන වැද මා පැදකුණු කර අතුරුදන් වුණා” කියල වදාළ. මේ වචනය අහපු ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ “ ඒකාන්තයෙන් ඔය නම් ස්වාමීනි, අනාථපිණ්ඩික දේවපුත්‍රයා වෙන්න ඕන. ස්වාමීනි, අනාථපිණ්ඩික ගෘහපතියා ශාරිපුත්‍ර ස්වාමීන් වහන්සේ කෙරෙහි අතිශයින් ප්‍රසාදයට පත් වෙලයි හිටියෙ.” කියල පැවසුව.

ඊට පස්සෙ බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාරණව, “සාධු සාධු ආනන්ද, යම් තාක් තර්කයෙන් පැමිණිය යුතු ද, ඔබ එය දැනගත්ත. ඒ අනාථපිණ්ඩික දේවපුත්‍රයා තමා. වෙන කවුරුවත් නෙවෙයි.”, කියල.

මේ ගෙනහැර දක්වූයේ අනාථපිණ්ඩිකෝවාද සූත්‍රය. (ම: නි: 3, 528 - 536 පිටු) මේ සූත්‍රයෙන් පැහැදිලි වෙනව නිවන පිණිස උපාදානය අතහැරෙන්නට ඕන කරන්නේ මොනව

පිළිබඳව ද, කියල. අප්‍රකාශිත ආයතන, බහිද්ධ ආයතන, සමාජවාදී විකේන්ද්‍රණය, සමාජවාදී ඒකාධිකාරී, සමාජවාදී ඒකාධිකාරී සමුදාය වන විදුලි, සවැදැරුම් ධාතු, පරිසර උපායන සකස්, අරුප සමාජවාදී, මෙලොව පිළිබඳ උපායන, පරිසර පිළිබඳ උපායන, මනසින් සෙවූ විමසු දිවිය, සුන, මුත, විකේන්ද්‍රණ සියල්ල පිළිබඳ උපායන අත්හළ යුතු වෙනව. ඒවා ඇසුරු කළ විකේන්ද්‍රණය නො විය යුතු වෙනව. මේ සියල්ල ඇසුරු නො කරන විකේන්ද්‍රණයෙන් විභවය කරන්නේ නම් කිසිවක් උපායන නො වනවා ඇති. (අනිස්සිතො ච විභවති න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති., සතිපට්ඨාන සූත්‍රය)